

John-Tagore Tevet

PÄEVAMÄRKMEID

2003 - 2008

Sisukord

Sissejuhatus	2
2003. AASTA ASKELDUSI	3
Mis on struktuur	5
Nn astendusmeetod	7
Taastatavus kui struktuuri elementaarmuutus	10
Minu kapitalistist vanaisa kommunistist vend	15
2004. VIIS AASTAT SERRi	16
Orbiitidest	17
SERRi lugu	19
Kinematograafiline sümmeetria mõiste	26
Transitiivsuse kolm palet	27
2005. SIR BUCKINGHAMI ILMUMINE	28
Algoritmidest	29
William Maxwell Richard Buckingham	34
2006. 270 AASTAT GRAAFE	36
Struktuursetest mõõtudest	38
Kammerkonverents	43
Graafiatlasest	48
2007. LUHTA- JA KORDALÄINUD ETTEVÕTMISI	50
Üks luhtaläinud ettevõtmine	50
Popslikust lähenemisest rööbasteedele	58
Struktuuri semiootika määratlus	65
2008. KURB SÜNDMUS JA ASJADE LÕPULEVIIMINE	67
Sümmeetria	69
Graafiteooria staatusest	71
Struktuuri tähendus	73
Nekroloog	81
Bisümmeetria ja tugev regulaarsus	86
Orbiit- ja märgigraafidest	96
Minu hr. Aknalekoputaja	103
Kes ma olen?	106

S.E.R.R.
Tallinn 2008

Sissejuhatus

See on järg minu 2003. a. ilmutatud „Ühe pürgimise ja ponnistuste kroonikale”. Praegu oleksin ma ka kõik eelnenu vähe teistmoodi kirja pannud. Pean tunnistama, et seal olin mõnele oma vene kroonus olemise seikadele natukene värvi juurde lisanud. Kõik muu on õige. Kroonika järje panen kirja vaid sellepärast, et olen ka viimased aastad päevikut pidanud, kuigi kuiva, mitte mahlakat ning tahan sellega maha saada. Viimased aastad on kulgenud mitmesuguste töiste ja olmeliste askelduste raames.

„Päevamärkmeid” jäädvustan ehedalt, nii nagu see tekke hetkel kirja pandud oli. Mõningaid väljaütlemisi päevikus tuleb võtta kui hetke-emoosioone. Kirjapanekud on kohati väga napid ja lakoonilised. Esitan ka mõningaid repliike ja selgitusi. Midagi väga põnevat ei ole, tegemist on töiste- ja olmetähelepanekute ning -vidinatega, mida illustreerin mõnede fotodega. Pürgimise asemele on tekkinud rutiinne töö, mida teen innukalt. Pärast Heleni surma olen kuidagi väsinud. Oma teavike väljaandmisega olen kohati liialdanud, on kordumisi erinevate suunitluste raames, mida pidasin „paremini peale minevaks”. See osutus mõttetuks. Viimaste teavikega olen siiski rahule jäänud. Olen tänulik Erkile, et ta on mind kõiges vajalikus toetanud, nii kodulehe korraldamises kui ka riist- ja tarkvara muretsemises.

Kuni viimase hetkeni kahtlesin „päevamärkmete” väljaandmise mõttekuses. Praegusel memuaarikirjutamise buumis on see vaid müra lisamine mürra. Teen selle siiski ära, sest ära kustutada kah ei raatsi ja tean mõnda inimest, kes seda ootab. Mäletan ema Totskeli mahukat päevikut, mida ma sirvida ei jõudnudki, kui see kuskile jäädavalt ära kadus. „Päevamärkmeid” teen vaid paar koopiat.

2003. AASTA ASKELDUSI

Olen eelmise aasta tituleerinud toimekaks. Aasta algas eelmise "... kroonika" vormistamisega. Päevikusissekanded algavad alles veebruaris ja ma esitan need muutmata kujul

Kolmapäev 5. veebruar 2003. Aeg on möödunud kiiresti mitmesuguste tegemiste taustal. "Kroonikaga" sain maha 23. ja ingliskeelse "traktaadiga" 27. jaanuaril. Jaotasin need laiali raamatukogude vahel. Uuendasin kodulehekülje. 8. veebruariks on seda külastatud 501 korda.

4. veebruaril toimus Euroõilikoolis SERRi seminari raames "Kroonika" esitlemine. See kujunes küllaltki hubaseks olemiseks kohvilaua ja veneetsia vermutiga. Mul oli võimalik osalejatele välja jagada vaid viis eksemplari. Need jaotasin selle järgi, mitu korda nad "Kroonikas" esinevad. Selgus, et Jüri Martin esineb 48, Leo Võhandu 32, Sirje 30, Frank Harary 25, Helen Kauksi 20, Ülo Rätsep 19, Erki 17 ja Ilja Sundelevitš 16. Kuna Sirje ja Rätsep on surnud, Hararyt kohale ei ilmunud, said eksemplarid Martin, Võhandu, Helen, Erki ja Ilja. Kohalolija Ants Tauts (7 korda) ja Heino Heinjärv (1) jäid kahjuks ilma, kuid võibolla saavad kunagi uue ja parema. Heinol oli kaasas ka noorusmõllude aegsed fotod, mida võib-olla kunagi kusagil kasutan. Viimasel minutil tuli seekord meelde seltskonda pildistada.

Pärast seminari jõudsin ära käia ka "Isamaaliidu" Nõmme osakonna koosolekul kohtumas Riigikogu kandidaatide Mari-Ann Kelami ja Lauri Vahtrega, kuhu ma olin kutsutud. Kohal olid vanad tuttavad näod, tuttavate juttude ja hoiakuga, väljaarvatud osakonna juhataja, keda nüüd esimest korda nägin. Lahkusin sealt

esimesel võimalusel.

Nüüd võin pidada jälle ühe tööetapi lõpetatuks. Elamisraha jätkub vaid paariks päevaks. Hakkan ette valmistuma järgmiseks, üle hulga aja jälle struktuurisemiootika-alaseks seminariks, kus esitan viimase traktaadi "Graphs of the Structure and Structure of the Graphs" materjale.

Juba kolmandat päeva lebab Kreitsman, keda ma möödunud aastal tema tungival palvel oma ulu alla lasin, kassitoas aiatoolil. Ta isegi ei suitseta. Turgutan teda medikamentide, kuuma tee, pipranapsu ja muuga. Talle kuluks üks haiglaskäik ära, kuid tal pole ju passi. Järgmise seminari ettevalmistamiseks oleks mul tema kompuutriohtjamise abi vaja.

Esmaspäeval, 10. veebruaril 2003. Täna ETV hommikusaates esinesid ühed noored poisid "Prussakovi nimelisest jalgrattasõidu ühingust", kes plaanitsesid korraldada Iraagi sõja vastase miitingu. Nende avaldused olid väga väljapeetud ja mõistlikud. Kaitsepolitsei oli soovitanud neil miitingut mitte korraldada, kuna sellest kavatsesid osa võtta Narva vene kodanike liidu ekstremistid eesotsas J.Mišiniga. Poisid suhtusid sellesse arusaamisega ja jätsid miitingu tõepoolest ära. Nad jätsid hea mulje. ... Kreitsman üritas eile Ilja poolt saadetud eesti keele spellerit käivitada, kuid see ebaõnnestus. Täna jätkame uusi ponnistusi. Ta läks täna pärast viieööpäevast kreslas kägardamist tööle.

Kolmapäeval, 12. veebruaril. Tegelen graafide tunnus- (**W**) ja seosmaatriks astenduste (**Eⁿ**) esilemanamisega arvutis. Mõnedes kunagi käsitsi tehtud **W**-maatriksis leian vigu, pole ka midagi imestada. Järgmisel seminaril võrdlen **W**- ja **Eⁿ**-menetluste tulemusi, et näidata missugustel juhtudel ei anna seosmaatriksi astendamine tulemusi, tunnusmaatriksi meetodil on aga struktuur alati tuvastatav. Ongi viimane aeg "positsioneerida" oma töö. ... Kreitsmanil on ajukelme põletik. Täna saabuvat talle rahasaadetis, kust loodan ka oma võla tagasi saada.

Reedel, 14. veebruaril, valentinipäeva hakul surfasin öötariifi kasutades internetis, otsisin Heleni jaoks keskaegse Tallinna söömiskommete kirjeldusi ja uudistasin oma e-lehe viimaseid külastajaid, kes osutusid jaapanlasteks ja honkonglaseks. ... Bush pürgib pidevalt Iraagi kallale kippuma, Blair toetab teda. Seevastu Saksa, Prantsuse ja Belgia juhtfiguurid ei pea Bushi argumente piisavaks. Mina ka. Eesti juhtfiguurid toetavad pigem Bushi ja kritiseerivad Euroopa suuri föderatsiooniidee pärast. Lähenevad Riigikogu valimised. Valimismüra mõjub nii nagu kommertstelevisiooni reklaam. Ilmselt valin seekord mõne müratu väikepartei esindaja, kuigi sellega võib minu hääl kaotsi minna.

Järgmisel SERRi seminaril tahaks näha uusi noori nägusid. Kuid kuidas neid sinna tuua? Kuidas "positsioneerida" struktuurisemiootika? ... Seosmaatriksite astendamise tulemused käituvad huvitavalt. Selle kohta koostan praegu näiteid ning nende alusel kavatsen seminaril oma printsiibid Eestimaal paika panna, ei ole mõtet siin neid lõpmatult seletada. Mõttekam ettevõtmine oleks Springeris avaldamist üritada, selle peale tuli ka Kreitsman, kes praegu mul kõrvaltoas kreslas öötööst välja puhkab.

Pühapäeva, 16. veebruari varahommikul surfasin internetis ja alustasin oma struktuurse- (W-) ja Võhandu poolt soovitatud astendusmeetodi (Eⁿ), mida mina vaid mõneti täiendasin, võrdlemise kirjapanekut. Selget ja külma talveilma trotsides tuleb täna ilmselt Heleniga üks Kadrioru jalutuskäik siiski ära teha.

Neljapäeval, 20. veebruaril. Ehe päevikutekst on see, mis on kohe pärast toimumist kirja pandud. Üleeilsete sündmuste kirjapanek täna pole enam see. ... Kreitsman oli ilmselt raha saanud ja eile õhtul tuli padajänniga – kohv, koor, suhkur ja armeenia konjak minule, hõrgutiskrõbinad Sali-Berishale. Jõudsin oma W- ja Eⁿ-meetodite võrdlemisega just paraja punktini ning sõime, drinkisime ja filosofoerisime Kreitsmaniga tunnike paar. Täna hommikul ta tööle ei läinud, kasutas juhust, et tuul aknapragudest sisse ei puhunud, mis võimaldas tal rahulikult kreslakompleksis välja puhata. Ikka ärgitab ta mind oma viimast traktaati Springeris avaldama. See oleks muidugi pretensioonikas ponnistus, kuid ingliskeelne tekst vajab korralikku korrigeerimist küll. Eile lubas Kreitsman mind selles aidata, ega see teisiti mõeldav polegi. Enne seda on vaja eestikeele speller käima panna ja vaadata, mida saab teha Erki poolt toodud võrgu-laserprinteriga – äkki hakkab see tõepoolest tööle. Tahaksin ka Erki kutsuda järgmisele seminarile, püüan rääkida nii, et ka tema asjast aru saaks. Loodan, et see ei ole liiga utoopiline uitmõte.

Laupäeval, 22. veebruaril. Kreitsmanil on ikka veel raha, ta on kaks päeva õhtuti söögi ja napsuga siia tulnud. Esimesel korral polnud viga, ta hakkas isegi aru saama, mille konkreetsega ma tegelen. Teine kord läks natukene pingeliseks, mille pärast ta hiljem vabandas. Töörütmi see siiski ei seganud, kuid ma ei tunne end kuigi hästi. Täna kavatsen jätkata W- ja Eⁿ-meetodi võrdlemist. Springeriponnistuse mõte süveneb.

Teisipäeval, 25. veebruaril. Otsustasin profülaktilistel kaalutlustel teha põhitegevuses väikese pausi. Otsisin oma raamaturiitulitelt sobivat lugemisvara. Kätejäädud autoriteks osutusid Andres Küng, Hando Runnel, J.W.Goethe ja Rabindranath T. Küngi "Rootslaste jälgedes" on kergelt loetav ja ka aktuaalne, seoses suvel kavandatava Ruhnu ekspeditsiooniga. Oma kogumiku "Mõök ja peegel" järgi paistab Runnel näib olevat hea analüütik, kes kirjutab arusaadavalt kuid natuke sapiselt. JWG Mati Hindi poolt kokkupandud "Aforisme" olen ennegi mõnuga sirvinud, uus sirvimine midagi juurde ei andnud. Stella poolt tõlgitud RT "Isiksuse" võtsin alles nüüd põhjalikuma vaatluse alla, jõudsin isegi kaasaalamiseni. Huvitun eelkõige tema suhtumisse kunsti ja teadusse, kus ta neid väga drastiliselt eristab. Nüüd saan tema motiividest natukene paremini aru. See raamat jääb veel mõneks ajaks mul laua peale.

Springeriponnistus ei pruugi muidugi otseselt Springeri kirjastusega seotud olla. See kujutab endast: a) ingliskeelse teksti korralikku viimistlemist; b) graafilise materjali korralikku esitamist; c) alles pärast (a) ja (b) täitmist korraliku sissejuhatuse ja kokkuvõtte koostamist; d) publitseerimis-võimaluse sondeerimist; e) kui ei osutu võimalikuks "aktsepteeritavas väljaandes" publitseerida, siis anda see välja SERRi ja Euroõlikooli nimel. Sellele operatsioonile või projektile panin nime SPRING, mis tuleneb nimest Springer, tähendab aga ka nii kevadet, hüpet kui ka vedru.

Eile vaatasin ETVst nii lipu heiskamist, paraadi (mis osutus tagasihoidlikuks) kui ka presidendi vastuvõttu "Estonias", kus seekord domineerisid ametnikud ja kerkisid esile rahvaloomingu viljelejad. ... Ka arvutil, "pentul" oli vahepeal kaks vaba päeva. Lähapäeval tuleb vaadata, kas Erki poolt toodud laserprinter Okidata töötab ja kas Kreitsmani poolt saadetud eesti keele speller ja poolitaja on tegelikult kasutatav.

*Neljapäeval, 27. veebruaril. Vahepeal mõtlesin järgi, mida ma oma “struktuurisemiootikaga” üldse korda saatnud olen. Graafide isomorfismi, mõõdetavuse, klikkide, elementaarteisenduste ja taastatavuse alal olen saanud tõepoolest originaalseid tulemusi. Paraku on viimased aastad kulunud peamiselt selle peale, et asjast mitte aru saajatele asi ära seletada. Sellele lõputule äraseletamisele tuleb SPRINGiga nüüd lõpp küll teha. Loodan, et järgmisel SERRi seminaril seletan Võhandule ja Tautsile **W**- ja **Eⁿ**-meetodite võrdlemise baasil asja viimast korda. Pean vabanema liigsest pingest ja tundma end lahedamana.*

Kreitsman tuli eile öösel täisninaga ja täna muudkui magab, tööle ei lähe. ... Ilm on kevadine. Kohendan jooksvaid asju.

Mis on struktuur?

Olen seda kümneid kordi selgitanud, rohkem ei tahakski. Loodan, et see on viimaseid kordi. Sõna „struktuur” on levinud käibeväljend, mida kasutatakse küllaltki suvaliselt. Kokkuvõtliku *määratluse* kohaselt on struktuur *püsiv kooslus* mingitest *elementidest* ja nendevahelistest *seostest*, kus nende empiirilised omadused ja ruumiline asetus ei oma tähendust. On väidetud, et struktuuri eksplikaadiks („äraselgitajaks”) on *graaf*. Õigem oleks küll öelda, et struktuur on küll *kujutatav* graafina, kuid ega see kujutatatu midagi veel ei selgita ega tuvasta. *Struktuuri tuvastamine* tähendab vahetult graafi struktuuri tuvastamist. Väide, et isomorfsetel graafidel on ühesugune struktuur, on õige ja täpne. Seega, struktuuri eksplitseerimiseks, tuvastamiseks, on tarvilik esitada isomorfseid graafe, ja ainult neid, iseloomustavad *ühesugused atribuudid* nagu orbiidid, sümmeetriaomadused, klikid, ringid jne. Struktuur on *esitav* vaid neid atribuute komplekselt esitava moodustise näol, antud juhul *tunnusmaatriksi W* näol. Viimane kujutab endast struktuuri „tesaurust” ning selle alusel saab eristada üht struktuuri (st isomorfsete graafide klassi) teisest.

Vahemärkusena olgu öeldud, et struktuur on ka *süsteemi abstraktsioon*, sest viimase puhul on olulised just elementide ja nendevaheliste seoste empiirilised omadused ning võib olla ka ruumiline asetus.

Niisiis, tunnusmaatriksi **W** serverib struktuuri nõ isomorfismi täpsusega. Sellest on välja loetavad kõik selle elementide (graafi tippude) kui ka elemendipaaride (servade ja „mitteservade”) orbiidid ja orbiitstruktuurid, aluselisus, regulaarsused, triangulaarsus, hargnevus, klikid, ringid (girths), ahelad, diameeter, sümmeetriatunnused- ja mõõdud ning naaberalam- ja naaberülemstruktuurid. Viimaste abil on moodustatud struktuuride süsteeme.

Olen nimetanud oma struktuurituvastamise meetodit struktuurisemiootikaks. Nii mõnelegi vist tundub „semiootika” kasutamine matemaatilise objekti uurimiseks küllaltki kahtlane asi olevat. Sellest ka kohaliku huvi puudus struktuuri, kui niisuguse vastu. Struktuuri tuvastamist samastatakse isomorfismi tuvastamisega, mis on vaid teatav osa struktuuri tuvastamisest. Kuna seni on kõik isomorfismituvastamise üritused lõpuks ikkagi „aia taha” läinud, siis arvatakse, et ka struktuurituvastamine sinna samasse jõuab. Tegelikult juba ongi see paaril korral nõ aia taga juba ära käinud, kui sealt puhtalt tagasi tulnud. Struktuuritegevuse algusaastatel esines juhtumeid, kus esimest järku binaartunnuste baasil tõepoolest struktuuri tuvastada ei õnnestunud. Tegemist oli nii Janos Csirik’i (Szeged) kui ka Valdo Prausti poolt konstrueeritud asjakohaste kontranäidetega, mis aitasid asja edasi *arendada*. Praeguseks on binaartunnused arendatud kõrgemajärgulisteks, multiplikatiivseteks jt. Struktuurisemiootilise meetodi teoreetiline alus – *automorfismi* ja sellele vastava (kõrgemat järku) *binaargraafide isomorfismi (lokaalse isomorfismi)* üksühene vastavus – on igati korrektne.

Küllaltki suurt huvi tuntakse meil struktuuri üksikomaduste, sh klikituvastamise vastu. Sel alal on praktilisi algoritme välja töötanud Denis Kumlander. Neid peetakse siin parimaks saavutuseks graafide vallas. Teistes samalaadsetes algoritmides, näiteks Ashay Dharwadker’i omas leitakse vaegusi. Nii võib see ollagi.

Käsitlen struktuuri kui elemendipaaride teatud „täppismoodustist”. Paraku on see aga nii täppis, et praktilises elus või looduses pole mul õnnestunud sellele rakendust leida – isegi mitte keemiliste struktuurvalemite baasil. Kuigi enamuse erinevate keemiliste ühendite struktuurvalemid on erinevad, on A. Zõkov leidnud erinevaid ühendeid, mis omavad ühesugust struktuuri (koosnedes küll erinevatest elementidest). Ma ei ole kursis geneetika vallas tehtuga, kuid kaldun arvama, et ka seal ei ole sellise täppisstruktuuri, selle sümmeetriaomaduste jt atribuutidega midagi peale hakata. Mul poleks midagi selle vastu kui ma siin eksiksin.

Sellega seoses meenub, et oma „struktuuritegevust” alustasin omaaegses Tervishoiu Arvutuskeskuses, kus selle juhataja hr. Lippuse initsiatiivil tegelesime küllaltki utoopilise probleemi,

„kantserogeensuse struktuuri” väljaselgitamisega. Tookord õnnestus mul hakkama saada küll mingi isendi „ontogeneesi struktuurse hüpoteesiga”, milles ka „patoloogilisi kõrvalkaldeid” täheldada võis. Kõik klappis, kui ilmnis üks „väike” puudus – struktuuri elementidele ei leidunud bioloogilist ega organismilist vastavust (!).

Niisiis, struktuur on *reaalselt eksisteeriv (tegelikult olemas olev), huvitav (vähemalt minule) ja ilus (see on maitse küsimus)* asi, millega peale tundma õppimise ja uurimise pole midagi peale hakata. Vist(?). Uurimist väärivaid seaduspärasusi selles vallas on veel küllalt. Paraku pean selle tegevuse varsti lõpetama, sest ma üksi ei tule toime oma seni realiseerimata algoritmide programmeerimisega arvutile. Vabatahtlikke abistajaid (peale mõne Euroopasse pürgiva hindu) ei ole, manguda ei taha ja raha pakkuda pole.

Reede, 28. veebruar 2003. Otsustasin teatud mõttes “distantseeruda” oma põhitegevusest graafide kallal. See tähendab, et vaatlen tehtut ja käsitlen seda kõrvalpilguga – see vabastab üleliigsest pingest ja stagneerumisest. ... Sain äsja maili ühelt India Tehnoloogiainstituudi tudengilt, kes soovib oma kursusetöö jaoks mingit huvitavat teemat – pean selle kirjaga veel põhjalikumalt tutvuma. ... Üle poole päeva on juba möödas, Kreitsman alles ärkas kreslas, kuigi täna pidavat tal väga kiire olema. ... “Distantseerumisaega” hakkam kasutama ka oma “Kroonika” täiendamiseks ja ümbertöötamiseks.

Laupäeval, 1. märtsil. Saatsin hommikul Kreitsmani ära ja tõin oma “stipi” välja. Vastasin Rahul Gupta meilile. Kirjutasin, et kui ta tunneb huvi innovatiivsete lahenduste vastu graafiteoorias, siis oleks tore. Kuid avaldasin ka kahtlust, et need ei sobi kokku tema õppeprogrammiga, need on liiga spetsiifilised. Ex nää!

Kolmapäeval, 5. märtsil. Pühapäeva öösel jälgisin Riigikogu valimistulemuste väljakooremist, millega rahule jäin. Kuid valitsuse moodustamise kired seisavad alles ees. ... Esmaspäeval käisin Ilja Sundelevitši ja Raul Meeli “Krestomaatia” esitlusel Kastellaani majas. See oli ühtlasi ka Raul Meeli näituse lõpetamine. Näituse esimene saal oli eksponeeritud roppude, teised saalid aga graafiliste tekstidega. Raul Meel jättis väga tagasihoidliku inimese mulje. Ilja esitab krestomaatias oma “Olevikujutustuse projekti” mis sisaldab nii “elementaarmaatimate ülesannete kogu” kui ka “eesti keele õpikut”. Krestomaatia koostamisel on osalenud ka Ott Ader ja Jaan Klõšeiko kujundajana. Rahvast oli üsna palju. Sissejuhatus tegi Kastellaanimaja direktress, kes pidas sündmust märkimisväärseks. Võtsin oma eksemplarile autogrammid kõigilt asjaosalistelt. Õhkkond oli hubane, kaks muusikut esitasid oma huikeid “Krestomaatia” teemadel. Sirvisin seda oopust, kuid ei ole veel aru saanud selle mõttest ja eesmärgist. See muidugi ei tähenda et seda seal pole, see on nende sisemise eneseavaldamise vajadus. Loomet ja selle presenteerimist muidugi piirata ei sobi. Arvatavasti on samamoodi tundnud end mõned minu “Struktuurisemiootika” sirvijad. Üks “oluline” sarnasus näitusel pakutuga on see, et mõlemad on välja antud A4 formaadis. Kui aega saan teen krestomaatiale humoristliku “struktuurisemiootilise analüüsi” ja saadan selle autoritele.

*Lõpetasin oma struktuurse- ja astendusmeetodi võrdlemise. Jäin tulemustega rahule. Astendusmeetod on rakendatav **peaaegu kõikide** graafide puhul, struktuurne aga **kõikide** gaafide puhul, kuigi vahest ei ole see eriti mugav. Selge on see, et astendusmeetodi abil võib paljudel juhtudel tuvastada isomorfismi küllalki ratsionaalselt, kuid näiteks Weisfeileri rangelt regulaarsete, Mathoni kahealuseliste ja Netšepurenko graafide puhul astendusmeetod ei tööta. Ka struktuuri kui niisugust see meetod ei tuvasta, sest selle märgid ei ole dešrifteeritavad. Panen kõik ka korralikult kirja ja esitan selle esmaspäeval SERRi seminaril, millega tahan lõpetada selle lõputu äraseletamise siin Eestimaal ning orienteerun “springerdamisele”.*

Laupäev, 8. märts. Sain Rahul Guptalt meili, milles ta avaldab soovi osaleda minu algoritmide kompuuterteostamisel. Hetkel näib see veel ebatõenäoline olevat. Ma võin talle muidugi saata oma algoritmide, kuid: a) ei ole garanteeritud, et ta neid aktsepteerib; b) kui aktsepteeribki, siis ei kujuta ette kuidas seda tööd korraldada; c) kui see põhimõtteliselt korraldatav olekski, siis kerkivad esile finantsküsimused; d) tundub, et tõenäosusega 99% sinna kõik takerdubki. ... Esmaspäevase seminari jaoks on mul materjalid komplekteeritud. Skaneerimine kodulehekülje jaoks ebaõnnestus – see tuleb edasi lükata. Pärast seminari tuleb arvutisse Kreitsmani poolt toodud uus Office 2000 installeerida, praegune lonkab kahel jalal – ei saa kokkuhoiurežiimis trükkida, online katkeb pidevalt, CD ROM “näitab keelt” jne.

Täna teeme Heleniga Kadriorus käimise tuuri ja pärast seda läheme ilmselt Hermannisse naistepäeva tähistama. ... Esmaspäeval ootab mind ees “viimane äraseletamine” Võhandule.

Teisipäeval, 11. märtsil. Eile toimus siis see “viimane äraseletamine” SERRi järjekordse, 20. seminari raames. Võhandu võttis algul kohe “äestamishoiaku” sisse. Mul oli korralik esitusmaterjal olemas nii ekraanil kui ka väljatrükitud materjalina kuulajate jaoks. Kohal olid nii Võhandu kui ka Tauts. Asja “dramaatilisust” haistes jäi ka Jüri Martin kuulama. Konkreetne struktuurse ja astendusmeetodi võrdlemise materjal pani Võhandu asja tõsiselt kuulama. Alguses esitasin näiteid kus astendusmeetod kas ideaalselt või enamvähem korralikult töötab, lõpus aga Wiesfeileri, Mathoni ja Netšepurenko graafe, kus töötab vaid struktuurne meetod. Siin hakkas Võhandu protestima ja viis jutu kohati ka teemast kõrvale (arvude algarvudeks lahutamise juurde). Kui minul oli kõik äraseletatud ja vastatud hakkas Võhandu asjasse vaid osaliselt puutuvat monoloogi pidama ja Tauts lahkus. Lõpuks seletas ta Martinile, et minu asja peab veel kaaluma, mulle aga ütles et “lõbutse edasi”. Viimast fraasi tõlgendas hiljem Helen kui solvunu väljendit, Kreitsman aga kui “koha kättenäitamist” mulle, st. professionaali ütlust asjaarmastajale. Mina pean siin seda “professionaalsust” hästituntud tsunftilisuseks ja diletandiks ma end enam küll ei pea. Õhtul tundiski Kreitsman selle sündmuse kulgemise vastu suurt huvi, arvan, et ta natuke ka dramatiseeris üle. Ta soovitas nüüd tõsiselt springerdamisega tegelema hakata, milles ta oma inglise keele korrigeerimise panust pakkus.

Mina pean praegu kõige olulisemaks utoopilist ettevõtmist struktuuriprogrammide alal, milleks pöördun Rahul Gupta poole teatega, et tasustamisvõimalust ei ole aga innovaatiline teema on välja pakkude küll.

Nn astendusmeetod

Seosmaatriksite korrutamise iseendaga (astendamine) astmeni n , kus seosmaatriksi *erinevate väärtuste* arv elementide hulgas (st erinevate „multiplikatiivsete binaartunnuste” arv) on maksimaalne (st edasine astendamine seda arvu ei suurenda), on hea abivahend esimest järku struktuursete binaartunnuste täpsustamisel (ilmutamisel). „Multiplikatiivsed binaartunnused” ise, vastupidiselt struktuursetele, ei sialda mingit teavet. Väidetakse küll, et n -astme seosmaatriksi elemendid kajastavat tipupaari vahelist pikimat lihtahelat (teed) graafis. Struktuursetest aspektist tekib siin rida küsitavusi. Mida kujutavad endast seosmaatriksi peadiagonaali nullide kohale tekkivad arvud (arvväärtused)? Miks suureneb korduval astendamisel eristavate arvväärtuste arv? Miks muutuvad teatud astmel n osa maatriksi elemente nullideks? See „müstika” ei kahanda muidugi selle meetodi praktilise kasutamise mõttekust.

Neljapäeval, 13. märtsil 2003. Iljale saatsin “retsensiooni”, mille pealkirjastas: Minu isiklik, kuid härrade Ilja S. ja Raul M. näituse ja raamatu põgusmuljetest palve- ja korjusepäeval 2003 tärnanud targutus teemal: KAS LOOMINGUL ON PIIRE? Võrdlesin selles teaduse ja kunsti loomet, kus leidsin, et nende üks ühiseid iseloomustajaid on tsunftilisus. Ilja rõhutas, et looming on paratamatult piiritu. ... Kas teadusel on piirid? Teaduse piiresse ei kuulu see, millel puudub seletus. Kunsti piiride määratlemises ei ole ma pädev. Kui soovitakse, et näiteks, ka väljaheidete (st. sita) eksponeerimine või perfomanseerimine kunsti piiresse mahuks, siis sarnaneb kunst reklaamiga mille eesmärk piirdub vaid iga hinna eest meelte suvalise ärritamisega (!?). Põhimõttekindlat konservatiivi hämmastaks kunsti selline eesmärk küll, ta tõrguks aplodeerima ka siis, kui väljaheitja (sittuja) positsioneeritud isik on. Niisiis härrased – lõbutsegem edasi, kuid ärgem end herneks hirnugem. Loomingu mehhanism rajaneb positiivsel tagasisidel, kuid ärgem ignoreerigem ka negatiivset tagasisidet (pidurit). Ka stagneerumine on novaatorluses võimalik! ... Ilja väitis, et kunst on вторичная модулирующая система, millesse ka pasa eksponeerimine kuulub.

Kreitsman purjutab veidi ja magab palju. Leiab, et minu tööga on kõik hästi ning nüüd tuleb vaid springerdama hakata, kui suudan lihtsamalt omi kontseptsioone kirjeldada. Millegipärast kirub ta Võhandut. ... Korrigeerisin kodulehekülge.

Reede, 14. märts. Leian, et springerdada võiks, kuid kui õnnestubki, siis seda spetsiifilist keegi ei loe, olgu see nii hea kui tahes. Reageeritakse asjadele, mis ekraanil vilguvad ja müra teevad – seega on aeg ette võtta struktuurse käsitluse realiseerimise arvutil nii, et see oleks korralikult visualiseeritud.

Kreitsman tuli õhtul ärevusega teatama, et minu “Kroonika” koopia olevat täna p s ü h i a a t r i l i s s e e k s p e r t i i s i viidud (!!!?). Huvitav, kas on tegemist ebaterve huviga minu töö vastu või peab keegi vajalikuks minule mingisugust diagnoosi panna. Tuleb meelde, et siis, kui me Tautsiga rekonstruktsiooniprobleemi arutasime, tuli Võhandu teatega, et oli saanud raamatu, milles selgitatavat, kuidas kirjutatu põhjal “kiiksu” kindlaks teha saab.

Pühapäeval, 16. märtsil. Kreitsman on sellest p-ekspertiisist väga ärritet, arvab, et see on väga halb asi. Samuti pabistab ta selle pärast, et teab-mida mina temast seal kirjutanud olen – kui polsterdatud seintega auto mulle järgi tuleb, siis äkki pistetakse tema ka sisse.

Käisime eile Heleniga Kadriorus jalutamas. Helen on kindel, et see on Võhandu poolt organiseeritud (!?). ... Hea, et mul töö enamvähem valmis on. Programmeerimine on muidugi olulisem, kuid nüüd oleks just sobiv springerdamist üritada. Mõtlen rahulikult kõik järgi. ... Otsustasin hakata hoopis kevadkoristust tegema – alustades failide korrastamisega ja lõpetades toa koristamisega. See suure “projekti” elluviimine kestab kindlasti terve kuu.

Teisipäev, 18. märts. Niisiis, minu “Kevadkorrastuse projekt” on üheteistpunktiline: 1) Failide inventuur ja korrastamine; 2) Failide salvestamine flopiledele; 3) Programmide “Graaf” ja “Korruta” salvestamine flopile; 4) “Graafi” ja “Korruta” lähte- ja tulemusandmete salvestamine flopiledele; 5) Eesti keele spelleri installeerimine; 6) Laserprinteri installeerimine; 7) CD mehhanismi korrastamine; 8) Office 2000 installeerimine; 9) Paberimajanduse inventuur; 10) Prahi väljaviskamine; 11) Toa koristamine. 60 faili kogumahuga 7,2 MB on kümnele flopile salvestet. Probleem on paarikümne skaneeritud foto, mahuga 13 MB, säilitamises. Kui see on samuti lahendat, installeerimistele. Millal toakoristusele jõuan, ei tea. Loodan, et üle kuu aja see kõik aega ei võta. ... Raha on otsas, telefoniarve maksmata, elatuda tuleb veel paar nädalat. Kuidas, ei tea veel.

Kolmapäev, 19. märts. Failid korrastet ja flopiledele salvestet. Kreitsmani poolt toodud eesti keele speller ei käivitunud. Erki poolt ostet laserprinteri trummel on kulunud. Kuna Kreitsmanil spelleri installeerimine ei õnnestunud, siis oli ta eriti agar laserprinterit kiruma. Kuna neljast ettevõtmisest kaks on minust sõltumatult ebaõnnestunud, siis palun Kreitsmanit hommikul vähemalt programmid kindla peale ära salvestada – ehk õnnestub.

Teisipäev, 25. märts. Nädalavahetusel olin haigevoosis, Kreitsman öötööl, Sali-Berisha ilmselt pruutides, keegi mind ei häirinud, sain ühtteist järgi mõelda. Ilmselt ma tavaeluks loodud ei ole, normaalset elukorraldust ja paika organiseerida ei õnnestu. Kas ma peaks tegema suurt reklaami sellest, et olen lahendanud graafide struktuuri probleemi, mis hõlmab ka isomorfismi, taastatavuse jne ülesanded? Teatanud ma sellest ju olen kuid see pole piisav(?). Programmipakett visualiseeritud väljundiga oleks ainuke “kaup” mis peale läheks. Kui seda ei ole, siis kehtib “nagu siga sidrunit” printsiip. Vist nii ka jääb, ja ma pean sellega rahule jääma. Jäängi, tean millega olen hakkama saanud – ja kõik. Sammukese tavaelu poole peaks üritama astuda küll ja tuba korralikult ära koristada. Elu jooksul on antud mulle mitmes asjas suuri lubadusi, üks neis on aidata mul tuba ära koristada. Mõlemad on jäänud paljalt lubadusteks, kuigi viimases ütlesin 20 aastat tagasi ühele abistamispuudjale ise ära. Üritan ikkagi, ehk Kreitsman aitab ka. See võtaks vähemalt nädala. Laupäeval sai Kreitsman 4000.-, ütles et 2000.- maksis potentsiaalse korteri eest võtmerahaks, kuid ikka konutab veel siin, nüüd ongi õige aeg teda koristustöös appi kutsuda. ... Seoses Iljaga on tekkinud mõned semiootikaideed, mida kavatsen nüüd kohe kirja panema hakata.

Reede, 28. märts. Kolmapäeva õhtul tuli Kreitsman kuraasi täis olemise ja paari 10%lise Saaremaa õllega. Sain aru, et tuli otse mingist seltskonnast (olevat endised TUPTIKad), kus mind taga räägiti. Ilmselt kuulnud klatšist ajendatult süüdistas ta mind selles, et ma tegelevat “ühiskonna arvel” mingi mitte midagi andva teooriaga selle asemel, et ühiskondlikult kasulike rakendustega tegeleda. Ka tuletas ta mulle meelde, et ma ei täida “parteilisi kohustusi”. Üldse väljendas ta end nagu Heili! Баба с яууаму! Kui ma talle vastuväiteid esitasin, rahunes ta natukene kuid öösel ärkas ja väljus, tagasi ei tulnud. Hommikul küll nägin välisukse taga konide hunnikut. Lootsin, et ta kaob, vähemalt mõneks ajaks, silmapiirilt, sest naisuguse psühhiga kontakteerumisest olen villand. Kus sellega, õhtul astus ta etteteatamata ja koputamata jälle uksest sisse. Olevat tulnud Pärnust (!?). Praegu magab ta toolidel. Ütles, et hommikul tõuseb ja läheb tööle. Kõikide märkide järgi tähendab see, et ta üritab jälle terve päeva põõnata. Seekord see tal läbi ei lähe, mõne aja pärast väljun ja ajan ka tema välja. ... Loomulikult ei olnud Kreitsmani vabatahtlikult oma tööpostile mineja, tahtiski põõnana jääda, kuid mina seda talle seekord ei võimaldanud. Ta hakkas koguni kahtlema, kas Aavik ikka õige teadlane ongi. Lubas teiste käest järgi uurida. Ta armastab ikka nuhkida küll! Ja üldse on ta praegu mingi kohevil olemisega.

Springerdamise ja programmide realiseerimisega ma ponnistama ei hakka. Olude sunnil olen nõus oma töö ka lõpetatuks kuulutama. Tõepoolest – võti isomorfismi, klikkide ja taastatavuse probleemi lahendamiseks on minu käes. See tuleks vaid kätte saada, võimalus selleks on antud!

Esmaspäev, 31. märts. Eile käisime Heleniga Kloostrimetsas ja kõndisime natukene ka tuulise mere ääres. Unustasin talle tähtsad paberid üle anda, milles paksu pahandust. Läksin linna tagasi, Kreitsman jäi ukse taha, millest jälle pahandus. Hommikul viis ta omal algatusel siiski vana mikrolain kobaka prügikasti juurde, mille eest talle suur tänu. ... Sain uue maili Delhi infotehnoloogia instituudist, tekst on spetsiifiline, alles uurin asja.

Neljapäev, 3. aprill. Minu projektis soovib osaleda ja internshippida seekord Amit Gupta Delhist. Programmeerimisülesandeid talle oleks mul anda küll. Kuna tegemist on ametliku üritusega, rääkis sellest Jüri Martinile. Euroõlikool oleks põhimõtteliselt nõus teda intershippima võtta, kuid see on väga keeruline – Amitil tuleb esitada vastav avaldus Euroõlikoolile, kus ta peab ka veel märkima, et tal pole rahalisi pretensioone ja täidab kõiki migratsiooneeskirju. Jüri kardab, et hindud tahavad lihtsalt Euroopasse pääseda. See võib ka nii olla. Mind huvitab vaid nende tegelik rakendamine. Saadan Amitile maili ja eks näe, mis suunas asjad kulgema hakkavad. ... Kuu lõpul teen veel teisegi tööseminari, seekord teemal, mis hõlmab ka kurikuulsat Ulami hüpoteesi. Juba hakkasin seminarimaterjali ette valmistama. ... Homme paneme Heleniga Küberneetika-majas ülesse tema akvarellinäituse.

Reede, 11. aprill. Aeg jookseb. Vahepeal oli isegi paksu lumega talv. Iraagis on liitlasväed edukad ja õnnelikud iraanlased röövivad kõike mida annab. Natsikütt on jälle Tallinnas, pakub natsitabajatele a 10 000 dollarit tükk, ja imestab, miks eestlased nii passiivsed on. ... Tegelen seminari “Graafi struktuuri elementaar muutustest” ettevalmistamisega. Kasulik tegevus, korra kõik uuesti läbi käia ja püüda ühtteist lihtsustada. ... Uurin, kas on võimalik kogu struktuurisemiootika “kasuliku mudeli” kujul ära vormistada.

Teisipäev, 15. aprill. Materjali uuesti läbi käimisel oli tõepoolest mõtet. Oskan nüüd korralikult võrrelda taastatavust “pühaks lehmaks” peetava Ulami hüpoteesi ja minu “positsioneerimata” struktuurse graafi-kõrvalteooria seisukohtadest. Nii jõuan ehk kunagi ka “kasuliku mudeli” ühelehekelisele sõnastamiseni. ... Kevad hilineb, kuigi täna oli juba ilus ilm. Helen läks oma „Vaba Tahte” kolleegidega Tõrva, triibuvaibanäitust ülesse panema. Loodan, et ta jääb selle sõiduga rahule.

Kas minu töö on minu õnn või orjus – selles on nii üht kui teist. Kuid onnikesse metsaveerul mere ääres tahaks kangesti minna küll. ... “Kroonika” on nii mõndagi uudishimulikku huvitanud, see on pidevalt väljalaenatud. ... Ka Heilil on nüüd oma “kreitsman” – vene mees, kes pesitseb pesuköögis, aitab Heilit ja ootab Aegnale abiliseks minekut. Minu Kreitsman kipub psühhima ja tüütuks muutuma. Tal oleks ammu aeg endale õige ulualune leida.

Vaikel laupäeval 2003. Eilne päev kujunes teiselt kesiseks. Pidin Heleni palvel saatma Erikale mailitsi ühe materjali, milles ma Erikat senjooraks tituleerisin, millest ta väga rõõmus oli. Ta on üldse vahva, et praegu Helenit toetab. Suures rahapuuduses on Helen sunnitud mune värvima ja neid oma õe kaudu realiseerima. Ta suhtub sellesse tegevusse loomingulise entusiasmiga. ... Eile, naljaga pooleks, võtsin enda uuendatud eesnimeks Johntagore. Juba viisteist aastat tagasi soovitas Zõkov mul seda teha, nüüd jõudis lõpuks pärale. Eks see vanamoodne ole, kuid nii see võibolla jääb. Olengi vanamoodne. ... Töötan pingsalt oma lühiesitluse materjalide kallal, ei lase end segada, ei võta telefonigi vastu. Ilmselt on see Kreitsman, kes pidevalt helistab. Hetkel ei saa teda siia lasta, ta oma ninatoppimistega mõjub tööd halvavalt. Oodaku veel, väljas on ilus kevadilm. ... Homme teeme Heleniga väikese sünnipäevajalutuskäigu. Sünnipäevaks saan talle kinkida vaid sületäie küttepuid, need on tal täiesti otsas, mulle jäävad veel mõned järgi.

Ants Otema, Adolf Hitleri ja kuninganna Elisabethi sünnipäeval, teisel ülestõusmispühäl. Eile käisime Heleniga Kadriorus jalutamas. Ilm oli ulus, rahvast palju, raske oli leida piknikupinki, mille me siiski Russalka lähistel leidsime. Pärast läksime Hermanisse, kus Helen laua kattis ja mingitel omamotiveeritud kaalutlustel mind “sitapeaks” sõimama hakkas, kuni sellest ise tüdis. Hiljem leebus ja sai rahuldust. Eks rahapuudus ja “produkti” (Sigismundi) sõnakuulmatus ja muudki vajavad mingit väljelaamist. ... Hommikul jõudsin koju, kus kohe väsinudhääleline Kreitsman telefonitoru otsa mind eksitas. Loodan, et ta kohe välja

ei ilmu. Tahan natuke puhata ja siis oma praegust ainuülesannet, graafstruktuure uuendatava kodulehekülje tarvis populaarselt kirjeldama hakkan.

Teisipäeval, 22. aprillil. Eilne pärastlõuna tõi rõõmuteate – “Portaalis” ostis üks prantslane Heleni 3000se “Meridiaani” ära. See tõi palju leevendust. ... Täna on mul mingi loominguiline kriis. Avastasin, et ma pole mõnes kohas järjekindel olnud graafi **G** ja graafstruktuuri **GS** eristamises.

Esmapäev, 28. aprill. Helenil osteti “Portaalis” juba teine vaip, Tore! Praegu üritab ta osaleda ühel olulisel konkursil, kus mina suhtekorraldajana pean tema “tööstusdisaini” autoriõiguste asju sondeerima. Samas huvitun ise ka oma “kasuliku mudeli” patenteerimisest. Eile tegime Metsakalmistu ja mereääre-käigu. Oli tavapärasest tüütut sõnelemist ja selle laabumist. ... Kriisist olen üle saanud. Ühe päeva olin haigevoodis ka. Koostasid oma töö üheleheküljelist kokkuvõtet. Tegin omal jõul ka ingliskeelse tõlke, ei tahtnud Kreitsmanist sõltuda. Pärast väikest kahtlust näitasin seda ka Kreitsmanile, kes leidis selles kuhjaga vigu ja möödalaskmisi. Pole midagi imestada. Ettearvatult läks ta sellega liiale, ja näitas seda ühele Shakespeaire tõlkijale, kes selle “vastikuks” tituleeris ja soovitas Kreitsmanil minult selle tõlkimise eest 500.- krooni sisse nõuda (!). Sellise “pommsõnumiga” ta mind eile õhtul rõõmustaski, kuid lubas asja siiski ära teha. Saan aru, ta tahab näidata oma “asendamatus”. Mul ei meeldi tema surkimine minu asjadesse ja provokatiivsed avaldused a la “kroonika psühhiaatrilisse ekspertiisi saatmine” jne. Loomulikult vaatab Shakespeare tõlkija graafiteoreetilist teksti kui “siga sidrunit”. Lohutab, et näiteks Võhandut ei häiri minu ingliskeelne tekst. ... Täna on mul Euroõlikoolis SERRi seminar teemal „Taastatavus kui graafi struktuuri elementaar muutus” – valmistun selleks.

Taastatavus kui graafi struktuuri elementaar muutus

Struktuuri elementaar muutus avaldub selles ühe seose eemaldamisel saadava *naaber-alamstruktuuri* ja/või ühe seose lisamisel saadava *naaber-ülemstruktuuri* näol. Struktuursest aspektist on taastatavus lihtne: igal naaberstruktuuril on teatav **taastav binaarorbiit**, millele rakendatud serva-operatsioon taastab lähtestruktuuri. Respekterides Ulami arusaama taastatavusest kui kõikide alamgraafide isomorfismi, on selle hüpoteesi kallal töötatud palju, kuid lõplikku selgust ei ole. Ühel 2000. aasta aprillikuu seminaril Ants Tautsiga arutades avas ta selle hüpoteesi servavariandi kontranäite, mis oli hämmastavalt lihtne ja elementaarne. Lihtsas kontranäites omavad graafid G_A ja G_B ainult ühiseid isomorfseid alamgraafe kuid ise need isomorfsed ei ole. Konstrueerisin sinna kõrvale ka veidi „komplitseerituma” näite. See on välja öeldud ja kirja pandud juba mõned korrad [Tevet, 2004b]. Kuni tänase päevani pole keegi seda kontranäidet kahtluse alla seadnud, vähemalt pole sellest teatatud. Õnneks see mind ei puuduta, sest „peasüüdlane” on Tauts, mina vaid aitasin takka. Mul on täpne ettekujutus, millega tegemist on (mida ma siin välja ei ütle). Varem hämmastas see, et seitsme aasta jooksul ei ole selle vastu huvi tuntud, nüüd enam mitte.

Kolmapäev, 30. aprill. SERRi 21. seminar teemal “Graafi struktuuri elementaar muutustest” läks korda, vaatamata sellele, et Võhandut kohal ei olnud. Tautsiga arutasime veelkord Ulami hüpoteesi tema poolt tähele pandud mittekehtivust kolme seosega graafide puhul. Täna hommikul saatsin seminarimaterjali Võhandule mailitsi ära. Ei usu, et ta reageerib, kuna ma selles küllaltki palju “püha lehma”, Ulami hüpoteesi torkisin. Jüri Martin tegi ettepaneku kokkuvõtlike seminarimaterjalide avaldamist Euroõlikooli koduleheküljel. See on mõistlik ja realiseeritav mõte, võtan kohe nüüd selle käsile. Seda enam, et springerdamine nõuab suurt tõlkimistööd, mis võibolla osutub võimalikuks kunagi just niisuguste seminarimaterjalide põhjal teha. Struktuurialgoritmide realiseerimise mõte osutus aga utoopiliseks – internshophimulised hindupoisid pole reageerinud kirjale, kus ma EV migratsioonieskirju mainisin. ... Kreitsman väidab, et minu üheleheküljelist kokkuvõtvat teksti olevat äärmiselt raske tõlkida. Jüri Martin räägib, et eestikeelne tekst on täiesti vastuvõetav. Kreitsman on interneti kaudu end natukene kursi viinud Ulam Conjecture’ga.

Eile koputas Heili jokkis “kreitsman” uksele ja tahtis kangesti minuga tuttavaks saada, tegi komplimente ja kallistas. Nüüd peab ta mind oma suureks vanasõbraks(!?). ... Tahtsin hakata just seminarimaterjalide eurokoduleheküljestamisega tegelema hakata, kuid Helen nõuab mind ateljeesse “rukilille stiliseerimise alast nõuannet” andma. Kreitsman alles põõnab. ... Nõuandelt tagasi tulles olid üsna olmesünged mõtted – elamine täiesti laokil, ei tea kas kunagi õnnestub normaalses, puhtas ja korras

toas elada, ... , tahaks paargi päeva looduslikult ilusas kohas olla. Aga siis helistasin Iljale, tema kutsus mind homme "maidemonstratsioonile". Ma olen nõukogude ajal ainult üks kord "paraadil" käinud ja seegi oli "oktoberfest". Niisiis lähen esimest korda niisugusele improviseeritud demonstratsioonile, mis Ilja plaani järgi lõppeb Harjumäel avatud õlletelgis. Otsustatud!

Neljapäeval, 1. mail 2003. Töötaja, nõua enda väärtustamist – astu ametühingusse! Niisiis, esimest korda elus käisin maidemonstratsioonil. See algas Toompuiesteel asuva mälestusmärgi juures, kus kõnesid pidasid pr. Pärnits jt. Siis siirdus umbes 500 pealine rahvahulk Harjumäele, kus oli avatud A Le Coqi õlletelk. Jagati punaseid lendlehti loosungite ja vanade poplaulude tekstidega (Maikuu, suur toomepuu, Ei me ette tea, Kullast süda, Võta mind kaasa, Oh punapea Mary jt). Publik oli peamiselt venekeelne, enamuses kokkuvärvatud ametühingute gelased, isetulijaid ei paistnud olevat. Ametühingute kulukas enesereklaamimise üritus. ... Õlletelk meile ei sobinud. Tegime Iljaga ühe väikese "Vana Tallinna" ühes tagasihoidlikus kohas ja rääkisime hoopis flandria kinnisvara teemadel. ... Nüüd hakkab Eurolekekülje tekstiga tegelema.

Teisipäev, 6. mai. Eurolehekülje tekst hakkab valmis saama, tuleb kokkuvõtlik ja küllaltki kobe. Eile viisin Heleni taiesed "Hansa" ja "Niukuinii" inkognito konkurssitööde vastuvõttu. Pärast seda läksin Akadeemilisse Raamatukokku, kust võtsin J. Grossi jt "Graph Theory ...". Seda suhteliselt värsket 500leheküljelist monograafiat on tõesti mõttekas veelkord põhjalikumalt läbi vaadata. Vett selles pole. Kuid nagu paljudel juhtudel on ka selles isomorfism ja taastatavus sissejuhatuses populaarselt ära seletatud, et selle tülinaga rohkem mitte tegelda. Siiski on selles sõna "struktuur" õigesti tõlgendatud. Nagu ikka, valgustatakse selles peamiselt "kindlaid" ja "praktilisi" probleeme a la Hamiltoni ahelad. On ju see tudengitele mõeldud.

Kreitsman põõnab palavikuga. Ei ole temast saanud eestikeelse spelleri installeerijat ega ingliskeelse 1-leheküljelise teksti tõlkijat, äärmiselt raske olevat(!?). ... Ees ootab lõimepanek.

Neljapäeval, 8. mail. Eile oli Rabindranath Tagore 142., täna Buddha 2563. sünniaastapäev. Meeleolu on kehva võitu. Lepin olemas olevaga. Normaalsest koristatud eluasemest midagi välja ei tule, miski seisab sellele kui müür ees. Kreitsmanist loodan lahti saada küll. Töö pean igal juhul lõpetama – ja see ongi kõik. Eurolehekülje saatsin ära. Oma kodulehekülje uuendamise pean lõpuni viima. Valmistun järgmiseks seminariks binaarmärkide ja struktuuri mõõtmise teemal. ... Suveks mingi vahelduse planeerimine on utoopiline. Heleniga oleme „konfliktis“.

Esmaspäeval, 12. mail. „Konflikt“ on laabunud, emadepäeval tegime Heleniga ilusa grüneskäigu. Ilmad on sel aastal ikka veel jahedad. Seminariks valmistumise käigus muutub selle teema pidevalt, praegu on see binaarmärkide täielikkusest. Minule endale on kasulik see teema võimalikult lihtsalt seletatult üle käia. ... Kreitsmaniga on probleeme, tundub et ignoreerib endale passi ja peavarju muretsemise küsimust, selle asemel pakub mulle graafide programme, mis mind üldse ei puuduta.

Neljapäeval, 15. mail. Juba teist päeva olen tõbine. Töö ka ei laabu. Koristamata ümbrus mõjub tüsistavalt.

Pühapäeval, 18. mail. Hommikul, üle mitme aasta jälle, koputas uksele senjoor Laas, minu kunagine matemaatikaõpetaja tehnikumi päevilt. Ta tuli väikese koogi ja konjakipadajänniga. Vestlesime paar tundi. Ta oli vahepeal mingi avariiläbielanud, põrutada saanud ja psühhoteraapias olnud. Ta rääkis jälle teadlaste ringist, kes tegelevat "ühiskonnaprobleemidele lahenduste otsimisega". Ta esitas mulle sellest osavõtmiseks kirjaliku avalduse "Sitohellistilise divergents-operaatorfirma" nimel, millele oli allakirjutatud keegi J. Suurmets tiitliga Emer. abor Est (?). Ta jättis mulle 100 krooni tülitamise eest aga palus mind neile esinema tulla (!?). ... Eile oli jube ilm, ootas Helenit 40 minutit Kadriorus, külm oli. Viimase pärast "halisemine" vihastas teda, kuid tänaseks on see laabunud. ... Täna lõpetan 22. seminari materjalide kokkupanemise. ... Homme peaks Kreitsman natukene arvutit kohendama ja tõlke ära tegema. Eks näe! ... Õhtul pidin ülesse ajama õlleuimase Kreitsmani, läks lahti suureks viiruse-tõrjeks, mis siiski pooleli jäi.

Esmaspäeval, 19. mail. Hommikul viisime viirusepeletamise lõpuni ja ma jätkan tööd. Mis edasi saab, ei tea.

Neljapäeval, 22. mail. Richard Wagneri 190^{dal} sünniaastapäeval. Täna kavatsen mitte kellegagi kontakteeruda ja hõljuda sõltumatus üksinduses. Ilm paistab ilus tulevat. Ilmselt teen mõne tiiru ja luban end

kostitada grillkana ja õllega. ... Senjoor Laas kutsus pühapäeval mind autotiirule Keila-Joale ja mõisatesse. Tore, kuid kõik oleneb sellest, kui palju see maksma läheb. ... Eeljõed soovisid head sünnipäeva, Erki käis lillede ja padajänniga, Heili pühkis natuke tolmu, Shmusja helistas, Ingrid saatis e-kaardi. ... Täna vallutas üks Tallinki baarmann esimese eestlasena Mount Everesti tipu.

Laupäeval, 24.mail. Eilse päeva olin jälle haigevoodis. Senjoor Laasi üritusest osavõtust pidin kahjuks ära ütleva. Ei tea kas kunagi selles elus sellist väljasõiduvõimalust veel tulebki. ... Helen on senditu. Kui Erki laenab mulle 200 krooni, siis saan Helenilegi anda. ... Kreitsman lubas pühapäeval minu tõlke lõpuks ära teha – Eks näe. Koduleht vajab jälle. ... Ikkagi väga kahju, et pidin senjoor Laasile ära ütleva.

Neljapäeval, 29. mail. Oli väga traagiline sündmus – Heleni unikaalset vaipa “Ennäe inimest” – ei võetud tarbekunstinäitusele vastu. Olevat liiga suur(?!). Helen nuttis päev otsa. Õhtul saime Kadriorus kokku, kus ma teda lohutasin, mis kestis hommikuni. Kreitsman oli öösel minu aknast sees käinud, mis mulle muidugi eriti ei meeldi. Helen ei kontakteeru mitte kellegagi, peale Kalevi ja minu – telefonijuhe on tal välja tõmmatud. ... Hiiul tegelen kodulehe uue versiooniga, kus ma vaid olulisi momente käsitlen.

Neljapäev, 5. juuni. Kodulehe uuendamisega sain äsja lõpuks hakkama. Esimene tegu läks aia taha – joonised ei tulnud välja. Nüüd võtsin mõned välja, mõned asendasin uutega. Kreitsman tituleeris kodulehe kodukootuks ja baieri murrakus kirjutatuks – see mind ei häiri. Hiljem tuli välja, et kodukootus tähendavat hoopis liigset infotihedust ja –mahtu. Jooniste tegemiseks peab korraliku vahendi leidma küll. Eile sain hakkama ka SERRi aastaaruande vormistamise ja äraviimisega. ... Ilm hakkab lõpuks suvisemat ilmet võtma. ... Vajan korralikku saunaskäimist ja uusi sandaale.

Reede, 6. juuni. Igasugune tekstide ja piltide avaldamine kodulehel pole mitte ainult mõttetu vaid mulle koguni kahjulik – äkki saadakse tõepoolest aru ja hakatakse kõike seda realiseerima. Seda pole küll vaja. Kogu selle struktuurinduse realiseerimise pean ma ise korraldama. See peaks tõhus asi olema. ... Püüan praegu mitte mõelda selle korraldamise võimatuse peale.

Pühapäeval, 8. juunil. Eile toimus Heleniga ilus kevadkohtumine Kadriorus, mis lõppes kahjuks Heleni liiga ägeda monoloogiga Hermannis. ... Täna varahommikul ebaõnnestus Kreitsmani katse FTP kaudu mõnede vajalike programmide (viirusetõrje jne) sisseimemine. ... Heidan uuesti pikali. ... “Keeltnäitav” CD-lugeja sai välja lülitet.

Teisipäeval, 17. juunil. Sain Zõkovi käest mahuka saadetise ja kutse septembriks Odessa seminarile. Saadeti tuli käsipostiga ja ootas päralejõudmist mitu nädalat. Saadetise üleandja oli üks vene keelt kõnelev eesti helilooja, kes väitis end olevat Sumera õpilane. Zõkoviga võtsin ühendust, kuid tõenäosus Odessasse minna on kaduvväike. Päev algas kahjuks ebaõnnestumistega, internet ei ühendu, draft ei trükk. Viimased päevad ongi tohuvabohulikud olnud. Kreitsmani poolt sisseimet viirusetõrje programm ei tõrju, ta on liputanud minu tekste võhikute eest kes vaatasid ja kommenteerisid neid kui „siga sidrunit”. ... Hommikul jõudsin järeldusele, et ega mul ikka teist eksistentsikeskkonda ei ole kui see senise tegevuse keskkond. Mingeid muutusi ette näha ei ole. Kui õnnestuks vähemalt paar päeva uhkes üksinduses mere ääres puhata oleks seegi hea. ... Niisiis, tuleb rahulikult jätkata niipalju kui Pentu seda võimaldab. ... Leian, et oma ideed on mõtet pakkuda vaid sellele, kes taolise asja vastu huvi tunneb. Tuleb välja, et graafi struktuuri kanoonilise esitamise vastu peale minu keegi huvi ei tunne. Huvitav, miks??

Neljapäev, 19. juuni 2003. Nüüd lõpuks on mul jälle aega rahulikumalt sirvida seda, mida teised graafidest kirja pannud on. Seni olin vaid valikulisi pilguheite teinud. Hetkel ma veel Zõkovist kaugemale jõudnud ei ole. Pean ütleva, et väga spetsiifiline. Tema isomorfismikäsitlus on omanäoline, kuid struktuurikaugem. Taastatavus veelgi kaugem. Jätkan sirvimisi. ... Eile õhtul astus “härja doktori” juurest läbi “härja professor Johannes” (st isand Laas) isiklikult. ... Olen hakanud jälle loodust tähele panema.

Reedel, 20 juunil. Tegin jalutuskäigu Maarjamäe lossi, millega väga rahule jäin. ... Tuli mõte analüüsida oma suluseisu ehk “mittetunnustamise” põhjuseid. Leian, et teoorial või meetodil endal pole häda midagi. Ilmselt on esimene põhjus minu vähene „liikuvus” ja seltskondlikus. Distantseerun kergesti nagu loodaks mingi „taevamanna” peale. Teiseks põhjuseks on erinevate „graafkondade” (vennaskondade, tsunftide,

koolkondade jne.) suletuses ja ringkaitses. Sihikindlalt rabeledes võiks ju end mõnesse sisse libistada. Vist olen liiga laisk.

Kolmapäev, 25. juuni. Jaaniõhtu- ja päev olid vuhistuslikud. Nõmme jaanituli toimus seekord Mustamäe basseini juures. Heleni initsiatiivil toimus meil seal südamluk kohtumine Erika Salumäega, kellega õlut limpsisime. ... Andsin välja kodulehekülje "third edition", millega esialgu rahul olen.

Kreitsman tekitab lingvistilist müra, rääkides et ta võibolla saab organiseerida minu kõikide algoritmide kompuuter-realiseerimise kolme nädala jooksul. Loomulikult ei ole mul selle vastu midagi kui see müra ei osutu. Oletan siiski, et see jutt on tal hoopis siin pesitsemise jätkamise kindlustamiseks.

Reedel, 27. juunil 2003. „Professor Johannes” kutsus mind hommikuks Palace kohvikusse kohtungile. Kohale jõudes vestles ta seal intensiivselt juba ühe härraga. Lükkasin kohtumise edasi. Tagasiteel kohtusin juhuslikult Vladikuga, kes protestis tema nime avaldamise asjus minu "Kroonikas".

Reedel, 4. juulil. "Professoriga" toimus kohtumine alles üle eile. See osutus kahjuks viietunniseks tema maad ja ilma puudutava jutu ärakuulamiseks, mis mind täiesti ära väsis. Tema jäi rahule, hea seegi. ... Mõtlen hoopis seda kuidas suhtuda Pascalis programmeerimisse? Kas saan sellega hakkama? Kahtlen.

Neljapäeval, 10. juulil. Laupäeval toimus viimase aja suurim koormakandmise üritus – tassisime Heleniga jalgsi suure koorma pikki vaibaliiste Kaare teelt Hermannisse. Mina olin pärast seda omaga täiesti läbi. ... Teisipäeval toimus traditsiooniline ja hubane aastakohtumine täditütrel Aili ja tema mehe Harriga, seekord väga kallis "Kuldse Notsu" kõrtsis.

Kreitsmaniga käib vaidlus sellest, et minu binaarsõnade **d.n.q** formeerimise algoritmid olevat juba ammusest ajast olemas ning mingeid probleeme ei olevat. Kahtlen selles. Miks nimetas Praust seda programmi siis "Tevet heuristic algorithm". Kreitsman lubas programmi laupäeval lauale panna. Selles kahtlen ma kindlalt, kuid "ime" vastu mul midagi ei ole. Lingvistilist müra on Kreitsman tekitanud varemgi.

Reede, 11. juuli. Võtsime Kaubandus-Tööstuskojas maha Heleni väljapaneku ja viisime selle ühte Müürivahe tänava galeriisse, kus ta homme oma uue näituse avab. ... Statistika näitab, et kõikide minu seaduslike ja mitteseaduslike naiste pojad on alustanud autoremondiluksepäna. Eriki lõpetas Järva-Jaani maakutsekooli (Jumal tänatud, et ta on jõudnud logistikadirektorini), Sirje Andrus lõpetas Ehitus- ja Mehaanikatehnikumi autoremondi alal, Jaqueline Maksim õppis pärast 9dat klassi autoremondi luksepaks, nüüd tahab Kalev-Sigismund autoremondi luksepaks õppima minna, kuigi mina soovitasin talle arvutite eriala Polütehnikumis, kuhu ta ka matemaatika eksamit sooritades sisse sai (kuigi automaatika erialale). Ta võttis sealt paberid välja ja viis need Kutsehariduskeskusesse, väites, et automaatika olevat nagu keemia, mis talle ei meeldi.

Esmaspäeval, 14. juulil. Uurisin vahepeal võimalusi turismitalus puhkamiseks. Sondeerisin võimalusi Käsmus, Vormsis ja Noarootsis, kahesaja krooniga päevas saaks hakkama. Tahaks eemalduda kassidest, Kreitsmanist ja kunstnikest. Paraku on minu rahal kalduvus intensiivselt kahaneda. ... Nüüd leian, et nii see jääbki. Kahjuks. ... Erki lubas sponsoreerida mulle Odessa konverentsile sõidu (mille, kui utoopilise, ma juba kõrvale heitsin), Kreitsman lubab mulle uue täiustatud W-matriksi programmi valmis teha (praegu istubki kreslas, paberid ees). EKS NÄE! ... Helen on õhinaga tegev oma ahvatleva näitusepakkumise realiseerimisega Kastellaani majas. Pean aitama tal näituse nime ja kontseptsiooni koostamisel.

Kolmapäev, 16. juuli. Suur suvi on käes! Arvutist kaugemale pole eriti saanud, parandan kodulehe lohakusi ja näpukaid. ... Odessas saaks ära käia ~3500 krooniga. ... Kreitsmanist ega tema programmist pole midagi kuulda ega mäha.

Laupäev, 19. juuli 2003. Eile tuli Vladik mulle järele ja viis oma suvilasse Laulasmaale. Seal tegeles ta oma maja lõhkumisega, saagides ja suure vasaraga tagudes uut ukseava tehes. Kõik see käis muidugi aktiivse topsitamise taustal. Hiljem tuli ka Vladiku poeg Allan kohale. Vladiku aktiivne tütar Liisu püüab end realiseerida USAs. Jõudsin käia ka lambakoer Tomiga korraks mere ääres. ... Lõpuks jõudsin staadiumini, kus avaldasin Vladiku eksabikaasale telefonitsi armastust. ... Sellist vuhitamist pole mul aastaid olnud. Hommikul õnnestus mul end veidi duššida ja saunatada. Vladik tõi mind hommikul koju.

Koju jõudes avastasin öösel aknast sissepugenud Kreitsmani kreslades magamas. Minul oli pohmell. ... Kreitsman ilmutas aktiivsust – ta tegi juba ette teada tulemustega eksperimente minu CD seadmega (mis, tõsi küll, enam keelt ei näita) ja minu palvel salvestas minu failid flopidel oma läpiga CDle, kuid selgus, et need polegi salvestatud. Kuid päev pole veel lõppenud. ... Lõpuks said siiski salvestet. ... Minu kolm Peterburis sündinud tuttavat Lidia, Vladik ja Kreitsman on väga erinevad inimesed, kuid neid ühendab ühine joon – aktiivne eksperimenteerimine.

Esmaspäev, 21. juuli. Eile, ema Totskeli 101. sünniaastapäeval käisime Heleniga laululava kõrval päevitamas – huvitav päevitamispäik küll. ... Googles on üks inglane juhtinud tähelepanu minu kodulehe eelmise variandi “struktuuridiskussioonile”.

Teisipäev, 22. juuli. Erki on nõus mulle (osaliselt) kompenseerima Odessa konverentsi kulutused – tore. Kõik vajab veel paikapanemist ja täpsustamist. Igaks juhuks hakkam kokku panema oma venekeelse ettekande skeemi. ... Tänavune suvi on väga palav.

Kolmapäev, 23. juuli. Kreitsman on end jälle täis puhunud, ei räägi enam installeerimiste ja programmeerimise teemal. Midagi ootamatut selles ei ole. Talle ilmselt ei meeldi, et Heili siin käis. Viimane aeg paluda tal lahkuda. ... Saatsin Erkile toetuskava, milles vajan Odessakäigu ja toimetulekuks 7. augustil 1500.- ja 5. septembril 1000.- krooni. Erkilt ootan sellele esialgu vaid JAH või EI vastust.

Neljapäev, 28. august 2003. Niisiis, üle kuu aja pole ma ühtki rida siia lisanud. Meeleolud olid mitmekesised. Märgin ära mõned sündmused. 1. augustil toimus Heleni “Ahvatluse” pidulik avamine Kastellaanimajas. Rahvast oli parajalt, Anne Lõugase sissejuhatus ilus, minu poolt organiseeritud Joel Otsa metsasarve-improvisatsioonid asjakohased (oli ju keskel kohal Heleni metsasarvemängijat kujutav gobelään), näksi ja joogilaud rikkalik. Minul oli peamiselt fotograafi roll. Pidu lõppes vägevalt – mingil Kadrioru künkal Heleni ja Milvi Torimiga brändit rüübrates, nii et viimane ei osanud enam koju minna. Kuid kõik laabus. ... Anne Lõugsele andsin Stockholmi konverentsi materjalid, mida ta tahtvat oma doktoritöös kajastada.

Erkilt sain 1500.- Odessasõidu toetust. Kuna olin vahepeal jälle haige, leidsin, et see 30-tunnine bussisõit on kurnav ning loobusin sinnasõidust. Venekeelse ettekande koostas Kreitsmani keelekorrektuuri abil siiski, ja saatsin selle ära. Huvitav, millise reageeringu see saab (kui üldse saab) – on see ju tavapäratu graafikäsitus. Kui reageeringut ei tule selle materjali kohta, siis ei oleks reageeringut ka minu kohalolekul.

Ei jäänud muud üle kui paluda Kreitsmanil majast lahkuda, ta häiris mind ja naabreid. Seegipidajat minus paraku ei ole. Lesimiskohti tal on. Praegu käib ta hommikuti ja õhtuti läbi akna teed ja seibe saamas. Tuppy ei sisene printsiipsiaalselt.

Helen rügab tööd teha, nii et pole sel suvel maalimaski käinud ega laadal osalenud. Minekut ta töodel praegu on. ... Üleeile käisin Pärnus “komandeeringus” sealses galeriis Heleni vaipu välja vahetamas ja raha vastu võtmas. ... Oma venekeelse ettekande baasil koostan praegu ingliskeelset teksti – kas uuendan sellega oma kodulehekülge või esitan selle kuskile artiklina – praegu veel ei tea. ... Täna tellisin endale fotoaparaadi, luban endale seda kuna Heili vana ja teised ei funktsi. ... Ilmad on juba jahedad, kütet pole ja talve peale mõelda ei taha.

Reede, 5. september. Olen hädas ühe Mathoni graafi struktuuri tuvastamise äraseletamisega. See sai kunagi pool-käsitsi tuvastet, kuid ma ei mäleta, kuidas ma täpselt seda tegin. Selge on, et astendusmeetod seal ei tööta. ... Heili vana fotoaparaat hakkas funktsima. Tahan filmi kiiresti ära ilmutada – kui see korda läheb, anuleerin uue aparaadi tellimise. ... Kreitsman tõi mulle kuue flopi peal uue viirusetõrje programmi, mis järjekordselt ei käivitunud. Pean vist kütte tellimise asemel hoopis pentu remonti viima.

Reede, 12. september. Mathoni graafi tuvastamise sain klaariks, nüüd pean selle äraseletamis-kohaseks tegema. ... Kreitsmani teades olin Odessas ja mõni aeg temast vaba – kuni “vahele jäin” ja nüüd on ta jälle akna taga. Kreitsmani olukorra keerukuses on nii arusaadavat, kui ka arusaamatut, tema olek on mulle raskeltalutav. Minu programmide tegemisest pole enam juttu olnud. ... Teisipäeval käisin Ardu oma onupoja Jüri Milleri lese Aivi juures, päris lahe vaheldus oli. ... Tellisin siiski kütte ära, filmi viisin ilmutusse, on lootust et fotoaparaat töötab. Erkile andsin aru Odessas mittekäimise asjus. Täna läheme Heleniga Kalma tunnisauna.

Minu kapitalistist vanaisa kommunistist vend

Aivi Milleri käest sain huvitava foto, milles oli kujutatud Šanghai „Ajutise Kommunistilise Eesti Valitsuse Kauges Idas” liikmed, nende hulgas ka minu emapoolne vanaonu, siseminister Max Miller. Viisin selle foto Riigiarhiivi, kus tuvastati kõikide fotol olevate isikute Kaug-Idas viibimise fakt, kuid „kommunistilise valitsuse” olemasolu oli neile uudiseks. Selle fotoga oleks võinud nõukogude ajal laineid lüüa. Kahjuks on foto skaneering mul kuhugi kultuurikihi alla mattunud. Foto ise jäi Riigiarhiivi.

Kolmapäev, 17.september. Kalma tunnisaun osutus „ersatziks”, vihelda ei saanud jne. ... Vahepeal käis Kreitsman minu aknaid pesemas ja briketti ladumas. Fotod tulid korralikult välja. ... Jändan kodulehe uuendamiseks – binaargraafid olid nihkunud, üks graaf ja “vurr” ei ilmu esile.

Pühapäeval, 21. septembril. Jooksev probleem on koduleht, peaprobleem – programmid. ... Täna on Heleniga kavas Mähel lõngade järgi käimine, homme fotode ja graafide skaneerimine.

Kolmapäeval, 24.septembril. Sain juba neljanda meili kelleltki Eric Sommerilt. Seni olen ma kõik kahtlased ära kustutanud. Täna avasin – pakutakse mingit koostööd mingi ADM projekti raames. Hakan teksti uurima. ... Kreitsman soovitas mul kontakti võtta “reverse engineeringu” inimestega. Selle mõiste definitsioon on mulle täiesti arusaadav. Võibolla uuringi järgi, kes need “ümberpööratud inseneriteadusega” tegelejad on, kas naljasellid, veidrikud või asjalikud entusiastid.

Reede, 26. september 2003. ADM-projekt osutuskki tavaliseks kaubapakkumiseks. ... “Reversiste” ma üles otsinud ei ole. Ei ole üldse mingit tungi oma asjadega kellegi hõlma alla pugeda. Minu töö on põhijoontes valmis, pean vaid korrastama kodulehe ja mõtlema programmide organiseerimise üle. Ilmselt ei pääse ma ka olme-ümbruse asjade korrastamisest.

Esmaspäev, 29. september. Täna sain mahuka kirja Aililt USAst, mis sisaldas palju ajaloolisi fotosid Villem-vanaisast ja sugupuu kirjeldamise katseid. ... Minu lähiülesanded on 1) kodulehe korrastamine, 2) märgimaatriksi moodustamise täpse algoritmikirjelduse koostamine ja 3) kroonika täiendamine, millest ma nüüd ei pääse.

Laupäev, 4. oktoober. Neljapäeval käis Ilja, sponsoreeris mulle kütteraha 2000.-, tegime grammid hõrgutava sakusmendiga ja käisime pildistamas Maleva 13 räämajäänud maja, kus me 30 aastat tagasi koos töötasime. Kohtumine oli hubane. ... Esile on kerkinud arvuti probleem. Lõppkokkuvõttes, kõiki soovitusi arvestades, sh. ka Kreitsmani omi, tuleb muretseda uus CD lugeja ja installeerida uuesti Windows 98 ning vahetada välja väikest pauku tekitanud monitor. Selles asjas lubas aidata mind Erki, ka viirusetõrje programmi lubas lasta sisse installeerida. Loodan, et see kõik korda läheb.

Siin katkevad 2003. aasta märkmed. Midagi huvitavat ei toimunud. Tõised askeldused, arvuti väljavahetamise katsed, Kreitsmani lingvistiline müra akna taga, kütte probleemid minul ja Helenil, haigevoodis olemised, looduseskäigud Heleniga ja „parteilised suhted”.

2004. VIIS AASTAT SERRI

Esmaspäeval, 5. jaanuaril 2004. Jäin haigeks ja lükkasin tänaseks määratud seminari järgmisele esmaspäevale. Algoritmiteaviku materjalid on väljatrükitet. ... Toatemperatuur üle 15⁰C ei tõuse.

Neljapäev, 5.veebruar. 12. jaanuaril pidasin seminari ära – kõik 12 algoritmi – see kestis kaks täistundi, rääkis nendest nõ linnulennul. Võhandu ja Tauts kuulasid tähelepanuga. Võhandu nõudis ka kogu

materjali. 14. jaanuaril andsin välja ka vastava "bulla", mida kohe ka raamatukogudesse laiali jaotasin – tahtsin sellega enne ahviaasta algust maha saada. Sain valmis ka ingliskeelse variandi, mille 31. jaanuaril kodulehele paigutasin. ... Praegu tegelen Mathoni graafide struktuurituvastuse järelkontrolliga. ... Ilm on pehme ja toatemperatuur talutav. Otsin endale elu esimesed talvesaapad (hiinakadi). ... Helen rabeleb rahapuuduses, olen oma "stipist" talle laenanud.

Reede, 6. veebruar. Tippisin kuni kella neljani hommikul taustgraafe sisse – tausta fikseeriv programm on ju alles algoritmi faasis. Kuna printer kapriisitseb, saatsin tulemused failidena Erkile ja Juri Martinile väljatrükiks. Alles siis saan Mathoni graafide taustu revideerima hakata.

Laupäev, 7. veebruar. Ei jäänud Erki ega Jüri Martini peale lootma ning sain kuvari peal sobrides vajaliku teave kätte. Sain kinnitust sellele, et ainult taustgraafide põhjal Mathoni graafide struktuuri ei tuvasta, tuleb avada ka mõned binaargraafid. Mingit muud nippi vaja pole. ... Sain lükata jalutuskäigu Heleniga home peale ning pärast kohvijoomist üritangi nipitamise peale hakata. ... Sain statistikaametiga kaubale, et ei saada neile nõutud turumajanduslikke andmeid, mis SERRi puhul oleksid niikuinii vaid nullid.

Kolmapäev, 11. veebruar. Kaks päeva olen voodis vedelenud, Erki tõi mulle söögikraami. "Mitteregulaarse kahealuselisuse" asjus on asi paika pandud, kuigi lootsin et selle struktuur on binaargraafide avamiseta ka tuvastatav.

Sõbrapäeval. Peatasin nippide otsingud ja jään praegu binaargraafide avamise meetodi juurde. See on isegi hea selles mõttes, et see kinnitab veelkord tipupaaride identifitseerimise idee õigsust. See on vastuvõtmatu nendele, kellele ei meeldi arvutit suure arvu operatsioonidega koormata. Keskmise Mathoni graafi struktuuri tuvastamine üle poole minuti küll aega võtta ei tohiks, ja seda minu vanal pentul.

Helen sai nüüd tõhusaid medikamente ja on energiat täis. Täna läheme arvatavasti mingitesse Lasnamäe laguunidesse jalutama. ... Kavas oli minna nr.5 bussiga Kosele vaatama minu ristiisa Tõrvandi endisi valdusi. Sõitsime bussiga lõppeatusse ja sattusime hoopis Lasnamäele. Seal edasi liikudes jõudsin Heleni eelmise ateljee torni juurde. ... Üldiselt oli lõbus, väike kuraas oli sees, Helen vihjas Hermanisse minekule, kuid mina, püüdes oma nahka päästa tõenäoliselt ette tulevate etteheidete eest taandusin sellest. Koju jõudes oli sellest nahapäästmisest natukene paha tunne. Helen oli muidugi telefoni välja lülitanud. Üritasin talle telegrammi saata, et ta selle sisse lülitaks, kuid selgus, et eesti telefon "Elion" garanteerib telegrammi kohalejõudmist alles järgmise nädala alguseks. ... Tänaseks aitab. Homme alustan Mathoni graafide binaargraafide abil struktuuri-tuvastuse algoritmide kirjapanekut.

Esmaspäeval, 16. veebruaril alustasin Heleni toetustootluse (Kulka) probleemide ja Mathoni graafide tuvastusalgoritmide kirjapanemisega. Ega need Mathoni graafid midagi ülirilist olegi, on vaja vaid algoritmi sammud sobivasse järjestusse seada. ... Sain teada, et eksisteerivad mingi mahukas „graafiatlas“.

Teisipäeva, 17. veebruari alustasin Mathoni graafide tuvastusalgoritmide ingliskeelse kirjapaneku ja salvestamisega. ... Lõpuks ometigi osteti üks Heleni vaibake, seekord Hollandisse. See annab väikese majandusliku hingetõmbepausi. Täna toimub järjekordne lõimepanek.

Neljapäev, 18. veebruar 2004. Tahaksin väga seda „graafiatlast“ kätte saada ja selles esitatud graafe struktuuriselt töödelda ja analüüsida. Ma ei ole seda veel näinud, kuid olen kindel, et orbiite ja sümmeetriaomadusi seal ei käsitleta. Korralikuks töötlemiseks vajan ka oma viimaste, täiendavate algoritmide arvutile realiseerimist. ... Praegu peab leppima millegi tagasihoidlikumaga. Näiteks, asetaks nüüd rõhuasetuse struktuuranalüüsi "rakendamisele", mis seisneks näiteks huvitavate graafide väljanõppimises (nagu Folkmani graaf, mille üheks taustgraafiks on Peteseni graaf) ja nende omaduste väljaselgitamises tunnusmaatriksi põhjal.

Reede, 20. veebruar. Täna raputasin eesti ja ingliskeelsete algoritmikirjelduste vahele veidi selgitavaid teoreetilisi vihjeid, viimastega asendasin ka kodulehel olnuid.

Orbiitidest

Struktuur jaguneb tipu- ja tipupaari orbiitideks. **Orbiit** on rühmateooria mõiste ja see vajab siin selgitust. Struktuuri säilitavat tippude või tipupaaride substituutsiooni (permutatsiooni) nimetatakse **automorfismiks** α . Seda tõlgendatakse kui *lokaalset isomorfismi (isomorfismi iseendasse)*. Automorfismid moodustavad graafi automorfismirühma **AutG**. Permutatsioonitehnika võtetega fikseeritakse selles rühmas *automorfismide transitiivsuspõirkonnad ehk orbiidid* Ω , mille elemente peetakse “ühesugusteks”. **AutG** puhul huvitatakse peamiselt tipuorbiitidest. Kuna orbiit on automorfismide transitiivsuspõirkond ja automorfismid on seotud lokaalsete isomorfismidega, siis on ka *binaargraafide isomorfismiklass* $\{g_{ij1} \cong g_{ij2} \cong \dots \cong g_{ijq}\} \subset GS$ seotud *binaarorbiidiga*. Isomorfismiklassi võib tõlgendada kui “isomorfismide transitiivsuspõirkonda”, mis on määratud orbiiti kuuluvate paaride hulgaga. Niisiis, isomorfism $g_{ij1} \cong g_{ij2}$ vastab paari automorfismile, isomorfismiklass aga binaarorbiidile, mida me ka paari **ekvivalentsus- või sümmeetriaklassiks** peame.

Rühmateoreetilise ja struktuurse käsitluse erinevustest ja kokkulangevusest orbiitide tuvastamisel:

- Rühmateoreetiline orbiidituvastus toimub graafi “figuuri-pööramis-operatsioonide” transitiivsuse kindlaksmääramise teel, struktuurne käsitlus rajaneb binaartunnuste ekvivalentsusklassidel.
- Rühmateoreetilise orbiidituvastuse korral toimub tipu- ja servaorbiitide tuvastamine eraldi ning “mitteserva” orbiitide tuvastamist ei tunta. Struktuursel käsitlusel toimub tipu-, binaar(+)- ja binaar(-)orbiitide tuvastamine komplekselt ning tunnusmaatriks **W** esitab tervikliku pildi orbiitidest.
- Rühmateoreetilise orbiidituvastuse korral võib sümmeetriliste graafide puhul üksikoperatsioonide arv ulatuda faktoriaalini, struktuursel käsitlusel seda ei juhtu.
- Erinevate struktuuridega graafid võivad omada üht ja sama rühma **AutG**, st ühesuguseid sümmeetriaomadusi, kuid omavad erinevaid tunnusmaatrikseid **W***.
- Nii rühmateoreetilisel kui ka struktuursel käsitlusel tuvastatud orbiidid langevad kokku!
- Suvalise graafi automorfismirühma kindlakstegemist peetakse keeruliseks ülesandeks, väidetakse koguni, et nende tuvastamise efektiivseid algoritme ei olevat olemas. Orbiitide käsitlemist peetakse siiani ikka veel graafiteooria ääremail olevaks. Struktuurne orbiidituvastus on lihtne.

Orbiitstruktuur on struktuur mille servad vastavad orbiiti esitavale binaartunnusele ja ainult sellele. Binaar(+)-orbiidile vastav struktuur on struktuuri osastruktuur ning binaar(-)-orbiidile vastav on täiendi osastruktuur. Nende vastu võiks huvi tunda kasvõi sellepärast, et nendes esineb ka „müstikat”. Näiteks, Folkmani graafi üks orbiitstruktuur osutub Peterseni graafiks jne. Reeglina taastavad orbiitstruktuuride orbiitstruktuurid, st *kõrgemat järku orbiitstruktuurid*, teatud astmel oma lähtestruktuuri.

Teisipäeval, 2. märtsil. Üle nädala aja olin ilma arvutita, kuvar ütles ülesse. Käisin jooksvaid asju Jüri Martini juures tippimas. Kole elu on see arvutita olemine. Otsin “Soovi”, et sealt endale sobiva hinnaga kuvarit leida. Erki oli aga nii kena, et tõi mulle täna ühe kasutada, homme lubas mulle teise tuua ja kohe päriks – ja veel ilma rahatagi. ... Täna käis siin ka härra Juhan Ebelmann ahjuparandusvõimalusi kaemas, sai ka Heiliga ühe töö asjus kaubale.

Reedel, 5. märtsil 2004. Erki tõi täna mulle kuvari – tore. Sellel olid aga mõned mulle tundmatud nupud, püüdsin heledust reguleerima hakata ja pilt kadus ära. Uuesti käivitades sain pildi jälle ette. Rohkem nuppe ei puuduta. Ka printa on salapärane, kolmapäeval ei trükkunud enam midagi, kuigi teeskles seda. Täna alustas musta värvi väljatrükki, nagu soovisin, siis mõtles ümber ja hakkas rohelist teksti tegema. Ei tahaks hästi uskuda, et must tint otsas on. Tabelite väljatrükkimisest on ta ammu juba loobunud. ... Järgmiseks sammuks on välja anda algoritmid korrigeeritud kujul ingliskeelsena. ... Tegelen ka Heleni varustamisega vanalinna teemaliste materjalidega.

Esmaspäeval, 8. märtsil. Kolm viimast päeva olen tugevas nohutõves olnud, mis takistas normaalset tegevust. ... Helen kavatseb oma „hansa-“ ehk „vanalinnavaiba“ kujundada keskaegse juurviljabuketi baasil. Ta on sellest ideest väga haaratud. Tore – kunstnik peabki niisugune olema, st töötama oma nägemuse realiseerimise tähe all. Eks minagi olen graafe oma ettekujutuste aspektist uurinud. Tihti on sellesse suhtunud nagu “siga sidrunisse”. Tundub, et kunstis lähevad ka “hullemad” ideed läbi. Näiteks, täna hommikul veendusin ETV vahendusel, et keegi kunstnik Ives Klein tuli „geniaalsele” mõttele katta oma modellid sinise värviga ning istutada neid peput või tussut pidi valgele paberile ning siis lohistada neid sellel

paberil. Tulemus on suurepärane, Ives Klein figureerib värvipalettide loojate seerias koos Rembrandti, Rubensi jt-ga. Graafiteoorias igatahes “geniaalsete” võtetega midagi ei saavuta – näiteks, siamaani pole aktsepteeritud orbiitide tuvastamist mittekombinatoorsel teel jne. Kuid tegemise rõõm jääb. Kas midagi muud ongi vaja?

Reedel, 12. märtsil. Kolmapäeval andsin välja algoritmikirjelduste ingliskeelse variandi. Tegelen praegu eestikeelse variandi “vigade paranduse” teksti koostamisega, mis tuleb kindlasti lisada väljajagatud eksemplaridele. Selles asjas on kavas kohtuda senjoora Maie Valmiga Rahvusraamatu-kogust. ... 19. aprillil möödub viis aastat SERRi seminaride algusest. Tuleb teha kokkuvõtteid ja tähistada seda korralikult ettevalmistatud seminari näol. ... Sain maha ka SERRi suhete klaarimisega Krediidipangas ja “2003. a. majandusaasta aruandega” Maksuametile (see sisaldas muidugi vaid nullikesi ja nende õigustamist).

Laupäeval, 13. märtsil. Teengi ettevalmistusi SERRi 5. aastapäeva tähistamiseks. See langeb kokku minu esimese graafibulla valmimise 30. aastapäevaga. Püüan analüüsida kogu selle tegevuse mõttekust ja mõttetust.

Kolmapäeval, 17. märtsil. SERRi 25. “juubeliseminari” kuupäev on kindlaks määratud, 19. aprill, mil täpselt viie aasta eest toimus esimene seminar. Töötada tuleb veel esitatava teksti kallal. ... Täna saatsin pr. Maie Valmile eestikeelse algoritmikirjeldusele “korrigeeriva teave”.

Esmaspäeval, 22. märtsil. “Juubeliseminari” tekst on enamvähem koos, sinna lisisin ka struktuurikäsitluse põhikontseptsioonid. Täna saatsin oma ingliskeelsed algoritmikirjeldused Zürichi Eidgenössische Technische Hochschule ja Läti Teaduslikule raamatukogudele. ... Heleniga oleme hetkel raksus ja meil on telefonid välja lülitatud. ... Avastasin, et Nõmme raamatukogus saab internetis tasuta käia, olen seda võimalust juba kasutanud.

Laupäeval, 27. märtsil. Hakkangi Nõmme raamatukogus internetis käima, palju kindlam tunne, ei mingeid “unknown errors” nagu minul siin. ... Helenil oli täna hea päev – sai Erika käest 2000.- ja “Portaalis” müüdi üks 3000^{ne} vaip!. Ka mina tunnen end oma toimetamistes kindlamini.

Lennart Meri 75. sünni- ja Eesti NATOsseastumise päeval. Eile tassisime selverist Helenile rasket küttepuukotti Hermannisse. Ta hakkab tasapisi intelligentsemaks muutuma, eile ta enam ei sõimanud mind. ... Fotoaparaat on tuksis, pean minema Fotomeistrisse. Enne lähen aga ateljeest Helenit õllega üle käima, nii on vaja.

Neljapäeval, 1. aprillil. Lähen Nõmme raamatukokku arvuti võrgupriiaega kasutama ja pärast seda printeri tindikassetti täitma. Tööga olen graafikus. ... Nüüd on saabunud aeg oma hügieeni- ja eluolu korrastamise peale mõelda, tõepoolest.

Kolmapäeval, 7. aprillil. Fotoaparaat on korras, printerikassett täidetud. Internetis avastasin, et minu Bigowebi ülesriputaja Ashay Dharwadker on 1967. aastal sündinud hindu. ... Tegelen mõned aastad tagasi Tautsi initsiatiivil toimunud „Ulami hüpoteesi kukutamise” vormistamisega SERRi juubeliseminari jaoks. ... Hiilin kõrvale Lasnamäele Kalevi potentsiaalse korteri ülevaatamisele minemast, sest olen natukene tüsistunud pühapäevasest lõngajahil käimise pingutustest. Homme pean niikuinii briketi ja soovitud laenurahaga kohale minema. ... Eluolu korrastamine on paratamatult vajalik.

Suurel reedel. Eile hommikul sain meili Kreitsmanilt, milles ta nostalgitses läbi akna serveeritavast kange tee ja seibide teemal. Ja õhtul oligi ta akna taga. Kahjuks ei olnud mul talle midagi pakkuda, piinlik. Ta soovis mind aidata kodulehe teksti korrigeerimisel. ... Ulamlik taastatavus ongi mul kummutet. ... Helen kahjuks ei saanud kultuurkapitalilt toetust. Püüdsin teda lohutada sellega, et tuletasin talle meelde tema praegust põhieesmärki – “hansavaiba” tegemist. ... Internetis surfates sain teada, et Ashay Dharwadker tegeleb kurikuulsa nälvavärviprobleemi puhtmatemaatilise tõestamisega. ... Sali-Berishal on vist šneebe. ... Ilm on kevadine, lähen jalutama.

Esmaspäeval, 12. aprillil 2004. Helenil oli laupäeval naiste kunstinaäituse pompöösne avamine elava muusika ja moeshou taustal Vene Draamateatris, kus ma fotograafi rollis esinesin. Pühapäeval oli Raadoi-4s tähtsamate osalejate otsesaade, kus Helen hiilgas. ... Täna panin lõplikult kokku ulamliku ja struktuurse taastatavuse seminarispikrid.

Neljapäeval, 15. aprillil. Valmistun SERRi „juubeliseminari” tekste ja teen ettevalmistusi selle “piduliku” poole kordaminekuks, kus pakun Peterseni pirukat, ungari armujooki, kohvi ja Ulami hüpoteesi kummutamist.

SERRi lugu

Struktuurisemiootika juurtest

“Struktuurisemiootilise” tegevuse juured ulatuvad möödunud sajandi kaheksakümnendatel moes olnud niinimetatud *süsteemsesse lähenemisse* kus sel alal ilmus küllaldaselt nii asjalikke kui ka lobakirjutisi. Tollal huvitas selle lähenemise tunnetuslik aspekt, kus väideti, et süsteemi kvalitatiivse spetsiifika kajastajaks on selle *struktuur*, mis on käsitletav struktuuri kujutava *graafi* abil. Tavapäraselt defineeritakse struktuuri kui “süsteemi elementide *organiseerituse (pro: sidususe) seesmist vormi*, mis avaldub süsteemi elementide püsivate vastastikuste seoste näol”. Süsteemiteoreetikutelt on pärit ka väide, et *struktuur on objekti (süsteemi) abstraktsioon* kus selle elemendid on abstraheritud oma empiirilistest omadustest kuid säilitavad oma kvalitatiivse spetsiifika erinevate positsioonide näol struktuuris. Sellest koorusid aja jooksul välja tõdemused, et: a) süsteemiteoreetikute *positsioon* vastab graafiteoreetikute *orbiidile*; b) graafi tippude *struktuurne sidusus* on iseloomustatav neid tippe ühendava lühimate lihtahelate ühendit kujutava *alamgraafi* näol. Nii tärkaski graafide struktuurse käsitluse mõte.

See ajendas kätte võtma Frank Harary tollal vastilmunud monograafia graafiteooriast, kus pakkusid erilist huvi kõikide 6-tipuliste graafide diagrammid. Torkas silma nende süstematiseerimatu esitus. Teatud valentsusjaotusvektori rakendamise õnnestus diagrammid korrastada. Graafide identifitseerimiseks sai konstrueeritud veel teisigi atribuute, mis muidugi ei pretendeerinud täielikkusele ja millest suurem osa hiljem kõrvale jätsin.

Tuli hakata otsima struktuuri spetsiifilisi *tunnuseid* ja nende alusel struktuuri *kirjeldamise* võimalusi, mis viis semiootika elementide kasutamise mõttele. Niisiis, igat koosluse tüüpi *objekti* võib käsitleda kui *süsteemi*. Reeglina on süsteem paljuaspektiline. Sõltuvalt käsitlusaspektist või -eesmärgist võib süsteemi *elementideks* pidada tema ühe või teise loomuga osiseid. Süsteem on fikseeritud siis, kui on fikseeritud ka tema elementidevahelised *seosed*. *Süsteemi tasemel* säilitavad tema elemendid oma empiirilised tähendused (omadused). *Struktuuri tasemel* omab tähendust vaid elementide organiseerumis- ehk sidususviis, mis on kujutatav *struktuuri graafi* näol. Teisest küljest, kõik isomorfid graafid, ja ainult need, omavad ühte ja sedasama struktuuri – tegemist on *graafi struktuuriga*. Graafi struktuuri tuvastamiseks kasutame teatud *tunnuseid ehk märke*. Märkisüsteem ja selle ohjamine ongi semiootika. Struktuursete tunnustega manipuleerimist nimetame *struktuurisemiootikaks*. Tegemist on muidugi sünteesitud terminiga. Siin võib märkida, et mõnede autoriteetsete teatmeteoste järgi on semiootika meditsiini, teiste järgi arvutiteaduse ja informaatika termin. Tunnustesüsteemi ohjamine toimub *heuristiliste algoritmide* abil. Algoritmiliselt käsitletav (tuvastatav, ohjatatav) objekt on *konstruktiivne*.

Graafi struktuuri tuvastamine rajaneb tipupaaride ja tippude identifitseerimisel (st tunnuste omistamisel) automorfismide transitivsuspiirkondade ehk orbiitide täpsuseni, permutatsioonimehanismi kasutamata. Graafi struktuuri tuvastamine hõlmab nii *klikkide, orbiitide kui ka graafide isomorfismi tuvastamist*, kuid ei piirdu nendega. Esile kerkisid *graaf-struktuuride vaheliste seoste, graafi struktuursete elementaar muutuste ja nende süsteemsuse* probleemid.

See viis juunis 1999 **Struktuurisemiootika Edendamise ja Rakenduse Rühma (SERR)** kui struktuursuse probleemidest huvitatud erinevate erialade spetsialiste ühendava teadus-loomingulise uurimisrühma moodustamisele, kuhu kuulub 13 liiget. SERR on Euroülikooli tiiva all tegutsev varatu ja rahatu organisatsioon. Iga SERRi liige katab oma projektiga seotud kulud ise. Projekte on erinevatel viisidel toetanud SERRi liikmed Jüri Martin, Leo Võhandu, Ilja Sundelevitš ja Erki Tevet ning vabakodanik A.Kreitsman. Organiseerimistöo ja projektide teostamine on jäänud John Teveti ülesandeks. Projektidele toetuse saamiseks on pöördutud ka vastavate sihtasutuste poole, mis reeglina erinevatel ettekäanel rahuldumata jäetakse.

SERRi seminaridest

Kuna struktuuri omavad (st. on graafi kujul esitatavad) kõik koosluse tüüpi objektid, siis on struktuur **interdistsiplinaarne** subjekt. Struktuurset analüüsi oleme rakendanud bioloogiliste, ökoloogiliste ja ka taieslike objektide uurimisel. 1999. aasta kevadeks oli “struktuurooloogilist” materjali kuhjunud paras jagu. Ilmunud oli vaid üks teavik ja paar artiklit. Tekkis vajadus arutada struktuuri, kui interdistsiplinaarse subjekti probleeme laiemas ringis seminaride vormis.

SERRi seminaride raames on püütud korrastada, kirjeldada (formuleerida), formaliseerida ja lahendada struktuursusega seotud probleeme. Struktuuriprobleemide interdistsiplinaarsust iseloomustab ka SERRi seminaride initsiatiivgrupi koosseis *informaatik* Leo Vöhandu, *ökoloog* Jüri Martini, *matemaatik* Ants Tautsi, *isehakanud struktuurisemiootiku* Johntagore Teveti, *kunstiiekperimentaatori* Ilja Sundelevitši ja *tekstiilikunstiniku* Helen Kauksi näol. Rida seminare oligi pühendatud *kunstiteose*, kui komponeeritud koosluse struktuursele analüüsile. Oma arusaama selles küsimuses on esitanud kunstispetsialistid A. Kristerson, Tõnis Vint jt. ning nägemispsühholoog Talis Bachmann. See temaatika pakkus laiemat huvi ning SERR oli L.Vöhandu initsiatiivil kutsutud 2000. aasta sügisel ühele loomingulise meedia alasele konverentsile Stockholmis sellest ette kandma. Aastatel 2001 ja 2002 toimusid Helsingi Ülikooli teadurite Einari Aaviku jt. initsiatiivil mõned seminarid *organismilise objekti* analüüsi teemadel. Seminaride keskne tähelepanu on suunatud siiski **graafi struktuursuse** probleemidele. Graafi struktuuriprobleemi asjus oli SERR kutsutud 2003. aastal Sao Paulosse ja Odessasse graafiteoreetilistele konverentsidele (esimesele ei saanud). Viimased seminarid olid pühendatud graafide struktuuritöötuse heuristilistele algoritmidele.

SERRi seminaride loetelu:

1. Struktuursus, selle tähendus ja rakendatavus. *Põhiettekandja: J.Tevet, 19.04.1999.*
2. Struktuursuse matemaatilised probleemid. *Ettekandjad: L.Vöhandu, J.T.Tevet, 17.05.1999.*
3. Kunstiteose struktuurset analüüsist. *Ettekandjad: A.Kristerson, J.Tevet, 31.05.1999.*
4. Struktuurse analüüsiga seotud probleeme. *Ettekandjad: L.Vöhandu, J.Tevet, 27.09.1999.*
5. Kuidas erinevaid mõtteviise vastasikku arusaadavaks teha – interstanding *Põhiettekandja: L.Vöhandu, 15.11.1999.*
6. Graafide taastatavuse probleem struktuurisemiootilisest aspektist *Ettekandjad: J.Tevet, A.Tauts, 24.04.2000.*
7. Struktuursus nägemistaju vaatevinklist. *Põhiettekandja: T. Bachmann, 15.05.2000.*
8. Kunstiteos ja selle struktuurne analüüs – mõtteviiside konflikt, vastastikune mõistapüüdmine või ükskõiksus? *Ettekandjad: J.Tevet, L.Vöhandu, M.Antson, 23.10.2000.*
9. Visioone semiootikatest. *Ettekandjad: J.Tevet, L.Vöhandu, 27.11.2000.*
10. “Graafid ja semiootika” esitlus. *J.Tevet, 19.02.2001*
11. Mida tähendab sõna “struktuur”? *Põhiettekandja J.Tevet, 19.03.2001*
12. Kuidas struktuurida reaalselt objekti? *Ettekandjad J.Tevet, T.Vint 16.04.2001.*
13. Kas graafide isomorfism ja taastatavus on tabuteemad? *Ettekandjad J.Tevet ja L.Vöhandu, 11.06.2001.*
14. Organismilise objekti analüüsist I. *Ettekandjad J.Martin ja J.Tevet, 24.08.2001.*
15. Organismilise objekti analüüsist II. *Ettekandjad E.Aavik, J.Tevet ja J.Martin. 17.09.2001.*
16. Organismilise objekti analüüsist III. *Ettekandjad J.Martin, L.Vöhandu, E.Aavik. 17.12.2001.*
17. Organismilise objekti analüüsist IV. *Ettekandjad L.Vöhandu, E.Aavik, J.Tevet. 10.06.2002.*
18. Organismilise objekti analüüsist V. *Ettekandjad J.Martin, E.Aavik, J.Tevet. 30.09.2002.*
19. “Kroonika” esitlus. *Ettekandja J.Tevet. 4.02.2003.*
20. Graafi struktuuri tuvastamisest. *Ettekandja J.Tevet. 10.03.2003.*
21. Graafi struktuuri elementaar muutused. *Ettekandja J.Tevet. 28.04.2003.*
22. Graafi struktuursetest karakteristikutest. *Ettekandja J.Tevet. 26.05.2003.*
23. Graafi struktuuritöötuse heuristilised algoritmid I. *Põhiettekandja J.Tevet. 17.11.2003.*
24. Graafi struktuuritöötuse heuristilised algoritmid II. *Põhiettekandja J.Tevet. 12.01.2004.*
25. Viis aastat SERRi seminare – kokkuvõte. *Ettekandja J.Tevet. 19.04.2004.*

Seminaridel osalejaid: Euroülikoolist, Helsingi Ülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist, Tallinna Pedagoogikaülikoolist, Eesti Kunstiakadeemiast, Eesti Informaatikakeskusest, Eesti Muusikaakadeemiast, Eesti Kunstnike Liidust, TÜ Õigusinstituudist, Eesti Keele Instituudist ja mujalt.

Teisipäeval, 20. aprillil. Ilja tuli mulle järgi ja seminar toimuski piruka, armujoogi ja Ulami kukutamise valguses. Helen oli haige ja ei tulnud, Võhandu oli elevil aga mina väsisin. Ilja lubas SERRi „juubeli” puhul annetada 50 Eurot. Madli Viires jõudis alles seminari lõpuks pärale. Võibolla vestleme temaga edaspidi.

Kolmapäeval, 21. aprillil. Riputan seinale üleeile Võhandu poolt mulle kingitud Harary foto. Auliige Ilja kandis SERRi toetuseks minu arvele 1000 krooni. Sain meilid Jürilt, Leolt ja dissident AKlt, kes kõik toetasid minu serrimistegevust. ... Pean minema lõimeid ülesse panema.

Neljapäeval, 22. aprillil. Eilne lõimepanemine kujunes käraküllaseks, sain riielda “vahelerääkimise” pärast ja tahtis lõime üksinda ülesse panna. Koju jõudes leidsin, et ega ta sellega ikka hakkama ei saa ja tegin teise katse, mis üle kivide ja kändude siiski õnnestus. ... Kreitsman pressib peale, eile kolm korda. Kõrini kõigest. ... Muude asjadega peaks laabuma.

Esmaspäeval, 26. aprillil. Reedel käisin Võhandu juures visiidil, kus ta demonstreeris üsna huvitavat Sriram Pemmaraju ja Steven Skiena algoritmideraamatut “Computational Discrete Mathematics”. Ta näitas ühte funktsiooni, mis tuvastavat ka minu binaargraafi. Seda lähemalt vaadates märkasin, et d-ümbruskirje tasemel see seoseid ei fikseeri. Jätsin selle talle väljaütlemata, sest põgusal vaatlemisel võisin ka eksida. Võhandu lubas ka uurida, kas TTÜ kaudu on võimalik odavalt mõnda mahakantud arvutit saada. Tore lubadus SERRile! ... Arvan, et selleks hooajaks on seminaride ja teavikega ühel pool. Programmeerimise küsimus on ikka vaal segane.

Eile, ussikuninga päeval käisime Heleniga grüünes, mis seekord laabus rahulikult. Helenile klappisin üksikuid kroone. Õhtul helistasin Madli Viiresele, kellega homme ilmselt põgusalt kohtume. ... Täna selgus järjekordselt, et ma vist meeldin asotsiaalidele, kipuvad suhtlema.

Kolmapäeval, 28. aprillil. Madliga kohtumine Kucus möödus hubaselt. Ta tundis huvi duaalsuse ja teistpoolsuse vastu, mida võiksin talle pakkuda oma ontogeneesihüpoteesi näol. Eks näe. Täna, Kalle Kauksi 55. sünnipäeva varahommikul käisime Heleniga Metsakalmistul. Mul õnnestus Helenile anda ka paarkümmend krooni näljaleevenduseks – vaibakaubandus on stagneerunud. Praegu taastan ontogeneesihüpoteesiga seotut ja Heleni soovib, et seoses „hansavaiba” kujundamisega uuriksin Tristan ja Isolde lugu.

Reedel, 30. aprillil, sõltumatu Eesti Vabariigi viimasel päeval. Tristan ja Isolde lugu on eesti keeles kättesaadav vaid Wagneri ooperi teksti baasil Muusikaakadeemia raamatukogus. Helen küsib raha, kuid mul pole talle seda pakkuda, ise sain täna veel kuidagi hakkama. Igaks juhuks on mõned kroonid veel ligemisele andmiseks alles. Annaks innuga, kui ei oleks tüsistusi lõpmatu sõimamise asjus. Samas pakub ta mulle vägisi suppi ja ütleb et ma elavat tema kulul jne. ... Ka Madli oli minooris, kui talle eile õhtul ontogeneesihüpoteesi asjus helistasin. Siiski on tore, et see hüpotees temaga kohtumise käigus uuesti mul silme ette kangastus.

Impulsiivsuse tuhinas helistasin Elioni klienditelefonile, kus avaldasin rahulolematust oma hot-kodulehe “ajutis-hetkeleste” sulgemise asjus, mis on kestnud pidevalt juba mitu kuud. Kreitsman mainis kunagi, et see olevat lahendatav mingi ümberlinkimise teel(!?) ... Suures hädas on ka lahendusi – Helenil õnnestus täna turult saada 7 krooni eest 30 kooni väärtuses toidunasvärki. ... Nüüd panen kartulid keema ja lähen siis ontogeneesihüpoteesi hõlma.

Laupäeval, 1. mail. Euroliitu astumise esimese päeva varahommikul oli Elioni hot minu kodulehe avanud – huvitav kui kauaks. Tunnen, et maikuu tuleb rahulik, vähemalt ma sugereerin endale seda. Jään oma liistude juurde, piirdun vaid kodulehe korraliku esitamise küsimusega. Algoritmide realiseerimine on praegu teostamatu, ontogeneesihüpotees liiga utoopiline, “teistpoolsusse” kalduv. ... Kreitsman käis akna taga (seekord ma ei saanud seda vältida) ja mul õnnestus talle läbi akna pakkuda kanget teed, paar sigaretti ja paraja hulga seibe. Vestlesime põgusalt. Mul on hea meel, et ta jäi rahule. Kui vähesega võib inimene leppida rahulolu saamiseks! ... Pärast lõunat viin Helenile kaks Heili käest laenatud rahatähte ja aspiriinitabletti. Homsel rahavabal päeval tahaksin olla koduses üksinduses töömõtiskluste haardes.

Pühapäeval, 2. mail vabastasin end igasugustest välismõjutustest, sain üle hulga aja süveneda tööle ja korrigeerisin oma algoritmikirjeldusi. ... Helenil õnnestus täna oma Revali- ehk Hansavaibal kujutat taksikoerale minu soovitusel kuldne kroon pähe põimida.

Teisipäeval, 4. mail. Eile olin voodihaige, alles õhtul läksin „stipi” järgi ja viisin Helenile mõned rahad. Jäingi Mustamäele ööbima. Täna ma raamatukokku arvutisse ei läinudki. Koduarvuti “line is busy”. Ja nii jäi see päeva lõpuni. Heidan jalavaluvoodisse ja homme lähen raamatukoguarvutisse.

Neljapäeval, 6. mail. Olen ise jalul, kuid pentu mitte. Printer keeldub trükkimast ja hoti võrguühendus väidab jälle, et “line is busy”. Klienditoe soovitusel ei aidanud. Õnneks võimaldab pentu siiski veel teksti fikseerida. Praktiliselt on see 50% vajadustest. Midagi on kapitaalselt nihu. Tõepoolest oleks vaja korralikult installeeritud arvutit. ... Käisin Euroõilikoolis oma intrenetti riputat sondeerimas, kõik oli korras.

Reedel, 7. mail. Öösel peaaegu ei maganud, hommikul vara käisin vaid “kassikalal”. President 10 mõjul olin aktiivne, ja koorepotti kukkunud hiire meetodil õnnestus internetiühendus selleks korraks taastada (likvideerisin ühest kohast ühe üleliigse nulli). Jooksvaks probleemiks on jälle kodulehe värskendamine. Hot on selle mingite piirangutega välismaailmale siiski avanud. Kuid kui kauaks? ... Nüüd on võimalik saata ka Madlile mailitext. ... Vahepeal tuli Heili ja hakkas minu toa prahti kokku kuhjama. Mul ei jää muud üle kui see nüüd lõpule viia.

Esmaspäeval, 10. mail. Koduleht jälle välismaailmale kättesaamatuks tehtud. Nad põhjendavad seda välisrännakute eest kaitsmise vajadustega (!?). Kreitsman käib suhteliselt sagedasti akna taga. ... Ilm on suviselt soe. Eilne, euro-, emade- ja nigulapäeval olin hajevil. Heleniga tegime tiiru Piritale. Pärast seda olid mul küllaltki mõttetud telefonikõnelused Inese, frau Torimi ja Madliga. Täna käisin Fotomeistris pilte vormistamas. Nad lõhkusid mu fotoaparaadi ära, kuid pildid õnnestus kätte saada – neil pole vigagi. Teematika hõlmab Heleni vaibakudumist ja SERRi juubelit. Vaatan üle kodulehele minevad materjalid ja jätkan “Der Roman von Tristan und Isolde” lugemist.

Kolmapäev, 12. mai 2004. Hommikul oleksin pidanud helistama frau Torimile ja Madlile, kuid lükkasin selle määramatuks ajaks edasi. Selle asemel tekkis “kogutud mõtete” väljaandmise mõte. See võiks toimuda SERRi seminarimaterjalide esitamise sildi all traditsioonilise SERRi teaviku vormis. Hakkam tegetsema. Kodulehe korrigeerimine, selle välismaailmale pidevalt kättesaadavaks tegemine ja algoritmide realiseerimine nõuab abijõude, mida paraku praktiliselt ei ole. Selle taha mõlutama jääda pole mõtet.

Esmaspäev, 24. mai. “Kogutud mõtete” asemel on mul valmimas “Põgusat teavet struktuurisemiootikast”, mis kujutab endast kokkuvõtet viimase viie aasta tegevusest, esitab tõdemusi struktuuri-semiootikast, sisaldab korrigeeritud diskussiooni ja kummutab Ulami hüpoteesi. ... Oma sünnipäeva pidasin tunnisaunas end küürides – tasus ära. Tegid reipaks ja optimistlikuks. Pärast oli väike tiir ja kohv Hermannis. Sünnipäevaõnnitlejaid oli nii suure kui ka väikese lombi tagant ning Tallinnast. Palju rohkem kui möödunud aastal, mil polnud ühtegi. ... Helen toksib ikka veel oma suurt raevaipa – was langsam kommt, kommt jurakas. Viimane käib ka vaibaostu kohta, neil päevil ostsid ameeriklased kolm vaipa, kokku üle kümne tuhande eest. Oli ka viimane aeg! ... Nüüd tuleb korraldada selle bulla väljaandmine.

Kolmapäev, 2. juuni. Bulla on välja antud ning laiali jagatud. Korrigeerisin seda viimse minutini. Selle põhiline teave on improviseeritud diskussioon struktuurisemiootikast. Olen rahul sellega, et ma bullaga rahul ei ole – alati võiks teha paremini. ... Praegu tegelen olmekaga, ostsin endale tolmuimeja ja karvapügamiskombaini. Lasin end värvata raamatuklubi liikmeks, kust lubati mulle soodsa hinnaga kätte toimetada raamat sellest, kuidas mõnusalt ära elada. Vaatame, kas see muudab minu nägemust järgmise talve üle elamisest. Mõiten veel! ... Eile oli Heleniga meil arusaamatus “ukse paugutamise” teemal. ... Nüüd lõpuks on antud võimalus kodulehekülje uuendamiseks.

Kolmapäev, 9. juuni. Sain oma kodulehe korrastamisega sain maha, Helen oma raekoja 600. sünniaastale pühendatud vaibaga ka. Praegu istub ta kunstilaadal raekoja ees. ... Käisin Hirvepargis nn Buddha sünnipäeval. Raamatuklubi liikmelisusest hoian kõrvale – rahanappuse pärast. Käisin ka eurovalimistel ära, valisin sõltumatu Marek Strandbergi, kuigi vaevalt et ta valituks saab – pärispoliitikutest olen villand.

Esmaspäev, 14. juuni 2004. Reedel viisin täiskomplekti oma bullasid Euroõlikooli raamatukogu jaoks ja soovisime Jüri Martiniga üksteisele head suvevaheaega. ... Eurovalimised võitsid ülekaalukalt sotsiaaldemokraadid Toomas-Hendrik Ilvesega eesotsas. Tore, et ka Tunne Kelam valituks osutus. Res Publika ja Rahvaliit jäid välja. Marek Strandberg sai häältearvu poolest üheksanda koha üheksakümne kuue hulgast ning valitud kuukusse ei mahtunud. ... Praegu peaaegu millegagi ei tegele, ootan “taeva mannat”, sirvin Buddha õpetust ja modernset heuristikat.

Teisipäev, 15. juuni. Eile õhtul kutsus Helen mind Kadriorgu kohtungile, lubas suure vaiba lõpetamise puhul välja teha. Sealt läksimegi Hermannisse, kus võike pidu toimuski. Ööseks jäin sinna. Hommikul tuli üle hulga aja pead parandada. Õhtul läksin ateljeesse lõimeid panema. Otsustasime järgmisel nädalal paariks päevaks Matsallu sõita.

Neljapäev, 17. juuni. Vene tankide Eestisse sissesõitmise 64. aastapäev. ... Töötegemine on katkendlik ja hajas. Peaks täpsustama seitsmendat algoritmi.

Pühapäev, 20. juuni. Praegu on kogu aur Matsalu sõidu peale suunatud. Kogume tavaari ja kompe, nagu sõidaks Brasiiliasse.

Kolmapäev, 30. juuni. Matsalus käik läks korda. Korralik elamine, korralik saun ja korralikud inimesed. Rahvusvaheliste linnuvaatlejate hordide kõrval olime oma akvarellimapiaga nagu valged varesed. Ilmaga ka vedas, ümberringi sadas, meie jäime kuivaks. Ootamatu oli kohtumine ka Marisega, Heili noorpõlvesõbrannaga, kes osutus puhkepaiga perenaise ämmaks. ... Kuna pean struktuurisemiootikaga asjad hetkel korrasolevaks, tundsin vajadust religiooni-probleemide korrastamiseks. Paratamatult tõmbas mind kagusse. Oskasin välja valida krishnaiidid, bahaullaahid ja Bo Yin Ra. Nende kohta leidsin natukene kirjamaterjali. Krishnaaitidega oli kaks telefonikõnelust, vastaskõnelejateks erksad noormehed. Baahaullahi old gand ladyga vahetasime telefonitsi vaid südamlikke avaldusi. Mõlemale andsin mõista, et ma ei tee nende vahel suurt vahet ja nad tunduvad mulle parteidena. Stella abikaasa Gennadi Noa tõlgitud Bo Yin Ra “Elu Mõtte” lugesin diagonaalselt ühekorraga läbi. Sellest jäi külge lobisemistpidurdav nõue. ... Järgnesid mingid imelikud “imed”. Heili pakkus talveüleelamiseks kadunud Jahe Läänekaare korterit (seni arvasin, et pean sügisel haihtuma). Teiseks, iseenesest läks korda minu mahakandmisele mõeldud vihmavari. Ja mis väga oluline, nädal aega streikinud kuvar hakkas jälle tööle. Kelle teene see on, kas Krishna või Bahaullaahi? Mingil juhul ei taha ignoreerida grand old ladyt, kuid sisimas kisub Krishna poole. Eksida ei tahaks, aga valiku pean tegema.

Neljapäev, 1. juuli. Puhtolmelistel asjaoludel pidasin täna krishnaaitlikku dieeti. Loobuda igaveseks lihast, kalast, munadest, kohvist ja teest, sigarettidest ja õllest rääkimata – see käib mulle ilmselt üle jõu. Midagi hakkab Hara Krishnast koitma (jumalikkuse sisendamise iseendasse jne) kuid selgitada on veel väga palju. Kas tulen toime? Kas ei ole kuskil olemas mingi india-filosoofiline teadvuse tsunft, mille liikmed ka kohvi juua tohiksid ja struktuuritunnetusest arutada tahaksid?

Laupäev, 3. juuli. Eile said laulupeolised vaatamata vihmale tantsupeoga ilusasti hakkama. Täna ladistab ka vihma. Helen katkestas kõneluse minu “vahelerääkimise” pärast. ... Krishnast on veel midagi külge hakanud, pakun talle enne söömist oma toitu, muidugi kui see dieetne on. ... Praegu huvitun New Agest ja matemaatika filosoofiast. Viimaseks kasutan veneaegset “Filosoofia leksikoni”, mis on kõlbulik, sest Marksil ega Leninil polnud midagi öelda näiteks aksiomaatilise meetodi kohta. Eesti ajal on ilmunud ka üks “Filosoofia sõnaraamat”, mis on kättesaadav vaid Rahvusraamatukogus. Üritan.

Kolmapäev, 7. juuli. New Age sain kätte, see on segu igasugustest uskumustest ja nõidumistest. Loen igatahes läbi. Paralleelselt loen “Filosoofia leksikoni”. ... Öösel tekkis äkki tungiv vajadus struktuurituvastuseks täiendada binaartunnust. Ühe võtte leidsin, kuid see pole efektiivne Mathoni kahealuseliste graafide korral. Üritan edasi. Homseks on mul Akad. Raamatukogus “Filosoofia sõnaraamat” tellitud.

Neljapäev, 8. juuli. I. Meose “Filosoofia sõnaraamatus” ei ole selliseid termineid nagu süsteem, struktuur, teoreem jne. Selle eest on seal palju loogikat, psühholoogiat ning minu üllatuseks ka Marksi, Engelsit ja Leninit. Tema loogikaraamat õhutab mind struktuurisemiootikat kui teooriat aksiomaatiliselt kirja panema. Üritangi.

Esmaspäev, 19. juuli. Lausaksiomaatiliselt sellest midagi välja ei tule. Struktuuriaksiomides on põhirõhk automorfismide transitiivsuspiirkondade ja binaargraafide isomorfismiklasside vastavuses. Struktuurisemiootika ise on meetod mis on algoritmiliselt teostatav. Töö tuleb pikk ja põhjalik, kiirustama ei hakka. Kõik sulaselges eesti keeles. ... Homme saan kokku Aili ja Harriga. Kalev on Göteborgis. Heleniga läheme vist paariks päevaks Aegnale.

Teisipäev, 27. juuli. Töötegemine toimub. Kreitsman käib aegajalt jälle akna taga ja jälle lubab abistama hakata. Kuid milles? Helenil on ostud tihenened. Homme hommikul sõidame Aegnale, Harry ja Aili tulevad ka.

Laupäeval, 31. juulil. Kolmapäeval sõitsin Aegnale vaid Aili ja Harriga, kus lühikese tiiru tegime ning siis sõitsid nad tagasi. Helen ei tulnud, kuna tema Mustamäe kelder oli rüüstatud ning pidi selle asju klaarima. Saigi korda. Aegnale ta ei jõudnudki, tekkis suur torm ja laevad ei sõitnud. Kasutasin seda aega kaasasoleva materjaliga tõhusalt töötamiseks ja saunaskäiguks. ... Arvan, et olen oma “aksiomaatilise projektiga” õigel teel.

Pühapäeval 1. augustil. Juba ongi august käes! Aga suve pole veel olnudki. Vuhistan tööd teha. Kuvar jupsib vahel. Kõik.

Neljapäeval, 5. augustil olen juba teist päeva öötööl, nüüd lõpetan. Paar päeva tagasi saabus suvi.

Pühapäeval, 8. augustil. Suvi kestab. Eile jätsin Saaremaale küllakutse realiseerimata, Erki sõitis. Selle asemel tegelesin “struktuurisemiootilise tõe ja teadmise” sõnastamisega. ... Helen paneb õpetajate majas ülesse oma 1500 krooni maksuma läinud “fotokompositsioone”, mis minu arvates hästi välja tulid. ... Kalev saabus Göteborgist ennetähtaegselt, kaasas natuke taskuraha, riided ja mingid heliseadmed ning sõitis kohe Võrru. Asun väikesele tööpausile.

Esmaspäeval, 9. augustil. Korrigeerin oma “Struktuurisemiootika '04: Aksiomist Otsustuseni”. Need read siin on vaid sellepärast, et pidin enne pentu sulgemist korraks Wordi poole pöörduma.

Teisipäeval, 10. augustil. Homme hommikul sõidame Aegnale. Pesitseme Flora pansionaadis. Võtan oma flopid kaasa, Heili kontoris saan arvatavasti väljatrükke teha. Minu printer ei funktsi ju.

Pühapäeval, 15. augustil. Aegnalkäik läks ilma mõttes korda. Olidki vist viimased suveilmad. Sai maalitud ja päevitatud. Sain ka oma flopiväljatrükid ära tehtud. Pingeid Helenis tekitas pansionaadi “lärmajad” telekavaatajate näol. ... Nüüd korrigeerin jälle oma viimast oopust.

Neljapäeval, 19. augustil. Mandril olles jätkan aksiomaatika korrigeerimist ja täiendamist. Kreitsman akna taga seibe närides muudkui lubab selle ära tõlkida ja kiidab takka – lubab ja kiidab senini. Kohati kobedamaks olen oma arvates saanud teha küll. ... Heili esitas tingimuse toakoristuse asjas. ... Helen koob innuga, kuid plaanib ka peatselt kuskile ära kaduda (Aegna või Haapsalu).

Kolmapäeval, 25. augustil. Olen oma “Struktuurisemiootika 04^{ga}” arvatavasti lõpusirgele jõudmas. Esile kerkivad äratrükkimise küsimused. Arvatavasti tõlgib Kreitsman olulisi löike kodulehe jaoks. ... Tuba pole jõudnud koristama hakata. Helen on kudumishoos.

Neljapäeval, 26. augustil käisin Pärnus “komandeeringus”, tõin Heleni kaks vaibakest Rüütli Galeriist ära. “Komandeeringuraha” eest sain ka seal korraliku lõunasöögi endale lubada. Mustlasedaamid üritasid mind oma ennustamisvõrku tõmmata, mis neil ei õnnestunud. ... Koju jõudes korrigeerisin oma “Kokkuvõtte” viimast lõiku. Tegemist oli nüansiga, milles keegi Kane Juku Orissaare lähistelt mulle küsimusi esitab.

Esmaspäeval, 30. augustil. Eilsel jalutuskäigul olin Heleni kapriiside rüpes. Täna üritan bulla väljatrükkimise korraldada. Erki lubas seda teha – ex näe. ... Kella 17.30ks on väljatrükitet, ehk saan kätte ka. ... Hommikul pakkus Kreitsman diski corel-joonistusprogrammi installeerimiseks. Palusin seda õhtuni edasi lükata, kuna olin arvutiga hõivatud. Õhtuks oli selle hind tõusnud 0.-st 2500.-ni! Niipalju olevat selle eest küsitud.

Laupäeval, 4. septembril. “Struktuurisemiootika ’04” on laiali jaotet. Tegelen SERRi seminari materjaliga. ... Näib, et Pärnust tuleb „Soovis” pakutud arvuti ära osta 2000.- eest. Erki lubas selle ära tuua. ... Helen sõidab vist homme Haapsallu oma vanu radu kaema. Mina pean raha kokku hoidma.

Pühapäeval, 5. septembril. Helen Haapsalus, mina Hiiul. Kreitsman pesi aknad väljastpoolt ära, mina korrastan seminari materjale. Erki kadund, Pärnu arvuti küsimus lahtine.

Reedel, 10. septembril. Erki ütles, et Pärnu arvuti olevat kohale toodud, kuid kuhu, ei tea. ... Tegelen seminarimaterjalide kokkupanemisega. ... Kreitsmanile andsin jope ja kingad. ... Helen toksib suurt helesinist vaipa.

Laupäeval, 11. septembril. Eile õhtul saabus Pärnu arvuti, ristisin selle Tiinaks. Hommikul panin kokku ja proovisin. Korras. Pean installeerima office, FTP, graafiprogrammid, sõnaraamatu jt. Kuidas, ei tea veel.

Esmaspäeval, 13. septembril. Eile andsin Kreitsmanile “korralduse” võtta võrgust tasuta Open Office ja FTP. Õhtuks oli ta sellega maha saanud ja torisedes mulle akna kaudu CD ulatanud. Selle sisu kõlblikust ma veel kontrollida pole saanud. Valmistan vanal Pentul tänaseid seminarimaterjale ette.

Kolmapäeval, 15. septembril. Seminar läks korda. Võhandu uuris mu aksioome põhjalikult. Minu “funktsioonid” algoritmide mõttes ei läinud talle kergelt peale, kuid õngitses mõned trükivead välja. Jälle oli juttu prestiižikast publitseerimisest. ... Uus arvuti ootab installeerimist. Selleks ootan Erkit. ... Helenil läheb praegu kõik korda. ... Täna õhtul ootab mind vist lõimepanek dringiga.

Neljapäeval, 16. septembril 2004. Eilne lõimepanek dringiga jäi tehnilistel põhjustel ära, kuna ootasin Erkit arvutit installeerimisse viima – ootan siiani. ... On tärkamas mõte teha järgmine traktaat puhtalt graafidest *r a k e n d a d e s* nende analüüsiks oma struktuurseid meetodeid (struktuur, orbiidid, klikid, naaberstruktuurid, täiend, karakteristikud jne). Pean valima selleks välja sobiva graafide komplekti. ... Täna tõrgun Kreitsmanile akna taga teed, seibe ja sigaretti pakkumast. Minu kokkuvõtliku teksti tõlkimine (mille ta ise väljapakkus) paistab talle tohutu koorem olevat. Nüüd räägib ta hoopis “abstract i” kirjutamisest, st jälle *r ä ä g i b*.

Esmaspäeval, 20. septembril. Eile tassisin Mähelt meetrikõrguse kotitäie lõngu Mustamäele, mis lõppes traditsioonilise dringiga. Hommikul kell 8 oli Kreitsman juba akna taga, kuid seekord *e i r ä ä k i n u d* midagi. ... Rakendusbulla küpseb. Tartusse saadetava 04-bulla eksemplarile teen ühe aksioomi väikese “ümberkohendamise”. Pean täpsustama Võhandu 75 asjaolusid. ... Õhtul tuli Erki arvutit Office installeerimisele viima.

Kolmapäeval, 22. septembril. Tänu Erkile õnnestus täna installeeritud “Tiinale” jalad alla saada, ohuline on selles ka eestikeelse spelleri olemasolu. Kuid probleeme on veel. Tartusse saatsin bulla ära.

Neljapäeval, 23. septembril. Tegelen struktuurisemiootika rakendamisega – uurin mitmesuguseid graafe. ... Homme panen “Pentu” ja “Tiina” mõlemad paika. ... Internetiühendus on nässus, välja ei pääse, satun mingi autoabi peale, kes mulle helistama hakkab.

Neljapäeval, 30. septembril graafide 268. ja graafiteooria 68. sünnipäeval teen tööd graafide ja nende taustgraafide kallal. ... Helen oli poolteist päeva haige.

Pühapäeval, 3. oktoobril. Pentul sain interneti ühenduse kätte, Tiinaga töötan graafide sümmeetria kallal (conc). GRAPH ja NC ootavad installeerimist. ... Heili õiendab minu kallal pidevalt, kuid püüan mitte ärritada ja tööd teha. Viimane õnnestub.

Teisipäev, 5. oktoober. Töötan conc'i kallal. Hommikul võttis Kteitsman minu Printa parandamiseks, mille ta ülbitsevate kommentaaridega parandamatult tagasi tõi. Ma olevat suurim demagoog keda ta näinud olevat (!!!??). ... Praegu tegelen "pseudopetersenlike" graafidega, võiks ju ka "demagoogilisi" graafe välja mõelda.

Kolmapäev, 6. oktoober. Taustgraafe nimetan tänasest kaasgraafideks, nii on õigem. Kahjuks, nagu just äsja veendusin, ka kaasgraafide kaasgraafid (st teist järku kaasgraafid) ei hambu Mathoni graafide tuvastamiseks. Elagu kaasgraafid!

Reede, 15. oktoober. Katsetan – nii Mathoni kui ka Netšepurenko graafipaaride G_A ja G_B puhul on nende naaberalamstruktuurid identsed. Paneb mõtlema. Nii ei saa olla.

Laupäeval, 16. oktoobril. Tegelen Netšepurenko 2-järku binaargraafide kättesaamise ja uurimisega. Vanad, käsitsi tehtud, on vigased. *U t e g a s a i n e r i n e v u s e d k ä t t e!* Erinevused puudutavad ka naaberalamstruktuure.

Helen on rettu pugunud, täna juba teist päeva. Hiljuti ta ka mainis, et lõpetab suhted k õ i g i g a. Nüüd on ta siis seda teostamas! Kõige olulisem on, et temal endal kõik laabuks. Mina olen juba mõnda aega kõigest irdunud. Suhtlen ainult oma tööga. Ka Ilja näib irdunud olevat, lubas ammu helistada, kuid ilmselt ei tee seda enam. Tal pole ju mind millekski vaja. Kreitsman lubas ammu irduda, kuid ikka käib veel "sesooni viimast" teed joomas. Jutud on ikka samad – et tõlgib minu materjali ära jne.

Kolmapäeval, 20. oktoobril. "Metsavend" proua Helen on välja ilmunud. Ta oli pahane, et ma talle puitbriketi ladumisel appi ei läinud. Minu teada pidi Kalev teda aitama, kuid ei olevat aidanud. Mina sain aga korralikult tööd teha. Äsja lõpetasin "mängu Mathoni graafidel". ... Kreitsman pole ikka veel "sesooni lõpetanud".

Teisipäeval, 26. oktoobril. Heleni näituseosavõtu paberite saatmine Ungarisse kestis kolm päeva, sinna mahtusid nii vareste söötmine Kadriorus kui ka minu totter telefonikõne Kosele pr. Tiiliale. ... Eile ei tulnud tööst midagi välja. Täna hakkasin ellu ärkama. ... Irdumismõttes olen kindel, lõpetan vaid oma mõttetumõtteka töö ära – kogu lugu. ... Homme pean oma järgmise bulla korralikult korrigeerima ja välja trükkima.

Neljapäeval, 28. oktoobril. Bulla korrigeeritud ja välja trükitet. ... Ilja on Iisraelikäigult tagasi ja järgmisel nädalal kohtume, ka traditsiooniline kütteraha oli tal meeles. Hetkel vormistan Heleni CV-sid, siis jõuan bulla juurde.

Esmaspäeval, 8. novembril. Möödunud teisipäeval käisingi Ilja juures ära. Tema näitas mulle oma fotoseeriat "Võsu aknad" sh ka kompositsiooni, „Maali aluspükste” teemal. ... Ka kütteraha on Ilja mulle juba üle kandnud. ... Valmistun tulevaesmaspäevaseks sümmeetriaseminariks. ... Eile käis üle hulga aja siin isand Johannes-John Laas maksa, mille praadimist ta nõudis, ja šampusega. Ta tahab ka seminarile tulla. Vist saab olema päris kirju seltskond.

Kinematograafiline sümmeetria mõiste struktuurisemiootika teenistuses

Ilja juures käisin oma sümmeetriaprobleemiga peale. Ilja leidis, et tema „Maali aluspüksid” on sümmeetriliste Võsu akende kõrval on “üks samm sümmeetriast välja”. Ootamatult vastuvõetava sümmeetria määrangu sain Ilja kinematografistist abikaasalt – sümmeetria olevat „ühesuguste kordumine”. See määratlus sobib struktuuri sümmeetria korral suurepäraselt ning see kehtib tänase päevani. Matemaatilise „telgsümmeetriaga” xRy ei ole mul midagi peale hakata.

Laupäeval, 13. novembril 2004. Kolmapäeval käis isand Laas jälle. Palus mind kaheks tunniks kodunt lahkuda, viia üks kiri Lootuse puisteele, selleks et ta saaks siin rahulikult arvutusi teha. Keeldusin, aga kirja käisin viimas küll. Pärast tunnistas ta, et oli tahtnud vahepeal minu toa koristamise korraldada!?! Eile käis isand Laas ehk prof. Integralsky juba kolmas kord siin. Kutsus “tähtsa asja” pärast Hiiu pubisse. Lahkudes andis ta mulle kinnise ümbriku milles leidsin “korralduse nr. 12b” kohustusega korraldada ümbrikus oleva 200.- krooni eest kahe naispensionäri abiga minu toa koristamine!???!.

Võhandu teatas, et Ants Tauts on surnud ja maha maetud. See on küll ootamatu löök, oli ta ju üks SERRi alusepanijaid ja Ulami hüpoteesi kummutaja. ... Sümmeetriabullasse viisin sisse veel sümmeetria mõõdu peatüki. Loodan, et ma rohkem ei korrigeeri ega täienda. Esmaspäeval läheb väga kiireks – pean bulla enne seminari algust “ilmutada” laskma.

Teisipäeval, 16. novembril. Eilne seminar läks korda. Võhanduga tekkis vaidlus transitiivsuse üle, kuid näis, et asi klaariks sai. Prof. Integralskit ei tulnud. Madliga hüppasime pärast “Kassi kohvikust” läbi. Seal esitas ta küsimusi minu suhete kohta daamidega möödanikus. ... Bullat pole ikka veel õnnestunud välja anda, paljunduses öeldi, et minu “euroopa formaat” neile ei sobi, Jüri Martini juures nihkus teine pool tekstist nihku. Andsin Erkile flopi, ainuke lootus et tema selle välja trükkib. Uut printerit ma siiski endale lubada ei saa, kuid mõtlema peab. ... Nüüd võtan käsile Võhandu poolt antud Monsoni graafi.

Kolmapäeval, 24. novembril, Sirje 15. surmaaastapäeval süütasin küünlad tema pildi ees põlema. ... Neljapäeval sain Erkilt sümmeetriabulla väljatrüki kätte, läksin kohe vormistusse ja saatsin selle vajalikesse kohtadesse laiali. ... Esmaspäeval käisin Monsoni jt graafidega Võhandu juures. Viisin talle ka Prausti programmi, mis seal ilusasti käima läks. Jutt läks jälle transitiivsuse termini kasutamisele, kus ta väitis et seda kasutatavat vaid suunatud graafide korral. Võhandu arvates teistsugust transitiivsust ei eksisteeri. ... Niisiis, olen sel aastal viis bullat välja andnud – nüüd teen mõtisklemise pausi. Seminare sellel aastal ei planeeri. Ja üldse, külm talv ees, kütet ei ole, peaks hoopis talveunne jääma. Siiski, sugemeid bullale “Struktuurikilde graafidest” on juba tekkinud. Juttu tuleb peamiselt kaasgraafidest, mis mulle senini veel mõistatuslikena näivad.

Transitiivsuse kolm palet

Transitiivsusel on graafiteoorias kolm täiesti erinevat tähendust: a) automorfismide transitiivsuspierakkondadest johtuv – see, mida mõtleb, näiteks Regina Tõškevitš ja tema järgi ka mina ning mis vastab „kinematograafilise” sümmeetria mõistele; b) mingitest automorfsetest n -ahelatest johtuv *unitransitiivsus* – mida defineerib Frank Harary; c) teatud tüüpi suunatud graafid – see, millest räägib Leo Võhandu.

Teisipäeval, 30. novembril. Nädalavahetusel saatis L.V. mulle ühe tiheda graafi klikituvastuseks. Selles pidin paraku käsitsi avama ühe binaargraafi ja kätte ma need klikid sain. Ei tea, kas L.V. arvas et ma nii keerulises graafis klikke ei leia?. Igal juhul viin selle ka “Struktuurikildudesse”. ... Täna sain kätte oma pool alust briketti, kuid ega sellega talve üle ei ela. ... Sisse astus väga jutukas isand Laas, kes soovib mind kullerina Keilasse saata. ... Praegu igatahes nikerdan natukene “kildude” kallal.

Esimesel jõulupühal. Oli niipalju tegemist, et päevikupidamine jäi unarusse. “Struktuurikillud” on vahepeal “Kaas- ja naabergraafideks” muutunud. Hakkab ilmet võtma, kuid selle “avaldamine” jääb muidugi järgmisse aastasse. ... Kogu struktuurisemiootika puhul on tegemist mõnes mõttes ikkagi tänamatu tööga, millest ma kuidagi lahti ei saa, ega tahagi. ... Eilne jõuluõhtu möödus Heli pool kõhtu täis süües.. Erki kinkis mulle mälu pulga, mille draiverit mul kahjuks veel pole, mina Heilile Heleni Võhandule mõeldud tekstiilpildi. Helen Kaleviga ravisid end Hermannis. Homme kohtume. ... Saadan Võhandule “jõulugraafi” klikkide tuvastamiseks, see on dodekaeedri täiend. Minul on need käes. ... Jalg on kehv, Hiiu poest ma täna kaugemale ei lähe.

2005. SIR BACKINGHAMI ILMUMINE

Laupäeval, 8. jaanuaril 2005. Ka see uus aasta sai Heleni juures Hermanis suure söömise tähe all vastu võetud. Pärast seda on väga kiireks läinud, nii Helenil kui minul. „bulla” hakkab küpsema, nimeks tal praegu “Klikid, kaas- ja naabergraafid. Tunnusmaatriksit lugedes”. ... Vahepeal oli jälle tegemist isand Laasiga, kes mind Pärnusse suurele citohellistika(!?) sümpoosioonile kutsus, kus kõik kinni makstavat. Temale näib see suure tähtsusega ettevõtmine olla. Et teda mitte solvata oleksingi peaaegu läinud, kui jala pärast bussilemineku aja sisse magasin. Kui ma õigesti aru saan, on tegemist teatud „maailmaparandusliku probleemiga”, milleks mina ei ole kohane. Selle asemel sain hulk muid asju aetud. ... Kui „bulla”ga maha saan, pean mõtlema kuidas end üle hulga aja haiglasse munsterdada. ... Täna oli Helenil tähtis päev, võttis Hansapangast endale 30.000se võlakoorma kaela, muud üle ei jäänud. Mina vist ei lähe Hiiu poenigi – hoian kokku.

Teisipäeval, 11. jaanuaril. Graafid ja lõimed käsikäes. Eile lõimepanek ja kontiinumklikid, täna vastupidi. Hommikul kinkis Helen mulle “abistamise eest” 500 krooni. Ootamatu, kuid võtsin vastu. Nüüd saan vähemalt telefonimaksu ära tasuda. Ostsin endale uue kandekoti.

Võhandu meilis, et Frank Harary oli 4. jaanuaril ära surnud. Kevadel oleks ta saanud 84'ks. Otsin ta pilti, mille tahaks ära raamida ja seina panna, kuid ei leia. Pilti otsidas totkas silma see jube segadus minu ümber. ... Printisin “nõeltraktoril” oma „bulla” välja, 25 lk võttis kolm tundi aega. Korrigeerimiseks on see vajalik. Juba kesköö, hakkas otsi kukku võtma.

Kolmapäeval, 12. jaanuaril. Harary foto leidsin üles, see on pildistatud 1993. aasta suvel Tartus. Sain selle kunagi Võhandu käest. Riputasin seinale.

Õhtul pidin Hermanisse minema, kuid Sali-Berisha ei lasknud, ta ei lahkunud toast. Sain vähemalt jätkata oma tänamatut tööd, „bulla” põhjalikumalt üle vaadata. ...AK käib pidevalt “tähtsa teabega” akna all, täna hoiatas mind LVD mitte usaldama.

Laupäeval, 15. jaanuaril. „Bulla” korrigeerimisega olen jõudnud “kosmeetiliste nüansside” tasemele. ...Sali-Berisha lasi mul neljapäeval siiski Hermanis ära käia. ...Helenil oli eile suur vaibatehing. Naabritari Virve poja endine armuke Los Angelsist, eestlannast tohter on suur tekstiilikunsti lembur. Ta ostis kaks Heleni gobelääni ja Peeter Kuutmaa põrandavaiba. Enne seda toimusid Virve vahendusel suured hinnatingimise läbirääkimised. Helen lasi oma hinna küllaltki alla, kuid on rahul, et vaibad õigetes kätesse said. ... Pärast „bulla” valmimist peaksin haiglasse jooksvasse remonti minema. Pediküürija Berta telefoninumbri juba hankisin.

Reedel, 21. jaanuaril. Ei tea mitmendat korda olen pidanud oma jooksvat „bulla”t lõpetatuks kuid uuesti täiendama asunud, nagu praegu. ...Oma ravipediküüri sain peaaegu kuu võrra ettepoole nihutada. Haiglasse pean oma jala pärast kindlasti saama.

Pühapäeval, 23. jaanuaril. Eile enne südaööd kloppisid isand Laasi “kullerid” minu uksele. Ei tõusnud voodist, kuna jalad olid juba lahti seotud. “Kullerid” nõudsid Heililt allkirja ja andsid suure ümbriku tähtsa sõnumiga citohellistikast. Läbi akna nägin, et isand Laas oli ise ka kohal. Kahju, ma ei saa end isanda soovil kuulekaks maailmaparandajaks kakata – graafid ei luba. ...Ka täna tuli jooksva „bulla” korrigeerimist ette. Tegelesin ka Heleni tähtsate paberite sissetoksimisega. Kuidas need homme korralikult paberile saada, ei tea veel. Korraliku printeri hankimisest ei pääse.

Neljapäeval, 26. jaanuaril otsustasin “Klikid, kaas- ja naabergraafid. Tunnusmaatriksit lugedes” nõ välja anda. Tekkis küll mõningaid tehnilisi tõrkeid, kuid ära sai tehtud. Trükivigu eriti palju polnudki, kuid tekkis vajadus sinna kleepida veel In memoriam Ants Tautsi ja Frank Hararyt meenutamaks. Praegu ma sellega tegelengi. Ka SERRi 2004. a. “majandusaruande” peaks ära tegema.

Neljapäeval, 10. veebruaril 2005. Laupäeval kohtusin Madliga Kassi kohvikus, kus Londoni Johannese, st de Wet'i juurde sõitu arutasime. Tegemist on ikkagi liiga utoopilise “Flandria losside” alase „projektiga”.

Ilmselt tuleb sellest siiski loobuda. ... Harary In memoriam sisse kleebitud, „bulla”d laiali jagatud, majandus- ja statistikaaruanded esitatud, tunnusmaatriksi lugemise tund Euroõlikoolis maha peetud.

Võhandu oli ühele oma magistri- või doktorandile andnud ülesande minu poolt esitatud algoritmikirjelduste põhjal koostada tunnusmaatriksi moodustamise programm. Sellega oldigi maha saadud. See hõlmas ka binaargraafitippude nimekirju – neid on väga vaja, kasvõi klikkide väljatoomiseks, kuid dekomponeerimine jäi teostamata.

Algoritmidest

Praeguse seisuga on põhiline struktuurialgoritm arvutil realiseeritud kahel korral. Esimese variandi teostaja oli Valdo Praust. Selle tuumaks on tunnusmaatriksi moodustamine. See sai Praustile esitatud umbes järgmise lakoonilise kirjeldusena: „Naabertippude nimekirja põhjal leida iga tipupaari puhul nendevahelise kaugusega piirduva ümbruste ühisosa, saadud alamgraafi (st binaargraafi) sees fikseerida vastavalt tava $-d$ või kolateraalne kaugus $+d$ tippude vahel, tippude arv n ja servade arv q . Saadud binaartunnused loendada maatriksi ridu pidi vektoriks (u -tunnus) ning korrastada selle alusel leksikograafiliselt maatriksi read (ja veerud) tipuklassideks. Iga tipuklassi raames järjestada maatriksi read (ja veerud) servade kuuluvuse järgi tipuklassidesse (s -tunnus)”. Sellest piisas tookord senini töötava algoritmi realiseerimiseks. Teine kord sooviti saada samm-sammuline pikem üksikasjaline kirjeldus, mille detailide kallal palju vaeva nähti ning asjaolu, et tegemist on vaid tipupaari vahelise kaugusega piirduva ümbruste ühisosa leidmisega, tähelepanuta jäi. Multiplikatiivsete binaartunnuste programmi teostaja oli tookord A. Kreitsman. Meetodi edasiarendamist pidurdab asjaolu, et ma ise algoritmide programmeerimisega toime ei tule, see on kompleksne IT ülesanne.

Esmaspäeval, 14. veebruaril ehmatasin Võhandut veidi u -regulaarse graafi kontiinumklikkidega, kus graafi iga tipp mõnda selle osaklikki kuulub. ... Võhandu laseb ühel oma jüngril tegeleda “Teveti mõõduga” – nii nimetab ta binaartunnuseid. Sellealane seminar toimub TTÜs 23. veebruaril. Paraku olen ma sel ajal haiglas “remondis”.

Kolmapäeval, 16. veebruaril käisin Betty juures suurel pediküüriseansil, mis maksimaalsumma maksma läks. Enesetunne on kergem. Koostasid näidistekstid potentsiaalsele tõlkijatarile Mari-Mallele (Tautsi tuttav). ... Mõtisklen selle üle, mida ma siis oma struktuurisemiootikaga ikkagi korda saatnud olen – ilmselt ühtteist siiski olen. Homme peaksin minema perearsti juurde haiglasse saatekirja taotlema.

Laupäeval, 25. veebruaril. Esimene tiir arstidel käidud, teisipäeval pean veel ühe tohtri juurde minema. Siis selgub, kas lähen haiglasse või mitte. Mul on juba ükskõik, haiglasse tahtsin minna peamiselt külma toa ja rahanappuse, muidugi ka jala enda pärast. ... Eesti Vabariigi 87. aastapäev möödus ilusasti. Vaatamata külmale ilmale oli nii hommikusel lipuheiskamisel, kui ka paraadil rahvast palju. ... Päevakorras on u -regulaarse graafi kontiinumklikid ja graafiteooria kui “loodusteaduslik” tegevus üldse.

Pühapäev, 27. veebruar. Kadunud isand Johannes Laas ilmus eile ukse taha. Ta jättis mulle “na vetsnõi pametj” paberid, ja kutsus pubisse “koosolekule”, kust ise pidi kohe edasi talvepealinna Otepäele sõitma. Tema õde käest (isand väidab, et tal õde polevat) kuulsin, et Johannesel oli 23. veebruaril 70. sünnipäev, mida ta pubis pidas. Ka minule olevat kutse saadetud. Õde tema juttusid ei usu ja on mures Johannese kadumiste ja hulkumiste pärast – mina samuti. ... Õhtul panime Heleniga Mustamäel kahe vaiba lõimed ülesse. Ööbisin ateljees ja saabusin alles keskpäeval. ... Tegelen u - ehk kontiinumklikkide ja Heleni paberitega. Akna taga ootab teevee keemahakkamist Kreitsman, tupp ta ei tule põhimõtteliselt. Seibid andsin talle juba kätte.

Naistepäeval. Eile oli meie Sirjega abiellumise 20. aastapäev. Täna hommikul viisin Heleni ateljeesse “uhuuue”, tehasepakendis, kuid 20 aastat tagasi valmistatud tooli. Selle sain ülevalt Inna käest, viima pidin seda bussiga. ... Olen kaelani u -klikkides sees, pole mahti saanud muuks. Pean ilmselt pausi pidama.

Neljapäeval, 17. märtsil. Aeg liigub kiirelt. Paar päeva tagasi sain TTÜst meili, nad tahavad minu „bullasid” veel lisaks osta. Ajangi Krediidipangas tähtsaid “ariasju”. ... U -klikkidega hakkas selleks korra ühele poole saama. Tahaks korraliku “7-vurri”, st 7-tipuliste graafide 1044 elemendilise süsteemi

hakkama panna. Maht on muidugi tohutu. ... Erki on Šveitsis suusatamas, naise ja lapse saatis selleks ajaks Egiptusesse. ... Mina ikka veel külmetan toas ja ootan, millal ilm soojaks minema hakkab!

Neljapäeval, 24. märtsil. TTÜga sain asjad klaariks, nüüd on minu „bullad” seal ja välja kuulutat. ... Üritasin alustada 7-vurri tegema hakata. Kolmandal päeval veendusin, et seda on pool-käsitsi peaaegu võimatu teha. Alustasin 6-vurri ületegemisega – tuleb välja, et täiendusi ja ka parandusi tuleb selles palju ette võtta. Selle tööga olen ringiga seal, kust 25 aastat tagasi alustasin – leian, et see on praegu õige tegevus.

Lihavõttepäeval, 27. märtsil. Üleeile tegelesin terve päeva toa koristamisega, mille jooksul läksid kaduma Heleni ateljee võtmed ja minu käärid. Võtmed on tõsine probleem. Koristamisega sain ühe kultuurikihi võrra ruumi juurde. ... Eile tegime Heleniga üle hulga aja jälle kevadjalutuskäigu dringiga. Täna olen terve päeva 6-vurriaga tegelenud. Tuleb väga hoolikalt teha, et vigu sisse ei tuleks.

Reedel, 1. aprillil. Võtmed leitud, käärid veel kadunud. ... Tohtritest lahti ei saa, ei tea kui kauaks ma nende juurde käima jään. ... „6-vurri” täiendamisega olen pidevalt hõivatud. ... Ilmad on päikeselised kuid jahedad, nagu tubagi.

Neljapäeval, 7. aprillil. Tohtrite man vist jäangi käima, tundub, et sellel on mingi mõte. ... 6-vurriaga olen jõudnud 54ni 78st, kuid see on alles “toorvariant”. ... Helen on enda sõnul uimane ja stressis. Loodan, et see üle läheb. Kevade hõngu on ka tunda. ... Kreitsman tegi selle sajandi suurema teo – vormistas endale passi. ... Lähiaja probleemiks on mul, kuidas neltraktoriga vurri väljatrükkida saaks.

Esmaspäeval, 18. aprillil. Täna on Heleni sünnipäev, hommikul viisin tagasihoidlikud sinililled, pretensioonikad maasikad ja “Postimehe”, kus tema 55 oli ära märgitud – ka vikerraadios oli see tähtpäev välja öeldud. Eile oli Kalevi sünnipäev. Käisime Heleni initsiatiivil ema Totskeli hauda otsimas. Leidsime ülesse – oli alles. Natukene sai korrastatud. Sellest ei piisa – nüüd tuleb see võlg ära klaarida. ... Täna on õnnestunud 55 vurrilehte korrastada ja neltraktoriga välja trükkida. Korrastamine nõuab väga suurt tähelepanelikkust ja keskendumist.

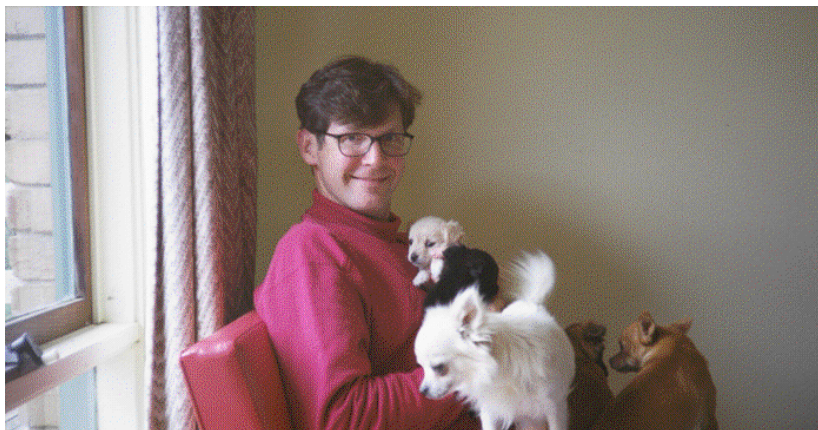
Pühapäeval, 29. mail. On niipalju viimasest kirjapanekust möödas, et ei täpselt ei mäletagi kõike juhtunut. ... „Vurri bulla” lõplikuks nimeks sai “Graafide süsteemanalüüs: algoritm ja rakendus”. See on nüüd valmis ja ära antud (koos arve esitamisega). Praegu vuhin uut – “270 aastat graafe: struktuurisemiootika vaatevinklist”. Sellega on aega – graafide juubel on ju alles järgmisel aastal. ... Kevad tuli pikkamööda, kuid nüüd on see käes. ... Siin käib uute “euroakende” panek. Need on juba ees, kuid veel viimistlemata. See on Erki investering tervele korrusele. Tuba on pooltühi, asjad kuuris, pooled ära põletatud. Arvutid tekkide all, mida aegajalt kergitan. ... Helen vaevleb võlgades – oste pole. Täna oli ta kõva häälega palvetanud, et ostetaks – hetk pärast seda helises telefon ning “Lühikesest Jalast” teatati, et ost toimus. Suur rõõm, ka minule. Sünnipäev algas Maarjamäe „grüünes” ja lõppes Mustamäel mulle arusaamatute süüdistustega, mis põhjustas järgmisel hommikul väikese p-paranduse. Domineerivad siiski tööhoog ja asjalikkus.

*Kreitsmaniga on jokk. Tema suvalisel kellaajal akna taga juramised ja teejoomised olid juba igasuguse piiri ületanud. Jura seisis minu “töö abistamise” teemal, milles ta nõudis ametlikku töölepingut SERRiga ja tööplatsi. See oleks isegi mingil viisil võimalik olnud, aga selle **töö tegelikku tegijat** temast välja ei koorunud. Tegin talle ettepaneku, et tema lõpetaks juramise ja mina teekeetmise. Ta leppis sellega. Õnneks sai talle eelnevalt antud kotitais korralikke „šmutkasid”, mida Helen komplekteerinud oli. ... Sali Berisha toidetud. Homme hommikul tulevad aknavärviijad, praegu lõpetan arvutitaguse töö ja hakkam järgmist peatükki ette valmistama. Ülehomme lähen arstile.*

Reedel, 3. juunil. Täna on Buddha päev. Võtsin telefoni pistikust välja. Korrastan olmet. Võhm väljas! Juba ei tea mitmendat päeva jändan toa korrastamisega. Raamatukapp ümber tõstet, mis selle protseduuriga jalutuks muutus. Kušett ümber pöörat, põrand klanit, paraku siiski alles ühes toas. Lõpuks sain laua taha. Pentu kuvar ei funksi, homme proovin kuvareid vahetada. ... Helenile soovitasin Hirvepargist läbi minna ja Buddha päeva sellega tähistada. ... Aga tuba näeb parem välja küll, Uus Pentu on kirjutuslaual, vana väiksel. ... Sellega lõpetan katsed. ... “270 aastat graafe” läheb edasi.

Laupäeval, Eesti lipu päeval jõudsin ometigi arvuti taha töö juurde. William teatas Austraaliast, et tema ema Vera, minu täditütar, on surnud. Pean Williamile vastama, kogun selleks sobivat ingliskeelset sõnavara. Eile jäi Helen Buddha päevaga Hirvepargis väga rahule. ... Täna sajab, kuid osteti üks Heleni vaip

Pühapäeval, 5. juunil. Üks kuvar katki. Terve pidin panema võrku ühendatud vana Pentu taha, et Williamile vastata. Nii tulebki edasi töötada vanal Pentul. Laabub. ... Nüüd aga pean minema lõimeid ülesse panema.

William oma lemmikutega

Laupäeval, 11. juunil. William olevat paar päeva uurinud minu kodulehekülge, ei tea kas see talle ka arusaadav oli. Ta tahab kirjutada Vera elulugu. Soovitasin tal teha turismiretk Eestisse, näitaksin talle Veraga seotud paiku. ... Kolmapäeval pidin arsti juurde minema, kuid jäin hoopis palavikuga voodisse. Neljapäeval tegin see-eest täistööpäeva 270ne teemal

Reedeks olin kutsutud ETVsse, kus ma kunagi pikemat aega töötasin, 50. aastapäeva juubelipeole. Selle asemel pidasin vajalikuks siiski jala-arsti juures ära käia. Paraku jala-vanni-protseduurist Heleni ateljees kaugemale ei jõudnudki. Nii jäi käimata arsti ja televisioonipeo käigud. Tulin koju ja sain viimaks ometi korraliku tööportsu ära teha. Vanale Pentule annan puhkust, uuega töötan kirjutuslaua taga. Nii saabuski öö vastu 11. juunit. Kell 1.00 lõpetan. Head ööd!

Öö ja hommik möödab on. Terve päev sai tööd teha. Väljas sajab, naabreid pole kodus, Helen lõpetab Mustamäel vaipa. Hommikused kassikalad külmkapis ootamas. Nüüd lõpetan ja kohvi teen.

Laupäeval, 18. juunil. Suve naudin läbi avatud akna. Tänu sellele, et täna planeeritud jalutuskäiku ei toimunud, olen „270ga” jõudnud Frank Harary meenutamise ja kokkuvõtte tegemiseni. Tahaks struktuurisemiootika „paika panna”. Selle ainukeseks „praktiliseks rakenduslaks” on siiski vaid graafiteooria. Nüüd pean pausi. ... Kassitoa koristamiseni jõudnud veel ei ole. ... TÜ Raamatukogus on minu vahepeal kadunud „bullad” siiski ülesse riputatud. ... Arsti juures sai ka ära käidud. ... William teatas, et tulevad koos Selinaga võibolla novembris.

Võidupühal, 23. juunil. Paar päeva pidin vasakusse alajäsemesse tekkinud haavandi pärast pikali olema. Täna sain siiski arvuti taha. ... Teoreetiliselt peaks Helen siia tulema rohtude ja suutäitega. ... Tuligi. Kuna maja on tühi pidasime koos koduloomade Timo ja Sali-Berishaga võidupüha kaminatules vorste küpsetades.

Laupäev, 25. juuni. Täna sajab. Nõmme turult kaugemale ei saanudki. Täiendan juba mitmendat päeva oma „270 aastat graafe” kokkuvõtet. Sinna on aega terve aasta, kuid lasen selle siiski sellel aastal käiku.

Pühapäeval, 26. juunil. Ilm on ilus kuid jahedavõitu. Tänavune jaanipäevailm tõi kõikjal kohale rekord arv jaanipäevalisi. ... Arvan, et lõpetan täna oma graafide kokkuvõtte – vist on kõik vajalik ära toodud. ... Peaks hakkama kassitoa koristamise peale mõtlema.

Teisipäeval, 28. juunil. Ikka veel ei ole saanud korrigeerimist lõpetada. Kardan, et täiendavate repliikide sissepõimimine läheb juba liiaks. ... Kassituba ootab ikka veel pealehakkamist.

Reedel, 1. juulil. Kaks päeva tegelesin aksiomaatilise baasi korrastamise ja tõlkimisega. Lõpuks tuli välja hoopis struktuurisemiootika märksõnade seletus, mis ka „bulla” kokkuvõttesse sobis. ...Helen utsitab loodusesse minemist, minul on aga alajäsemetes tunnetatavaid vaegusi. ... Koristamisele pole saanud mõeldagi.

Kolmapäeval, 6. juulil. Alajäsemed, eriti vasak häirib tugevasti. ...Reedel käisin Jüri Martimi juures Euroõiliskoolis. Leppisime kokku, et järgmisel sügisel korraldame metodoloogilise konverentsi nimega (vist) “II Eesti graafide ja rakenduste konverents”, mis on pühendatud graafide 270^{ne}, Harary 85, graafiteooria 70^{ne} jne sünniaastale. Meil on selleks nõ moraalne alus olemas Frank Harary „maaletoomise” (1989), ja esimese, Harary 70. sünnipäevale pühendatud konverentsi mõtte väljapakujana. ... Korrigeerin „bulla”t ja tõlgin Heleni seletust Kaunasesse saadetava “Meridiaani” kohta. ... Oleme Heleniga paar viimast päeva Mustamäe veerul päevitamas käinud, täna vist jälle. Palav on.

Neljapäeval, 7. juulil. Jändan Heleni paberitega, milles ka ingliskeelse “poemi” kirja panema pean. Tegin ka väikese, kuid muidugi väga tähtsa korrigeeringu oma „bulla” kokkuvõttesse. Võibolla lähen homme seda paljundama.

Reede, 15. juuli 2005. Teavik „270 aastat graafe. Struktuurisemiootika vaatevinklist” on paljundatud, ära anda sain vaid TLÜARle, kuna kõik teised puhkavad.

Mõned päevad tagasi toimus suur seiklus. Sõitsime teisipäeva hommikul Heleniga Altjale, kust pidime hilisõhtuse bussiga tagasi sõitma. Altja ranna kuuma päikese käes maalis Helen seitse akvarelli ja oli sellest väga õnnelik. Kui tulime plaanitult kella üheksase bussi peale, selgus, et see käib ainult nädalavahetusel. Minna polnud kuskile. Helen oli valmis jalgsi Tallinna poole minema, või vähemalt Võsuni. Otsustasime, et käimise leevendamiseks võtame kaasa pudeli vodkat ja suupistet. Altja kõrtsis maksis pudel 250 krooni ning saime võtta vaid ühe lapikutäie ja praetud silke marineeritud kurgiga, mis 150 krooni maksma läks. Hakkasime kõndima. Vergi teeristist kaugemale minemisest keeldusin jala pärast. Keerasimegi Verki, sadamas olid juba kõik asutused suletud, ainult soomlased ja rootslased liikusid veel oma jahtide vahel. Jäime istuma kõrtsi ees olevatele puupinkidele, Helen tegi siiski oma kaasaskantava “kresla” lahti. Pakkisime end nii soojalt riidesse kui võimalik ja katsime end linadega. Aeg kulges väga aeglaselt, Helenil õnnestus vahepeal siiski ka tukkuda, mina pidin turvama. Linadega kaetult äratasime ilmselt tähelepanu, mõni piilus tähelepanelikult. ... Kui hommikupäike juba soendama hakkas, läksime lähedal olevale kaldaveerule tahenema ja tukkuma. Kella kümne paiku nägime juba bussi, mis Altja poole sõitis kuid ei keeranud paraku Vergi sadamasse sisse. Ühe sadamadaami käest saime bussidispetšeri telefoni ja ma helistasin sellele ning lubati korraldada Altjalt tagasi tuleva bussi sissesõit. Kui me helistama läksime käis kõrtsiesisel terrassil kahin ja kõik vaatasid meid. Ilmselt olime “kahtlased”, eriti Helen oma riietuses. Näis, et kõik teadsid meie õõbimisest ning nad võibolla arvasid, et oleme alkaiida pommipanijad. Lõpuks kell 10.45 olime bussis, kus bussijuht võttis küll sõiduraha vastu, kuid millegipärast keeldus piletit andmast. Linna jõudes oli meil alles veel lapiku ja kohvikoores raha. Läksime Hermannini. ... Helen on siitamaani sellest seiklusest vaimustatud, mina ikka veel liimist lahti. Pean juba mõtlema tuleva aasta graafikonverentsi korraldamise üle.

Pean juurde paljundama mõned graafide süsteemanalüüsi teavikud. Pean hakkama koostama ingliskeelseid tekste. Kuhugi kaugemale sõita ei taha, kuigi Helen käib peale.

Kolmapäeval, 27. juulil. Teavikud on paljundet, ingliskeelse teksti eestikeelsest alusest on tänaseks välja kujunenud hoopis “Struktuurisemiootika ‘05”. ... Niisiis oli tihe kümme päevak. ... Täna käisin arsti juures, jutt oli põhiliselt tsinksalvist ja struktuurisemiootikast (viimane arsti palvel). ... Ilmselt käime lähapäevil, kui vihma ei saja, Heleniga Viinistul ära.

Esmaspäev, 1. august. Tegelen küllaltki innukalt ingliskeelse teksti ja sisse-tippimisega kodulehe uuendamiseks. ... Eile viis Erki minu “uue Pentu” ümberinstalleerimisele. Üle hulga aja panin “vana Pentu” käima. ... Homme on kohtumine taas Eestimaale saabunud Aili ja HARRIGA.

Laupäev, 6. august. Neljapäeval käisime Heleniga Viinistul maalimas. Manitski muuseum meeldis, looduskeskkond kesine. ... Tegelen ikka veel ingliskeelse teksti sissetippimisega.

Neljapäev, 18. august. Öö läbi korrigeerisin väljatrüki järgi ingliskeelset teksti. Olen ise struktuurisemiootikaks muutunud. ... Süsteemanalüüsi „bulla”le on TIÜARis mingi järjekord tekkinud. Ei tea kas see ongi nii, või teeb keegi halba nalja.

Pühapäev, 4. september 2005. Selle vahepealse aja jooksul on juhtunud palju. William teatas, et tuleb arvata novembris marsruudil Sidney-London-Riia Tallinna. Heleniga käisime ühel soojal pühapäeval Pirital maalima, kus sattusime nudistlike paljasnokude territooriumi tsesse, kuid ei lasknud sellest end häirida. Heleniga on olnud nii näaklusi kui ka mõistmisi. Praegu on ta pärast lühikest haiglaslikku olekut depressioonis, peamiselt rahapuudusest. ... Süsteemanalüüsi „bulla”le järjekord püsib (?!?). ... Lihvin ingliskeelset teksti. ... Teisipäeval plaanin sõita Tartusse, lihtsalt vajan tuulutamist. Ilm on veel küllaltki suvine.

Neljapäev, 8. september. Tartusse sõidu asemel tõusin eile poolest ööst ülesse ja riskides, kas see õnnestub, vahetasin pooleteist aasta taguse kodulehe sisu oma isekorrigeeritud ingliskeelse teksti vastu. See, tänu Jumalale, õnnestus. Selle maht on suurem kui eelmisel, sest sisaldab ka jooniseid.

Tartusse tuulutama minekust loobumist küll ei kahetse. ... Eile käisin ka Mustamäe kirurgi juures, homme pean jälle minema. Loodan, et need käimised ei jää mitte seltskondliku suhtlemise tasemele, sooviks nendest tolku saada. ... Meilid kinnitavad, et austraalia Villu tuleb eesti Jukule novembris külla küll. Kuna William saatis viimase meili mõnede eestikeelsete sõnadega, on ta nüüd Villuks tituleeritud.

Esmaspäev, 19. september. Töö on peatatud, tegelen järeelmõtisklustega. Graafide päeva seminaril tahaks Võhandult aru pärida tema poolt minu algoritmi alusel korraldatud arvutiprogrammi kohta. Töö seisab kahel põhjusel: on raskusi ühe olekutõenäosuste ja sümmeetriamõõdu vahelise seose demonstreerimisel, ning, edasi töötamiseks on kindlasti vaja täiendavaid arvutiprogramme. Ei tea, kelle poole programmide asjus pöörduda, kas jõuluvana poole Lapimaal, või? ... Jüri Martini sõnul graafikonverentsi asja aetakse. ... Praegu pean minema paariks päevaks Mustamäele Helenit valvama ja turgutama.

Pühapäev, 2. oktoober. Helen valvatud ja turgutat. Seminar peetud ning Võhandu kavandatavasse graafikonverentsi haaratud. Heidelbergi Springeri asjad mõlguvad mõttes. ... Graafikonverentsil tuleks juttu alustada graafidest kui niisugustest, pärast seda alles erinevatest vaatenurkadest ja teooriatest. ... Graafi ennast peaaegu ei defineeritagi, räägitakse ainult sellest, millest see koosneb. ... Nüüd lähen lõimeid ülesse panema.

Reede, 7. oktoober. Käisime Heleniga Fellinis “Vaba Tahte” näitust üle vaatamas. Helen jäi rahule, mina haigeks. Võbisesin ühes maitsvat lõunasööki pakkuvast väikeses kohvikus, kui Helen käis second hand’is huvitavaid trjāpkasid kokku ostmas. Ilm oli väga külm, ja järve äärde ei jõudnudki. Minule läks see sõit maksma ligi 500.- krooni – õudne. Tagasi jõudes jäin Hermannisse. ... Täna on ilm palju soojem, Enne Hiiule naasmist käisime Kadriorus kastaneid korjamas. ... Homme tahaks töö manu naasta.

Pühapäeval, 9. oktoobril. Laupäeval olin palavikuga põhus Fellini elamusi pōdemas. Täna olen toibunud. Korrastan “Heidelbergi materjali”, mida Springerile saata kavatsen. Võibolla saan sellele ka Euroõlikooli soovitusel. Tegemist on muidugi eksperimendiga. Tahan lihtsalt teada millisel viisil springerlased oma keeldumist sõnastavad. Mittekeeldumine ei ole tõenäoline, sest minu saadeti ja mina ise ei vasta mitte mingisugustele kehtivatele “eurostandarditele”.

Reede, 14. oktoober. Austraalia Villu saabub 4. novembril ja on juba broneerinud koha Central hotellis. Nüüd saadab ta mulle meilitsi Vera arhiivist vanu fotosid. Üldiselt tundub ta “kiiksuga” olevat, nii nagu mina ise ja mu kassgi. ... Pesitsen peamiselt ateljees, sest Helen vajab pärast arstil käimist “valvamist”. Üpris pingeline on. ... Täna lähen Võhandu juurest läbi Zōkovi uue raamatu järgi. ... Hetkeülesanne on Heidelbergi afäär.

Pühapäeval, 16. oktoobril. Olen Hiiul käimas. Võtan kaasa sõnaraamatu ja Heleni jaoks ühe suure erinevaid religioone kirjeldava pildiraamatu. Sali Berishat pole seni kohanud. ... Pean koostama Williami Tallinna külastuse kava ja “saatekirja” Heidelbergi jaoks. Ei hakka Euroõlikoolist kaaskirja taotlema, saadan ilma

selleta. Tean, et minu „bulla”le sihtgruppi ei ole – läbi läheb see vaid siis, kui otsitakse originaalseid “kiiksatusi”. Viimase tõenäosus on kaduvväike.

Teisipäeval, 25. oktoobril. Väljas on juba külm, kuid ahjurementijast pole veel midagi kuulda. ... Helen käis sõbrannade seltsis siiski Kaunase näituse avamisel kenasti ära. Neljapäevaks on võetud Kuressaare edasitagasi bussipiletid Heleni sealse näituse avamiseks. ... Möödunud laupäeval saime Madliga kokku, arutasime William Maxwell Richard Buckinghami vastuvõtuga seotud probleeme ning ta aitas korrigeerida 270th graphyear konverentsiga seotud teksti. Päris lõbus oli, ei ole ammugi niipalju naernud. ... Eile arutasime Jüri Martiniga 270th graphyear conf. asju. Pean koostama e-maili aadressaatide nimekirja kellele teade saata. Selleks pean surfama internetis palju tunde – kodus ma seda teha ei saa. ... Niisiis ei tegele ma praegu “põhitööga” vaid millegagi selle ümber. Kunagi minu initsiatiivil korraldatud isokvantide konverents (1988) oli hästi piiritletud, kõik osalejad lahendasid oma probleeme isokvantide meetodil. 270th graphyear on aga “ajaloolis-metodoloogilis-tunnetus-teoreetilise” suunitlusega ning ei ole aimugi, kuidas seda kokku panna.

Reedel, 28. oktoobril. Kolmapäeval olin haigevoodis, neljapäeval Kuressaares Heleni näitust avamas. Mõlemad üritused said korralikult läbi viidud. ... Williamiga seotu ja aadressaatide nimekirja koostamisega olen graafikust maas. Lükkasin Jüri Martiniga kohtumise 7. novembrile. ... Hakkan Heidelbergi kaaskirja koostama.

Esmaspäev, 31. oktoobril. Tegelesin vahepeal ka mitmesuguste Heleni tähtsate paberitega, täna sain nendega maha. Nüüd saan natukene oma asja ajada, eelkõige aadressaatide nimekirja koostamist. Internetist seda nii kergesti, kui arvasin, teha ei saagi. Praegu suundun TTÜ raamatukokku, kus ühest Springeri graafi-konverentsi-teeside-väljaandest loodan peotäie aadressaate leida. ... William ei soovi “poeple’ga” kohtuda, eelistab “freiheit’i”, nagu ta telefonitsi teatas. Tore! ... “Parasiit” Sali-Berisha mürgeldab kõrvaltoas, sööb vaid delikatesse ja joob vaid kohvikoort. Pean uute portsude järgi minema. Tegelikult olen väga halb kodulooma pidaja.

Teisipäev, 1. november. Väljas on juba külm, ahju pole, pottsepad tulevad kunagi detsembris, soojapuhur läks katki. Tegelesin natuke aadressaatide nimekirjaga, kuid praegu ei jää muud üle kui minna Hermanisse sooja. Helen ise on ateljees.

William Maxwell Richard Buckingham’ist

Minu emapoolne tädi Saima abiellus kunagi ühe läti muusikuga ja nad elasid Riias, viimati mäletavasti Tallinas iela’s. Lapsena viibisin Riias ja Jurmalas, kus oli nende suvekodu, üsna tihti. Sõja lõpul evakueerusid tädi Saima, tema mees Villis Krums ja nende tütar Vera Saksamaale, kus nad Bambergi elama jäid ja kus Villis suri. Viiekümnendatel õnnestus Saimal ja Veral Austraaliasse suunduda. Vera abiellus seal farmer Richard Buckinghamiga. Neil on kolm last Selina, Ingrid ja William. Richard oli mingit liini pidi seotud ka Inglise kuningakojaga. Kui Elisabeth II kuuekümnendatel Austraaliat külastas, siis oli ka Richard loos lastega vastuvõtule kutsutud, Vera mitte. Veraga oli mu emal ja minul tollal kirjavahetus juba taastatud.

William Maxwell Richard on sündinud 1960. a., vallaline, töötab Melbrounis mingi kinnisvara haldusjuhina. Tal on seal linnaäärel suur eramu basseini ja paljude newfounlander’i tõugu koertega, kada ta väga hoiab. Vera suri 2005. a. juunis 85 aastasena. Pärast seda hakkas William oma juurte vastu suurt huvi tundma. Ta on pool-inglane, veerand-lätlane ja veerand-eestlane. Ta valdab vaid inglise keelt. Londoni, Riia ja Tallinna külastamise võttis ta kindlalt ette. Riiga võttis ta kaasa oma vanaisa Villis Krumsi loomingu säilinud partituurid, mida esitas muusikafondile. Mina mäletan onu Villit kui Riias Schwartz’i kohviku klaverimängijat, kes tõepoolest ka kodus klaverit klamberdas ja midagi kirjutas. Ka Läti muusikafondis ei teatud temast peaaegu midagi, sest need oopused olid kirja pandud sõja ajal, ja hiljem Bambergis. Partituure uuriti ja hinnati ning praegu koostatavat tema biograafiat. Ta on pärit Kuramaalt ja võib-olla ka liivi juurtega.

Williamiga Tallinnas

Tallinnas kohtusime Williamiga esmakordselt 4. novembril 2005 hotelli foiees. Ta on väljapeetud olekuga, elegantne, fotograafia-lembeline ja võib-olla ka usklik. Tallinnas käisime temaga mööda vanalinna ja kirikuid. Külastasime Võhandut, viimase palvel, käisime Euroülikoolis ning Erki korraldas talle väikese ringsõidu Pakri pankrannikule. See ei jäänud tema ainukeseks sõiduks Eestimaale, 2007. a. kevadel saabusid nad koos õe Selina'ga. Ma võin eksida, kuid tundub, et tema „tulevaseks” saab noor daam Riiast, kes praegu Krumsi autobiograafiat kirjutab. William on ka „monarhist”, ta õnnitles mind ja kogu eesti rahvast au eest vastu võtta tema kuninglik kõrgus Elisabeth II ning jälgis internetis külastuse kajastusi.

Pühapäev, 13. november. Otsin endale konverteri, mis küll õliradiaatori nime all välja kuulutatud oli. ... Williami visiit 4. kuni 8. novembrini toimus tiheda plaani alusel. Selles osalesid ka Erki (ringsõit), Diana ja Madli (esimese päeva tõlge). Käisime linnas ringi, olime vastuvõtul Võhandute juures (nende palvel) ja Euroülikoolis. William korrigeeris minu “270th graphyear’i” Conference Announcement’i ja peitis ümbrikusse 50 Eurot, mis mul marjaks ära kulus. On lootust, et ta ka minu põhiteksti korrigeerida aitab. ... Heleni juures ateljees olemisest midagi välja ei tule, minu kohaolek häirib teda tugevalt. Ahjuremondi ajaks pean kusagil ulualuse leidma – üpris utoopiline mõte. Võibolla pean end elektriküttel endisesse pesukööki sisse möllima. ... Praegu just käis Heili minu toas “kassihaisu likvideerimise” asjus, hea et ta vähemalt konverterit ei märganud. Homme ma kassitua küürimisest ei pääse, kuigi kõige rohkem hakkab seda segama kass ise. Olmetulevik on tume. ... Seni pean aga jooksvaid “270th graphyear’i” ja “Heidelbergi” asju forsseerima.

Reede, 18. november 2005. Täna sain Williamilt, juba Austraaliast, meili milles ta lubas minu kodulehte korrigeerida – tore. See puudutab ka “Heidelbergi” teksti. Üritasin viirusetõrje programmi installeerida, selgus aga, et minu CD ei funksi. ... Vahepeal oli tegemist TTÜ raamatukoguga, nende tellimuse rahuldamiseks pidin “Graafide süsteemanalüüsi” juurde paljundama. Peas mõlgub “uue ja viimase bulla”, “Struktuur ja sümmeetria: seletusi (selgitusi) graafide alusel”. See peaks olema mitte graafiteoreetikutele orienteeritud “tunnetus-teoreetiline” traktaat. ... Jooksvad tegemised puudutavad graphyear’i ja Heleni pabereid. ... Kassituba ikka veel küürimata, talve üleelamise võimalus tume.

Pühapäeval, 20. novembril. Avalikustasin konverteri, millest alguses muidugi skandaal tekkis. Praegu kontrollin arvestit igal hommikul ja maksan kohe päevaarve ära. ... “seletuste” asemel korrigeerisin viimast ingliskeelset, asendades “systems approach” “constructive approachi’ga” ning viisin sümmeetriaprobleemi analüüsi peatükki koos “sümmeetria-aksioomiga”. Williami käest ootan “general’i” korrektuuri. ... Homme loodan Jüri Martiniga graafiaasta asju arutada.

Neljapäeval, 24. novembril, Sirje surmapäeval. Teisipäeval käisin Ilja näituse avamisel, mis toimus juudi kultuurifestivali raames, mille patroon ta ise oli. See oli fotonäitus ühest Tel Avivi tänavast. Esimesel pilgul

tabasin vaid seda, et fotod on tehniliselt väga kvaliteetsed. Alles pärast sellega kaasneva sõnumi lugemist ja kiitvate hinnangute ärakuulamist tabasin, et tegemist on tõepoolest kunstiloominguga. Selle subjektiivsesse nüanssi tuleb süveneda. ... Ka struktuurisemiootikast arusaamise tuleb süveneda, seni pole peale minu enda veel keegi teinud. ... Graphnetile saatsin konverentsiteate ära. Teised ootavad ikka veel Euroõlikoolis ära saatmist. Adressaatide arv on praegu ligi 40. ... Ootan mõnda aega veel Williami korrigeeringut minu "genaralile". Kui seda ei tule, saadan selle Springerile olemasoleval kujul ära. ... Õhtuks ei olnud Euroõlikool veel kutsed laiali saatnud. Ilmselt Graphneti kaudu oli üks münhenlane (tundub olevat mulle tuttav nimi) sellest siiski juba teadlik ja saatis järelepäringu.

Pühapäeval, 27. novembril. Kutsed pole ikka veel edastatud. ... Tegin viimse "lihvi" Springerile saadetavale (how you take up a standpoint to semiotics of the structure?) ja homme lähen paljundama – aitab ootamistest ja mökutamisest.

Esmaspäev, 28. november. Kõik on nii nagu eile, kuid Springerile Heidelbergi saatsin „bulla” ära.

Kolmapäev, 30. november. Muutusi on niipalju, et graphyear'i teated on JM poolt ära saadetud ja William saatis foto, millel meie kõrvuti seisame. ... Heidan põhku, mõtlen elu üle ja ootan homset päeva.

Laupäev, 10. detsember. Koostasid "Struktuurisemiootika '06" kokkuvõtte, milles vastan selle sissejuhatuses esitatud 13le küsimusele. ... On saabunud mõned reageeringud "Graphyeari" teatele. Huvitav on Rio de Janeiro Ülikooli huvitatus selle sündmuse vastu. ... Õhtul kohtusime Madliga, istusime "Kassikohvikus" ja käisime Nõmme muuseumis.

Pühapäev, 11. detsember. Terve päev korrigeerisin eesti ja ingliskeelseid "Struktuurisemiootika '06" faile. Hiiu poest kaugemale ei saanud.

Esmaspäeval, 19. detsembril. Terve nädal möödus askeldamises. ... Eile käisime Heleniga jõulumeluses vabaõhumuuseumis – jäin rahule. Täna "folderdan", süstematiseerin oma faile. ... Toatemperatuuri järgi tunnen, et talv on tulnud. Viimastel andmetel tulevad ahjumeistrid jaanuaris.

Jõulureedel, 23. detsembri hommikul uuendasin oma kodulehekülje ära, kuigi FTP jupsis veidi. On alanud ka jõulude ettevalmistused. ... Kuna minu counter on nässus, juba ammu ei registreerinud, tahtsin selle õhtul kodulehelt kõrvaldada. Kuid FTP leidis, et minu kodulehekülge olevat "ära peidetud". Niisiis ilmetrikkuv counter jääb praegu lehele – jama. ... Peaks uuendama ka SERRi stagneerunud kodulehekülge, kuid kuidas ma küll ligi pääseks. ... Naiste joriseemised, ahjuremondi ebamäärasused ja arusaamatused kompuutris ajavad närvi. Praegu jätan selle kõik sinnapaika ning olen rahul, et sain kodulehe sisu siiski uuendada.

Neljapäev, 30. detsember. Vahepeal õnnestus siiski kountri risu kõrvaldada. Saatsin personaalsed konverentsikutsed Dharwadker'ile ja Thomassen'ile. Esimeselt sain juba ka positiivse vastuse. ... Surfates tabasin ühe paneeli, kus kodulehtede nimekirjas oli fikseeritud selle autori koduriigi lipp. Päris tore oli näha Eesti lippu esimeses reas, Saksa ja USA ees! ... Homme lubas Heili tulla minu tuba koristama – see saab hirmus olema.

2006. 270 AASTAT GRAAFE

Esmaspäeval, 2. jaanuaril 2006. Enne 270dat graafiaastat jõudsin kodus viimasesse „bullasse” veel parandusi sisse viia. Eelmise aastaga olen põhimõtteliselt rahul. 2006 aasta algas mul Hermannis ja kulges suhteliselt normaalselt. ... Täna hommikul suri Timofei (Timo). Tundub, et Sali-Berisha sai sellest ka aru.

Laupäev, 7. jaanuar. Ootan 15. jaanuari, see on graphyear'i "üleskutsele" vastamise tähtaeg. Seni on neid vähe. Sel aastal pole ka Jüri Martin veel tööpostile jõudnud. ... Tundub, et pean "Semiotics of the

Structure'ga" koos ka süsteemanalüüsi esitama. ... Avastasin internetis rubriigi "Semiotics of the Structure" all pika, väga kirju sisuga kirjanduse loetelu arhitektuurist lingvistikani. ... Eile ostsin endale korraliku hääle ja välimusega raadio, mis ka kellaaega näitab ja patareitoitel töötab.

Esmaspäev, 9. jaanuar. Tõine tegevus kulgeb minoorselt. Trügimine mulle ei sobi, kuid lõpuni pean selle viima. ... Nüüd on aeg maksuametile SERR'i 2005. a. aruande koostamiseks. Praegu poogin sinna teavike paljundamise ja realiseerimise asju sisse.

Reede, 20. jaanuar. Maksuametile viisin aruande ära. ... Väljas paugub pakane – kohati üle miinus 30°. ... Paratamatult pean Mustamäel ööbima, on vaja Helenit Hersoni "Sküütia" näituse asju vormistada. ... Kassitub tuppa ja koridori, väljas ei käi. ... Kõige kindlam konverentsist osavõtja paistab olevat Jorma Kyppö Jyväskyläst.

Esmaspäev, 30. jaanuar. Konverentsi asjad pole veel selged, Jüri Martin ilma peal hulkumas. Korrigeerin oma viimast „bullat”, mille nimi on nüüd "Structure-semiotic approach to the graphs". Segasemaks see sellega ei muutu, vaid vastupidi. ... Nädala pärast peaks algama ahjuehitus, kuidas see kõik välja nägema saab, ei kujuta ette.

Reede, 3. veebruar. Pean oma arvuti ja töö kuuks ajaks "sisse pakkima". Homme tuleb Erki mind aitama kassituppa ümber kolida. Kuidas ma küll kassiga selle üle elan, kuidas kõik sinna ära mahutada, seal ei ole volupistikut, tulemas on järjekordne pakaselaine jne. Tegemist on muidugi suhteliselt tühise asjaga, kuid minu jaoks on see suur ja tundmatu katsumus. ... Täna käisin polikliinikus oma puudele pinsiraha juurde taotlemas. See on pikk paberlik protseduur ja võtab vähemalt nädala aega. ... Endiselt on peamine graafikonverentsist huvitatu Jorma Jyväskyläst, kellega käib intensiivne meilivahetus. Huvitav, kas tõesti ei ole "270th.graphyear'i" postkastis ühtki teadet? Jüri Martin tuleb tagasi alles järgmisel nädalal, siis saan teada. Midagi imelikku selles ei ole. GRAPHNETti on ülesse riputat konverentside kalender, igal nädalal paar konkreetseteemalist. Meie „270th graphyear" on neile üks udune asi. ... Viisin sisse oma viimasesse „bullasse" "viimased" korrigeeringud ja panen need nüüd flopidele puhkam. Ilmselt enne märtsi algust ma nendega tegeleda ei saa, nii nagu kroonikatki sisse tippida.

Laupäev, 11. veebruar. Ahjuehitus on käinud täies hoos, kuid täna neid ei ole. Ongi hea – õnnestus siiski arvuti kassitoas ülesse seada, et korrigeerida oma "Structure-semiotic approach to the graphs'i". Oma "kupeesse" kassitoas mahun ma välivoodiga vaevu ära. ... Konverentsist võib asja saada, Jüri Martin on huvitet. ... Arstikomisjonid on läbi, jään ootama otsust selle kohta, kas saan stipilisa.

Neljapäev, 17. veebruar. Töötan oma „bulla" kallal ahjuehituse taustal. ... Sali-Berishat tuppa lasta ei saa, söödan uksevahelt. ... Erki soovitab mulle üht ineterneti kodupaketti – asi käimas. ... Eilse päeva veetsin haigevoodis Mustamäe ateljee diivanil, kuna päeval ei saa Hiiul ahjuehitajate pärast välivoodit lahti teha. ... Mõjuvatel põhjustel olen paar polikliiniku-süstimist vahele jätnud.

Kolmapäev, 22. veebruar. Helen käis KUMU avamisel 17. veebruaril. Mina lähen sinna 3. märtsil Raul Meeli juubeli konverentsile-näitusele. ... Täna on ahjutehjad ära, kasutan vaikust töötegemiseks – muidugi oma viimase „bulla" viimistlemiseks. ... Mulle määrati puude tõttu 200.- krooni pensionilisa kuus. Alates aprillist saan selle kätte Krediidipangast. ... Homme on raamatukogude päev.

Neljapäev, 2. märts. Ööl vastu Vabariigi aastapäeva murdis Helen disainerite peolt Kukset tulles käeluu, mis nüüd kipsis on. Olengi viimased päevad Heleni toimetamisega tegelenud. ... Täna sai ahi püsti, kuid mitte veel valmis. Meister sõitis kaheks nädalaks Šveitsi suusatama. Kütma pidi tohtima alles sügisel (?!). ... Sain ka kirjaliku kutse homseks KUMUusse Raul Meeli seminarile minna. ... Ikka ja jälle korrigeerin oma viimast ingliskeelset „bullat".

Kolmapäev, naistepäev. Raul Meeli seminar kestis pool päeva. Sisse astudes õnnitlesin kogemata vastu tulnud Leo Lapinit – habemikud on nad ju mõlemad. Seminaril tegin endale mõnest ettekandest märkmeid, hiljem selgub, kas sellel mõtet oli. Konverentsi vaheajal, auditooriumi uksi avades oli foiee's kaetud laudad

RM meekookide ja mõduga. Väga maitsvad olid. ... Jooksen Hiiu ja Mustamäe vahet, kummalgi poolel on erinevad tegemised.

Pühapäev, 12. märts. Täna lõpetasin korrigeerimise, põhimõtteliselt ei täienda ega muuda seda enam, muidu ei lõpeta ma seda kunagi.

Teisipäev, 22. märts. Olin vahepealsed päevad peamiselt Mustamäel, nendest kolm päeva koguni haigevoodis. Kolmapäeval pandi mulle Elioni internet sisse. Täna hankisin Erki kaudu teise kuvari ning töötan nii "Uue-" kui ka "Vana-Pentuga". Viimast on väga vaja graafiprogrammide pärast. ... Täna leppisime Jüri Martiniga kokku, et 270th GRAPHYEARi konverents toimub esimesel sügispäeval, 23. septembril. Jüri saadab viimase ringkirja laiali. Jorma Kyppöle juba teatasin.

Pidin helistama Toronto ühte pansionaati, et midagi teada saada Sirje ristiema, eestiaegse matemaatiku, hilisema Kanada lennukikonstruktori ja SERRi igavese auliikme Leida Lundi tervisliku seisundi kohta. Sain teada, et Leida ei ole eriti kontakteeruv, hooldaja sõnul mäletavat mind ning temaga olevat kõik korras. ... Erki hangitud kuvar on küll viltuse pildiga, kuid ei vilgu.

Kolmapäev, 23. märts. Saatsin täpsustavad konverentsiteated Brasiiliasse, Indiasse ja Inglismaale. Münchenisse ei õnnestunud saata – mingi tõrge aadressiga.

Laupäev 25. märts. Eile käis Innar Liiv, intellektitehnika doktorant, minu „bulla”d kaenla all, konsulteerimas. Probleeme tekkis tema verbaalsete bi-klikkide asjus, mis struktuurisemiootilisest seisukohast „täisringe” kujutavad. Kuid saime temaga hästi jutule ning ta salvestas Uuspentule minu graafiprogrammi – see on suur asi. ... Võhandu kaudu selgus, et „Jüri Martini poolt saadetud teateid” ei ole keegi kätte saanud. Konverentsi materjalidega hakkab kiireks minema. Saatsin Jürile vastava meili.

Esmaspäev, 27. märts. Täna tegelesin kahealuseliste graafidega, avastasid palju uusi seni käsitletute seas. Minu aluselise tingimus: „tunnused +d on paaritud arvud” peab paika. Saatsin väikese analüüsi ka Innarile. ... Konverentsirindel muutusteta.

Laupäev, 8. aprill. Ilmselt on mõned märkmed vahele jäänud, „Vanapentu” jaoks saadud Katsimatsi kuvar ütles ülesse. ... Konverentsirindel muutusteta, kuigi Jüri lubas. ... Forsseerin praegu eestikeelset „Struktuurisemiootika '06”, milles ka struktuursed m õ õ d u d paika panen.

Struktuursetest mõõtudest

Struktuuri **sümmeetria mõõt** sõltub (binaar)orbiitide osakaalust struktuuris, st nende arvust ja suurusest antud tippude arvu juures. Sümmeetriat mõõdetakse Shannoni klassikalise valemi alusel, kus selle tulemuse väärtus normeeritakse. See loob ühe võimaluse võrrelda, järjestada ja rühmitada erineva suurusega graafe. Struktuuriterviku sümmeetriamõõt **SR**, $0 \leq SR \leq 1$, on olulisim. Nii on bisümmeetriliste sümmeetriaväärtus reeglina suurem kui mono-, multi- ja ositi sümmeetrilistel. Teisest küljest, suurim sümmeetria väärtus **SR=1** on ainult täisgraafidel. Kui täisgraafist eemaldada üks serv, saame ositi sümmeetrilise struktuuri, mille sümmeetriaväärtus on vaid pisut väiksem kui täisstruktuuril. **Infomõõt HR** on absoluutne ning iseloomustab sisemiste erinevuste hulka ehk keerukust. **Triangulaarsus TRA=1** tähendab 3-kliki- ehk 3-ringregulaarsust. **Hargnevuse BRA=1** puhul on tegemist puuga.

Kolmapäev, 26. aprill. Aeg kulgeb kiiresti. „Struktuurisemiootika '06” on laiali jaotet. ... Konverentsirindel midagi virvendab. Heleni vaibad on Hersonisse „Sküütia” näitusele saadetud. ... Ilm on lõpuks kevadisemaks muutumas. ... Heleniga läksime eile jälle raksu. Homseks kavandatud Haapsallu sõidus mina ilmselt ei osale. Irdun ja hakkam lehitsema Oxfordi filosoofialeksikoni, mille eile raamatukogust võtsin.

Neljapäev, 27. aprill. Tuleb välja, et Oxfordi filosoofia on lingvistilise suunitlusega. ... Heleni vaibad on küll Hersonisse jõudnud, kuid neil olevat tõrkeid nende tollist kätte saamisega. ... Struktuuri s e m i o o t i k a on vist end ammendanud, nüüd peaks hoopis mingi „struktuurialgebra” välja nuputama. Olen kunagi seda üritanud, kuid midagi märkimisväärset ei saanud.

Reede, 5. mai. Väljas on juba kevade hõngu. ... „Struktuurialgebra” uurimisest oli niipalju kasu, et selgus selle mõtetus – ka see on kasulik teadasaamine. ... „Uuspentu” viskab palju nalja, praegu nõuab mingisuguse lisamooduli eemaldamist või värskendamist, enne kui internetti minna laseb. Ja ei lasegi!? ... Lõpuks leidsin kõrvaltee internetti. ... Lõpetan ja lähen hoopis „filosoofialainele”.

Teisipäev, 9. mai. „Struktuurialgebra” plaanis fikseerisin siiski orbiitide mitmekesisust esitavad „sümmeetriavektorid”, mis peaksid vastama rühmadele **AutG**. ... Ahju-prügi-hunnik vedeleb ikka veel akna all, ilma Erki abita ei saa ma sellega midagi teha. ... TTÜ's ikkagi vist tuntakse struksemi vastu huvi, sooviti struksemi '06 lisaeksemplari. ... Täna toimus „pronkssõduri” juures vene ja eesti veteranide vahel kähmlus.

Reede, 12. mai. Otsustasin „Struktuurialgebra” sätteid sisse viia „Struksem '06” ingliskeelsesse varianti kodulehe värskendamiseks. Selle värskendamise tehniline teostatavus on mul uutes oludes veel tundmatu maailm. ... Vahelduseks loen lugusid filosoofia ajaloost. ... Varsti loodan ka kevadet tunda saama.

Esmaspäev 15. mai. Filosoofia ajalugu on põnev, eriti Will Durant'i sulest loetuna. ... Tegelen juba mõnda aega „töö lõpetamisega”, siiani pole õnnestunud. Üritan t õ e s t a d a, et struksem orbiit on sama mis **AutG** orbiit. Seda, et struksem'i klikk on samuti klikk vist tõestada pole vaja. ... Eile, emadepäeval, tegime Heleniga ekspressjalutuskäigu Kadriorus. ... Võtsin Innariga ühenduse ja palusin tema abi kodulehega uutes tingimustes kontakti saamise asjus. Ta lubas aidata, kuigi tal on kiire seoses Šanghai konverentsiga. ... Ahju-prügi hunnik jääb ilmselt sügist ootama. ... Vajan vaheldust, muidu mandun. Peaks kuskile ära sõitma.

Esmaspäev, 22. mai 2006. Elagu Richard Wagner – 171! Elagu John-Tagore – 75! Tõusin vara ja askeldan teiselt. Paaril viimasel päeval olen püüdnud filosoofiat tudeerida. Vanade klassikute mosaiik jäi segaseks, Voltaire muutis elevaks, Kantist on vist võimalik ühtteist aru saada, praegu on see veel pooleli. ... Vahepeal tegelesin kodulehega. Innar käis ja installeeris teoreetilise võimaluse selleks – mis kahjuks ei ole hakanud veel funksima. Innari loal saatsin materjalid temale, kuid sealgi tekkis tõrge(?!). ... Lõpuks on hersonlased Heleni vaibad tollist kätte saanud, see asjaajamine kestis parasjagu aega. ... Kavatsen tänase päeva toimetada Kanti tudeerides. Eks näe kuidas läheb. ... Läks nii, et tekkis kihk osta sobiv õlakott, kuhu mahuks parajasti A4 formaat. Sobivat ei leidnud, kuid selle eest tegin ilusa kevadise jalutuskäigu. ... Ainukene õnnitluskaart tuli linnapealt Jüri Rataselt. Tema oli ka ainukene õnnitlev meesterahvas.

Daame helistas üksjagu: Helen hommikul, Ines (sugulane) keskhommikul, Ines Jõgi-Eeljõe (raadioaegne kolleeg) lõuna ajal ja Elfride, intensiivselt ja pikalt Valgevene Lukashenkot kiitvalt pärast lõunat. Lilled sain Nõmme keskuses pr. Telvelt ning ühe õie ostsin endale sealt-samast. Meilid kujutasid vaid reklaame sextopotsi tõstmise vahenditele. ... Aga nüüd lõpuks jõuan ikkagi Immanuel Kanti man. ... Päev pole siiski veel lõppenud, kuid lülitan arvuti välja.

Teisipäev, 23. mai. Kantini ma eile põgusalt siiski jõudsin, kuigi väikse brändi vines. Hommikupoolsel ajal käisin ateljees, õhtupoolel peaks Erki läbi astuma. ... Erki astuskisisse – ja tõi mulle uhiuue laserprinteri koos tagavarakassetiga! Hurraa! Elu läheb lihtsamaks.

Pühapäev, 28. mai. Printeri omamine teeb tõepoolest elu lihtsamaks, paraku paberi käsisisestus mul ei õnnestu. ... Filosoofiat sirvin tasapisi. Jääb mulje, et kõik filosoofid on veidi psühhopaadid. ... Avastasin enda kirjutises ühe „näpuka” ja ühe „kergemeelsuse” mis nüüd juba kõrvaldatud on. ... Kolmapäevaks kutsus Võhandu mind Rajasse. ... Ilmad on ikka veel külmad, ostsin second hand'ist endale jope.

Esmaspäev, 29. mai. Viisin kogu korrigeeritud materjali oma mälu pulka ehk irdkettale. Ikka pole veel leidnud moodust, kuidas ma selle võrku viin. Hot FTP'd enam ei tunnusta. ... Lähen nüüd filosoofia man, raamatute tagastamistähtaeg läheneb.

Laupäev, 3. juuni. Kolmapäeval käisingi Võhandu juures Rajas, tagastasin talle Zõkovi raamatu ja andsin oma „Struktuurisemiootika '06”. Jõime õlut ja vestlesime. ... Nakatusin kõhulahtisusse. Eile olin terve päev söömata voodis, täna käisin apteegis ja Mustamäel, palusin Helenit mulle riisipüreed keeta. Seni pole saadud rohud veel tervendavalt mõjunud. Ilmselt jääb minu homme Pärnusse, Isamaaliidu üldkogule sõit

ära. ... Praegu katsetan, kuidas mõjub järjekordne töökorrigeerimine enesetundele ja tervisele. ... Väljas külm ja vihmane.

Reede, 16. juuni. Niisiis, 5. juunil viis kiirabi mind Mustamäe haiglasse, 6. juunil toimus sapipõie operatsioon ning 12. juunil saadeti välja. ... Viimastel päevadel tõi Erki mulle sinna oma sülearvuti, mida ka mõningal määral kasulikult kasutada sain. Välja tulin veel suhteliselt sirge seljaga, kuid pidama jäin Heleni ateljeesse, kuna polnud võimeline siin Hiiul olmeasju toimetama. ... Hiiul käin vahetevahel. ... Perearsti juurde mineku asemel ilmutasin täna oma „Structure-semiotic approach to the graphs” viies eksemplaris. Perearsti juurde lähen esmaspäeval. Praegu hakkam jälle Mustamäe poole liikuma.

Kolmapäev, 21. juuni. Täna jään arvatavasti Hiiule. Pean hakkama oma konverentsiartikli peale mõtlema. Mingeid struktuurisemiootilisi „vidinaid” ma selles ei esita, see peks tulema „metodoloogiline”. ... Vimmase „,bulla”” jaotasin peamiste raamatukogude vahel ära. ... Eile helistas Aili USAst, teatas et ka tema vend Matti Yllö soovib 9. juulil minu ja Erkiga kohtuda. ... Enesetunne ei ole eriti hea. Aga suvi on täielikult päralt jõudnud.

Neljapäeval, 22. juunil. Olen Hiiul ja natukene sisulist tööd tehes paranes ka enesetunne. ... Homsest Rocca al Mare'sse jaanitulele minekust ilmselt ei pääse. Enne seda tahaks ära näha Saaremaa mereparaadi ülekanne.

Jaanipäeval. Rocca al Mare'sse ma siiski ei läinud, tundsin end halvasti. Helen käis üks ja jäi rahule. ... Normaalselt tunnen end vaid siis, kui tööd tehes see ka laabub. Praegu üritan konverentsiartiklit kokku panna. Sellega seoses on hulk sisulisi ja tehnilisi probleeme. Viimaseid on ka kodulehe uuendamise puhul. Nende suhteliselt lihtsate tehniliste asjade lahendamiseks pole leidnud seni kedagi, kes neid üheselt selgitada oskaks. ... Seni pole leidnud ka ühtki inimest, kes mu teksti üle vaataks. Lugejaid siiski on leidunud, kuid tagasiside puudub.

Esmaspäeval, 26. juunil. Eile oli Helenil hea päev, tal osteti kolm vaipa ca 10000 eest. ... Täna saatsin meili Võhandule tema poolt huvitatud „residual closenessi” asjus. ... Aktuaalsed probleemid on praegu konverentsiartikkel ja kodulehe uuendamine. Hetkel ei saa selles midagi ette võtta – hakkam hoopis laenuraamatuid lehitsema.

Kolmapäeval, 28. juunil. Käisin Jüri Martini juures konverentsi asjus. Jüri on valmis, kuid konverentsiküsimus ise küllaltki hägune. Artikleid vähe, Võhandu lubas küll kindlasti, kuid lõhnab mingi „boikoti” järgi. Oma teksti pean kindlasti laskma kellelgi inglise keelt korralikult valdaval üle kontrollima. Kuid kellel? Ilmselt tuleb kõne alla vaid raha eest. Ka siis, kui konverents rappa jookseb, on korrektset teksti ikkagi vaja, kasvõi kodulehe jaoks. Piisaks nende lõikude ülevaatamisest, mille korrasolekus ise kahtlen.

Pühapäeval, 2. juulil. Reedel, vaipasid taksoga Hermannist Mustamäele transportides tabas mind äge palavikuhoo ning jäin natukeseks ateljeesse pidama. Hiljem sain sealt kuidagi tulema. Laupäeva veetsin absoluutselt haigevoodi režiimis. Terve pühapäev turgutasin end oma tööga. ... Kell näitab juba 1.40 esmaspäeva, kell 8.30 pean polikliinikus olema.

Kolmapäev, 6. juuli. Terve tänase päeva tegelesin Heleni tekstide tõlkimise ja väljatrükkimisega. ... Eelmistel päevadel failide korrastamise ja korrigeerimisega. Homme pärast sidumist tegelen oma tööasjadega.

Pühapäeval, 9. juulil. Raekoja platsil toimus meil Erkiga eile ajalooline kohtumine täditütrel Aili, tema mehe Harri, tädipoja Matti Yllö (meedik Lõuna-Rootsis), tema tütre Aleksandra (Havai ülikooli õppima pürgija) ja tädipoja Erkki Yllö'ga (insener Helsingist). Kuna tegime ka suure tiiru Toompeal olen täna alajäsematega hädas. ... Homme on Heleni näituse avamine – ei tea kas sinna saangi.

Reedel, 14. juulil. Heleni näituse avamine galeriis G läks korda, see kestis üle kolme tunni ning lõppes Heleni, Madli ja minu „piknikuga” Toompea nõlval. Ka Aili oli avamisel, ja see jättis talle sügava mulje (olemegi kolmekesi fotol). ... Eile käis Heili oma sõbrannaga seda näitust vaatamas, mis neile väga meeldis.

... Vahepeal „siirdasin” oma viimasesse töösse lõigu „struktuuriruumist”, selle silumine viis ingliskeelse variandi teostamisele. ... Nüüd üritan kõike kõrvvalt pilguga üle vaadata. Ei oska hinnata kogu selle kupatuse väärtust. Vaeva on nähtud, tegemisrõõmu on saadud, kuid kogu asja mõttekust ei oska hinnata. Midagi seal ikkagi on, kuid kas selleks pidi nii palju vaeva nägema? Siitamaani see kellelegi külge pole hakanud. Aga minu viimast „bulla” t pole ju veel keegi näinud! ... Helen tahab homme Aegnale minna. Üritan selle tahtmise Kloogaranna kasuks pöörata.

Reedel, 21. juulil. Tookord sõitsime hoopis Paldiskisse, kus ma viimati 50 aastat tagasi viibisin. Seekord aga maalisime Pakri poolsaare rannast vaadet Suur-Pakri saarele. Helen tahab ka homme sinna sõita. ... Täna olin sunnitud Helenile oma eelviimased 900.- laenama, muidu oleks laenupank talle kallale karanud. ... Ilmutasin oma „Structure semiotic approach to the graphs” loodeavast lõplikult ära (oli see ju neljas variant). ... Hiinast ilmus lõpuks välja Innar, kes lubas aidata mind kodulehe korrastamisel. See jääb ilmselt järgmisse nädalasse.

Heleni näituse avamisel (Aili paremal)

Esmaspäev, 24. juuli. Laupäeval toimus suurüritus, suure konteineri täitmine igasuguse kola ja pool aastat minu akna all seisnud ahjuremondi prahiga. ... Eilne päev kuulus jälle Paldiskile. Teostatud akvarellid olid isemoodilised – kollakad sini-hallid. Loodan, et Paldiski etapp on sellega selleks aastaks lõpetet. ... William saatis jälle väikese pildigalerii, seekord Ingridist ja Selinast, kelle fotosid ma seni saanud pole. ... Alajäse küll häirib, kuid üritan raamatukogus ära käia.

Teisipäev, 25. juuli. Täna päeva suursündmuseks on kodulehe tekstivahetus Innari abil. Aega kulus selleks tunnike, kuid sai lõpuks ära tehtud. Tore! Tekst on seesama, mis viimases „bulla”s. ... Nüüd muutuvad jälle aktuaalseks läheneva konverentsi probleemid. ... Homme peab Heleni Scythia näitusel esitatud vaibad postkontorist ära tooma.

Neljapäev, 27. juuli 2006. Heleni vaibad, Scythia CD kataloog ja diplom käes. Kataloogist mõned must-valged leheküljed väljatrükitud, Hersoni Ludmilat ja Andrewi tänatud. ... Jalavalu segab tegemisi, kuid punnitän. ... Öhtupoole vaatasime Heleniga tema G-galerii näituse avamise fotomaterjali CD peal üle.

Esmaspäev, 31. juuli. Laupäeval jäin jälle palavikuga voodisse, see kestis tänase hommikuni. ... Päeval käis Madli Scythia kataloogi vaatamas. Diskuteerisime ka struktuuri teemal, mis talle seni absurdne näib. ... Homme peab Jüri Martiniga konverentsi küsimusi edendama.

Teisipäev, 1. august. Jooksvad konverentsiküsimused paika pandud. ... Pediküüri varaseim järjekord on 13. november – loodan siiski varema peale. ... Tunnetusteooria (kui J. Rebase raamatust tüütuseni korduvad viited „marksismiklassikutele” ja „kodanlikule ideoloogiale” tähelepanemata jätta) on küll üldiselt huvitav, kuid enda jaoks midagi kasulikku sealt leidnud pole. Kui mitte arvestada suurenenud huvi Descartese vastu.

Neljapäev, 3. august. Eile töötasin vana Pentuga, kontrollisin vanade väärtuslike failide olemasolu. Leidsin seal ka skaneeritud fotode kausta. ... Helen tahab tuleval nädalal Käsmu minna. Saatsin sealsel Laanepansionile järelepäringu. ... Esile kerkib minu konverentsi ettekande „dialektilis-materialistlik tunnetusteoreetiline” tekst.

Reede, 4. august. Ahi on lõpuks ometi valmis ja täna tuleb mul oma tupp „tagasikolimise” tegeleda. Heilile tuuakse uus kušett ja vana saan endale. Nii saab välivoodis koogutamistest lahti. See kõik nõuab aga suurt ümbersättimist.

Pühapäev, 6. august. Nüüd on mul lõpuks korralik lesimisase olemas. ... Eile käisime Heleniga Keilas jõe ääres. Suure tuule ja muudel põhjustel maalimisest seekord midagi välja ei tulnud, ... Jüri Martin pole jõudnud veel kokkulepitud konverentsi asju korda ajada. ... Maja on praegu tühi ja vaikne. Saan tänast päeva korralikult ära kasutada.

Teisipäev, 8. august. Torisen teemal, et juba üle nädala ootan, millal JM konverentsi täpsustava ringkirja laiali saadab. Seni pole seda juhtunud, asi seisvat ingliskeelse teksti korrektsuse ülekontrollimise taga. Artiklid peaksid saabuma juba kolme nädala pärast. ... Homme sõidame Heleniga Aegnale, ööbimiskoht on Heili kaudu korraldatud. Täna ostsin endale söögikonservid kaasa. Praegu hakkam alajäset homseks katsumuseks ette valmistama.

Laupäev, 12. august. Oimegi Heleniga kolm päeva Aegnal maalimas. Sadamas olid meil vastas rohelised püsi-aegnalased ja korralvurid Juku ja Hugo, kes pakkusid kohvi ja sõidutasid meie kompsud käruga Malle majutusse. Viimane kujutab endast kööginurga, privaatsissekäigu ja magamistaridega boksi, millega võis 100 krooniga nina peale ööpäevas täiesti rahule jääda. Käisin koguni jalgupidi vees, alajäsemetega probleeme polnud, kuid mulle oli see väsitav. Ilmselt läheme sinna nädala pärast tagasi. Kaasas oli mul Tanneri raamat Schopenhauerist, mille sisu avas mulle üht-teist. ... Lubatud konverentsi-ringkirja pole ikka veel laiali saadetud. Pean selle homme ise koostama, vabandama ja laiali saatma. Nii ongi selgem sottom.

Teisipäev, 15. august. Vahepeal oli siis Napoleoni, Fidel Castro, Erki ja Ilona sünnipäevad. ... Konverentsi ringkirja asjad seisavad, tegelen Heleni osavõtumaterjalide vormistamisega Pittsburgi näitusele. Eile oli viimase asjus suur õiendamine, täna on rahulikum. ... Homme tahan viimase eestikeelse „bulla” ära ilmutada, just trükkisin välja.

Kolmapäev, 16. august. Hommik kulus Heleni osavõtumaterjalide ärasaatmisele, „Graafide struktuurisemiootilise käsitluse” ilmutamisele, selle eksemplari viimisele Rahvusraamatu-kokku ja teiste raamatukoguvõlgade klaarimisele. Koju jõudes olin väsinud, kuid rahul, et „bulla” sai ära ilmutatud. ... Helen ei jäta jonn, tahab kindlasti hommikuse laevaga Aegnale sõita, kuigi mulle sobiks tervislikel põhjustel lõunane laev.

Pühapäev, 20. august. Aegnale sõitsime siiski lõunase laevaga. Jõudsin enne ärasõitu ka oma viimse „bulla” TÜ raamatukokku saata. Helenil möödus sealolek produktiivselt, kümmekond akvarelli, ühe kinkisime perenaisele. Minule oli see kaunis kurnav käimine, kuigi merevette sulpsatus jalale hästi mõjus. ... Lõpuks täna said konverentsi ringkirjad ära saadetud. Nägin, et eesti adressaate selles polnud – hea et eestikeelsed olin juba varem välja saatnud. ... Jätkan filosoofiakirjanduse sirvimist – leian, et kõik üksteisele vastu rääkivad „-ismid” on lihtsalt millegi subjektiivsed aspektid, neid võiks juurdegi nuputada. ... Homme on Metsakalmistul kõik, kolmapäeval Ivar Hansschmidti matused.

Esmaspäev, 21. august. Täna on TLÜAR’is klaaritud ingliskeelse „bulla” ümbervahetus, käidud suure vihmasajuga Metsakalmistul ja ette valmistunud Heleni akvarellide CD Kaunasesse saatmiseks. Täna aitab, võiks veel filosoofiat sirvida.

Reede, 25. august. Juba teist päeva olen peavalu ja palavikuga voodis. Kõik toimetamised on peatunud.

Pühapäev, 27. august. Olen jalul ja tassisin taarat vastuvõtupunkti. ... Hakkam lõpetama Heleni akvarellide CD materjalide kokkupanemist. ... Sain GRAPHNET’iga ühenduse ja saatsin sinna konverentsiteate lühendatud variandi. ... Minu konverentsi esimese, graafide ajaloo alase ettekande tekst hakkab välja kooruma.

Teisipäev, 29. august. Konverentsile on esimesed inimesed end registreerinud. ... Heleni akvarellide CD Kaunasesse saadetud. ... Ei pääse homme järjekordsest Aegnale sõidust.

Laupäev, 2. september. Aegnal turvamisel oli meeldejääv see, kuidas me paduvihma ajal kohalikus ürgmetsas ekslesime ja põdraga kohtumist kartsime. ... Mis saab konverentsist?.

Pühapäev, 3. september. Sattusin jälle viimast „bullat” korrigeerima – tundub et see on tarvilik. ... Naabrirahvas on Saaremaal, minul rahulikum olla. ... Tuleb hakata küttepuude peale mõtlema.

Neljapäev, 7. september. Saatsin hiljutia vastatud tädipojale Matti Yllöle sünnipäevatervituse, millele ta vastas küllakutsega Rootsi. Võib-olla tõepoolest käime Erkiga seal sügisel või tuleval kevadel ära. ... Aktuaalsed on konverents ja küttepuud.

Kolmapäev, 26. september. 22. septembril valiti valimiskogus Eesti presidendiks Toomas Hendrik Ilves 174:162. Rahvas juubeldas tänaval. ... 23. septembril, ilusal ja soojal esimesel sügispäeval toimus Eesti Teine Graafide ja Rakenduste Konverents, mis oli pühendatud graafide 270^{nda}, graafiteooria 70^{nda} ja Frank Harary 85^{ndale} sünniaastale. Võtsime Jüri Martiniga õiguse seda korraldada, kuna täpselt 15 aastat tagasi olime Frank Harary „maaletoojad” ja Esimesele Konverentsile aluse panijad. Praegune oli küll „kammerkonverents”, kuid osalejaid oli Jyväskyläst Delhini. Osalesid Jorma Kyppö, Lembit Krumm, Jüri Martin, Leo Võhandu, Aimar Raja, ... , Innar Liiv, mina ja Ashay Dharwadker (kes küll saatis vaid teksti). Aeg kulus kiiresti. Konverentsiruumi kujundus, materjalid, plakatid, ettekanded, kohvipausid ja lõunasöök Kamikadzes – vaevalt saime ajagraafikust kinni pidada. Paistab, et läks korda. Suur tänu Jüri Martinile. Osalejad kiidavad tagantjärele meiltsi. ... Lõpuks sai sellega maha. Nüüd jääb kogumik vormistada. ... Ülehommeks tellisin kütte männiklotside näol – ex näe, mis need on.

Siin on sobiv esitada asjakohast materjali.

EESTI TEINE GRAAFIDE JA RAKENDUSTE KONVERENTS

PÜHENDATUD GRAAFIDE 270^{NDALE}, GRAAFITEOORIA 70^{NDALE} JA GRAAFITEOORIA GRAND OLD MAN FRANK HARARY 85^{NDALE} SÜNNIAASTALE

Laupäeval 23. septembril 2006. a algusega kell 11:00.
Tallinnas Euroülikoolis

Sissejuhatav sõnavõtt Jüri Martinilt,
Ajaloolise ülevaatega graafiteooriast esineb John-Tagore Tevet.
Graph structures in Universal Chess – Jorma Kyppö, Jyväskylä University;
Current data mining challenges describes ads graphs – Innar Liiv, TTU;
Graphs, ordinations and cliques – Leo Võhandu, TTU;
Clique algorithm – Ashay Dharwadker, Haryana;
Graafide struktuurisemiootilise käsitluse alused – John-Tagore Tevet, SERR.
Graafiteooria roll energeetika süsteemuuringutes – Lembit Krumm, TTÜ

Pilk ajalukku. 2006. a. möödus 270 aastat kui **Leonhard Euler** (1707-1783), Šveitsi matemaatik ja füüsik, tollal Peterburi Teaduste Akadeemia liige tuntud “Königsbergi marssruudi” ülesande lahendamiseks skeemi koostas, mida hiljem graafiks nimetama hakati. „Graafide teooria” tekkeni kulus siiski kakssada aastat, enne kui **Dénes König** (1884-1944) selle kirja pani. Meenutada tuleks ka Eestiga sidemeis olnud graafiteooria *grand old man*’i, esimese laialt levinud graafiteooria õpiku autorit **Frank Harary**’t (1921-2005), kes tänavu oleks saanud 85 aastaseks.

Kunagi asus Läänemere lõunakaldal Preisimaa pealinn Königsberg oma kuningalossi (ehit. 1255), Toomkiriku (ehit. 1333), ülikooli (asut. 1544) ja parkidega. Linna läbis Pregeli jõgi, kus see oma kahe saarega neli kallast moodustas, mis seitsme sillaga ühendatud olid (vt. lk. 5). Legendi järgi olevat poisikesepõlvne Immanuel Kant olnud see, kellel ei õnnestunud leida oma jalutuskäikudel marsruuti, mis läbiks kõik sillad, neist igat üht vaid üks kord ületades. Asja vastu tundis huvi L. Euler, Konstrueerides teede originaalse skeemi, tõestas ta, et sellist marsruuti ei eksisteeri. Selle tulemuse avalikustas ta 26. augustil 1735. Aasta hiljem ilmus see artikli – “probleemi selgitamisest geomeetria põhjal” [Euler, 1736] – näol. Niisiis toimus see 20 aastat enne W. A. Mozarti sündi. Selliseid skeeme käsitles Euler veel ka oma töödes 1750, 1752 ja 1759 aastal.

Need Euleri tulemused jäid pikemaks ajaks unustusse ning graafe on korduvalt „uuesti avastatud”. Nii avastas need G. R. Kirchhof [1847] oma elektrivõrkude ning A. Caley [1857] orgaaniliste isomeeride alastes uuringutes. Sõna “graaf” võttis esimesena kasutusele J. J. Sylvester [1878] keemiliste struktuurvalemite kujutamisel.

N. L. Briggs jt. [1986] on leidnud üle 250 ajavahemikus 1736-1936 ilmunud graafe puudutava artikli ning fikseerinud neis kümme erinevat käsitlust nagu *teed*, *ringid*, *puud*, „*keemilised*” *graafid*, *Euleri valem hulktahuskust*, *neljavärvi probleem (alustus)*, *kaardivärvimine*, *algebra ja topoloogia ideed*, *neljavärvi probleem (XX sajani alguses)*, ja *faktoriseerimine*. Autorite hulgas esinevad sellised tuntud nimed nagu G. D. Birkhoff (4 artiklit), A. Caley (16 artiklit), G. R. Kirchhof, E. Krahn (Tartu Ülikool!), P. T. Krikman (5 artiklit), K. Kuratowski, D. König (8), J. J. Petersen (3), G. Polya (4), H. Weil, H. Whitney (13). Tähtsaim on siin D. Königi [1936] saksakeelne monograafia, millesse oli koondatud kõik selleks ajaks teadaolev ning autori poolt edasi arendatu. Seda oopust loeme graafiteooria, kui terviku, alustuseks. Selle kordustrükk ilmus ka veel 1950 ning ingliskeelne tõlge alles 1990.

Esimesed järgijad olid C. Berge [1958] ja O. Ore [1962]. Nendes domineerib rakenduslik külg. Silmapaistvad on Frank Harary [1969], B. Bollobas'i [1979], W. T. Tutte [1984], A. Chartrand ja L. Lesniak'i [1986] ning A. Zykov [1987, 2004] klassikalised monograafiad. Graafiteooria arenedes tekib ka erinevaid lähenemisviise. L. Collatz ja U. Sinogowitz [1957] rajasid *spektraalse graafiteooria* alused. P. Erdős esitas *juhuslike* [1961] ja *ekstreemalse graafiteooria* [1967] alused. N. L. Biggs [1974] avaldas *algebraalse graafiteooria* alase monograafia. N. Cristofides'e [1975] monograafiaga loodi alus *algoritmilisele graafiteooriale*. C. Hoffman [1982] käsitles isomorfismi-probleemi *rühmateooria* seisukohalt. D. Archdeacon ja U. Vermont edendavad *topoloogilist graafiteooriat* ning E. Scheinerman jt *fraktaalset graafiteooriat*. J. Gross ja J. Yellen [1999] leiavad, et graafiteooria on *arvutiteaduse* osa. R. Thomas viljeleb *struktuurset graafiteooriat*, kus paraku struktuur kui niisugune küll määratlematuks jääb. Nii mõnigi nendest spetsiifilistest graafiteooriatest on graafidele „teistmoodi lähenemise” tagajärg. Ka graafide struktuurisemiootiline käsitlus on omamoodi lähenemise tulemus.

Aastatel 1936 kuni 2006, st pärast graafiteooria teket, ilmunud kirjanduse kohta puudub täpne teave. A. Chartrand ja L. Lesniak'i [1996] on fikseerinud 70 ajavahemikus 1936-1996 ilmunud, peamiselt inglise, saksa ja venekeelset monograafiat. Tegelikult on neid muidugi palju rohkem. Artikli-tuhandete arv on tabamatu

Kuni tänapäevani domineerib graafiteooria generaalliinis teatud “kõnigsberglik käsitlus”, mis avaldub erilises huvis ikka ja jälle just *marsruutide*, *teede*, *tsüklite*, *suunatud*, *Euleri- ja Hamiltoni graafide ning võrkudes olevate voogude* vastu. Paraku on graafide *süsteemne*, *struktuurne* ja *sümmeetriaoamaduste* käsitlemine jäänud tahaplaanile.

Graafiteooriast Eestis. Eesti matemaatikute esimesed jõukatsumised graafiteooria alal toimusid arvatavasti nelja-värvi-probleemi kallal. 1927. aastal avaldas matemaatikaprofessor Jaan Sarv neljavärviprobleemile pühendatud artikli. Paar aastat hiljem publitseeris professor Jüri Nuut ulatusliku sarja artikleid (kokku ligi 200 lehekülge), milles käsitles selle probleemiga seotud aritmeetikaküsimusi. Pikka aega tegeles neljavärviprobleemiga professor Hermann Jaakson. 1932. aastal avaldas artikli neljavärviprobleemi positiivse lahenduse tõenäosusest Edgar Krahn. Professorid Sarv, Nuut ja Jaakson tegid selle probleemi lahendamiseks pika aja jooksul tõsiseid jõupingutusi. Ka professor Mati Kilp'i [1984] raamat on pühendatud neljavärviprobleemile.

Graafiteooriale pühendatud artikleid ilmus aastatel 1964-1975 ilmavalgust näinud kogumikus „Matemaatika ja kaasaeg”. Graafiteooriat on lühidalt käsitlenud oma raamatus „Arvudeta matemaatika” Tartu matemaatik Jevgeni Gabovitš sh [1968]. Graafiteooriat on käsitletud mitmesugustes diskreetse matemaatika alastes õppematerjales. Esimene eestikeelne monograafia graafiteooriast ilmus 1976. aastal O. Ore „Graafid ja nende kasutamine” (tõlk. Mati Kilp) näol.

Esimene graafiteooria rakendusi käsitlev põhjalik oopus „Lineaarsete ahelate teooria” (paraku venekeelne) ilmus 1968. aastal, tollaegse TPI teaduri Vello Kuke sulest. Paljud mäletavad veel möödunud sajandi seitsmekümnendail toimunud graafiteooria rakenduste buumi nn „võrkplaneerimise” sildi all. Graafide rakenduste, ja mitte ainult nende, vastu tundis suurt huvi automaatikaprofessor Hanno Sillamaa (1928-2003), graafidele truuks on truuks jäänud elektrivõrkude arendamise *grand old man* Lembit Krumm. Teadaolevalt on meil graafiteooriat rakendatud ja rakendatakse krüptograafia, sidetehnika ja ökoloogia valdkondades.

Graafiteooria ergutamisele Eestis on kaasa aidanud graafiteooria suure tegija *distinguished professor* Frank Harary maaletamine 1989. aastal tollase TA Tallinna Botaanikaiaia ettevõtmisel. F. Harary esimene loeng toimus Botaanikaiaias 22. mail Odessa/Kishineu, Minski, Kaunase, Riia ja Tartu „koolkondade” tunnustatud esindajatele. Järgnevatel päevadel pidas ta loenguid Küberneetika Instituudis ning Tallinna, Riia, Kaunase ja Vilniuse Tehnikaülikoolides.

Juba suurejoonelisem oli Frank Harary 70. sünnipäevale pühendatud “The First Estonian Conference on Graphs and Applications”, mis toimus Käärikul 12.-19. mail 1991 Tartu Ülikooli poolt korraldatuna. Osavõtjaid oli USAst, Austriast, Soomest, Lätist, Leedust, Valgevenest, Ukrainast ja Venemaalt. Kohal olid pea kõik Harary esimesest, Botaanikaiaia seminarist, osavõtjad. Ilmus ka artiklite kogumik. Harary kolmas ja viimane esinemine tuur toimus jälle Botaanikaiaia korraldamisel 1993. aastal, mil ta huvitus jaaniõhtust Aegna saarel ning tegi ettekandeid disainifirmas “Graaf”, Tallinna Tehnikaülikoolis ja Tartu Ülikoolis.

Käesoleval hetkel esindavad eestikeelset graafiteooriat Peeter Puusempa loengukonspekt [2000] ja Ahto Buldas, Peeter Laud ja Jan Willemsoni õpik „Graafid” [2003]. Artiklite kohta puudub täpsem teave, kuid teadaolevalt on graafiteooriat käsitletud uurimis-rühma S.E.R.R. väljaannetes [1999-2006] ja Leo Võhandu artiklis [2001]. Eestis on graafiteooria baasil kaitstud ka doktori väitekirju, näiteks, Leo Võhandu suunamisel on seda teinud Ahto Buldas. Ära märkida tuleks ka Denis Kumlanderit tööd praktiliste algoritmide alal.

Eesti „graafiteoreetilist arusaamist” iseloomustavad ka kodulehed. Näiteks, Mati Littoveri koduleht www.cc.ioc.ee/gtglossary_est.htm kujutab endast väga korralikku eesti-inglise-eesti graafiteooria seletavat sõnaraamatut. Koduleht www.hot.ee/tewet esitab graafide struktuurisemiootilise käsitluse aluseid, arendusi ja rakendusi, selles on tegemist graafide „järjekordse uuestiaavastamisega”.

Graafiteooriast internetis. Kui graafiteooria üksikartiklite kohta on raske mingit koondülevaadet saada, siis kodulehed on internetis „luubi all” ning andmed nende kohta koondatud vastavatesse portaalidesse. Kui esitada suvalisele otsingumootorile üldsõnaline päring „graph theory” saame kümneid tuhandeid vastuseid, milles on raske otsitavat tabada. Kui esitada päring graafiteooria kodulehtede kohta, saame kodulehtede teatud „top” nimekirja. Neid ei moodustata mitte automaatse surfamise teel, vaid on toimetatud. Peaaegu kõik sellistes nimekirjades esitatud kodulehed kuuluvad nn „top 20’sse”, mis praeguseks on kasvanud „top 28’ks”. Võib leida ka loetelud 80 kodulehe kohta. Allesitatu on üks paljudest ning on järjestatud alfaabetaaliselt koos WEB-aadressiga. Esineb ka seitsme-palli-süsteemis hinnatud ja selle alusel järjestatud nimekirju.

Kodulehtede temaatika on „seinast seinä”. Ainukene graafiteooriat tervikuna hõlmav koduleht on *Other Graph Theory and Related Pages* (<http://www.math.fau.edu/locke/graphoth.htm>). Graafiteoreetikute „jututuba” on *Graphnet* (<http://listserv.nodak.edu/archives/graphnet.html>). Seal arutatakse aktuaalseid probleeme ning esitatakse küsimusi ja konverentsikuulutusi. Graphnet on kõigile avatud tribüün, kus paraku domineerivad Zürichi Tehnikakõrgkooli ja Põhja-Dokata Ülikooli teadurid. Jörg Zuther (www.joergzuther.de/math/graph_homes.html) haldab ca poole tuhande graafiteoreetiku kodulehe süstematiseeritud loetelu.

Kodulehti haldavad ja korrastavad ka mõned ajakirjad. Näiteks „Journal of Graph Theory”, kuhu püüab pürgida iga endast lugupidav graafiteoreetik, on artikli maht ajakirjas viidud miinimumini, tervikut võib näha vaid nende vastaval koduleheküljel. Meie Rahvusraamatukogul on digitaalarhiiv www.digar.ee kuhu kogutakse teavike võrguväljaandeid. Sinna on ülesse riputat ka rida SERRi teavikke, sh käesolev. On kodulehti, mis on pühendatud suurtele tegijatele, näiteks Claude Berg’ile.

Quo vadis graafiteooria? Graafiteooria uurimisobjektiks on graaf, mis on defineeritud kui moodustis mittetühjast hulgast V ja selle hulga elemendipaaridest E , $E \subset V \times V$, mida naabertippudeks nimetatakse. Niisugust moodustist võib käsitleda väga erinevatest aspektidest. Ajalooliselt on välja kujunenud nii, et eelkõige huvitatakse naabertippude poolt moodustatud teede, marsruutide, tsüklite jt taoliste osiste vastu. Oluliseks peetakse ka graafi kõiki servi või kõiki tippe läbivaid teid sisaldavate (vastavalt Euleri ja Hamiltoni) graafide käsitlemist. Graafiteooria saavutusi hinnatakse peamiselt nende rakendatavuse järgi praktiliste ülesannete lahendamisel. Näiteks, teedele kinnistatud voogude baasil on graafiteooriasse tekkinud valdkond, mida “elektrivõrkudeks” nimetatakse [B. Bollobas 1998]. Teisest küljest on graafiteoorias ülesandeid, mis seni lahendamata on või olemasolevaid lahendusi ei peeta korrektseks. K. Appeli ja W. Hakeni [1976] poolt esitatud neljavärviprobleemi tõestust ei peeta enam korrektseks ning praegu otsitakse sellele uusi tõestusviise (vt. kodulehtede loetelu). Isomorfismiprobleem, mille lahendamiskatsete buum

toimus möödunud sajandi kaheksakümnendail, on praegu kõrvale heidetud. Ulami hüpoteesi all tuntud taastatavusega tegeleb suur hulk uurijaid, kuid kõigi poolt aktsepteeritav üldine lahendus puudub tänapäevani.

Graafiteooria on graafide uurimistulemuste kogumi tinglik nimetus. Sinna alla mahub ka tuhandete publikatsioonide ja väitekirjade mosaiik. Graafiteooriat, kui tervikut esitama pretendeerivasse monograafiasse imuvad sellest mosaiigist vähesed. Kokku on lepitud baasterminoloogias ning püütakse reglementeerida graafide käsitlemise aspekte. Aja jooksul on graafiteooria hargnenud ning praegu eksisteerivad ka *algebraline, algoritmiline, ekstreemne, fraktaalne, juhuslike, spektraalne, struktuurne* ja *topoloogiline graafiteooria*. C. Berge [1970] peab graafiteooriat “binaarsuhete teooriaks”. See mõte on lähedane struktuurisemiootilise lähenemise arusaamaga “paaride süsteemi teooriast”. Iga monograafia autor esitab oma nägemuse graafidest, püüdes jääda aktsepteeritud aspektide, reglementeeritud probleemide ja kokkulepitud terminoloogia raamesse. Tegelikult areneb ja laieneb graafiteooria stiihiliselt ega oma mingit “generaalplaani”. Arendavaks jõuks on kas „sotsiaalne tellimus” või puhas uudishimu. Nagu teisedki, nii jaguneb ka graafiteooria kool- ja vennaskondadeks ning institutsioonideks.

Kui Euler 1736 aastal oma kuulsal skeemi koostas, mida 200 aastat hiljem graafiks nimetati, oli ta veendunud, et tegeleb geomeetria ülesandega. Mõned peavad praegugi graafiteooriat diskreetse matemaatika osaks, mille eripäraks olevatki objektide geomeetiline käsitlemine [V. Aleksejev jt 1977]. Tõepoolest, graafiteoorias esineb hulk geomeetrisi termineid. Graafide loendamine rajaneb puhtalt kombinatorikal. Ka topoloogia mõisteid esineb küllaldaselt. R. Busacker'i ja T. Saaty [1965] on veendunud, et graafid on matemaatiliselt kirjeldatavad just topoloogia baasil. Algebra on asi keerulisem. Graafide sümmeetria ülesandeid on lahendatud rühmateooria abil, kasutades selleks permutatsioonide kombinatorikat. Paraku on see küllaltki mahukaks ja keerukaks tegevuseks osutunud. Isomorfismiprobleemi on rühmateooria seisukohalt käsitletud C. Hoffmann [1982] väites, et rühmade “struktuur” sarnanevat isomorfismiprobleemile. Paraku jääb see sarnasus kõrvaltvaatajale raskelt tabatavaks.

Algoritmidest graafide käsitlemisel ei pääse. “Algoritmibuum” algas ilmselt N. Chirtofides'e monograafia ilmumisega 1975. aastal. See kestab edasi, alles hiljuti ilmus seesama monograafia uuesti. J. Gross ja J. Yellen [1999] peavad graafe arvutiteaduse objektideks. Selline seisukoht on küllaltki levinud. S. Pemmaraju ja S. Skiena [2003] pakuvad arvutiprogramme graafide käsitlemiseks. Ka graafide struktuurisemiootiline käsitlus realiseeritakse algoritmide baasil.

Graafiteooria ajaloolisi tegijaid

Leonhard Euler sündis Baselis 15. aprillil 1707 ja suri St Petersburgis 18. septembril 1783. Ta on XVIII sajandi suurim matemaatik ja teda peetakse üldse kõigi aegade suurimaks. Guinnessi rekordite raamatus on tituleeritud üheks kõige nominentsemaks isikuks ja tema kogutud teoseid on välja antud ligemale 80 köites. L. Euleri isa oli kalvanistist pastor, kes soovis et ka tema poeg kirikus karjääri teeks. Nii astuski Euler Baseli Ülikooli teoloogiat ja heebrea keelt õppima. Kuid kõik läks teisiti. 1727 a. võeti ta Peterburi Akadeemia meditsiinisektsiooni liikmeks. Kuus aastat hiljem kinnitati ta perekonnatuttava Daniel Bernoulli eestkostel matemaatikasektsiooni liikmeks. Ta töötas nii Peterburgis kui ka Berliinis. L. Euler arendas olulisi kontseptsioone ja andis tõestusi erinevates valdkondades, numbriteooriast kuni topoloogiani. Oma töödes arendas ta matemaatilist terminoloogiat, sh sõnastas matemaatilise funktsiooni mõiste.

Dénes König on esimese graafiteooria alase monograafia kirja panija. Ta sündis Budapestis 21. septembril 1884 ja suri 19. oktoobril 1944. Aastal 1907 omandas ta doktorikraadi ja ühines Budapesti Tehnilise Kõrgkooli matemaatikateaduskonnaga. Täisprofessoriks sai ta 1935. aastal. Dénes König oli matemaatiku Julius Königi poeg, ta oli oma isa monograafia „Loogika, aritmeetika ja hulgateooria alused” toimetaja. Ta suri traagiliselt suitsiidi tagajärjel. Tema põhiteos: Denés König, *Theorie der endlichen und unendlichen Graphen*, Akademische Verlagsgesellschaft, Leipzig, 1936. The first graph theory textbook. Translated from German by Richard McCoart, *Theory of finite and infinite graphs*, Birkhauser, 1990.

Frank Harary oleks 2006. aastal saanud 85 aastaseks. Ta sündis 11. märtsil 1921 a. New York City's ja suri 4. jaanuaril 2005. a. Las Crouses. Tema viljakad loominguaastad möödusid Michigani Ülikooli matemaatikaprofessorina töötades. Ta on avaldanud esimese laialt levinud ja tõlgitud graafiteooria

monograafia ning sadu graafiteooriat käsitlevat artiklit. Aastast 1987 kuni surmani töötas ta New Mexico State University's.

Frank Harary CV on mahukas. Ta on avaldanud 7 raamatut, 700 artiklit, millest pooled on kirjutatud 288 kaasautoriga, käsitlenud 36 eriala (matemaatikast muusikani ja keemiast psühholoogiani), külastatud 72 riiki ja 440 linna, osalenud 19 toimetuskolleegiumis, 49 ühingus. Ta on toimetanud 8 raamatut, sooritanud 49 külastustuuri ja –professuuri ja omandanud 24 auhinda. Ta võis pidada loenguid neljas euroopa keeles ja teda on ära märgitud üheksas kes-on-kes-tüüpi teoses.

Eestisse tuli ta meie kutsel esmakordselt 1989. aastal. 1991. a. toimus Käärikul Esimene Eesti Graafide ja Rakenduste Konverents, mis oli pühendatud F. Harary 70. sünnipäevale. Tema kolmas ja viimane külalisloengute turnee oli 1993. aastal.

Pilte „kammerkonverentsist.“

Kohvipausil Jorma Kyppö, Leo Võhandu, Urve Madar, Lembit Krumm ja mina

Fotol puudub nende autor Aimar Raja ja potentsiaalne osaleja Ashay Dharwadker

Laupäev, 7. oktoober. Tundub, et „kammerkonverents“ tõepoolest korda läks. Tegelen oma konverentsikogumiku-artiklite „A historical review“ ja „On the foundations of structural approach to the graphs“. Tegemist jätkub. Võiks saata kuskile „tähtsamasse“ väljaandesse. ...Uitmõte: TTÜ raamatukogus on töötluses teos „An Atlas of graphs“ (454 lk). Tahaks seda näha, selle olemasolust teadsin juba Võhandu kaudu. Ideaalne oleks sealt kõik graafid struktuurisemiootiliselt läbi töödelda. Selleks peab muidugi arvutiprogrammi täiendama. See on mitme-inimese projekt, mis aitaks teatud seisakust välja tulla. ...Vahepeal oli plaanis Erkiga Rootsisis Matti juures ära käia, kuid Erkil on liiga palju tegemist. Marsruut Stockholm-Malmö-Simrishamn on ca 2x700 km ja raudteesõit on kallis.

Esmaspäev, 9. oktoober. Täna annab president Ilves Riigikogus ametivande. Vaatasin seda ETVs. Tema sõnavõtt oli konstruktiivne ja intellektuaalne. Selle viimase omaduse pärast ei jõudnud see nii mõnelegi pärrale. Rahvaliitlased mossitasid. ... Uitmõtte graafiatlase kommenteerimisest mõlgub peas. Praegu on atlas TTÜ raamatukogus alles tööluses. Kas see õnnestub kätte saada, kui see letti pannakse? Kui saan selle lühikeseks ajaks kätte, kas siis õnnestub sellest koopia teha?

Reede, 13. oktoober. Panin raamatukogus end graafiatlase järjekorda. Olen esimene. Ei ole seda muidugi näinud, kuid loodan, et leian sealt midagi, millest kinni hakata – täiendada. Nüüd tuleb oodata esmaspäevani. Ehk saab siis natukene elu sisse. ... William, monarhist, õnnitleb meid kuninganna Elizabeth II nädala pärast algava visiidi puhul.

Esmaspäev, 16. oktoober. Graafiatlast veel kätte ei saa. See on sel nädalal uudiskirjanduse näitusel. Pärast seda saab selle endale selle tellija. Ei tea, kas selle aastanumbri sees selle kätte saangi. Pean plaane muutma. Ongi tarvis „ajaloolise ülevaate” ingliskeelne artikkel korda teha.

Kolmapäev, 18. oktoober. Täna õnnestus raamatukogu uudiskirjanduse näitusel graafiatlast sirvida. Selle suurimaks saavutuseks pean 7-tipuliste graafide piltide esitamist. Ülejäänud on graafiteooria „pealiini” valguses esitatud stagneerunud tulemused. Praegu hakkab kontrollima Peterseni „laiendgraafide” struktuuri.

Teisipäev, 24. oktoober 2006. Sirje 69. sünniaastapäev. ... Kuninganna Eilzabeth II külaskäik möödus tasemel. TVs torkas silma õhtusöök Mustpeade majas ja kontsert külmas ning tuulisel Raekojaplatsil. ... Eile viisin oma konverentsiartiklid Jüri Martini kätte, et vabastada end äsja kätte saadud graafiatlase uurimiseks. Peterseni „laiendgraafid” on muidugi jama, tabasin seda juba paar aastat tagasi. Atlases on graafid väga ähmaselt korrastatud. Struktuurisemiootika aspektist annaks seal ühtteist korrastada.

Neljapäev, 26. oktoober. Täna sain Rein Kuusikult nende graafiatlase Informaatikainstituudi eksemplari, pean ju TTÜ raamatukogu oma kohe tagasi viima. Tegemist atlase kallal jätkub. ... Ilmad on sügisesed, lubatakse tormi ja lumelörtsi.

Laupäev, 4. november. Graafiatlas on läbi sirvitud ja esialgne arvamus kirja pandud. Käsitlesin selles Peterseni graafi „laiendusi”, mida ma ise kunagi pseudo-peterseniks nimetasin ja muidugi 6- ja 7-tipuliste graafide süstematiseerimatust. Juhtisin tähelepanu graafide sümmeetriaomadustele jne. Kavatsen selle saata nii Oxfordi kirjastusele kui ka autorile, R. C. Read'ile. ... Meie kammer-konverentsi kogumiku artiklid laekuvad tasapisi. Minu ja Võhanduga on asi korras. Jorma teab, mida kirjutada tahab, Innar venitab. ... Väljas on täielik talveilm.

Teisipäev, 7. november. Lörtsune novembrilm. ... Innar ei jõua omadega valmis. ... Täna saatsin oma „A side view to your An Atlas of Graphs” autorile R. C. Read'ile. Homme saadan selle Oxford University Press'ile. Selle teo mõttekust on raske objektiivselt hinnata, kuid, mis tehtud see tehtud. Kahetseda pole midagi.

Graafiatlasest

Graafiatlas, õigemini *An Atlas of Graphs (by Ronald C. Read and Robin J. Wilson)* on välja antud 1998. a. (juurdetrükk 2004. a.). Selle 454 leheküljel on esitatud üle 10000 „graafilist” graafi. Esitatud on kõik 1252 1 kuni 7-tipulist graafi koos neid puudutavate klassikaliste parameetritega. Järjestatud on need tippude arvu, servade arvu ja valentsusvektori järgi. Iidse tava kohaselt domineerivad atlases *kuup-regulaarsed sidusad graafid* millest kaks suurimat on 70-tipulised *cube*'d. Eraldi, koos parameetritega, on esitatud ka 5 kuni 11-tipulised sidusad 4-, 5- ja 6-valentsregulaarsed graafid, 4 kuni 16-tipulised *bikuup*-, 4 kuni 34-tipulised *kuup-transitiivsed*, 5 kuni 19-tipulised *quart-transitiivsed* ja 4 kuni 54-tipulised *kuup-sümmeetrilised* graafid. Kõige igavamad on *snark*-graafid.

Omaette on käsitletud väiksemaid kahealuselisi, Euleri, isetäienduvaid, triangli-vabu, uni-tsiklilisi, line ja planaarseid graafe. 1 kuni 4-tipulised suunatud ja märgi (signed)-graafid on esitatud koos parameetritega. 70 lehekülge on pühendatud kuup- ja quart-graafide ning puude Ramsey numbritele, kromaatilistele- ja spektraal polünoomidele. On esitatud ka vähetuntud nimedega graafe, millest mõned ma ka struktuurset aspektist oma ühes teavikus 2007. a. käsitlesin. Orbiitidest ei ole Graafiatlases ühtki sõna ning seal mainitud transitiivsed tähendavad struktuurset mõttes vaid üldist tippudest sümmeetrilisust ning sümmeetrilised tähendavad vaid servasümmeetriat. Samuti ei tunta seal tugevalt regulaarseid graafe. Minule oli ja on Graafiatlase lehitsemine siiski huvitav ja kasulik. Eestis on Graafiatlast teadaolevalt kaks eksemplari, üks juba terve aasta minu käes, teine puhkab TTÜ raamatukogus.

Mardipäeval 2006. Kirjanduse loetelu täpsustamiseks võtsin täna raamatukogust jälle Chartrand'i monograafia. Peale selle laenasin ka Helenilt vaiba ostnu Fred Kraavi „Noa laeva” (märkmeid Teise maailmasõja meredelt), panen kõik muu kõrvale ja hakkas seda lugema.

Teisipäev, 15. november. Fred Kraavi ja Camilla von Stackelbergi mälestused on läbi loetud. Esimese arvasin põnevama olevat, teise puhul huvitas mind see, kas autor on seotud minu eestiaegse kodukasvataja, preili Stackelbergiga. Tegemist oli siiski erinevate inimestega, kuid lugeda tasus.

Tegelen „paberite korrastamisega”, praegu ingliskeelse struktuuranalüüsi kontrollimise ja täiendamisega. Tahan peamised „bulla”d CD'd peale salvestada. ... Ärkasin täna kell 4 hommikul. Väljas on soojavõitu sügisilm.

Kolmapäev, 29. november. Väljas ikka veel soe. ... Praegu uurin sümmeetriavektorite baasil Graafiatlases esitatuid. ... Kammerkonverentsi artiklis esitan oma „struktuurisemiootilise käsitluse” kui „meetodit graafide struktuuri tuvastamiseks”. ... Kuna sõnastikku installeeritud pole kasutan võrgus kättesaadavat – ajalimiiti kuu lõpus veel jätkub.

Teisipäev, 19. detsember. Aeg jookseb. Vahepeal tegelesin muude asjade kõrval veel mitmesuguste mälestuste ja autobiograafiate lugemisega. Kõige mahukam oli Uno Mereste – ca 1500 lk – kuid hästi loetav ja arusaadav. ... Põhitegevuseks on „Johni (SERRi) järeljäänud failide korrastamine”. Vanalt Pentult tõin üle mitmesuguseid arhiivifaile. Tundub, et paljud neist tasub säilitada ja korrastada, näiteks seminarispikrid jne. Paraku on suurem osa neist „nakatanud” ning ületoomisega tekib komplikatsioone.

Laupäev, 23. detsember. Failide korrastamise käigus vaatasin üle ka oma „Ühe pürgimise ja ponnistuste kroonika”. Nüüd sain selle lõpuks ka ära „spellerdada” – vigu oli küllaldaselt. Oma „pürgimisest” ma niimoodi enam ei kirjutaks, kuid „ajaloolise tõe” huvides jätan selle muutmata. Lisan sellele muidugi ka hilisema päevikupidamise. ... Uueaasta tervitused saatsin vaid Ashay Dharwadker'ile (kellel on samal päeval ka 40's sünnipäev), Jormale, Ehalillele ning meilitsi Jüri Martinile, Mattile, Aili ja Harrile. Vastuse koos suvel tehtud fotodega sain juba Aililt ning kaardi Ehalillelt. ... Failide korrastamise kõrval kavatsen ette võtta ka 7-tipuliste graafide süstematiseerimise. Aluse saaksin Graafiatlastest. 1044 graafi sissetippimine ja tunnusmaatriksi väljatrükkimisega saaks veel hakkama. Morfismide kindlaksmääramiseks peab mõne nipi või paremal juhul programmi organiseerima. Valmis kujul oleks see üle 500 leheküljeline „bulla”.

Kolmapäev, 26. detsember. Jõululaupäev möödus Hermannis suure söömise tähe all. Esimene jõulupüha Hiiul jõuluvana kingituspakkide märgi all. Mina sain Erki käest uue ViewSonic kuvari!!! See on muidugi suur üllatus, pilt on nüüd hoopis midagi muud. Erkile kinkisin tagasihoidliku kokkukäiva puusale-riputatava välinoa ja Heilile Heleni mini-akvarelli. ... Täna olid naabritel külas Inge Hirve ja tema kolm järeltulevat põlvkonda. Olin ka kohale kutsutud, on ju nendega sidemes ema Totskeli aegadest alates. ... Üritan oma faile korrastada.

Pühapäev, 31. detsember 2006. Olen tegelenud „Johni ja SERRi järeljäänud failide” korrastamisega, mis ma CDle korralikult kanda tahan. Pärast seda hakkasin 7-vurri kokku panema. See on, „käsitööna” muidugi, aasta töö. ... Aasta lõpul oli üks põgus ja mõnus tänavakohtumine ühe graafide kammerkonverentsist osavõtjaga. Ashay Dharwadker sai minu uueaasta ja sünnipäevakaardi Indias ilusasti kätte. Ilmselt oli see talle meeldiv üllatus, sest ta saatis mulle kohe tänava maili uusaastasoovidega. ... Vana-

aasta ärasaatmine toimub Hermannis, viisin juba hommikul vara sinna toidu- ja joogikraamid ära . Enne seda jõuan rahulikult veel faile korrastada.

2007. LUHTA JA KORDALÄINUD ETTEVÕTMISI

Kolmapäev, 3. jaanuar 2007. Uus aasta saabus, nagu jõuludki, suure söömise tähe all. Seda jätkub ülehomsenigi. ... Alles täna avasin arvuti esmakordselt. Jätkasin 7-tipuliste graafide süsteemi (7-vurri) kokkupanemisega. Siin on suureks abiks Graafiatlas, kust praeguses olukorras graafipilte spikerdada tuleb. Graafi piltide asemel esitan selles naabertippude nimekirju (kuna graafipilte minu senisel menetlusel esitada ei saa).

Pühapäev, 7. jaanuar. 7-vurri koostamine kulgeb väga aeglaselt. Kui nii edasi läheb, kulub valmistaamiseks terve aasta. ... Väljas ei käinud, hoian raha kokku.

Kolmapäev, 10. jaanuar. Saatsin maili Ashay Dharwadkerile tema klikialgoritmi avaldamise asjus meie kammerkonverentsi kogumikus. Klikituvastus on meil populaarne ja see teeks kogumiku loetavamaks. ... 7-vurri kasvab tasapisi. „Johni ja SERRi järelejäänud failidega” on veel aega.

Reede, 12. jaanuar. Achay on rahul tema klikialgoritmi avaldamisega meil. ... Eile toimus Hiiul intensiivne fotode selekteerimine CD'delt ja materjali tõlkimine Heleni aastaraamatu jaoks. „... järelejäänud failide” järele jätmiseks vajan kas CD-kirjutaja installeerimist või tõhusamat „irdketast” (mälupulka). Lähengi seda ostma.

järelejäänud failide” järele jätmiseks vajan kas CD-kirjutaja installeerimist või tõhusamat „irdketast” (mälupulka). Lähengi seda ostma.

Reede, 26. jaanuar. Mälupulk käes, arhiivifailid jm. juba salvestet. ... Tipin tasapisi 7-vurri. Teatud mõttes on see ju äärmiselt totter pool-käsitöö, kuid ilmselt lihtsam tegevus kui vastavate algoritmide programmeerimise korraldamine. Sümmeetriaväärtuste rehendamiseks pidin endale scandific kalkulaatori hankima. ... „Tõrvandite projekt” toimib, kontakte on olnud nii Dagmar Normeti kui ka Valeria Käsper-Andersoni jt.

Üks luhtaläinud ettevõtmine

Vahepeal, memuaaride lugemise tuhinas sattus mul kätte ka Dagmar Normeti „Rukkilillesinised mütsid Tallinna tänavail”, mis sisaldas mälestusi omaaegsest Tõrvand-Tellmanni Inglise Kolledžist. Lugesin sada raamatut suure huviga, kuigi mul ei ole selle kooliga mingit kokkupuudet olnud. Kuid Tõrvanditega küll, sellepärast erutaski mind see raamat. Nagu ma juba varem mainud olen on Juhan Tõrvand minu ristiisa, minu ema (harjumuspäraselt: ema Totskel) oli pr. Tõrvand-Tellmanni õpilane ühes tema varasemas koolis ja nende tütar Selma Höpfel (harjumuspäraselt: Tata) tema eluaegne sõbratar. Raamatu lugemisel meenutasin Tõrvanditega seotut.

Mäletan hästi Tõrvandite „mõisa”, nende vana, ja uut maja jõe kaldal Kose-Lükatil. Viibisin seal väga tihti nii ema Totskeliga kui ka üksi. Mängukaaslasteks olid Vive-Cita (praegu Vive Prees-Sontah) ja Gina (praegu Regina Höpfel-Barenholtz). Nooruspäevil oli ema Totskel viibinud seal pikki aegu. Gina isa, tiroollasest pianisti Hans Höpfelit peaksid vanema põlve tallinlased ka mäletama – andis ta ju siin kontserte. Sõja ajast mäletan teda kui natukene boheemlaslikku saksa mundris soldatit. Ta teenis Rommeli armees Aafrikas, sai haavata, tuli Tallinna ning käis ringi lennuväe peakatte, maaväe frenši ja mereväe saabastes, mistõttu tal „ketikoertega” tihti pahandusi oli. Meelde jäi ta mulle tol ajal ka kui ainuke meessoos esindaja ema Totskeli tutvusringis.

Kui Tata Viinis viibis, olid Vive-Cita ja Gina vahest meie juures Hiiul. 1944. a. sügisel tegi Tata meile ettepaneku evakueeruda koos nendega Innsbrucki, Hans Höpfeli kodulinna. Kõik ettevalmistused olid selleks tehtud. Ema Totskel paraku keeldus, sest lootis, et minu isa kes oli reservohvitserina mobiliseeritud punaväkke, tuleb tagasi. Tatat vihastas see keeldumine, sest pidas minu isa venelaste poolt hukatuks. Hiljem selgus, et Tatal oli õigus. Isa hukkus Kamõšlovis metsatöölaagri muldonni süütamisel (selle onni ohvitserid olid end salaja Andersi poola armeesse lasknud värvata).

Pärast sõda ei teadnud me midagi ristiisa Juhan Tõrvandi, pr. Tõrvandi ega Höpfelite kohta. Hiljem hakkas ema Totskel saama kirju nii pr. Tõrvandilt (vanglast või asumiselt) ja Tatalt. Ka Hans Höpfeliga oli kirjavahetus. See kestis kuni asjaosaliste surmani. Kõik Tata kirjad luges ema mulle ette. Mäletan kirju Tata raskest teekonnast kahe lapsega mööda laagreid pärast lahutust Höpfeliga kuni korraliku elamise sisseseadmiseni koos Ausmees'iga USAs. Pr. Tõrvandi kirjade sisust ei tea ma eriti midagi. Kuuldavasti oli nende vahel vahetult enne sõda mingi arusaamatus tekkinud. Väga kahju, et see kirjavahetus on, arvatavasti mingite „margikrattide” käe läbi, põõningult haihtunud.

Kunagi pärast ema Totskeli surma 1967. a. otsis mind üles Valeria Anderson, kes kavandas filmi Vilhelmine Klementist, kes oli olnud pr. Tõrvandi õpilane keda ta olevat soovinud lapsendada (!!).V.A. soovis saada filmi jaoks pr. Tõrvandi fotot. Kuna ma ei teadnud sellest Tõrvandi-Klementi juhtumist midagi, kuid Valeria oli ikkagi meie perekonnatuttav, siis andsin lõpuks foto tingimusel, et ta filmis pr. Tõrvandit ei laimaks. Kuuldavasti „oviiriti” see lõik filmist hoopis välja. Fotod tõi ta korralikult tagasi, kuigi olevat pidanud selle eest „Tallinnfilmis” võitlema. Tõepoolest, Alma Vaarmani mälestustes on see Tõrvani-Klementi lugu kirjas. Mina lugesin sealt välja, et pr. Tõrvand soovis andekat, kuid kahjuks kommunistidega perutatavat tüdrukut nende käest päästa. Sellega seoses meenub, et ema Totskel (Marie Miller), Vilhelmine Klementi ja Olga Lauristin (ei tea tema neiupele nime) olid klassiõed. Mäletan Totskeli juttu sellest, et W.K. ja O.L tegid vabrikanditütrele Marie Millerile ettepaneku astuda nende punkti. Ema Totskel käiski kord nende koosolekul, kuid loobus siis. Seda ei jätnud O.L. Totskelile ette heitmast kuni viimaste juhukohtumisteni.

Ilmselt samuti fotode asjus otsis ka Vive-Cita mind 1990. a. (või 1992.) üles. Võtsime Erkiga Hiiul vastu tema, oma palluritega ja Gina koos oma pojaga. Pildid olid õnneks kõik alles. Andsin need kerge südamega ära. Praegu kahetsen veidi, oleks võinud mõne ka endale jätta. Pärast seda olime Ginaga mõnda aega kirjavahetuses. See hääbus mingite „tähtsamate toimingute” tõttu.

Dagmar Normeti raamatu lugemisel hakkasid mind puudutama just Tõrvanditega seotud probleemid. Ka Jaan Kross mainib ühes kohas oma mälestustes Tõrvandeid, kuid seda väga pealiskaudselt ja valesti. Pidin talle juba „õiiduse” saatma, kuid õnneks loobusin. Dagmar Normeti raamatust sain teada Juhan Tõrvandi surmadaatum, seda et Tata õpetas kolledžis matemaatikat, et minu onupoeg Jüri Miller seal mõnda aega õppis ja palju muud.

Tärgkas mõte jäädvustada mingil moel perekond Tõrvandite lugu. Seda enam, et sel aastal on Inglise kolledži 75. aastapäev kuhu tuleb kokku kolledžlasi üle ilma. Võtsin ühendust Dagmar Rubinstein-Normetiga, tema toetas igati seda mõtet. Valeria kaudu sain teada, et meie filmi-fotoarhiivis on kümmekond filmilõiku kindral Tõrvandist ja Tõrvand-Tellmanni kolledžist. DRN kaasabil taastas kontaktid Ginaga USAst. Kuna minu ristiisa oli ka vabadussõjalane, sirvisin Laamani ja Marani käsitlusi nendest. „Parteigenosse” Reinsalu käest uurisin, missugune on kaasaegne hinnang vabadussõjalaste liikumisele. Võtsin ühendust Tõrvandite juures elanud ja praegu Rootsis elava Endel Rebasega (Tõnissoni aegse välisministri poeg) ja Ilja Sundelevitsiga, kes on kursis audiovisuaalsete moodustiste loomisega. Olin täielikult süüvinud sellesse „projekti”.

19. veebruaril andsin Eesti Kultuurkapitalile sisse tagasihoidliku stipendiumitaotluse „Perekond Tõrvandeid puudutavate kultuurilooliste materjalide audiovisualiseerimiseks” koos Dagmar Rubinstein-Normeti ja Valeria Anderson-Käsperi soovituskirjadega. Projekti sisulise kokkuvõtte tegime koos DRNga, kus sai märgitud, et „Eesti Maapäeva liikme, Vabadussõja kangelase, spordiveterani, kindralstaabi ülema ja vabadussõjalase Juhan Tõrvandi ja esimese eestikeelse kooli looja, eesti hariduselu kujundaja, Naiskodukaitse ja Kodutütarde organisatsiooni korraldaja Anna Tõrvand-Tellmanni rolli eesti lähiajaloo ja kultuuriloos on seni vähe käsitletud ...”. Olin koostamas juba projekti ennast kui märtsi lõpul sain KULKAst standardse vastuse – „kahjuks pole meil võimalik Teie projekti toetada ...”. Samal ajal sai samasuguse vastuse ka Valeria, kes taotles oma abikaasa Käsperi poolt tehtu jäädvustamiseks toetust taotles. Mina ise olen erinevatesse fondidesse mitmesuguste projektide asjus taotlenud kümmekond korda, iga kord on see lõppenud samamoodi. ... Seekord jäin sellise lõpuga rahule. Oleks võinud ju veelkord üritada, kuid tegemist oli „hüppega tundmatusse vette”, kus eelistan siiski jääda „oma liistude juurde”. Kuid ega see meenutamine ka mööda külge alla ei voolanud ning Tõrvandite teemal tuleb juttu veel järgnevaski.

Laupäev, 3. veebruar. Kolmapäeval kohtusin Dagmar Normetiga akadeemilise raamatukogu kohvikus. Ta tundis huvi A. Vaarmani raamatu vastu, kus on kirjas pr. Tõrvandi soov lapsendada „Villu” ning soovis, et ma Inglise Kolledži 75. aastapäeva koosolekul kõneleksin veidi oma suhetest Tõrvanditega. ... Eile peeti Estonias pidulikult Tartu Rahu 87. aastapäeva, kus president Ilves pidas asjaliku kõne. Peab tõdema, et viimased aastad on sellest Eesti-Vene rahulepingu sisust suhteliselt kergesti üle mindud. ... Viimaks ometi oli Helenil üks väike ost! Vahepeal pidin juba teda turgutama väikeste toiduannustega. ... Täna nokitsen veidi 7-vurri kallal ja siis hakkas kirja kirjutama Gina Höpfel-Barenholtzile.

Kolmapäev, 7. veebruar. Väljas kipub pakaseliseks minema. Sali-Berisha pärast olen mures, teda ei saa kahjuks tupp lasta, toidan teda kojasa, ta on liiga ebahügieeniline, mustab tupp. Paraku on see minu oskamatu kassi-kasvatuse tulemus. 7-vurri kõige suuremat tähelepanu nõudvad kohad on sümmetriarehkendused, kus üks „näpukas” ajab terve süsteemi paigast ära. Naaberstruktuuride fikseerimine on lihtsam. Ega ma ei arvagi, et teen selle pool-käsitsi valmis, see on vaid „ajaviide”. ... Kogu kammerkonverentsi kogumiku toimetamine on hetkel takerdunud Jorma artikli ootamise taha. ... Täna lähen IRL valimiseelsele propagandale koosolekule. ... Huvitav, kristlikud demokraadid on enda kilda suutnud Aleksander Einselni värvata.

Pühapäev, 11. veebruar. Kohtusin Valeria Anderson-Käsperiga Tõrvandite „filmi” asjus ja meenutasime möödunud. Ta lubas mulle teatada „arhiivi-filmi-koopia ühe meetri kaasaegsele infokandjale salvestamise hinna”. ... Eile toimus Nõmmel keskerakondlaste aktiivne demonstratsioon. Linnapea Jüri Ratas surus möödujatele isiklikult keskerakonna-õhupalle kätte. ... Sali-Berisha on kadunud.

Teisipäev, 27. veebruar. Sali-Berisha on ikka veel kadunud. ... Kultuurkapitalile on Tõrvandi projekti toetustaothlus koos Dagmari ja Valeria soovituskirjadega sisse antud. ... Vabariigi aastapäeva paraad jäi külma tõttu ära, põhitseremoonia toimus aga Vanemuises. ... Olen „arendanud” 7-vurri, kus põhiprobleemiks on praegu n-kliik-regulaarsus. ... Kammerkonverentsi võimalikud artiklid on kõik laekunud, homme lähen Eurouniverssi enda „värskendusi” sisestama ja Jüri Martiniga asja käiku arutama.

Laupäev, 3. märts. Kammerkonverentsi materjalid on nüüd ilusasti koos. Jüri lubas need anda korrektuuri ja küljendamisele. Terve rida värvipilte kavatses ta ka sisse põimida. ... Ginalt sain juba sümpaatse meilivastuse, kus avaldas lootust suvel kohtuda. ... Olen juba kolmandat päeva voodihaige. Eelvalimistele ei olnud jaksu minna. Täna tegin siiski Mustamäe tiiru ära. ... Homme valin arvatavasti IRLi Urmas Reinsalu, sain temalt vastava standardpalvekirja. Vahepeal mõtlesin roheliste peale. Kuna Reinsalu lubas ka küsimusi esitada, pärisin temalt tema seisukohta vabadussõjalaste (vapside) kohta. See on mulle oluline seoses „Tõrvandite projektiga”. Vastust pole veel saanud. ... Voodihaigena tegelen edasi 7-vurriga. Seni on õnnestunud kõigi 40ne 6-seosega struktuuride olekutõenäosuste summa viia 99,9% ulatuses üheni, kuid viga on veel leidmata. ... Kas homme Heleniga mere äärde jalutama saan, ei tea veel.

Esmaspäev, 5. märts. Valimispäeval mere äärde ei saanudki, vaatasin tulemuste avanemist teles. Üldiselt olen rahul, Savisaare-eitajad avaldasid end Ansipi toetamise teel, kes saavutas ülekaalu. ... Täna on ilus kevadilm, hommikune „stipi” järgi minek luhtus, ei olnud veel saabunud. Nüüd viin SERRi aastaaruande ära ja lähen uuele ringile.

Kolmapäev, 7. märts. Aruanne antud, stip käes, fotod ilmutet ja Helenile viidud, Dagmarile helistet, 7-vurri tõenäosused korrastet ning Ansipil koalitsioonikatsed alustet. ... „Tõrvandi projekti” materjalidesse pole veel süüvinud. ... Jätkan hoopis 7-vurri kallal edasi nokitsemist.

Laupäev, 31. märts. Olen vahepeal end väga haiglasena tundnud. Kehv enesetunne ja meeleolu. Tegelen ainult hädavajalikuga – jaksu pole. ... Vahepeal saatsin kirja ja sain vastuse Endel Rebaselt Rootsist ning käisin kohtumas Juhani, Mardi ja Urmasega (IRL). ... Kultuurkapitalilt sain muidugi äraütleva teate. Seekord jäin sellise teatega rahule, sest praegu oleks Tõrvandi projekt mulle suureks koormaks. Helen pole seni veel teadet saanud, tal on veel lootust. ... Hetkel on oluline vaid, et kammerkonverentsi kogumiku asjad korda saaks.

Esmaspäev, 2. aprill. Täna üritan ülesse tõusta ja välja minna – on raamatukogu tähtaeg ning loodan ka osa võlga Heleni käest kätte saada.

Kolmapäev, 4. aprill. Jõudsin esmaspäeval vaid Heleni juurde Mustamäe ateljeesse. Seal hakkas mul väga halb, ja ma jäin oimetult pikali. Raamatukokku ei jõudnudki. ... Enne seda olin helistanud Jüri Martinile artiklikogumiku asjus. Kahjuks sain teate, et selle toimetamine on Euroõlikoolile oluliselt tähtsate trükiste väljaandmise tõttu edasi lükatud. ... Praeguse kehva enesetunde tõttu hakkas lootust kaotama seda oma silmaga näha. ... Niisiis, kaks päeva olin kehvast seisundis Heleni juures „hospitalis”. Helenil õnnestus Kultuurkapitalilt toetust saada, see kulub tal pea kõik olmevõlgade tasumiseks. ... Täna lõunaks jõudsin Hiule, kus nokitsesin natuke jooksvate asjade kallal ja nüüd pean jälle pikali heitma.

Esmaspäev, 9. aprill. Ülestõusmispühad veetsin madalseisus Hiul. ... „Vormi hoidmiseks” nokitsen natukene 7-vurri kallal. ... Helen sõidab homme Pärnusse, mina kaasa ei lähe – kavatsen perearsti man minna. Kas on sel mõtet, ei tea.

Neljapäev, 12. aprill. Perearsti juures käidud, minu kaart registratuuris järjekordselt kadunud, analüüsid antud, tuleval teisipäeval saan teada mis on. Perearst kirjutas ühele tähtsale paberile mulle eesnimelise Johannes, mis hiljem segadusi tekitas. ... Täna lõpuks ometi „nälgiva kunstniku” kaks pihlakavaiba ostu korraga! ... Kavatsen teha struktuurisemiootika „populaarkokkuvõtte”, kus ma esitan vaid kahe algoritmi (tunnusmaatriksi ja süsteemimoodustamise) tulemused, neid on niigi hulgi.

Jüripäev, 23. aprill. Möödunud nädalal viibisid siin mu kallid sugulased Austraaliast, William Buckingham oma õe Selina ja tema sõbratariga. Esimese päeva õhtul viisime nad Erki ja Dianaga Viimsi „Paati” õhtusatama. Järgmisel päeval viisin nad KUMUusse, millega nad väga rahule jäid. Mul jäi mulje nagu nad poleks varem kunagi niisugust läbilõike ekspositsiooni näinud. ... Helenil praegu oste ei ole, toetan teda söögipoolise ostmise ja viimisega. Ise on ta rahulik ja forsseerib oma „pihlakavaibe”. Mina olen endiselt madalseisus ja miski eriti ei huvita, kuigi tegutsen inertsil mõjul.

Täna saatsin oma kokkuvõtliku, minu arvates küllaltki kobeda artikli A&A'le („Arvutid ja andmetöötlus”) – huvitav, kas ja kuidas reageeritakse. Tõepoolest, minule lausa sobivat rubriiki neil polegi, kuid nõ andmetöötlusega klapi minuga üli täielikult, mida ma ka saatekirjas välja ütlesin.

Reede, 4. mai. 26. aprillil toimus Tallinnas „pronkssõduri” eemaldamise vastaste märatsemine. Politse oli selleks parajalt ettevalmistatud. Akende lõhkumisi ja poeröövimisi oli küllaldaselt. Pärnu maantee oli kilde täis. Märatsemine jätkus ka veel järgmisel ööl. ... Nagu ikka, üks pool nägi rüüstamist ja politsei asjakohast toimimist, teine pool õigustas märatsejaid ja süüdistas politseid. 30. aprilli tuli Tallinna kantsler Angela Merkeli vahendusel vene Duuma delegatsioon. Nende esimene nõudmine oli Eesti praeguse valitsuse tagasiastumine (nagu aastal 1940). ... Moskvas määratsesi kohalikud „hungveipingid& putinjugend&našistid” Eesti saatkonna ees terve nädala. ... Oleme saanud moraalset toetust naabritel, Euroliidult ja USAlt. ... „Pronkssõduri” pidulik taasavamine toimub selle uues kohas, sõjaväekalmistul, 8. mail. Hetkel on rahulik, kuid märatsemist võib veel ette tulla. ... Venelased vajavad mingit nende identiteeti sümboliseerivat märki, mida kummardamas käia. Meenub nende kunagine väljend: „Eestis on hea elada, kuid kahjuks on siin liiga palju eestlasi”. ... Tegelen praegu oma arhiivifailide korrastamisega.

Esmaspäev, 7. mai. Hea uudis on see, et Euroõlikoolis on meie kammerkonverentsi kogumik siiski teoksil. Jüri Martini sõnul saadakse sellega kuu aja jooksul maha. ... „7-vurri” kallal nokitsemise lõpetasin täna hommikul. Tegin ära 164 struktuuri 1044st. Rohkem pole poolkäsitsi mõtet teha. ... Kunstnike Liidu suurkogu toimub ülehommene Vene teatris. Rahvakogunemised ja viinamüük on praegu keelatud. Helen treenib ateljees igaks juhaks judo-võtteid. On ju haljastatav Tõnismäe pronkssõduri tühi plats Vene teatril üsna lähedal.

Teisipäev, 8. mai. Täna avati ametlikult ja pidulikult diplomaatilise korpuse osavõtul kaitseväge kalmistul pronkssõduri monument. Hiljem asetati pärjad Maarjamäe memoriaalis. ... ETV annab venekeelseid erisaateid. Siia maani on rahulik, kui mitte arvestada Vene poole sanktsioone raudteetransiidi vähendamise ja Peterburi reisiliikluse lõpetamise näol. ... Leian, et on aeg tööotsad kokku võtta ja mõelda edasisele.

Reede, 11. mai. 9. mai möödus ilma eriliste kismadeta. Pronkssõduri juures sõjaväekalmistul käis rohkem rahvast kui tema endises asupaigas, mida nad "enda omaks" peavad. Mina olin kaks päeva voodihaige, palavikuga.

Laupäev, 12. mai. Hommikul Mustamäekäik, Tõnismäe eurovärvides plats on avatud, praegu paitab rahulik olevat. ... Tegelen jooksvate asjadega. ... Erki korrastab Kaarli kalmistu Millerite matmispaika.

Esmaspäev, 14. mai. Sali-Berisha oli pikka aega kadunud. Mõtlesin juba, et temaga on midagi juhtunud. Nüüd selgus, et ülevalt Inna on võtnud ta ta enda juurde talvitama. Nüüd on ta tubane, väljas ei käi. See kõik on minu ebapädeva kodulooma-pidamise-oskuse tagajärg. Innale olen tema kassiaarse käitumise eest väga tänulik. Eile oli Sali esimest korda nõus välja minema värske õhu kätte ja kadus teadmata suunas. Täna hommikul nägin teda saabumas. Ta on ikka veel stressis – ei ilmuta end.

On kange tahtmine hankida endale jürelmaksuga sülearvuti. Pean uurima kas see minu staatuse puhul võimalik on. Põhjus on selles, et mul pole viirusetõrjet, minu Erki poolt installeeritud eesitkeelne Windows XP profressional tuletab seda iga päev meelde. Võrgust ma midagi ei saa. Äkki on minu XP hoopis „piraatlilik”? ... Täna on ilus ilm, vist teeme Heleniga ühe Kadrioru tiiru.

Kolmapäev, 16. mai. Ajan oma sülearvuti hankimise asja. Hetkel on kõik veel ebaselge. Homme pean minema sotsiaalkindlustusse vajaliku paberi järgi. ... Läbi lae on kuulda Sali-Berisha kõrvasügamise müdinat. Temaga paistab kõik korras olevat, olen rahul.

Reede, 18. mai. Sülearvuti hankimisega on asi klaar – minu vanus ei võimalda järelmaksuga ostmist. Jääb üle vaid hankida ja installeerida CD-kirjutaja. Vastasingi ühele pakkumisele, millele ka reageeriti. ... Täna on esimene suveilm. ... Arvuti on täna millegipärast väga aeglane.

Pühapäev, 20. mai. Täna on Diana sünnipäev, mida peeti eile Jüris. ... Kõik on kuidagimoodi tardunud olekus. On niisugune tunne, et kogu oma struktuurisemiootika olen ma vaid „sahtlisse kirjutanud”. Otseseid reageeringuid ei ole, peale pressida ja eputada aga ei taha. ... Helen kipub juba Aegnale. Raha pole tal sentigi, pangavõlgasid ja üüre jätkub.

Esmaspäev, 21. mai. Homseks ootan CD-kirjutaja panijat. ... Tegin ülekande Helenile homseks Hansapangaga arvete klaarimiseks. Sain isegi elektrimaksud Heilile tasuda. ... Vestlesime Sali-Berishaga, paraku on inim- ja kasslooma vahel suured erinevused.

Teisipäev, 22. mai. Sünnipäevaõnnitlusi sain Helenilt, Ineselt ja Eeljõdedelt. Viimased oleksid soovinud isegi külla tulla, kuid see tuli nii ootamatult, et ma ei haakunud. ... Ootan oma CD-kirjutaja paigaldajat – ehk ta ikka tuleb. ... Eile õhtul vanu fotosid sorteerides leidsin meie perefoto, kuhu ema Totskel oli oma käega kirjutanud: „Totskel, surnud 16. VII 1976”, st omaenda surma kuupäeva.

Neljapäev, 24. mai. CD-kirjutaja on paigaldet, kuid selle kasutamise kirjaoskust mul veel pole. Jääb üle loota, et see vähemalt õigesti installeeritud on. ... Olek on kuidagi depressiivne. ... Üritan minna Ilja näituse avamisele.

Reede, 25. mai. Ilja näitusel kohtusin endise kolleegi, praegu Berliinis elava vene metsa suurärimehe Andreiga, kes jättis hea mulje. Kohtusin ka Raul Meeliga, kellega leppisime kokku edaspidiste asjaarutelude asjus. Huvitun tema kirjapanekutest oma loometegevuse kohta, mille mõttest pole ma tänini aru saanud. Ilja ise peab oma projekti, vene raketibaasifragmentide pildistamist, originaalseks – olen sellega päri. ... On põhjust arvata, et CD-kirjutaja mul tööle ei hakkagi, kuid CD-lugeja siiski funksib – hea seegi.

Esmaspäev, 28. mai. Laupäeval käisin Isamaa ja Respublica Liidu suurkogul Saku Suurhallis. Rahvast oli kokku tulnud palju. Esimehe ainuke kandidaat oli Mart Laar. Aasesimeesteks valisin mina Aaviksoo ja Elle Kulli. Viimane kahjuks läbi ei läinud. ... Eile käisime Heleniga Kakumäel, kahjuks haigestusin, sellest tekkis pahandus, koju tulles heitsin põhku. ... Täna peaks Helen tulema oma Kaunase näituse asjus. Tunnen end kehvasti ning ei tea kas asja saabki.

Teisipäev, 29. mai. Eile ta ära käiski. Istung kulges rahulikult ja kõik asjad sai ilusasti ära tehtud. ... Bela Bollobasi monograafis leidsin ühe huvitava graafi, mille binaarorbiitide kindlaksmääramisega on probleeme.

Reede, 1. juuni. BB graafi orbiitidega sain hakkama – oli õpetlik ja meeldetuletuslik katse. Leidsin seal ka ühe Brinkmani graafiks tituleeritu, mis tundub huvitav olevat. ... Nüüd lähen Mustamäe ateljee tiirule.

Esmaspäev, 4. juuni. Olen koostanud „valitud struktuuride faili”, selle kallal nüüd nokitsengi. On saabunud suvi, homme peaksid saabuma Barenholtzid Kaliforniast, reedel peaksime akvarelli-koormaga Haapsallu minema. ... Konverentsi kogumikust pole midagi kuulda.

Kolmapäev, 6. juuni. Barenholtzid polnud eile veel saabunud. Olen kaotanud huvi igasuguste kohtumiste vastu. Tegelen praegu vaid oma „valitud struktuuridega”.

Neljapäeval, 7. juunil. Barenholtze pole kätte saanud, töötan. ... Tegelikult peaks suvepuhkust pidama, kuid kuidas?

Laupäeval, 9. juunil. Eile käisime Heleniga tema akvarelle Haapsallu viimas. Need olid minu jaoks küllaltki rasked. Kui need olid paika saanud, heitsin Kuursaali ees Promenaadil pingile, kus magasin paar tunnikest. Pärast seda tundsin end puhkusel olevana. ... Barenholtzid ja Sontahid on kohale jõudnud, täna taastusid kontaktid Gina ja Viive-Citaga. Olen kutsutud kella seitsmeks Olympia hotelli vastuvõtule.

Pühapäev, 10. juuni. Vastuvõtt Olympia restoranis oli elav ja hubane. Gina tütardest oli mul eriline kontakt

Hedvig'iga, kes on ajalooliste huvidega farmatseut. Israelis elav vanem tütar Debora on inglise filoloog. ... Seltskond oli kirju, kõik olid tulnud äsja lõppenud Tõrvand-Tellmeni Inglise Kolledzi koosviibimiselt. Neid oli mitmest maailmakaarest. Istusime kõrvuti Tõnissoni aegse välisministri poja, hr. Endel Rebasega, kes rääkis ka oma elamisest Tõrvandite juures.

Gina kavatses kirjutada oma perekonna kroonika. Tema käes on ka tema ema Tata viimase abikaasa Ausmees'i sõja memuaarid, mida ta kavatses sinna sisse põimida. Ta tahab laste pärast seda kõike inglise keelde tõlkida. Kardan, et see on tema jaoks süiski liiga suur töö. Palusin teda

vähemalt oma perekonnakroonika Tata jutustuste põhjal eesti keeles kirja panna. See oleks väga vajalik. Sellega vabaneks ka mina oma „Tõrvandi projekti” järelkajast. Üritan ka edaspidi Ginat selles mõjutada.

Tegime kolmekesi Gina, Vive-Cita ja mina kolmikpildi, täpselt niisuguses asetuses nagu meie emad mõõdunud sajandi kahekümnenda ühel fotol kujutatud on.

Kolmapäev, 13. juuni. Täna toimub Heleni failide korrastamine. Ta istubki juba minu kõrval.

Reede, 15. juuni. Kell 7.20 hommikul alustan uute graafide orbiitgraafide sissetippimist. ... Jalg on kehv, pean muretsema mingi põletikuvastase ravimi.

Neljapäev, suvealguse päeval. Eile kohtusin üle hulga aja Võhanduga. Avalikustasin talle Dharwadker'i kliki algoritmi e-lehekülge, millega ta väga rahule jäi, kuid oli veendumusel, et tema Denis'i algoritm on parim. ... Erki on hankinud endale autosuvila ja nokitseb selle kallal. ... Helen rabeleb võlgades ja laenutaotlusüritustes, nii, et mul enda asjadega tegelemine on tugevalt häiritud.

Jaanipäeval. Lõpuks üleeile toimus üks Heleni 6000-se vaiba ost usa-lastepoolt. See on muidugi suureks kergenduseks. ... Tegime Heleniga pika jaaniõhtu ringkäigu ümber kadrioru. Sain etteheiteid omal halva kõnnaku pärast. ... Täna lõpuks jõuan ka oma graafide juurde. ... Homme ootab ees Haapsalu retk. Õnneks sain Inna käest käsikäru täiendava akvarellilaadungi kohaletoometamiseks bussijaamast Kuke galeriisse..

Teisipäev, 26. juuni. Haapsalus Kuke galeriis toimus Heleni akvarellinäituse asjalik avamine. Kohal oli „Lääne Elu” korrespondent ja fotograaf, kes Heleni vanaks tuttavaks osutud. Kuke galerii „direktriss” Aita Mölder oli väga vastutulelik. ... Paraku oli mul suur nõrkus ja kõik toimus suure vaevaga. Tagasi tulles ööbisin Hermanis, kus asi vähe laabus. ... Lõpuks naasin Hiule töö manu.

Reede, 29. juuni. Ometi lõpuks väike närvirahu, Helen sai Kultuurkapitali toetuse kätte. Üleni võlgadesse mässunult jagub talle seda vaid ametlike võlgade katteks, mina saan kätte vaid vähem kui kolmandiku. ... Põhitöö valitud struktuuride kallal jätkub, kohati tekib huvitavaid momente. Muud teha ei tahagi.

Teisipäev, 3. juuli. Pärissuvi käes, käisime rahvariides Heleniga laulupeol. ... Mina ei taha muud, kui nokitseda oma graafikogumiku kallal.

Laupäev, 14. juuli. Aeg lippab. Graafide struktuurivaliku töö hakkab raamuma. ... Gina saatis fotod oma eestimaa reisist. Päriss head pildid. ... Eile olin haigeveodis ja mul õnnestus Heleni saata Aegnale koos ühe klaasikunstnikuga. ... Helen on jõudnud järjekordselt rahakriisi, homme viin talle 200.-.

Reede, 20. juuli. Tundub, et struktuurivaliku töö hakkab valmis saama. Jäänud on nüüd vaid vormistamine. Seekord üritan sellele bullale ka ISBN saada. Üks on kindel, selle autori nimi on Juku Kane, nii on mul juba kirja pandud. ... Nädala algul käisime Heleniga Kloogarannas, kus ta paari väikese akvarelliga maha sai. Paraku oli see mulle küllaltki väsitav.

Kolmapäev, 25. juuli. Ei saa see töö nii ruttu valmis ühtegi, korrigeerimist on palju. ... Juku Kane autorinimena kasutamise seadsin kahtluse alla. ... Helen valmistub suures rahahädas kunstilaadale minemiseks.

Laupäev, 28. juuli. Tundub, et olen vaimsest tööst väsinud. Korrigeerimisel avastasin, et olen sõnu vahele jätnud. Kohendan asjad ära ja lülitan arvuti paariks päevaks välja, üritan midagi lugeda. ... Helenil läheb laadal korda. ... Olen mõned päevad Sali-Berisha kantseldaja, ülemine rahvas sõitis suvitama.

Kolmapäev, 8. august. Praegu „lõpetasin järjekordselt” oma struktuurivaliku korrigeerimise ja täiendamise. Lisasin sinna ositi sümmeetriliste kilda Peterseni graafi ainukesed naaberstruktuurid, millest alamstruktuur osutus veel küllaltki „petersenlikuks”. Loodan, et nüüd on valmis. ... Vahepeal olime Heleniga kaks päeva Aegnal. Kohtusin järjekordsele kodumaa külaskäigule tulnud Aili ja Harriga Raekoja välisöömلاس ning viibisin uhkes üksinduses inim- ja loomatühjas Hiiu-Maleva kortermajas. ... Õige suvepalavus tuli just seekord augustis. ... Kell 13.34 sulen Pentu ja lähen supijuurikaid jahtima.

Pühapäev, 12. august. Neljapäeval sain oma „struktuurivalikule” ISBN koodi, korrigeerisin seda ennast „viimast korda” ja reedel andsin selle Kumalos „trukki” – ning – koju jõudes hakkasin jälle näpukaid parandama. Püüdsin parandusi minimeerida ja seda tegin praeguse hetkeni. Homme tahan RR'sse ja TLÜAR'i eksemplarid ära viia. Arvutis on mul nüüd „kõige lõplikumalt korrigeeritud” variant olemas kah. ... Olen väsinud, teen kohvi, vaatan AK ja inglise kriminulli ära ning lõpetan päevatoimingud. ... Soe suvi kestab edasi.

Neljapäev, 16. august. Hakkasin oma struktuurivalikut tasapisi täiendada. ... Helenil algab homme järjekordne laad, loodame et korda läheb.

Esmaspäev, 20. august. Heleni laad läks enamvähem korda. ... Valik täiendat Prausti graafi ühe orbiitgraafi ja Robertsoni graafi ja selle ühe orbiitgraafiga. Näpukaid leian ikka veel. Homseks tahan korda saada TTÜ ja TÜ raamatukogule määratud eksemplarid, mis on täiendat klepega ühest Prausti orbiitgraafist. Loodan, et parandused väga silmatorkavad pole. Kogu täiendat ja parandat variant jääb praegu arvutisse, selle

lehekülgede arv on kolme võrra suurem, kui minu ISBN järgi ette nähtud. Praegu kasutan vaid lõppvormistatuid, kuigi nendes jääb ühteist vajaka.

Kolmapäev, 22. august. Kavas korrastada „Johni ja SERRi järelejäänud failid”.

Pühapäev, 26. august. Eile lõpuks sain naabri-Matsi abil oma CD-kirjutaja tööle panna. Salvestasin sinna selgituse, aktuaali, arhiivi, kroonika, SERRi ja sigri-migri kaustad kahes eksemplaris, mida kavatsen jäädvustada. ... Teoreetiliselt on täna viimane suvepäev. ... Helen on jälle rahahädas.

Teisipäev, 28. august. Nagu ikka, leidsin põhjust oma „Valikut” veelgi korrigeerida. Ka „... järelejäänud faile” jõudsin korrastada. ... Teoreetiliselt viimane suvepäev osutus tegelikuks. ... Ülejäänud päeva kavatsen juhuslikult kätte sattunud P.Lorentsi „Süsteemide maalilma” lehitseda.

Kolmapäev, 29. august. On selgunud, et oma bullasid saaks elektrooniliselt arhiveerida RR juures olevas digitaalses arhiivis, DIGAR'is. ESTER'i kaudu on need kõikjal kätte saadavad ja väljatrükitavad. Läbirääkimised käivad. ... Täna ostan endale loteriipileti, eelmisest neljaringilises käitlusest tuln välja 5-kroonise „kasumiga”.

Reede, 31. august. Olen hädas DIGAR'isse pääsemisega, sest minu FTP ei ühenda. Päris loll lugu, mitte kellelki pole nõu küsida. Tõrge ise võib olla aga triviaalne. Homme üritan seda kuskil arvutisaalis teha. ... Lorentsi süsteemiraamat on mahlakas ja omapärane.

Pähipäev, 2. september. Eile käisin DIGAR'i keskuses, Rahvusraamatukogus. Tänu lahkele pr Margit Tammurile 5. korrusel, kes korraldas mulle IT abi, õnnestus „Valiku ...” failid koha peal paika panna. Mulle öeldi, et tõrge oli koodi taga ning ilma selle käiguta ei oleks midagi korda saanud. Nüüd peaks kõik korras olema, kuid, täna sain küll DIGAR'iga ühenduse, nende väli aga ei avanenud. Saatsin neile meilid – ei tea millal reageerivad.

Esmaspäev, 3. september 2007. Hetkel olen veel päriselt digariseerunud. Praegu igatahes on „Valik ...” seal ilusasti ülesse riputat. Ootan, mis edasi saab. Mõned järgmised on mul igatahes valmis sätitet. ... Täna Hiiu poest kaugemale ei lähe. Loen vahelduseks „Kümnet keskaegset tallinlast” ning seda paraja innuga. ... Tekstiilikaubandusega on asi täbar, Helenilt pole pikka aega midagi ostetud – ta vaevleb rahahädas ja võlgades. ... Digaritar Liina teatas, et tegeleb minu ühenduse mittesaamise „müsteeriumiga”. ... Hakkasin hoopis oma vana „... kroonikat” taastama, st üle vaatama ja fotosid tagasi asetama.

Esmaspäev, 10. september. Üks tubli digaritar lahendas möödunud nädalal minu „müsteeriumi” probleemi ära ja nüüd on juba kuus bullat seal ülesriputet ning mõned on veel ootel. ... Alates reedest olen Mustamäel Helenit lohutamas, nüüd on tal juba parem. ... Täna võtan sinna kaasa oma „... viimaseid faile” nende kohandamiseks.

Kolmapäev, 12. september. Helenile on vahepeal paar rahasüsti tulnud – tänu sellele on ta reibas ja olukord normaalsem. ... „... viimaste failide” kallal peab veel tööd tegema. Reedel ootab ees Haapsallu sõit. ... Praegu tegelen struktuurisüsteemide ingliskeelse variandi korrigeerimisega

Neljapäev, 13. september. Minu „Structure semiotic approach...” on teavikuna RR's ülesse riputat ning saatsin DIGARisse selle nõ digivariandi. ... Loodan, et ilm soosib homset Haapsalu käiku. ... Juba pikemat aega helistab mulle keegi, ei räägi midagi ning viskab toru ära. Pean endale sissehelistaja telefoninumbri näitaja hankima.

Laupäev, 15. september. Haapsalus käidud. Ilm oli ilus ja ringi sai ka käidud. Helen sai endale kahe akvarelli rahad, osavõtikutse kohalikule kunsti-arenguprojektile ja kotitäis soodsa hinnaga ilusaid lõngasid. Mind muidugi väsitas see käik. ... Täna koju jõudnult hakkasin DIGARi jaoks ette valmistama SGS-süsteemi, st 6- ja 7-tipulist graafide süsteemi, mis ka sümmeetriatunnuste ja –väärtustega täiendat ning järjestet on.

Pühapäev, 16. september. Täna Hiiu poest kaugemale ei läinud, tegemist oli küllaga. Homme väljaminekust ei pääse niikuinii.

Teisipäev, 19. september. Nüüd ripub siis ka ingliskeelne SGS-süsteemi materjal võrgu-teavikuna DIGARis. Saatsin selle möödunud ööl. Läks korda. ... Nüüd on siis kätte jõudnud aeg kroonika-jätku ehk jätku-kroonika ehk „... järelejäänud failide” korrastamiseks. Alustasin juba fotomaterjali selekteerimist. See on mahukas töö, kuid loodan selle sügise jooksul valmis saada.

Reede, 21. september. Alustasingi jätku-kroonika kirjapanekut. ... Katsetasin ID-kaardiga internetipanka sisenemist. Veel pole õnnestunud. Pean kohale minema ja 200 krooni Helenile üle kandma.

Teisipäev, 25. september. Olin IRL volikogu ja Tallinna piirkonna juhatuse valimise koosolekul Rahvusraamatukogus. Suur saal oli rahvast puupüsti täis. See oli harjumatu, sest enne IL ja RP ühinemist oli niisugustel juhtudel rahvast hõredalt. Kutseid koosolekule tuli hulgi, nii kirjalikult kui ka telefonitsi. Mingi lõhe paistab juhatuses olevat, kolmes eraldi saadetud kutses olid esitatud täiesti erinevad esikandidaadid. Koosolek ise kulges rahulikult. Läksin sinna nõ kohustusest valida. Pakutud kolmest esikandidaadide nimekirjadest valisin vaid ühe, teised võtsin nimekirjade „sabast”, mis olid küllaltki sarnased. Igav mul ei olnu, sest kaasas oli käesoleva teaviku tekst, mida kohapeal korrigeerisin. Aja kokkuhoiu pärast lahkusin enne valmistulemuste teatavaks tegemist.

Laupäev, 29. september. Terve nädal olen tegelenud jätku-kroonika kokkupanemisega. Probleeme on. Heleni pragamisi ei tohi kajastada, kohati olen nii lakooniline olnud, et peab täiendama, lauseehitus lonkab – olen olnud laisk päevikupidaja. ... Taustmaterjalide vahelepanemisega olen kolmveerandi peal. Fotode küsimus on veel lahendamata. ... Täna Heleni juurde ateljeesse ei läinud, pole raha, et midagi suhupandavat viia. Homme pean. Ex näe!

Popslikust lähenemisest rööbasteedele

Olen tähele pannud, et meil „Euroraudtee” ehk Rayl Baltic’ a (RB) vastu eriti suurt huvi ei tunta. Populaarsed on hoopis Tallinn-Tartu maantee (TTM) ja mõningal määral ka Via Baltica (VB). Pole ka midagi imestada, auto juhte on tuhandeid kordi rohkem kui veduri ja rongi juhte. Mina pole kumbki ning sellepärast söendan oma erapooletut arvamist avaldada. Korralik raudteeühendus on etem kui tuhandete autode vool.

RB motoks võiks olla Lennart Meri poolt kunagi välja öeldu – kuue tunniga Tallinnast Berliini. Paraku tundub, et praegusel valitsusel on RB tüliks kaelas, millest püütakse popslike lahendustega lahti saada. Hiljuti tegi majandusminister avalduse, et RB tähendavat Tallinn-Valga raudtee „rekonstrueerimist”, nii et rongid saaksid seal sõita kiirusega 120 km/h. Ja kõik? Kui selline rong ka mõne peatuse teeb, siis jõuab see 6 tunniga parimal juhul vaid Poola piirini, ja mis veelgi hullem – sinna see jääbki, sest kaugemale see sõita ei saa. Euroopa rööpmelaius on teistsugune.

Vene ja Euroopa piiril tõstetakse reisivagunid teistele rattatelgedele, kus terve koosseisu ümbertõstmine on tülikas ja aeganõudev töö, Euroliidu siseselt aga nõme tegevus. Juba enne sõda oli Lätis kaks rööpmelaiust, euroopa (1435 mm) ja vene (1520 mm) ning Riias kaks reisijaama: „alumine” Tallinna ja Pihkva suunal ning „ülemine” Jelgava suunal. Ega praegugi kahest rööpmelaiusest ei pääse. See ei puuduta üksnes reisiliiklust, ka transiiti. RB kõige lühem trass oleks muidugi Tallinn-Viljandi-Mõisaküla-Riia-Jelgava- Kallis see muidugi on kuid popslik lähenemine pole vastuvõetav. Tapa ja Valga on paratamatult seotud „idaraudteega”, millele Rayl Baltic’ a rajamine on absurdne.

Ühistransporti on Tallinnas arendatud. On hangitud uusi autobusse ja trolle, kuid uute trammide pähe on sisse toodud teiste poolt mahakantuid ja putitatuid. Üks kunagine linnapea soovis trammid koguni ära kaotada, kuna need segavat autoliiklust. Ta jõudis siiski vaid ühe trolliliini likvideerida, enne kui oli lahkuma sunnitud. Praeguseks on siiski ka midagi tehtud. Tartu maantee vana kõikuv, autoliiklust segav trammitee on asendatud uuega. Kuid juba üle paarikümne aasta ootab avamist Laagna „kiirtrammitee”. Nüüd on tulnud „optimaalsele” lahendusele teha sinna tavaline trammitee ja ühendada see Tartu maantee trammiteega, kus pea igal tänavanurgal valgusfoor selle „kiirtrammi” peatab.

Teisipäeval, 2. oktoobril. Rööbasteedega on nii nagu on, aga mina pean oma jätku-kroonikat edasi tippima. Siiski, RBga on ka rebimist. Tartlased tahavad, et see läbiks Tartu, pärnakad, et Pärnut. On olemas ka veel hästirahastatud „Hansatee” projekt Hamburgist läbi hansalinnade Petrburgi, mis Eesti hansalinnana läbiks vaid Tartu. ... Väljas on ilus varasügisene ilm, teen ühe tiiru.

Neljapäeval, 4. oktoobril. Lugesin oma kirjapanekuid ning imestasin, kui palju on seal virisemist ja haigestumisi. See on olnud alti nii, et kui ma parajasti haige ei ole ega keegi minu kallal ei virise, siis ei tule need meeldegi. Praegu neid ridu sisse tippides ei tea ma veel kuidas ma oma jätku-kroonikat nimetan, millal ja millega lõpetan, kas üldse lõpetan ja kas üldse kuhugi ülesse riputan. ... On päikseline sügisilm, teen tiiru, Mustamäe ateljeesse täna minema ei pea. Tagasi tulles kas hakkam jätku-kroonika esimest poolt korrigeerima või hoopis püüan välja selgitada multiplikatiivsete binaartunnuste mitterakendatavuse täpsustavaid tingimusi.

Teisipäev, 9. oktoober. Praeguseks on jätku-kroonika saanud nime „päevikumärkmeid ja muudki”. Kuna need märkmed on kohati väga lohakalt kirja pandud pean siiski kõik üle käima, sisuliselt midagi muutmata püüan sisse põimida „muudki”. Kohati teen seda vastumeelselt, sest kellele neid „päevikumärkmeid” ikka vaja on, kuid viin selle lõpuni. ... Multiplikatiivsete binaartunnuste rakendatavuse tingimusi ei saa veel paika panna. Töötlusi on selleks veel liiga vähe. Paraku lakkas töötamast ka Kreitsmani tehtud maatriksiastendamise programm. ... Nagu ma eelnenud kirjapanekutes tähele panin, olen ma küllaltki agar virisema. Kuid programmist on kahju küll, see töötas korralikult. Iga astme puhul esitas see ka erinevuste arvu (sest nii ma selle Kreitsmanile ülesandeks tegin. Teda ennast pole ma aasta jooksul näinud, loodan et ta jalul on).

Positiivse poole pealt võiks märkida, et töötan optimistlikult, ei virise talve tuleku kartuse ega ahjukütte otsalõppemise asjus. ... William saatis paar pilti oma Tallinnas viibimisest. Üht niisugust ma just tahtsingi „päevikumärkmetesse” panna. Jooksvat toimetamist on praegu palju. ... Helen lõpetab oma suurt, varsti näitusele minevat gobelääni nimega „www.muhu.eu”. Naljakas, ex juu!

Neljapäev, 11. oktoober. Ometi lõpuks sain oma „päevikumärkmeid” üle vaadatud, üpris tüütu oli. Sisulisi muutusi ma ei teinud. Kuid mul on nüüd ise endast parem ettekujutus küll. Eks ma üks „frukt” ole, aga juukseid selle pärast katkuma ei hakka. ... Vahelduseks lehitsesin esoteerilist ja ulmekirjandust.M.-F. Etchegoin ja F. Lenoir ajavad Da Vinci koodi jälgi ja von Däniken leiab tulnukate jälgi seekord Kreekast. Huvitav oli vaadata hästi kujundatud „Salaiühingute käsiraamatut”, kust selgus et pea kõik maailma vägevad kuuluvad mõnda salaiühingusse alates assassiinidest, bilderberglastest, ... , Rooma klubi, Välissuhete nõukogu, ... kuni, illuminaatide, mafioosode, vabamüürlaste, ümarlaudlaste jt välja. Kuigi enamused nendest on ametrikud ja registreeritud, tegeleb iga salaiühing mingi spetsiifilise väärtetega. Äkki on ka SERR salaiühing, tegeleb see ju traditsioonilise graafiteooria õõnestamisega!

Tõepoolest, „õõnestustegevus” istub mulle paremini kui miski muu. Võtsin jälle ette harva esinevad bisümmeetrilised struktuurid. Tuvastasin, et Greenwood-Gleasoni graafi ainukene binaar(+)tunnus on koguni täielik invariant, st tunnus mis vastab ainult ühele struktuurile; selgus ka, et selle 4-aluselisis on varieeruv, mis on huvitav nähtus – ja jäin rahule. Rahul ei ole ma sellega, et ma seda varem ei märganud ning et seni pole mul endal õnnestunud tõhusat bisümmeetrilist struktuuri konstrueerida. ... Kasutangi tänast päeva „õõnestustegevuseks”, sest „päevikumärkmete” üks etapp on läbi ning ateljeesse aga poodi pole vaja minna.

Reede, 12. oktoober. Täna oli jooksmist Heleni siltide väljatrüki, Disainerite Liidu e-mail-teadete, Jõhvi näituse CD, Eesti Rahva Muuseumi vaibakonkursi, produktide hankimise ja õunapiruka asjus. Tööle sain hakata hilisõhtul ja sedagi põgusalt. ... Homme võtan endale raamatukogu ja toakoristuspäeva.

Pühapäev, 14. oktoober. Raamatukogu päev õnnestus, võtsin sealt viimased „Loomingud” – tundusid huvitavad olevat. Toakoristus läks kesiselt. Arvasin, et täna veel arvuti taha ei lähe, kuid Erki soovis oma mähupulgalt väljatrükki saada. ... Kuna arvuti on avat, siis uurin Prausti 5-aluselise orbiitgraafi täiendi klikke. ... Ja veel – sõna orbiit on mõneti mõõda. Ei ole ju mingit tiirutamist. Tegemist on struktuuri „piirkondade”, „tsoonide” või „(alam)klassidega”. Peab mõtlema. ... Eile helistas Ilja ja pakkus mulle traditsioonilist „küttekompensatsiooni-toetust”. Ilmselt tuleb vastu võtta, mitte nii minu kui just hädasoleva tekstiilikunstniku turgutamiseks.

Esmaspäev, 15. oktoober. Ilja toetuse taustal tellisin endale ühe aluse männiklotse, ülejäänu kulub ligimise abistamiseks. ... Kavatsen natukene targutada aktuaalsel teemal „muulased ja inegratsioon” mille mudeliks võtaks ökosüsteemi, täpsemalt tsönogeneesi.

Teisipäev, 16. oktoober. Enne „muulaste ja integratsiooni” juurde jõudmist on mul siiski veel graafide kallal nokitsemist. ... Saatsin Ilja „kütte-toetuse” Helenile Hermanni korteriüüri tasumiseks, kuid „võlakirja” pean koostama küll. Ta peab kangekaelselt kaht korterit.

Neljapäev, 18. oktoober. Hindan kangekaelse Heleni optimismi ja muretust tuleval teisipäeval kaela sadava Hansapanga võlanõude kaelakukkumise asjus. Loomulikult on olemas teoreetiline võimalus vaibaostja esilekerkimise näol. ... Praegune graafide kallal töötamine kujutab endast vaid minu enda meetodi rakendamist mitmesuguste graafide puhul. Meetodi seletamisega ma enam ei tegele, kõik on kirja pandud ja ülesse riputat. Meetodil pole häda midagi, teisi struktuuriuurijaid ei paista kohalikul planeedil olevat. Uuritakse üksikatribuute, milledest klikiuurijad asuvad geograafiliselt mulle kõige lähemal. Meetodi edasiarendamine takerdub täiendavate algoritmide arvutile realiseerimise taha, milleks vajan abi mida silmapiiril ei paista olevat ega tulevat. See ei sega asja korralikult lõpetamist ja „konserveerimist”. ... Pean hakkama ka „päevikumärkmete” kokkupanemisele mõtlema.

Reede, 19. oktoober. Hommik algas männiklots-kütte-aluse vastuvõtmisega. ... Tegelen eksperimenteerimisega. Matemaatikat peavad valged loodusteadusse kuuluvaks, kus eksperiment on lubatud, isegi loomulik. Hindud ei pea matemaatikat loodusteaduse haruks. Niisiis, mina kui hindu nimega mittehindu luban endal eksperimenteerida bisümmeetriliste struktuuride konstrueerimise vallas. Vaid üks kindel säte on mul teada – bi-kliki struktuur on bisümmeetriline, juhul kui selle alustel on võrdne arv tippe. Kõik ülejäänu on seni veel suur saladus. Eksperimenteerimise teel seaduspärasuste avastamine on kaunis kahtlane ettevõtmine. Ex näe. ... Minu „päevikumärkmed” on muutumas „kakofooniaks”, süsteemituks. ... Ühes telesaates avastas hr Aasmäed väljendamas oma arvamust „rööpalaiuste asjas”, mis ühtib minu omaga.

Eksperimenteerimine tasus siiski ära – üht-teist hakkab koitma. Trükkisin tulemused välja ja hakkasin disainima, olgugi et kesköö juba käes. Sellega lõpetan tänase „kakograafilise päevikumärkme”.

Pühapäev, 21. oktoober. Eksperimenteerin. Paraku bisümmeetrilist „doppelpeterseni” pole seni õnnestunud saada. Vaatan, mis edasi teha annab. ... Muud vaatan ka. ETV „Tähelaevas” äratas tähelepanu „onu Raivo”, kes tunnistas, et läks Riigikokku raha teenimise pärast, kuid poliitika teda huvitab. Oli ta ju ainuke riigikogulane, kes „pronksöö” järgses vene provokatiivses telesaates lõpuni Eesti seisukohti kaitses, teised kaks riigikogulast panid plehku. Ka Päevalehte vaatan.

Helenile sain selgeks teha et äri, sh tema vaibaärindus, toimubki tõusude ja mõõnadega. Ta tahtis minult täpselt teada kui kaua see mõõn kestab. Paraku pidin keerutama. ... Parema on eksperimente jätkata. Nende õnnestumine ei ole mulle siiski eluliselt nii oluline kui Helenile vaibaärinduse mõõna lõppemine. Praegu on ta hõivatud Tallinna-siluett-suveniir-vaiba tegemisega. Tore, et tegevust on. Mina teen viimase ringi bisümmeetrilise „doppelpetersenile”.

Esmaspäev, 22. oktoober. Ma ainult ei vaata, vaid vahest kuulan ka midagi. Täna reporteritunnis oli huvitav kuulata Sven Mikseri ja Evelin Sepa vaidlust eesti sõjaväelaste viibimise kohta Iraagis ja Afganistaanis. Esimene õigustas nende viibimist, teine on tuntud kritiseerija. Evelin Sepa vastuväited olid mulle täiesti vastuvõetavad alates Buchi keerutamisest Iraagi sõja alustamise põhjustest kuni demokraatia sundkultiveerimiseni erinevates kultuurides. Veendusin, et SM on väga osav disputeerija ning ES jäi alla.

„Doppelpetersen” pole õnnestunud, õngitsen edasi dodekaeedri ja Coxeteri graafide orbiitgraafide baasil. Selleks istun ümber vana arvuti taha.

Neljapäev, 25. oktoober. Bisümmeetriliste struktuuride õngitsemine nõuab kannatlikkust. Siiani pole ühtki „suurt kala” kätte saanud. Jätkan õngitsemist, nüüd juba värskema arvuti taga, vanal tegi selle kastkuvar plõksu ja kustus ära. See on vähemalt mõistlikum tegevus kui 7-vurri pool-käsitsi toksimine. Ei jäta jonnii ennem kui midagi kätte saan. ... Helenil toimus eile Tarbekunsti- ja Disainimuuseumis nende rühmituse „Vaba Tahe” näituse avamine, kus tema vaip „www.muhu.eu” Signe K'le ja mõnede teistele tugevat muljet avaldasid.

Esmaspäev, 29. oktoober. Bisümmeetrilist struktuuri pole seni õnnestunud konstrueerida, kuid kogemused on õpetlikud. Sellepärast võtsin endale paar „vaba päeva” ja tegelesin ajalehtede ja raadiosaadete valikulise lugemise ja kuulamisega. Sõelale jäid Tõnis Vint oma „galaktiliste märkidega”, poleemika Tallinna trammiteede ümber ja kurdid. Esimesega olen varem kokku puutunud ja tean tema probleeme. Mäletan, kuidas ta soovis oma määrginagemustele „matemaatilist deshriifreerimist ja tõestust”. Paraku ei tulnud koostööst midagi välja, mul jäi puudu kannatlikkusest. Teine asi puudutab juba varem käsitletud „popsilikkust” meie rööbasteede arendamise vallas. Kurdide probleem, kui pärast I Maailmasõda neile lubatud iseseisvusest ilma jäänud, on mind alati huvitanud. Ise olen kohtunud kurdi Sony Ayaydini’ga, kes on minu kolmanda naise tütre Ingridi mees, kui nad lastega Tallinnas käisid. Nende lapsed on pool-kurdid, veerand-juudid ja veerand-eestlased.

Kunagi oli mulle äärmiselt vastukarva vene „Matemaatilises entsüklopeedias” V. Aleksejevi jt poolt esitatud graafiteooria määratlus kui „g e o m e t r i l i n e lähenemine diskreetses matemaatikas”. Nüüd, seoses bisümmeetria küsimustega kogen, et ega geometriast päriselt ikka ei pääse, ringikesed ja ahelakesed kerkivad ikka esile. Samas aga on isomorfism küll täiesti mitte-geomeetiline nähtus. ... Geomeetria meeldib paljudele, ka kunstnikele. Struktuur ja isomorfism jääb paraku arusaamatuks ka mõnele seesugusele, kes peaks sellest aru saama.

Teisipäev, 30. oktoober. Täna surfasin üle hulga aja märksõna „symmetry of graphs” abil. Laekus muidugi tohutu hulk, kuid asjalikke vähe. Graafide alla tulid ka graafikud ja nende telgsümmeetria. Sõelale jäid vaid kaks artiklit. R. Gray „Graphs with a high degree symmetry”, kus postuleeriti, et distantstransiitvusest järeldub tipp-transiitvuse ning et sümmeetria on määratletav automorfismi-rühmade abil – ei midagi uut. Peamiselt daamide poolt kirja pandud „... Near Symmetry ...” andis juhiseid kuidas disainida graafiliste graafide telgsümmeetriat. Võib-olla surfasin liiga vähe, et saak nii kesiseks osutus. ... Bisümmeetrilisi struktuure pole ikka veel konstrueerida õnnestunud, monosümmeetrilisi saan kätte küll. Kuid see ei rahulda.

Kolmapäev, 31. oktoober. Surfasin igaks juhuks veelkord üle graafisümmeetria valdkonna kuid midagi uut ei leidnud. ... Hetkel tegelen „ersatz” bisümmeetriliste struktuuride konstrueerimisega, lootes et ka mõne ehtsa kunagi kätte saan. Need on lihtsad – nad struktuurid kujutavad endast komponentkikkide täiendeid. Ka mõningaid monosümmeetrilisi on mõtet fikseerida. ... Helen luges mulle täna ette ema Totskeli märkmeid minust aastal 1968 kui „litsidega ringihulkujast”. Päris huvitav meeldetuletus kaugõppe keskkooli lõpuklassi klassiõest. Mõne niisuguse meenutusega võiks ka käesolevaid „päevikumärkmeid” võrtsitada.

Laupäev, 3. november. Hingedepäev vaikselt mööda saadetud ja lumelõrts ongi maas. Paar päeva andsin arvutile puhkust. Tegelesin „meedia vastuvõtuga”. Meelde jäi eilne ETV vabariigi kodanikud, kus Rannamäe lähimeneviku teemalises otsesaate külalisesinetajateks oli sirgjooneline ja täpne Jüri Estam, kohanemisintelligentne Klaara Hallik ning peamiselt virisev ja rabistav Rein Veidemann. Viimast iseloomustab veel see, et tema sõnul pidi ta oma töö hõlbustamiseks astuma vabatahtlikult võimuparteisse, olgugi et see olevat selline partei kus selle võimuavantiiristid olevat Karl Marksi õilsa idee ära rikkunud. Jaak Valge artiklis „Eesti meeste valikud 1941-1944” Sirbis pakkusid huvi selles esitatud arvud ja vastulaused virisevale Rein Ruutsoole. Jne.... ...Nüüd lähen Helenit toidukraamiga varustama ja uusi kavandeid nõustama. Koju tulles hakkam fikseerima kõike, mida tean bisümmeetrilistest struktuuridest.

Pühapäev, 4. november. Alustan jälle meediatarbimisest, teen seda muidugi väga valikuliselt. Täna ETV saates „Ajalik ja ajatu” räägiti teadusest ja religioonist. Kogu sellest jutust jäi mulle mulje, et kristlik religioon on m a t e r i a l i s t l i k, kristlikud ja judaistlikud füüisikud uurivad mateeriat, ja selle välju. Ma ei usu, et budistid niisuguste asjade üle mediteeriks. Nad on abstraktsemad, näiteks hindude matemaatikas on kaugemale arendatud hoopis arvuteooriat. Selline hoiak meeldib mulle palju rohkem. Paraku olen ma ise liiga materiaalne, et budistiks hakata. Minu materialistlikus seisneb selles, et minust ei saa kunagi taimetoitlast ning kohvist, kannust õllest ja paarist sigaretist ma loobuda ei kavatse. ... Jätkan bisümmeetriliste struktuuridega manipuleerimist.

Kolmapäev, 7. november. Seoses selle kuupäevaga meenub, et mul on peaaegu alati õnnestunud kõrvale jääda kohustuslikest „punastest oktoobri-rongkäikudest”, vaid üks kord kooli ajal, 1947 a. ei pääsenud sellest. ... Bisümmeetrilistega olen nüüd neil mail, et alustasin kõige väiksematest – arvan, et kõik 4 kuni 9 tipulised olen kätte saanud. ... Selgus, et 7-tipulisi bisümmeetrilisi ei eksisteeri, püüan selgitada – miks?

Neljapäev, 8. november. Puud ootavad ladumist aga mina muudkui püüan igasugu asju selgitada. Täna igatahes selgitamisest kaugemale ei jõua küll. Tegemist on teatud niššiga, kuhu ilmselt keegi varem pugunud pole. Üritan seda seletada elementaarsel, näiteks põhikooli õpilastele sobival, tasemel. ... Maailmas toimuvaga, Soome koolimõrtsuka loo ja Gruusia protestijatega püüan siiski kursis olla. ... Olen end registreerinud homsele arhitektuurikonverentsile mind huvitava linna rööbastranspordi küsimuse pärast, kuid tundub, et sinna ma siiski ei jõua – puudeladumisest ei pääse.

Laupäev, mardipäev. Heleni õhutusel, end liigutada, käisin ikkagi KUMUs konverentsil „Riik ja arhitektuur” ära. Selgus, et arhitektid taotlevad „riigi peaarhitekti” ameti loomist, mida majandusminister Parts naljatledes ja kätega veheldes pareeris ning regionaalminister kinnitas, et „ühiskondliku ruumi” probleemid lahendatakse omavalitsuse tasemel. Kõige erudeeritumad ja laiasilmariigemad olid arendajad, kellest üks deklareeris, et ühiskondliku ruumi kujundamine eelkõige äri ongi ning teine oli kompromissilembelisem naljamees. Diskussiooni ohjas Ardo Aasmäe. Mind huvitava ühistranspordi küsimuseni ei jõutudki, sest foiees ootasid kaetud vastuvõtulaud. Kogu seda kildkondlikku suminat vaatasin kõrvalt ning tulin tulema. ... Nii ongi praeguseni puud ladumata, ning pean kohe Mustamäetirule minema. ... Õnneks jõudsin eile hommikul siiski ka oma bisümmeetriat ühe sentimeetri jagu edasi arendada.

Pühapäev, 11. november. Täna, isadepäeval, I Maailmasõja langenutepäeval oli vastupidiselt hoiatavatele ilmaennustustele ilus päikesepaisteline ilm, mis sundis mind hakkama saama suure asja – klotside äraladumisega.. Minu jaoks oli see muidugi väsitav, kuid tehtud sai. Isegi poeskäiku ette ei võtnud. ... Õhtuks sain viimaks arvuti taha. Kõik kuni 10-tipulised bisümmeetrilised struktuurid on praeguseks fikseeritud. Tööd jätkub. ... Enne AK'd lõpetan, vaatan ära ka inglise kriminulli ning hiljem jätkan paberliku käsitööga.

Teisipäev, 13. november. Helen soovib endast raamatu kirjutada. Ju ta sai mõtte minu päevikumärkmete tegemise alusel. Alguses soovis kohe suures trükis suurt raamatut, kuid sain teda maandada SERRi väljaande tasemele. Selgus, et raamatu pidin koostama koguni mina, tema näpunäidete ja materjalide põhjal. Igatahes ma ei laitnud seda mõtet. ... Bisümmeetria traktaadi eessõna, esimeste struktuuride ja postulaatidega sain enamvähem maha. ... Tüüpolukord – Helenil raha otsas aga osa üüre ja võlgasid maksmata. Palus jälle minult laenu, kuid küttehanke jm pärast mul hinge taga midagi pole. Juba mõtlesin, et kust saaks seda kokku kraapida – see Heleni „must auk” on küll täitmatu. ... Kuid – äkki ilmus „taeva manna”, „Portaalis” müüdi täna üks väike vaip ja Kalev maksis osake oma võlast mammale ära!!! Loodetavast on mõneks päevaks rahu maapeal. ... Helen sai ka loominguulist innustust ja minu mõtted hakkasid näppudesse kiiremini suubuma.

Kolmapäeval, 14. novembril. Täna on esimene pehme talveilm. Avasasin graafiteooria raames ühe sümmeetriateemalise. Homme lähen raamatukokku, kuigi arvan et tegemist on ikkagi „telgsümmeetriaga”. ... Minu bisümmeetria liigub tasapisi. Oletan, et see pole tabuteema nagu stalini ajal küberneetika, breznevi ajal isomorfism, praegusel ajal Watsoni äsjane avastus mustanahaliste geenide vallas ja II Mailmasõja ajaloost teismoodi rääkimine kui seda teevad jänkid ja postsovetid. Ma muidugi liialdan, kuid kaks viimas panevad mõtlema. ... Seoses tundmatu korduvalt sissehelistaja tüliga vaatasin numbrinäiduga telefonide pakkumisi. Silma torkasid ka sülearvuti järelmaksuga pakkumised korralikele Elioni klientidele. Kas üritada jälle?! Homme ühendan raamatukogu- ja Elionis käigud. Minu hoiuarve kulub kas sülearvutile või Kanaari retkele.

Laupäeval, 17. novembril. Lõpetasin just 11-leheküljelise traktaadi bisümmeetriast. Uurida oleks veel palju, kuid pean vahet. Suurem osa neist on komponentsete klikkide alusel lihtsalt tuletatavad, kuid osa jäävad veel mõistatuslikeks. ... Nii ongi minu raamatukogu ja Elioni käigud edasi lükkunud. Selle asemel palusin Helenil keskturult mulle odavaid talvesaapaid vaadata, vanad hiinakad hakkavad lagunema.

Teisipäeval, 20. novembril. Sain kätte oma „firmenõi” talvesaapad, mis on ilmselt valmistatud mõnes kaugkagu maa piraatettevõttes, aga mis sellest, jalga need lähevad ja odavalt käes. Eile olin voodihaige, lehitsesin meediat, eriti üht inegratsiooni probleemile pühendatud väljaannet, meenutasin mineviku daame, unistasin ja nokitsesin bisümmeetria kallal. Täna ärkasin kell kolm hommikul ja hakkasin viimistlema oma 12-

leheküljelist traktaat. ... mille ma õhtuks valmis sain. Vist. ... Helenil oli väike ost ja hetkeks jälle rahu majas. ... Homme peaks raamatukokku minema.

Neljapäev, 22. november. Minu 76,5 sünnipäev. Nagu ikka, avastasin pärast bisümmeetria traktaadi „lõpetamist”, et see pole veel lõpetatud. Tuleb kõik korralikult veel süstematiseerida, tabeldada ja leida täiendavaid seaduspärasusi. Ja seda ma praegu teen. Raamatukogud lükkuvad järgmisse nädalasse.

Laupäev, 24. novembril, Sirje 18. surmaastapäeval. Raamatukogude päev sai eile siiski teoks. Esialgsed hinnangud: C.Berge ajalooline „Graphs and hypergraphs” tekitas väikese pettumuse, sest see sisaldab peamiselt just suunatud- ja hüpergraafe ning matroide, ei sõnakestki tema „binaaride süsteemist”. Hanno Sillamaa „Süsteemiteooria” ehmatas esmapilgul oma elektriinsenerlike vidinatega, see on hoopis midagi muud kui Peter Lorentsi mahlakas süsteemiraamat, kuid hiljem sain aru, et tegemist on hästikorrastatud õppematerjaliga. Alexandra Carbone jt süsteemiraamatu eessõna algus on väga meelepärane, selle sisu tuleb veel uurida. Boris Weisfeilerit sain esmakordselt täies mahus kätte, nüüd avastasin seal kümnekond transitiivset graafi, mille esimesel võimalusel ette võtan. Ladinakeelsete numbrite pärast võetud kirjandusega läksin liiale, kuid „1001 ladina sententsi eesti vastetega” on tore asi. ... Nüüd proovin, kas BW kümnekonna transitiivsete hulgas ka bisümmeetrilisi leidub.

Ja ongi bisümmeetrilisi! Muidugi Petersen, Titov ja Greenwood nende hulgas. Uued on 15-, 16-, 17- ja 21-tipulised. See, et BW transitiivsete hulgas bi- ja monosümmeetrilisi ei erista on näha väljapakutute hulgas. Uurimismaterjali on. Trükkisin välja ja vahepeal pean Rahumäe kalmistul ära kläima.

Pühapäev, 25. november. Niisiis, bisümmeetrilised struktuurid on ilmselt ka tugevalt regulaarsed, kuid mitte vastupidi. Uurisin järgi, et Boris Weisfeiler elab ja töötab alates 1985. a. Santiagos, tegeleb puhta algebraga ja mailid tuleb saata tema õe Olga nimele. Mul on jäänud veel paar 25-tipulist BW transitiivset graafi üle vaadata.

Kolmapäev, 28. november. Täna on Eesti Maapäeva 90. aastapäev. ... Bisümmeetria on rangem tingimus kui tugev regulaarsus. Jüri Martinile helistades teatas ta et „kammerkonverentsi” kogumik saab valmis sel aastal. ... Traktaati lõpetada veel ei saa. Paraku pean praegu aga Mustamäe tiiru ette võtma. ... Jätkan, kuigi praegu on juba homme klo 1.23. ... Internetis on tugeva regulaarsuse alast materjali küllaga, kuid kuni 27-tipuliste loetelu pole suurenenud Weisfeileri aegadest peale (?!). Ei ole usutav, et minu komponentklikkide alusel genereeritud bisümmeetrilised ei olegi tugevalt regulaarsed.

Neljapäev, 29. november. Niisiis, olen fikseerinud 75 bisümmeetrilist graafi, ilmselt tuleb neid 12 tükki veel juurde. Ei tea, kuidas minu tegevus kõrvalt vaadates välja näeb aga ise olen rahul, pean seda koguni vajalikuks. Vähemalt „maailma asjad” ei ärrita eriti.

Reede, 30. november. Täna päeva alustasin bisümmeetria traktaadi lõpetamisega – arvan nii päris tõsiselt. Arusaamatuks jäi, miks „tugevregulaarikud” omaenda definitsioonist kinni ei pea, aga olgu, ise teavad. ... Siis võtsin ette suure ja tähtsa maise asja – lubasin end Heilile keskturult seakootide kandvaks jõuks olema. Koodikott sai päris raske. Tasuks sain pikantse juustu pakikese, mis pärast õlle kõrvale väga hästi sobis. Ega sellega käigud ei lõppenud. Oli vaja veel Helenile ateljeesse süüia viia ja hankida täna Sirbis ja Õhtulehes ilmuvad tähtsad artiklid. Õhtulehe ostsin, Sirbi artiklid trükkisin internetist just äsja välja. Artiklid on haruldased ja asjalikud tekstiilikunsti valdkonnas, puudutavad äsjasi näitusi ja Helen Kauksi nimi rasvases kirjas figureerib ka nendes. Selle „artiklibuumi” tagantlukkaja on ilmselt nende tsunfi pealik Peeter Kuutma – tubli! ... Nüüd surfan veel natukene võrgus, sest kuulimiit lubab ja siis hakkab pabereid sättima. Ikka arvan veel, et bisümmeetria traktaat on lõpetet.

Pühapäev, 2. detsember. Loomulikult ei arva ma enam, et traktaat on lõpetet, nii ei arvanud ma juba eile õhtulgi. Selgub, et „tugevregulaarikud” ei ole ühel meelel, mõni peab ka täisgraafe tugevateks, mõni mitte, mõni on leidnud ka 15-tipuliste hulgast mõne monosümmeetrilise jne. Peamine, miks ma traktaati lõpetatuks ei pea on selle paremaks liigendamise ja olulise paremini esiletoomine. ... Nagu näha, olen viimasel ajal oma töö „anatoomiast” kirjalikult lobisema hakanud, kuigi tean et keegi selle vastu huvi ei tunne, nagu bisümmeetriagi vastu. ... Jõudsingi midagi „parendada”, kuid nüüd pean „nälgivale tekstiilikunstnikule” süüia viima.

Esmaspäev, 3. detsember. Aasta viimane kuu on käes, nüüd tahaks kõik tööd lõpule viia, sh ka „päevikumärkmed”. Viimase jaoks on vaja pildimaterjal välja valida. Hakkam plaanima kogu seda tegevust.

Kolmapäev, 5. detsember. Öösel magasin halvast ja nägin unes Putinit. Jalavalu pärast võtsin Helenilt saadud valuvaigistit, mis kerge „narkouima” tekitas, kuid valust sain lahti. ... „Päevikumärkmeid” korrastasin veidi, kuid panin jälle kõrvale. Kavatsen oma bisümmeetria „trükivalmis” seada ja aasta lõpuks see „välja anda” ja DIGARisse ülesse riputada. ... Sülearvuti-reklaamid torgivad – pakutakse poole hinnaga pool aastat kasutatuid. Kas Mallorca reik või sülearvuti?

Seisuga kella 0.40^{ks} olen traktaadi „trükivalmis” seadnud. Arvatavasti viin selle hommikul „trükki”, milleks enam mõkutada, julgen arvata et lugu on päris kobe. Kuu lõpul on raha otsas ja siis ei saaks enam „Päevikumärkmed” jäävad järgmisse aastasse.

Neljapäeval, 6. detsembril. Saingi bisümmeetria „väljaandmisega” hakkama. Rahvusraamatukogusse viisin ära ja Digarisse saatsin ka, teised korraldan lähapäevil – jõuluks asjad korda. Võib-olla võtan kontakti Weisfeileriga, kui selle bulla tausta loojaga. ... Tahaks „päevikumärkmetega” ka peatselt maha saada. ... Ka „elu asjade” peale mõtlen – ehk õnnestub jõuludeks tuba ära koristada. Igav igatahes ei ole. Hädaldada võiks ka. Ei saa jpg-pilte dokumendile salvestada, osa pilte kaduma läinud.

Laupäev, 8. detsember. Saatsingi maili Olga Weisfeilerile (BW soovitab mailid saata tema õe nimele). Bulla ripub Rahvusraamatukogus üleval, digarisse pole see veel jõudnud, ja „Valik struktuure” on nimekirja-apsaku tõttu kaduma läinud. Pean nüüd „päevikumärkmed” käsile võtma.

Esmaspäev, 10. detsember. Olen „Päevamärkmeid” natukene korrastanud ja fotosid sisestanud. Olga Weisfeilerilt sümpaatne vastus käes (tal on head mälestused Tallinnast jne). Leppisime kokku, et saadan talle ingliskeelse lühikokkuvõtte. Ma ei usu, et algebrasse süvenenud „isetegija” Boris Weisfeiler seda uurima hakkab, kuid mis tehtud, see tehtud. Mulle oli igatahes tema „ajaloolise” bulla taaskäte võtmise huvitav.

Niisiis, Olgale 5-leheküljeline kokkuvõtte ära saadetud. Vahepeal oli õiendamist nii ESTERlaste ja DIGARlastega. Esimesed on nüüd küll juba minu bulla taastanud, kuid teised ei ole veel sellesse digar-linki taastanud. ... Homme teen arvutivaba päeva.

Kolmapäev, 12. detsember. Suur segadus Boris Weisfeileri asjus – Olga saatis mulle väga imestava vastuse, kui ma palusin tal oma bulla lühikokkuvõtte BW’le edastada. Sain teada, et BW on juba 1984 a. jõuludest Tšiili Andides kaduma läinud, arvatavasti tapetud. Oma bulla lõppu olin pannud Wikipedia leksikonist võetud ingliskeelse lühikokkuvõtte temast, mis ma kõik huviga läbi vaatasin, kuid kus viimane lause tema Andides viibimise kohta jäi mul tähele panemata – ülim hajameelsus! Saan end õigustada vaid sellega, et minu tähelepanu oli „äärniselt suunitletud”. Ingliseelne „nupp” BW kohta bullas on siiski õige. Tuleb välja, et see bulla ongi BW’le pühendatud. Sobib küll. Selle puhul lisan siia pildi.

Lubasin Olgale Tallinna kalendri saata. ... ESTER- ja DIGARlastega on asjad korda aetud. Eile käisin raamatukogus, täna jätkan „päevikumärkmete” korrastamist.

Neljapäev, 13. detsember. Olgale saatsin Tallinna 2008 kalendri koos aastavahetuse-kaardiga. Tähitud saatmine osutus kallimaks kui kalender ise, kuid olen rahul. Selle aasta kordaläinud ettevõtmisteks pean bullasid „Valik graafide struktuure” ja „Bisümmeetrilise struktuuri semiootika” ning bullade Digarisse ülesriputamist – kuid see on ka kõik. ... Täna käisin pangas ja lasin oma kasutushoiuse kuu lõpuks vabaks lasta. See on pool „üsupuutri” (võro keeles on see sülearvuti) hinnast – hea kui saaks kusagilt poole ettemaksuga kätte. Mallorca jääb ilmselt ära, hea kui Otepäälegi jõuab. „Päevikumärkmete” puhul on küsimus mõnede Wikipediast võetud Euleri, Königi ja Borissi fotode asjus, kas need Digaris ka loogile pääsevad.

Laupäev, 15. detsember. Üle hulga aja saatsin eile laiali kümmekond aastavahetuse kaarti. Täna käisin „Heleni kunstinõukogul”, kus arutasime tema uut projekti. Arutelu oli väga põhjalik, kuid kahe tunniga saime hakkama. Selliseid „kunstinõukogusid” toimub küllaltki tihti. Ilma minu heakskiiduta ja märkusteta ükski projekt käima ei lähe. Ma saan muidugi teha vaid intuiitviseid vihjeid, kuid ju on talle see vajalik. ...

Matsin maha nii oma „üsupuutri” kui ka Mallorca mõtted, selle asemel käivitan täiesti uue kodulehe loomise projekti, kus ka uued asjad sees on. See peab siiski jääma hot.ee valdusse, sest nii on see välja kuulutat. Loodan, et saan ka Pentu tohterdamist korraldada. Olen valmis selleks oma sääste „investeerima”.

Pühapäev, 16. detsember. Hakkasingi uue kodulehe sisu kallal nokitsema. Püüan selles võimalikult vähe „seletada”, piirdun vaid atribuutide lühikirjeldustega.

Vahepeal räägiks hoopis struktuuri semiootikast.

Struktuuri semiootika määratlus

Määratlus

Struktuuri semiootika on John-Tagore Teveti kavandatud uurimissuund *graafiteooria* ja *semiootika* piirimail, mis uurib *struktuuri* kui niisugust. Semiootika aspektist on struktuuri semiootika üks paljudest objekt orienteeritud semiootikatest. Struktuurisemiootika (i.k. semiotics of the structure) on heuristiliste meetodite kogum struktuuri ja selle omaduste uurimiseks [Tevet, 1999 kuni 2008].

Ajendid

Antud ettevõtmise raames ulatuvad struktuuri kui niisuguse uurimise juured möödunud sajandi kaheksakümnendatel moes olnud nõ *süsteemsesse lähenemisse* kus sel alal ilmus palju kirjutisi, sh ka asjalikke. Tollal äratas huvi selle lähenemise tunnetuslik aspekt, kus väideti, et süsteemi kvalitatiivse spetsiifika kajastajaks on selle *struktuur (organiseeritus)*. Samas määratleti, et *struktuur on süsteemi abstraktsioon* kus selle elemendid on minetanud oma empiirilised tähendused, kuid esile kerkivad erinevused nende *positsioonide* näol struktuuris. Meeldivalt aktsepteeritav oli süsteemiteoreetikute arusaam, et struktuuri eksplikaadiks (ära seletajaks) on *graaf*. Sellest arusaamast koorusid aja jooksul välja tõdemused, et: a) struktuur on esitatav *graafi* näol; b) struktuur on seotud graafide *invariantsuse* ja *isomorfismiga*, st kui graafid on isomorfsed, siis nad omavad üht ja sedasama invariantset struktuuri; c) isomorfismi tuvastamine ei tähenda struktuuri tuvastamist, see tähendab vaid struktuuride identsuse kindlaksmääramist; d) süsteemiteoreetikute *positsioon* vastab graafiteoreetikute *orbiidile*; e) tuleb otsida graafides osiseid (atribuute), mis võimaldavad eristada nii orbiite kui ka üht struktuuri teisest. Jne.

Nii tärkaski graafide struktuurse käsitluse, või õigemini vastupidi, struktuuri graafiteoreetilise käsitluse mõte. Tuli hakata otsima struktuuri spetsiifilisi *tunnuseid* ja nende alusel struktuuri *kirjeldamise* võimalusi, mis viis *semiootika* elementide kasutamise mõttele.

Ülesanded

Struktuuri *üldise tähenduse* lahti harutamine ja formaliseeritud tõlgendamine.

Struktuuri esitavate *märkide* uurimine, nende *süsteemi* korraldamine ning nende töötlemise *algoritmide* konstrueerimine.

Struktuuri ja selle omadusi *tuvastava* ja *esitava atribuudi*, *märgimaatriksi W* konstrueerimine.

Struktuursete omaduste uurimine.

Meetodist

Struktuuri esitavateks märkideks on seda kujutava graafi igat tipupaari (täpsemalt: tipupaari ümbruste ühisosa kujutavat alamgraafi) eristavad ja iseloomustavad lokaalsetest invariantidest koosnevad *paari- ehk binaarmärgid*.

Struktuuri tuvastav ja esitav *märgimaatriks W* kujutab endast struktuuri kirjeldavat *teksti*.

Struktuuri *uurimine* tähendab teksti, st märgimaatriksi *W* uurimist. See ongi struktuurisemiootika eripära. Semiootika aspektist on siin tegu väga spetsiifilise nähtusega.

Kuna struktuur on kujutatav graafi näol, siis erinevate struktuuride arv võrdub erinevate, st mitteisomorfsede graafide arvuga.

Struktuurisemiootilist lähenemist, meetodit, võib võtta ka kui *binaaride (graafi tipupaaride) spetsiifilist süsteemkäsitlust*.

Tulemusi

Struktuuri semiootika omistab mõistele „struktuur” omase kindla tähenduse ja sisu: struktuur on **isomorfsete graafide täielik invariant**, st invariantsete positsiooniklasside (orbiitide), omavahel mitteseostatud elementide klasside (aluste), omavahel tihedalt seostatud elementide klasside (klikkide) jt struktuursete atribuutide süsteem. See täielik invariant kujutab endast struktuuri kirjeldavat teksti mis on esitatud **W** näol.

Struktuurisemiootiline lähenemine avab seni vähe käsitletud või märkamatuks jäänud struktuurseid omadusi nagu *klikkregulaatsus, bisümmeetria, orbiitstruktuurid* jne.

Graafide **isomorfismi** tuvastamine, kui niisugune, kätkeb struktuuride identsuses, st vastavate määrgimaatriksite ekvivalentsuse lihtsas fikseerimises.

Binaarmärgid maatriksis **W** tuvastavad struktuuri elemendipaari omavahelise *sidususe, kauguse*, nende kuuluvuse *fikseeritud pikkusega ringi (tsükklisse) või fikseeritud võimsusega klikki*.

Struktuuri olulisemaid omadusi on selle **sümmeetria**. Struktuuri sümmeetriaomadused, st *orbiidid kui ekvivalentsusklassid*, on vastavates märgi-osa-maatriksites tuvastatavad nendes esinevate binaarmärgi klasside alusel. See lihtne moodus asendab ja katab nende tavapärasest käsitlemist *automorfismirühmade AutG* abil. Tuvastatavad on nii tipu- kui ka tipupaari orbiidid, sh viimase puhul *serva- ja „mitteserva” orbiidid*.

Sümmeetriatunnuste (graafi orbiitide arvu ja nende võimsuste) baasil on välja töötatud sümmeetriaomaduste klassifikatsioon. Esitatakse moodus *sümmeetria mõõtmiseks*.

Igale tipupaari- ehk binaarorbiidile vastab üks *orbiitstruktuur* ja üks *naaberstruktuur*. Orbiitstruktuuri moodustavad sinna kuuluvad tipupaarid. Naaberstruktuur saadakse serva eemaldamisel või lisamisel orbiiti kuuluva tipupaari vahele.

Orbiitstruktuurid avavad *struktuuri „varjatud” omadusi*. Nende abil on õnnestunud edasi arendada näiteks *aluselisusega* seotud ülesandeid. On avanenud võimalus tuvastada peale tava- (valents-), distant- ja tugevregulaarsuse ka veel *ring- ja klikkregulaarsus*. On fikseeritud uusi seaduspärasusi *sümmeetriaomaduste ja tugevregulaarsuse* vahel.

Struktuuri **taastatavust** ei käsitleta Ulami hüpoteesi arusaamade valguses, see on seotud struktuursete *elementaar-muutustega*, naaberstruktuure taastavate orbiitidega.

On esitatud **struktuuride süsteemi** käsitlevad seaduspärasused. Struktuuride süsteem kujutab endast naaberstruktuuride naaberstruktuuride ... korrastatud süsteemi.

Struktuur on *kvalitatiivne nähtus*, mis ainukvantitatiivselt rehkendades püüdmatu näib olevat [<http://www.graphs.ee>].

Uurimisrühmast S.E.R.R.

MTÜ Struktuurisemiootika Edendamise ja Rakenduse Rühm (S.E.R.R.) moodustati 1999. aastal. See oli alguses interdistsiplinaarse suunitlusega, kus tegeleti väga erinevate objektide, ökoloogiast kunstini, struktureerimisega. Viimasel ajal aga vaid „puhta struktuuri” endaga, seda enam, et mõiste "struktuur" on aja jooksul jagunenud kas eritähenduslikeks mõisteteks või sisult ähmastunud käibesõnaks.

Euroõlikooli egiidi all on korraldatud seni 31 seminari ja S.E.R.R. on välja andnud 25 teavikku. 2006. aastal alustati struktuurisemiootika alast koostööd India matemaatikutega.

Esmaspäev, 17. detsember. Olengi kodulehe algusega hakkama saanud. Inglise keel läks täna ludinal. ... Ülehomme lähen Euroõlikooli aastalõpujutule.

Kolmapäev, 19. detsember. Aastalõpujutt Jüriga ilusasti maha peetud ja edaspidised plaanid püsti pandud. Viimane puudutab „kammerkonverentsi” kajastamist „Päevikumärkmetes”. Õhtul käis ära ka 350 krooni eest arvutihooldaja Aleksei, korralik tudengipoiss. Viirusetõrje, ID kaardi lugeja, muusikakuulamine paigas ja CD-kirjutaja funktsimine kontrollitud. ... Erki hankis mulle privaatse kodulehekülje www.graph.ee. Nüüd tuleb materjal kokku panna, kodulehe skeem vormistada ja hot'ist ümbersuunamine korraldada. ... Helen on täna Rahvusraamatukogus näitusel, eile oli tal koguni paar keskmise kaliibriga ostu. Mina aga jätkan tulevase kodulehe ingliskeelse teksti esilemanamisega. ... Olga Weisfeiler teatas rõõmuga, et sai minu Tallinna kalendri juba kätte.

Laupäeval, 22. detsembril kell 8.09 algas talv, kuid väljas on +4⁰ C. Täna kavas: 1) kodulehe sisu kokkupanemine; 2) „kunstinõukogu” arutelu Heleni ateljees.

Neljapäev, 27. detsember. Jõululaupäev toimus Heleniga Hermanis ja esimene püha Erki jt Hiiul. Olin rahul, et sain Erkile verivärske Eest A:O. kinkida. ... Täna ostsin endale valge miniatuurse Eee PC701. Nimetan seda nüüd „Mallorca’ks”, sest nõ Mallorca sõidu raha läks sinna alla. Tegemist on Taiwani tudengite töö-, õppe- ja mänguriistaga – nagu karbil kirjas on. Kaasaskäivad instruksioonid on nii keerulised, et ma ei hakanud seda isegi kokku panema. Töötama see peaks, sest lasin enne ostu sellel ühe oma faili kuvarile manada. Sain ka viis 100 kroonist „kinkekaarti” mida ilmselt kasutan ära samas firmas arvuti töövalmis seadmiseks. Kokkuvõtteks – Klein, aber Mein! ... Jätkan kodulehe teksti kokkupanemist. ... Täna suri Tallinnas Jaan Kross ja tapeti Pakistanis Benazir Bhutto

Esmaspäev, 31. detsember. Kaks päeva olin haigevoodis. Lehitsesin ühe vene meedikust praktiku ja teoreetiku kirjutist sellest, kuidas näo keskosa täpsete mõõtmiste ja arvutuste alusel on ta kindlaks teinud maailma kolmanda rassi, st meie, geneetilise päritolu Tiibetist ja selle hargnevusahelad. Huvitav, et ta ei lükka ümber Darwini teooriat, ta muudab vaid selle suunda – ahvid on eelmiste tsivilisatsioonide inimrasside poolt vaimselt ärapõlatud ja metsistunud inimesed. Mõte on huvitav. ... Homme on ka Ashay sünnipäev, saatsin talle maili, kus ma ka kus ma ka kammer-konverentsi-kogumiku arvatavalt peatselt väljasaatmisest kirjutasin. Sümpaatse vastuse sain juba 20 minutit hiljem.

2008. KURB SÜNDMUS JA TOIMINGUTE LÕPULEVIIMINE

Kolmapäev, 2. jaanuar. Head Uut Aastat! Selle vastuvõtt toimus Mustamäe ateljees ja selle radade paika plaanimine eile peale lõunat Hiiul. Praegu hakkangi käivitama seda aastat. ... Õhtuks sain oma 2008. aasta käima – kodulehe teksti koostamise ja „Mallorca” kokkupanemise näol.

Reede, 4. jaanuar. Gina käest sain täna lõpuks uueaasta-kaardi fotode ja läkitusega. Schmusja helistas USA’st uusaasta teemal. Ta rääkis ka, et maailmas ei saa kuskil ilma venelasteta hakkama, neid jätkub kõikjale. Ingrid olevat oma kurdist mehe ühe Peterburi endise kaasõppuri vastu välja vahetanud. ... Erki on minu uue koduleheaadressi www.graphs.ee zone’s korda ajanud – tore. Selle käivitamine on muidugi omaette probleem. Pean selle kohe ette võtma. ... Täna on juba talvine ilm, tellisin endale puitlaast-briketi portsu.

Kolmekuninga päeval. Erki kritiseerib minu „Mallorcat”, ei vaidle vastu. Täna vastasin Ashay mailile, milles tundsin huvi tema ilmuva graafi-monograafia vastu ja andsin teada D. Kumlanderi kliki-tuvastamise artiklist. ... Jätkan kodulehe uue sisu komponeerimist.

Kolmapäev, 9. jaanuar. Ashay saatis mulle sümpaatse maili, milles kiitis minu struktuurset lähenemist graafidele fundamentaalseks ja võluvaks. Seda avaldust võib võtta kuidas tahes, aga tore on, kui keegi leiab minu tegevusel mõtet olevat. ... Kavatsen kohe täna lõpetada kodulehe esialgse sisu kokkupanemise. Esialgu jäävad välja struktuurisüsteem(id) ja algoritmikirjeldused. Uue kodulehe sisselogimise andmed on olemas, kuid kuidas seda teha, veel ei tea. Ilmselt pean asjatundja kohale kutsuma.

Reede, 11. jaanuar. Esialgne kodulehe html-vormis sisu on valmis. Nüüd jääb üle vaid õppida ära selle sisestamine ja haldamine. See tuleb korraldada niipea kui võimalik. ... Homseks oli kavandatud Heleni kavandite äraviimine ERM vaibakonkursile. Juhuslikult kuulsin klassikaraadios, et kavandite laekumise tähtaega on pikendatud 4. veebruarini. Teatasin sellest segadusest kohe Helenile, ning homset Tartusse sõitu ei toimu. Ega see kõige parem variant ei olegi, sest kuu lõpus on ju näpud põhjas.

Pühapäev, 13. jaanuar. Eile olin haigevoodis. Enne seda lohistasin end kuidagimoodi apteeki aspiriini ja goldrexii järgi. Viimane mõjus hästi. ... Täna katsun end kodulehe sisestamise „saladuste avastamisele” pühendada. Pean leidma kuskilt FTP alaseid juhendeid. Ilmselt ei pääse ka konsultandi väljakutsumisest. ...

Zone masinavärk töötab, saatsin neile abipalve ja sain kohe masinliku vastuse mulle „esimesel võimalusel” vastuse saatmise kohta. ... Pean veel kujundama ja välja trükkima Helenile materjale ERM konkursi asjus. See ei ole lihtne, sest ta on nendes asjades väga kapriisne ja teisest küljest on telefonitsi tema poolt antud „instruksioonid” küllaltki ebamäärased.

Esmaspäev, 14. jaanuar. Heleni materjalid õnnestus seekord rahulikult üle anda. Arvatavasti sõidab ta Tartusse üksinda. ... Zone konsultandi väljakutsumise teenust ei osuta. Valmistun ette telefonikonsultatsiooniks. ... Ega see kohe ei õnnestunudki, arvuti nõudis „update”sid ja peale seda ka restarti, millele järgnesid ebamäärased. Nii, et pidin käsitsi välja lülitama ja uuesti alustama. Eks näe, mis saab. ... Telefoni konsultatsiooni käigus räägiti mulle Zone kasutajasõbralikkusest, mis minu arusaamu ei suurendanud, ja ma saatsin abipalve-meili Innarile. Kui ta ei reageeri, hakkab IT-kontorite rägastikust sobivat otsima..

Teisipäev, 15. jaanuar. Helen sõitis hommikul Tartusse, loodan et ta saab oma asjad korda aetud. Täna on ju esialgse tähtaja viimane päev. ... Just praegu ta helistas, teatades et tema on e s i m e n e töö esitaja sellele konkursile! Kummaline, et keegi pole nii olulisele konkursile julgenud midagi veel esitada. Sellepärast ongi see pikendat 4. veebruarini. ... Jumal tänatud, et Innar reageeris minu abipalvele. Ta lubas homme helistada ja läbi astuda. Mul läks kohe kergemaks. Lisan praegu ka algoritmid kodulehe materjali sisse.

Kolmapäeval, 16. jaanuaril. Alustasin toa koristamisega, kõrvaldasin hulk prügi. Vist läks natukene viisakamaks. Nüüd pean enne Innari tulekut kodulehe materjale. ... Innar käis ära, vahetasime raamatuid ja ta riputas kodulehe tõrgeteta ülesse. Tore! Nüüd jäävad veel meiliaadressid ja Mallorca probleem.

Tõnisepäeval, 17. jaanuaril. Tegelikult tegi Innar ära suure töö, andis kahekordse garantii kodulehe õigesti esileilmumisele, sisestas PDF „trükkali” ja muudki. Juttu oli ka r-klikkidest ja programmeerimisest, millest tuleks mul kinni haarata. Täna saadan talle meili. ... Mallorca asjus helistasin Rover’isse, kus imestati, et ma ise ei saa hakkama selle käivitamisega. Tõepoolest on hämmastavaid tõiku, see, kui kergesti Innar kodulehe ülesse riputas, see et Helen küsis, kas Tartu rong ka Nõmmel peatub, see, et Innar ei jaga paaritunnuste ja –orbiitidega seotut, see, et ma ei saa aru RM „konkreetses poeesias” jne. Me kõik oleme piiratult „spetsialiseerunud”. ... Oma viimase bulla korrigeerisin kodulehele vastavaks, kustutasin ja defragmenteerisin faile, ja nüüd annan arvutile puhkust. Üritan nokitseda Mallorca kallal.

Laupäeval, 19. jaanuaril. Magasin täna hommikul kuni 12ni, nii pole ammugi olnud. Erki firma Futuline tegeleb minu kodulehe kobestamisega edasi. Võib-olla osutub võimalikuks kõik failid PDF kujul esitada. Praegu saadan talle oma portree ja mõned graafi pildid. ... Viirustõrje programm on vananenud. Tegin katse „trükkida” ühe lõigu PDF failina. Tagajärg – ei tea mis juhtus, aga arvuti jäi käima, ja jäigi. Veerand tunni pärast pidin tegema restardi, kuid käskudele ei kuuletatud. Lõpuks õnnestus siiski välja lülitada. Ja kõik PDF katsetuse pärast? Tõepoolest, mina ei tohi ühtki „tundmatut” operatsiooni ette võtta. Hea, et vajalik materjal „irdkettale” salvestet on. Kõik see võib ka tühine olla, kuid mind see häirib.

Esmaspäev, 21. jaanuar. Mäni raamatukogu avariilult võtsin jälle kaks ettejuhtuvat raamatut, Arvutiõpik algajale XP ja Jüri Lina Maaailmaehitajate pettus. Esimest pidasin enda taseme jaoks sobivaks, kuid see osutus siiski liiga primitiivseks, PDF-failideni selles ei jõutagi. Jüri Linast olen siiani hoidunud, kuid seekord võtsin kätte. Sissejuhatuses puistas ta oma südame kohe tühjaks Gagarini kosmoselennu, ameeriklaste kuundumise, Estonia huku jne asjus. Gagarini puhul tõi ta esile puterdusi tema esinemistes. Seoses sellega meenus tollal raadios kuulnud vestlus Htustsovi ja Gagarini vahel, kus vähemalt paar korda Nikita tegi talle märkuse „või ogovorilis”, mille järgi Gagarin vabandas ja ütles seda mis stsenaariumi järgi ütleva pidi. Mul tekkis selle lavastuse põhjal juba siis kindel kahtlus. Tõepoolest, kõikjal ja alati on käibel „ametlikud tõed”, mis tegelikult dogmad on. Jüri Lina on kutseline maailma asjade „süüdlaste otsija” ja seekord oli tal luubi all vabamüürlased, kui „peasüüdlased”. Probleemaatika on mulle tuttav ja ma lehitsesin selle vaid kergelt läbi. ... Mina olen ilmselt professionaalne „korrigeerija ja vigade parandaja”, leidsin juba mõned ka uue kodulehe tekstis. Millegipärast tundub kõik tardunud olekus olevat, asjad liiguvad väga aeglaselt – „kammerkongverentsi” kogumik ikka haudub veel, e-posti aadresside ülespanemiseks vajan igaks juhuks konsultatsiooni, Mallorca seisab endiselt jne.

Aegajalt tekib mul küsimus – mis see sümmeetria siis ikkagi on?

Sümmeetria

Sümmeetria (kreeka sõnast "symmetria") on struktuurne omadus, mis avaldub objekti ühetaoliste osade kordumises nii ruumis kui ajas

Laialt on levinud arusaam sümmeetriast kui seda mõistet kitsendavast erijuhtumist:

Sümmeetria on objekti omadus, kus selle objekti mingist keskpunktist või teljest samal kaugusel olevad osad on ühetaolised

Kehtivad mõlemad arusaamad, kuid „telgsümmeetria” ei ole siiski ainuke.

Sümmeetria on filosoofilise kategooria staatuses Mandri-Euroopas (Saksamaa, Venemaa). Anglosaksi maades ja samuti Eestis sellele seda au ei omistata.

Sümmeetria üldmõiste on matemaatikas defineeritud kui automorfismide transitiivsuspiirkonna ehk orbiidi olemasolu (näiteks graafides). Siin on sisuliselt tegemist ekvivalentsusklassiga. Sümmeetria üldmõiste leiab kasutamist struktuurisemiootikas, kehtib kinematograafias ja mujal.

Sümmeetria kitsendav erijuhtum on matemaatikas defineeritud kui: a) kujundi omadust "teisenduda iseendaks" (näiteks isomeetriliselt); b) "binaarse relatsiooni" omadust $xRy \leftrightarrow yRx$.

Sümmeetria printsiip

Filosoofiline kategooria on ka sümmeetria printsiip teaduses. See kujutab endast heuristilist ja metodoloogilist teadusliku uurimise printsiipi, millele vastavalt objektide omadused ja vastastikused seosed (suhted) formuleeritakse kui teadusliku teooria seadused (seaduspärasused), mis on invariantseid teatud teisenduste suhtes. Siin on tegemist jälle sümmeetria kitsendava erijuhtumi ehk "binaarsete relatsioonidega" (<http://www.elin.ttu.ee/~rauno/symmetria/>).

Sümmeetria mõõt

Sümmeetria on ka struktuuri atribuut ning on seotud selle orbiitide võimsuse ja arvuga. Sümmeetria on mõõdetav, selle väärtus on maksimaalne kui eksisteerib üksainus orbiit, selle väärtus on 0, kui orbiitide arv võrdub struktuurielementide arvuga.

Kolmapäev, 23. jaanuar. Äratasin arvuti, mille ärkamine tavapäraselt palju aega võttis. Otsustasin, et selle kuu lõpuni ma ei ärritu asjade paigalseisu pärast. Eile õhtul astus Erki läbi kus selgus, et korraliku kodulehe vormistus seisab lähemal ajal tõepoolest ees. ... Eneseharimise mõttes võtsin seekord lugemiseks Word 2000, paraku ka seal ma midagi uut ei leidnud. Sellega kaasahaaratud Ilmar Vene „Vahemere tuuled Hüperboreas” on muidugi paremini loetav lektüür kui elukutselise süüdlasteotsija Jüri Liimi oopused. ... Proovin kokku panna ülevaatliku teksti arxiv.org jaoks, see saab olema ilmselt äärmiselt „tunnetusteoreetiline”.

Reede, 25. jaanuar. Edaspidi loobun riivililt juhuslikke raamatuid koju toomast. Uuriva filoloogi Ilmar Vene esseede ja artiklite kogumiku asjalikku lugejat minust ei saanud, kuigi seal ei esine peaaegu ühtki tundmatut nime ning hulk situatsioone on üldiselt teada. Oma mõnekümnes traktaadis opereerib ta põhiliselt mõnekümne tuntud isikuga, alates Moosesest ja Platonist ning lõpetades Kaalepi ja Muruga, leides nende vahel seoseid. Kõik see võib päris-asjatundjale huvitav olla. Mind on seni paelunud vaid kaks momenti: üks paljudest Piibli ja Koraani võrdlustest, ning asjaolu, et Shakespeare tekstide kirjutajaks on peetud Roger Bacon'i, et just teda, on mulle uudiseks.

Laupäev, 26. jaanuar. Siiski ei saanud avariivililt raamatu haaramisest loobuda. See on eesti keelde äsja tõlgitud Solomon Volkovi „Peterburi kultuuri lugu”, tegemist on ju ikkagi ühe „naaber-kultuuri-linnaga”, kus selles figureerivad nimed enamuses tuttavad on. ... Heleni suur roheline www.muhiu.eu võetakse Rahvusmuuseumi rahvuslike vaipade näitusele, mille kaasteksti pean koostama.. ... Korraldasin kodulehe jaoks eesti-, saksa- ja venekeelsed lühikokkuvõtted, mis käis suhteliselt kähku. Avastasin, et mu arvutis on ka venekeelne õigekeelsuskontroll, kuid saksakeelne mitte.

Esmaspäev, 28. jaanuar. Volkovi lugu osutus minule täiesti loetavaks, kuid nüüd peab tööle hakkama kodulehe 'complementary data' korraldamise asjus. ... Helen on jälle rahahädas, otsime vanakraami ja muusikariistade kokkuostjat. Isegi L. Lapin on avalikult kuulutanud, et kunsti tegemise suurim kunst on rahategemine. ... Häirib teatud tardunud olek, ühest küljest on nagu kõik valmis, teisest küljest seisab paigal kodulehe tehniline lõpuleviimine, Mallorca tööseisundisse viimine, „kammer-konverentsi” kogumiku ilmumine jne. ... Mallorca asjus üritasin pöörduda Eee-kasutajate kodulehe poole. Sellega liitumise põhiküsimus oli: „Kas oled alla või üle 13 aasta vanune?” Ühene vastus oleks mul ju olemas, kuid loobusin liitumast.

Kolmapäev, 30. jaanuar. Eile olin haigeveodis. Haigus, palavik ja nõrkus tuki äkki, ja peaaegu sama äkki kadus see eile hilisõhtul, kus abi oli Heleni tabletist. Olen toibumas ja tööle asumas. ... Kodulehe asjus oli Erkil tellimus esilehe kujundamise osas html'is, teksti pdf-failide paikapanemine on hoopis teine küsimus. ... Oma esimeseks struktuurisemiootika „õpilaseks” värbasin Heili, teisi silmapiiril lihtsalt ei leidu, andsin talle paar lihtsat graafilist näidet – praegu ei tea veel kuidas ta selle peale reageerib. Tean, et Helenil on vaid kujundlik vaist.

Neljapäev, 31. jaanuar. Heli muidugi lihtsalt ei reageerinud nendele triviaalsetele näidetele. Kuid mul on nüüd siiski 3-leheküljeline materjal, millega võiks sobival momendil eksperimenteerida. ... Kuni on veel võimalik, täiendan kodulehe ‚complements’ osa. ... Helenil oli täna väga halb olek, lähen vist õhtul sinna tagasi. ... Vahepeal sain Erkilt maili, milles teatas et kodulehe tehnilised probleemid on lõpuni lahendatavad – tore!

Laupäev, 2. veebruar. Eilne päev kulus Heleni „valvamisele” ateljees. Tema halb olek kadus medikamentide manustamisel momentaalselt. Öö läbi vormistas ta vaipu Saaremaa näitusele saatmiseks. Õhtul viidigi need ära. ... Täna pean kodulehe materjalid lõplikult ära vormistama. Esmaspäeval peaksid need Erki poolt värvatud kujundaja-IT-noorhärä kätte jõudma.

Pühapäev, 3. veebruar. Eile toimus ehtne „vaimude öö”, korrapäratud kobistamised käisid aknalaua ja ahju pahel pidevalt, need kestsid hommikuni. Seekord oli tunnistajaks Heili, kes seda kõike pealt kuulas. Igaks juhaks põles mul laelamp. Need kobistamised, küll väikeste vaheaegadega on mul kestnud juba pool aastat, kuid nii ägedat ja ahjuni jõudvat pole varem esinenud. Täna on seni veel rahulik. ... Muidugi pidin jälle korrigeerima, need olid väikesed asjad, näiteks „kanoonilise esituse” asendasin „konstruktiivse esituse”ga, mis klapib palju paremini, jne. Kannan Erkile ette, et minu poolt on kõik valmis. ... Helen on õnnelik, sest Inge Teder tahab ka teda oma monograafias käsitleda. Leian, et see on täiesti õige.

Esmaspäev, 4. veebruar. Hommikul helistasin Jüri Martinile SERRi aastaaruandele allkirja saamise asjus. „Kammerkonverentsi” kogumikust ei sõnagi. Homme kokku saades teen ettepaneku see kiires korras SERRi teaviku kujul välja anda. On ju sellest konverentsist möödunud juba 16 kuud! ... Täna õhtul sain kätte kodulehe avalehe kujunduse – aluses oli see ehmata, võõrastav, sinine ja kribuline, kuid hiljem järgi mõeldes – käib küll, originaalne. Jääb nii! Oluline on selle lõpule viimine.

Teisipäev, 5. veebruar. Euroõlikoolis Jüri Martini käest SERRi aastaaruandele allkiri võetud, teada saadud, et kammerkogumik ilmub olukorra sunnil veebruaris, TLÜAR raamatuvõlg korrastatud ja dokumendid maha jäetud (nagu mulle sealt telefonitsi teatati), Maksuametisse aruanne esitet ja Krediidipangast stip kätte saadud, reageeringuid kodulehe kujundaja poolt ei ole. ... Niisugune oli vastlapäeva esimene pool. Nüüd uuesti jalad alla ning marss Grossi poodi ja ateljeesse ning raamatukokku mahajäetud dokumendi järgi.

Kolmapäev, 6. veebruar. Eilne päev oli väsitav, mitte ainult jooksmiste pärast. Väsitavad on lõpmatud ootamised ja etteheited. Paraku seisab minu töö korralik lõpetamine minu enda puuduste taga. Ma ei tule ise toime kodulehe sisestamise, selle statistikabloki käivitamise, uute meili aadresside vormistamise ning samuti kammerkongressi kogumiku kannatliku äraootamisega. Praegu pean ära ootama kodulehe kujundaja reageeringut – millegipärast ei ole ma kindel, et üldse reageeritakse. Aitab jorisemisest! Kõik on korras, antud juhul ei tundu ka põhjust olevat midagi korrigeerida või täiendada. Nii ei jäägi muud üle kui oodata ja lugeda midagi. „Peterburi kultuurilugu” hakkab üksluiseks muutuma. ... Eilne saade „Meie” kippus ulmeliste kilda kalduma. Selles esinenud „indigo laps” torkas silma oma kõrge enesehinnangu ja

enesekindlusega. Seda olekut õigustas ta sellega, et mäletavat end olnud eelmises kehasuses suur pealik. Kas sellest piisab? Tema kreedo – tuleb tegutseda mitte ettekirjutuste vaid oma tõekspidamiste järgi. Niisugust „ketserliku” seisukohta olen ka mina järginud. Samuti nõudis ta lugupidavat suhtumist teiste poolt. Ka mina olen igasugustest etteheidetest ja näaklemistest kõrini.

Kuna olen „ooteseisundis” ja midagi targemat teha pole, hakkas targutusi sisse toksima. Mind ei häiri see, et struktuuri kompaktsel kanoonilisel esituse vastu huvi ei tunta. Ei häiri ka see, et puhta struktuuri analoogi ma looduses tabanud ei ole. Alati jäävad domineerima elementide empiirilised omadused nende sümmeetriaomaduste ees jne. Ei häiri ka, et päratult suure struktuuri tunnusmaatriks on päratult² suur. See, et puhta struktuuri analoogi looduses ei ole tabatud, ei tähenda, et puhta struktuuriga seotu ei kuulu loodusteadusse. Päratult² suurt tunnusmaatriksit ei pea esitama päratult² suurel paberil, esitada võiks vaid otsitavad atribuudid. Struktuur on üks maailmatunnetuse või -käsitlemise aspektidest. Inimene oma piiratuses ongi võimeline vaatlema kõike vaid „oma mätta otsast” ehk omast aspektist. Nii käsitletaksegi kõike kas füüsikalisest, sotsiaalsest, kosmoloogilisest, ökoloogilisest, kunstilisest, keemilisest, matemaatilistest, ajaloolisest, ... või näiteks semiootilisest aspektist. Need aspektid tükelduvad omakorda muidugi veelgi kitsamateks alam-aspektideks jne. Vaid „Taevaisa” isiklikult omab terviklikku ülevaadet. Kuid ka tema on altpoolt tükeldatud Jehoovaks, Jumalaks, Allahhiks, On konstrueeritud ka rida tehiskonstruktsioone nagu demokraatia, kommunism, vabaturumajandus, edukultus, antiglobalism, inimõigused, mitmesugused radikaalsused jne, mille alusel püütakse agressiivselt kujundada inimmassi homogenseks tervikuks. Miks peab kõik ühesugune olema? Lõhnab umbrohu järgi. Jään oma „liistude ajuurde”, sellest ma ei pääse ega tahagi. Inimloom selles teistest loomadest erinebki, et peale söömise, sigitamise ja saastamise produtseerib ka midagi muud. Paraku tekitame saasta ja müra liiga palju. Infoühiskond on ka müraühiskond.

Neljapäev, 7. veebruar Kollase Roti Aasta algus. Kuna „ooteseisund” kestab ei osanud muud targemat teha, kui hakata kroonikast välja noppima kõik „struktuurisemiootikaga” seotu, alates aastast 1973. Materjali on palju, püüan teha lühikroonika. Tegelen sellega vaid niikaua kuni see „ooteaeg” läbi saab, sest sügavat mõtet sellel pole.

Reede, 8. veebruar. Võtsin kujundaja Janariga ise ühendust. Täna hommikul sain vastusmeili. Minu IT-võhiklikkuse tõttu esineb veel teineteisest möödarääkimisi, kuid ehk veab asja kunagi lõpuni. ... Helenil oli täna kohtumine Inge Tederiga, kellele ta raamatu jaoks materjalid üle andis. ... Lühikroonika väljaselekteerimine on küllaltki mahukas töö.

Esmaspäev, 11. veebruar. Kaks vahepealset päeva ei teinud ma suurt midagi, käisin Heleni ateljee „kuningakogus” ja jõudsin järeldusele lühikroonika läbisirvimise mõttekusest ja selle kirjanemise mõttetusest. Tänaane tööpäev algas kell 5.49. Alustan kujundajale kodulehe failide Heleni pakkumiste ärasaatmisega vanakraami kokkuostjatele. ... Paraku ei tulnud päeva jooksul reageeringuid kuskilt. ... Õhtul hilja ilmutud välja kujundatud kodulehe „toorik”. Seal on veel kohendamist, ja loodan et tekstid ka PDF'i kujul ilmutatud saavad.

Teisipäev, 12. veebruar. Asjad siiski edenevad. Kujundaja oli korrigeerinud kodulehe avakülge ja viinud kõik mu failid PDF'i. Tore! Peale selle on tema poolt PDF'itud materjal palju ilusama väljanägemisega kui digar'laste oma. Kuid praegu pole see veel valmis. ... Tahtsin juba oma kodulehe eestikeelset resümeeed täiendada järgmise mikrotraktaadiga:

Graafiteooria staatusest

Paljude ja ka minu arvates on selline teooria tõesti olemas. Samas on üks kõrgelt kvalifitseeritud AMS seltskond koostanud „2000 Mathematics Subject Classification” (MSC) kus sellist subjekti ei eksisteeri. Sellesse 97 subjekti sisaldavas MSC-loetelus leiame küll nii numbrilise kui ka väljateooria, diferentsiaalgeomeetria, üldise topoloogia, arvutiteaduse, rühmateooria, ... kui ka astronoomia, mängu- ja elektromagnetika teooria ning geofüüsika, kuid graafiteooriat seal ei esine. Siiski, 05-xx all leiame *Combinatorics* olemasolu, mille sees esineb ka graafide atribuute nagu näiteks, 05C38 – *paths and cycles*, 05C40 – *connectivity*, 05C60 – *isomorphism and reconstruction*, 05C62 – *structural graph presentation* (nimi sobib mulle suurepäraselt, kuid pole aimu mida nad selle all mõtleavad), 05C85 – *graph algorithms* jt. Mina käsitlen loetletutest nii mõndagi. Klikke ma millegipärast ei leidnudki. 05C all käsitletud orbiidid on

hoopis midagi muud kui graafidega seonduv. See, et 2000 MSC-loetelu just niisugune on, pole midagi imestada, sest ju sel ajal olid kära tekitanud näiteks *potential theory* (31-xx), *several complex variables* (32-xx), *special functions* (33-xx) jt. Paraku tõepoolest pole graafiteooria millegi erilise silma paistnud. Selles tohuvapohus ei jäägi muud üle kui oma spetsiifilist käsitlust struktuuri-semiootiliseks nimetada. Ja ega selles nõ „kõrgemaks matemaatikaks” tituleeritud eriti ei olegi.

Valentinipäev, 14. veebruar. „Ootelolek” hakkab tüütama. Koduleht pole edasi nihkunud ja kammerkonverentsi kogumikku ootan juba pea poolteist aastat. Muidugi olen ise süüdi ka minust sõltuvate ettevõtmise mitte ette võtmises, kuigi vajan ka seal „välisabi” (graphs’i statistika ja meiliaadressid, Mallorca käomapanek jt).

Reede, 15. veebruar. Eile oli mul „väljakutse” Hermannisse, Helen oli haige ja vajas järelevaatust. Paraku kujunes see aga pingeliseks, mitte-sõbra-päevalikuks näaklemiseks. ... Hiiule jõudes märkasin, et koduleht on nihkunud sammu võrra valmimisele lähemale. Mingi väsimus on kallal. ... Õhtuks oli koduleht ilusasti paigas, olen Janarile väga tänulik. Kuid paraku ei õnnestunud tal Hot’ist „ülekgamine” teostada, sest minu Hot-kodulehekülge seal ei olevat fikseeritud???

Laupäev, 16. veebruar. Üritan oma Hot-leheküljele ligi pääseda ja paigutada sinna klikkimiseks lehekülje uue aadressi. Eks hiljem võib-olla Innari abiga õnnestub ka vahetu ümbersuunamine teostada. ... Loomulikult ei õnnestunud mul Hot’i „kivistunud” kodulehele midagi lisada. Tundub, et ainuke toimiv operatsioon seal on „kustuta”. ... Homme ei jää muud üle kui teha „kirjanduse lehitsemise päev”.

Esmaspäev, 18. veebruar. Kirjanduse lehitsemine kujunes vana ENE sirvimiseks, mida ma siiski ei kahetse. ... Hommikul õnnestus Janaril Hot’ist graphs’i peale „ülekgamine” ära teha. Tähtis samm edasi! ... Janar oli nõus „uue projekti” raames avama graphs’i juures suhtlusportaali. Minule on see veel korralikult läbimõtle mata asi. Pakilisemad probleemid on praegu uute meiliaadresside fikseerimine ja statistikabloki käivitamine, millega ma ise toime ei tule.

Kolmapäev, 20. veebruar. Eilse päeva olin jälle haigevoodis. Ka Erki on haige. Täna ma ilmselt arvutist kaugemale ei jõua. Helen käis enne lõunat mulle nassvärki toomas – tubli tegu tema poolt. ... Janar on nõus teatud tasu eest e-maili aadressid ära tegema, neid on ju 7 tükki (Erki, mina, Jüri, Helen, Kane.Juku, Heili ja SERR ise). Innar soovib mul tutvuda Jacob Moreno oopusega süsteemidest ja keelest, millele ta omapoolseid kommentaare lisanud on. Praegu tutvun selle mahuka sisukorraga, mis ise juba 6-leheküljeline on. ... Mõni aeg hiljem tekkis tal küsimusi struktuursuse teemal, Erkil aga küsimusi minu kokkulepetest Janariga – niisiis hakkam küsimusi harutama.

Neljapäev, 21. veebruar. Hommikul olid mul meilid Janarilt graphs-meili aadressidega ja Innari struktuursuse teemal. Asi edeneb! ... Ja edeneb tormiliselt, Janarilt tuli 2800.-ne arve ja siis tuli kuskilt personaalne „Audi” pakkumine. Need mõlemad saatsin Erkile edasi. ... Täna oli üldse suur meilisadu. Leidsin TÜ ja TTÜ raamatukogudes ka Innari poolt märgitud J.Bertin’i „Graphische Darstellung” alasete oopuste olemasolu.

Reede, 22. veebruar. Täna öösel oli jälle „kummitas” ja ma ei saanud magada. Hommikul läksin panka ja kandsin Helenile üle puuduva summa, mida homme temalt Hansapank nõuab. TLÜAR’i RVA’st tellisin J.Bertin’i saksakeelse ja TTÜ’st sain kätte tema teise, „Graphics ...”. Kohe nägin, et tegemist on graafikute töötlemisega, millesse ma põhimõtteliselt süvenema ei hakka. Lehitsen selle siiski läbi, sest üks peatükk kannab nime „A Semiological Approach to Graphics”. Otsin ülesse ka oma ainukese Umberto Eco oopuse (Innar ütles, et tahab tema juurde kunagi stazheerima minna, tal on sidemeid). Selles raamatus on mäletavast palju juttu ka „struktuurist”, mis kunagisel lehitsemisel väga segaseks jäi. ... Niisiis, sellel nädalal oli nihkeid edasi. Graafikute struktuuri jutt ei muuda, vaid hoopis kinnistab minu enda seisukohti. Lõpetan tänaseks töö, on muidki nokitsemisi, ja väsinud olen ka.

Eesti Vanbariigi 90. aastapäeval. Hommikuse „Tähelaeva” külaliseks oli täna Andres Tarand, millega seoses meenus mulle minu botaanikaia „ajastu”. Selle heietuse asemel pean siiski pöörduma jälle Janari

poole, et ta mu kodulehe statistikabloki käima paneks. Püüan nüüd sõnastada veelkord oma seisukohad struktuursuse asjus ja õhtul vaatan presidendi vastuvõtu ära. Ongi kogu tänane päevaplaan.

Esmaspäev, 25. veebruar. Janar pani mu graphs/stat'i tööle. Põhjalik teave, praegune seis: veebruaris 57 külastust, millest suurem osa on minu enda kontrollimised + võrgust + USA + tundmatud pöördud. ... Ööseks lähen Mustamäe ateljeesse „Helenit valvama”. Ongi hea, mul ju siin toas „kummitab ja koputab”, möödunud ööl ei saanudki magada.

Kolmapäev, 27. veebruar. Ega pole enam erilist tahtmist päevikut toksida.. Tahaks ära lõpetada, see seisab vaid töö lõpuleviimise taga, täpsemini, „kammerkongressi” kogumiku ilmumisega seotud toimingute taga. Muu on stabiliseerunud, kodulehe uuendamise ja täiendamise plaanin mai algusesse, „Mallorca” vajab ka käimapanekut. ... Teen jooksva kokkuvõtte struktuurist kui niisugusest..

Struktuuri tähendus

Struktuur (ladina sõnast *structur* '(sise)ehitus') on filosoofiline kategooria, mis on määratletud kui süsteemi elementide (enamasti püsiv) seos ja vahekord ehk organiseerimisviis.

Selgitusi

Struktuuri mõistele aluse panijaks peetakse mõnedes filosoofia teatmeteostes Immanuel Kanti, mõnedes Georg Wilhelm Friedrich Hegelit ning mõnedes mitte kedagi.

Struktuuri siin esitatud tähendus on nõ läbilõige erinevatest sõnastustest. Kuna tegemist on abstraktse, filosoofilise kategooriaga, siis on sellel ka varieeruvaid tõlgendusi. Ollakse eri meelel, kas struktuur on püsiv või enamasti püsiv; kas on tegemist mingi seletamatu seosega või seostega elementide vahel, jne. Kokku on lepitud järgmistes määratlustes:

Struktuuri mõiste on tihedalt seotud *seeduse*, *vormi*, *paratamatuse* jt sugulaskategooriatega. Struktuur on kõigi realselt eksisteerivate objektide ja süsteemide *lahutamatu atribuut*.

Seoses materია struktuuritasemete (struktuuriaspektide) mitmekesisusega on mis tahes süsteem *multistrukturne*.

Struktuur jääb muutumatuks, *invariantseks*, vaatamata osade ja terviku enese pidevale muutumisele, see muutub alles siis, kui kogu tervik teeb kvalitatiivse hüppe.

Teisest küljest sõltuvad struktuuri, kui terviku, elemendid terviku struktuurist ja etendavad kvalitatiivselt erinevat osa olenevalt nende seostatuse viisist – *positsioonist* – struktuuris (graafiidi ja teemanti näide).

Märgitakse, et struktuuri täpne definitsioon antakse *isomorfismi* mõiste abil.

Tõlgendusi

Struktuuri filosoofilise määratluse laialivalgusus on pannud tunnetus- ja süsteemiteoreetikuid [Tjuhtin, V., 1972] ning matemaatikuid seda mõistet täpsustama ja konkretiseerima. Samal ajal ei huvitu tunnetusteoreetikud mitte nõ puhtast struktuurist vaid tunnetatava objekti struktuurist.

Väidetakse, et struktuur on *süsteemi abstraksioon*, kus selle elemendid ja seosed on minetanud oma empiirilised tähendused, kuid säilitavad erinevusi oma *positsioonide* näol struktuuris. Kuna süsteem on (üldjuhul) paljuaspektiline, seda võib dekomponeerida osisteks erinevatest aspektidest, kus igale aspektile vastab oma struktuur.

Märgitakse, et tunnetatava objekti struktuuri avaldamise adekvaatseks „keeleks” on *matemaatilised vahendid*, mõisted ja meetodid. Süsteemiteoreetikud konkretiseerivad, et struktuuri eksplikaadiks (äraseletajaks) on *graaf*.

Struktuuri mõistele on omane eriline, samal ajal universaalne suhete (seoste) tüüp – *kompositsioon*. Kompositsioon on matemaatilisel avaldatav valemite, võrrandite, maatriksite, graafide jt matemaatiliste vahendite abil.

Abstraktseteks ehk mõistelisteks võib lugeda ka järgmisi struktuuri tõlgendusi:

Struktuuriks on algebras nimetatud ka *võre*. Õige on siin see, et tegemist on graafiga, kuigi väga väikesest alamklassist. Siiski on see arusaamatus sellest, et omaaegne G. Birckhofi "Lattice Theory" oli vene

keelde tõlgitud kui "Теория структур". Struktuur on matemaatikas *hulk*, millele võib olla lisatud täiendavaid matemaatilisi objekte.

Probleeme

Peamine probleem seisneb struktuuri abstraktse mõiste erinevates tõlgendamistes. Siin on esitatud pea kõik sellele mõistele omistatud selgitused ja tõlgendused. Nii mõnedki näevad nende vahel vasturääkivusi. Kõik katsed formaliseerida struktuuri olemust nõuavad nende vasturääkivuste, st nii mõnegi täpsustuse, elimineerimist.

Struktuuri mõiste ära seletamise katsed on märgatavad Saksa [Schmidt, H., 1991] ja Vene filosoofilistes teatmeteostes. Mujal, ka Eestis huvitatakse viimasel ajal rohkem eksistentsialistlikust filosoofiast ning on loobunud struktuuri mõiste käsitlemisest üldse [The Penguin Dictionary of Philosophy, 1997; Meos, I., 2002]. "Struktuur" on devalveeritud mitmesugusteks „eritähendusteks". Internetis domineerivad selle märksõna all peaaegjalikult ametasutuste üksused ja isikkoosseisud.

Kõik püüdlused struktuuri olemust ära seletada on viinud paratamatult graafide juurde, kasvõi nende diagrammide näol [Mereste, U., 1987].

Struktuuri formaliseeritud tähendus

Selles kooskõlastamatute selgituste, tõlgenduste ja probleemide virrvarrist on omaks võetud, et struktuur on kujutatav *graafi* näol ning struktuuri mõiste on määratletav *isomorfismi* abil.

Täpsustagem, et struktuur kujutab endast *isomorfsete graafide täielikku invarianti*, st invariantsete orbiitide (positsiooniklasside), aluste (omavahel mitteseostatud elementide klasside), klikkide (omavahel tihedalt seostatud elementide klasside) jt struktuursete atribuutide süsteemi. Samuti väidame, et igasugune protsess on kujutatav selle seisundeid kujutavate struktuuride järkjärguliste muutustena, struktuuride jadana. Struktuurisemiootika tegeleb nõ *puhta struktuuriga*.

Olgu struktuuriga nii nagu on, aga praegu pean apteeki rohu järgi minema ja viima selle ligemisele. Ilmselt peangi täna ateljeesse jääma.

Reede, 29. veebruar. Kolmapäeva õhtu oli konfliktikas ja öö möödus kägarasendis. Neljapäeva suurim tegu oli mu marssruut Mustamäe ateljee – Hermannini (kus ma võtsin kaenla alla gobelääni „Lugu”) – galerii Portaali (kus see ülesse riputat sai) – TLÜAR (kust sain Tartust tellitud, kuid mõttetuks osutunud raamatu) – Hiiu (kus ma lõpuks hinge tõmmata sain). ... Mõttetuks osutus J. Bertin'i „Graphische Darstellungen ...”, mille ingliskeelne variant mul juba käes oli. Seda Innari poolt soovitatud oopust pean mina „empiirilise nähtuse struktureerimist graafilisele kujule”. Innar ongi veendunud, et süsteemi parim kujutus on graafiline. Ta on kusagilt välja peilinud ka minu kunagise „Isoquanta models”, kus kogu statistiline analüüs ongi graafikute kujul hoomatav. Tegemist on minu kunagise „eduka praktilise tegevusega” selles vallas, millest ma, kui mulle mitte huvitavast, loobusin graafide „ebapraktiliste” atribuutide kasuks. ... Uue kodulehe külastajaid on veebruaris olnud 138, huvitav, et ligi 70% on Eestist.

Esmaspäev, 3. märts. Kaks päeva olen haigena teenindanud veelgi haigemat Mustamäe ateljees. Põhiline vaidluseteema ongi see, kes on tegelikult haige ja kes vaid näiliselt. Tulin korraks ahju kütma, et siis retseptirohi kasutajale kohale viia. Kodulehe eksponeerimisega olen seni rahul. ... Tegelikult on Helen juba ammu päris haige, kuid mul on keelatud sellest rääkida, veelgi enam kirjutada. Heili küsis, kas on aids, vastasin, et see küll mitte.

Kolmapäev, 5. märts. Olen Hiiul ja „stipi” järgi käimas. Tundub, et Helenil on täna parem. Sooritan mõned rutiinsed arvutiprotseduurid ja lähen tagasi „valvesse”.

Reede, 7. märts, Sirjega abiellumise 23. aastapäev. Olen Hiiul käimas, Helenil pole parem midagi. Arstile minekust keeldub. Onko info telefonid nii telefoniraamatus märgitu kui ka Express Hotline'st saadud „ei ole kasutusel”. ... Teen mõned arvutiprotseduurid ja siis pean tagasi minema.

Pühapäev, 9. märts, Tallinna pommitamise 64. aastapäev. Mustamäel on olukord pingeline ja sõimlev, arsti kutsumise teema on keelatud. Eile, pärast kolme greibi ärasoomist oli Helenil parem. Nüüd domineerivad

uued ehk vanad hädad. Hetkel kasutan Hiiu vaikust. Saatsin Janarile kodulehe eestikeelse kokkuvõtte täiendatud variandi. Kogu lugu!

Esmaspäev, 10. märts. Jooksen mööda Enargiamüügi ja pangakontoreid Heleni arvete maksmise asjus. Kõik see toimub millegipärast Heleni söimlemise taustal. Ta on ikka päris haigeküllane, ei saa aru milline nendest see peamine on. ... Teen Hiiul väikese vaikuse pausi.

Kolmapäev, 12. märts. Juba teist ööd ööbin Hiiul, ateljee pingeline õhkkond on mind äärmiselt ära väsitanud. Kohustuslikke teenuseid ja käike püüan jätkata.

Neljapäeval, 13. märtsil on olukord muutumatu.

Reede, 14. märts. Just praegu helistas mulle frau Rubinstein-Normet ja tundis huvi minu käekäigu vastu ning tuletas meelde poolelijäänud Tõrvandi projekti. Igal juhul tore, et helistas. ... Kaela peal on ka Statistikaamet oma aruande nõudmisega.

Laupäev, 15. märts. Täna Heleni-teenindamine oli eriti pingeline, inetu küll öelda, tema hüsteeritsemise pärast. Arsti kutsumine on tema poolt rangelt keelatud, ta tohterdab ennast iseteadlikult kilogrammide kaupa külmutatud puuviljade söömisega, miski muu sees ei püsi. Mis nii edasi saab? ... Ega täna jaksagi midagi muud teha. ... See, mis ma praegu kirja panin on Heleni arusaama järgi suur kuritegu, sest kõik on salastatud.

Pühapäev, 16. märts. Tunnen end halvasti ja loodan, et ei pea kuhugi välja minema.

Esmaspäev, 17. märts. Siiski läksin eile korraks Hiiu poodi kuid jäin neljaks tunniks ukse taha, kuna välisvõtit kaasas ei olnud ja Heili jõudis vahepeal plehku panna. Ei jäänud muud üle, kui kurseerida buss 33'ga Kopli vahet, nii oli soojem kui ukse taga seista. ... Täna hommikul jõudsin lõpuks statistikaaruannetega maha. Ateljeest tuli väljakutse, mille täitmine täna rahulikult läks. Sain ka aruanded lõpuks ära viidud. ... Koju jõudes vaatasin oma „Kroonika järge” ning hakkasin kahtlema selle avaldamise mõttekuses. ... Tundub, et Janar „streigib” kodulehe korrektiivide sisseviimises. Kas peaks siiski Kreitsmani välja kutsuma?

Kolmapäev, 19. märts. Jooksen ringi Mustamäe kohustustega. ... Lõpuks ometi on Janar kodulehe korrektiivid sisse viinud.

Suurel Reedel. Keskpäeval jõudsin lõpuks koju ca 20-tunnisele puhkusele. Nokitsen natuke arvuti taga ja heidan magama. „Diskrimineerivasse orjusse” naasmise peale mõelda ei taha.

Ülestõusmispühad. Hommikul viisin padajänni koos pühadekaardiga Heleni uksest sisse ja tuln tulema. ... Praegu istub „väljakutsutud” Kreitsman kõrvaltoas ja uurib Mallorcat. Millega see lõppeb, ei oska aimata.

Lõppes sellega, et Work'i saime siin ja WiFi Hiiu pubis (kus on selle leviala) käima. See ei olnudki nii keeruline kui enne arvasin. Talle oli Mallorca uus nähtu ja ta kiitis seda. Ta uuris seda korralikult ja selle tulemus on mulle väga vajalik. Juttu oli ka PDF kirjutajast ja mobiiltelefoni foto-mälu-kaartidest. Tore! Olen Kreitsmanile tänulik, ja oleks veelgi tänulik, kui ta ei oleks pidevalt rõhutanud asjaolu, et ta tegi 1000-kroonise töö mulle ära vaid 400 krooni eest (mille ma ise välja tingisin). ... Pärast seda tõi ta 2-liitrilise Pootsmanni õlle ja ta hakkas meenutama teda puudutavaid minevikuhetki Hiiul ja Aegnal. Hiljem jõudsim ka vastastikku arusaadava „filosoferimiseni”. Ei ole välistatud, et tema abi on ka edaspidi vaja. Oluline on ka see, et ma sain korraks eemalduda Mustamäe painajalikkusest. Kõike seda oleks saanud kirjeldada ka värvikamalt, kuid ma olen juba väsinud.

Küüditamise mälestuspäeval. Eile pärast Mustamäe käiku läksin TLÜAR'i raamatut tagastama, kus ma kohvikus kohtusin juhuslikult madam Normetiga, kellega ma pikalt lobisema kukkusin, kuna pole pikka aega kellegagi vabalt vestelda saanud. Eilse päeva püüant on see, et avastas Mallorcal PDF-kirjutaja olevat. Nüüd hakkab kohe pulgale salvestatut kontrollima. ... Selgus, et see PDF ei järgi minu doc-lehekülgede häälestust, mis tõi küll ei ole standardne. Uurime veel. ... Mustamäekäik oli pingeline nagu ikka, Helen

psühhib (minu toodud maasikad on liiga suured, millega ma teda tapvat jne), kuid ma pean veel tagasi minema.

Neljapäev, 27. märts. Eile sai Helen oma poja käest toiduraha, ja täna öösel õnnestus mul kodus olla. Hommikusel helistamisel osutus Helen küllaltki positiivselt reipaks. Oleks hea, kui see olek kestaks ka minu päevase visiidi ajal. ... Paraku mitte. Koorus välja asjaolu, et ta ilmselt vihkab mind piiritult, sellepärast tema „kättemaksev” psühhimine ja muu. Mina ei oska siin midagi muuta. Suur, suur jama. ... Ka Kreitsman surus end täna peale, „minu abistamise eesmärgil”. PDF’iga midagi teha ei õnnestunud, kuid kuvari joonlaua tollid sai sentimeetriteks ümber häälestatud küll. Rohkem kui mõnikümmend krooni mul talle anda ei olnud võimalik, sest homme ootab minu vihkaja mind padajänniga. Mul oleks muidugi parem, kui ei peaks kellegagi kokku puutama.

Laupäev, 29. märts. Tahaks juba lõpetada mitte eriti mõtteka olmekroonika sissetippimise, kuid harjumuse pärast jätkan. ... Eilne Mustamäe visiit kulges küllaltki rahulikult. Oleks hea kui täna ka nii pääseks. Heleni olukord on muidugi kole. Süüa ta peale külmutatud maasikate ja piima eriti muud ei saa – enamast kõik tuleb välja. Kõige rumalam on see, et arsti kutsumine ja kutsumisest rääkimine on kategooriliselt keelatud – kohe läheb söimamiseks lolli inimese tema asjadesse sekkumise teemal. Jne.

Ilmselt pean teavikuna välja andma bisümmeetria alase ingliskeelse variandi. Kodulehe külastatavusega olen enamvähem rahul, siiani ca 8-10 külastust päevas, hits’e muidugi kordades rohkem. Imestama paneb Eesti külastuste 70%. Märtsis on „süvakülastusi” olnud Taanist, Prantsusmaalt, Hollandist, USA’st, Rumeeniast, Venemaalt ja Saudi Araabiast. Mallorca PDF-kirjutaja asjus peab selgusele jõudma ilma Kreitsmani sekkumiseta. Siiani on mul veel arusaamatusi ID-kaardiga i-panka sisenemisel.

Mustamäekülastusel ilmnis, et samasugune kärkiv-käsklev kõnepruuk on Helenil praegu ka Kalevi suhtes. Probleemid on primitiiv-olmelised. Sellesse tuleb suhtuda kui tsirkusesse – teisiti ei oska. Paraku ei saa seda mainimata jätta. Samas on ka aru saadavad Heleni ponnistused ja tema praegune olek – kui ta vaid arsti poole pöörduks.

Esmaspäev, 31. märts. Mäletamist mööda oli sel kuupäeval 77 aastat tagasi kõva pakane ja suured lumehanged, kui me emaga Kase tänava tuttava sünnipäevale läksime. Täna on väljas 11⁰ C. ... Eile oli Heleni asjade ajamist linnas. Ta saab kultuurkapitalilt stipendiumi 6000.-. Tore! Täna minu alajäsemed ei funksi, ja ma „streigin”, kuigi peaksin minema Kesklinna Valitsusse Kalevi korterijärjekorra ja Kultuurkapitali Heleni stipipaberi asju ajama. Kalev on, vastupidiselt oma emale, kindel selles korterijärjekorras seismise mõttetuses. Minu ülesanne on Kalevit veenda vastupidises. Paraku on nad mõlemad jäärad, nende sünnikuupäevad on kõrvuti ning minu ponnistused on viljatud. ... Tänapäevase seisuga juhib jälle India minu kodulehe väliskülastatavuse pingerida (kui mitte arvestada tuvastamatuid, google’t, com’i, net’i ja org’i).

Neljapäev, 3. aprill. Kreitsman on pidevalt helistanud ja nõudnud Mariorka korrastamisele lubamist. Seda ma talle lubanud ei ole, kuna kreitsmanlike eksperimentide asemel loodan vajalikku teavet saada Mallorcaga kaasa antud kuid seni veel tehnilistel põhjustel avamata CD pealt. ... Väldin igasuguseid liigseid kontakte. Täna valmistun „operatsioonile” st pediküürile minekuks.

Reede, 4. aprill. Eilne „operatsioon” senjoora Monika käe all oli põhjalik., see puudutas ka haavandit, instruksioone edaspidiseks ja kuu aja pärast uuesti teostamist. Jalg on praegu hell ja käimine on piiratud. Korraks sain siiski Mustamäel poes käimise ära tehtud. Helen nõuab muidugi rohkemat. ... Kreitsman helistab pidevalt, nii et telefon on punane, tunnen ära tema helistamise maneerist – toru ma hargilt ei võta, kuna mul pole praegu vastuvõtu aeg.

Pühapäev, 6. aprill. Tegelen jalaravi, Mustamäe varustamise, oma tööde lõppvormistuse ja käimiste minimeerimisega. Kreitsmanile sai öeldud, et mul ei ole vastuvõttu, kuid ta helistab ikkagi. ... „Mallorca’ga” kaasas olev instruksioonide CD tekst osutus hiinakeelseks. Mustamäe käigule võtsin arvuti kaasa, et kontrollida oletatava WiFi olemasolu seal, kuid seda ei olnud. ... Valmistun homseks arstivisiidiks.

Teisipäev, 8. aprill. Praegu on kujunenud välja nii, et hommikul käin kirurgi juures sidumas, siis apteegist ja poest läbi ning mõneks ajaks koju puhkama. Pärast lõunat on Mustamäe varustus visiit, mis kõik kokku nii väsitab, et sunnib kohe põhku minema. ... Visiit kujuneski Heleni etteheidete ja sõimu ärakuulamiseks – ma olevat suur egoist ja muidu lojus. See „suur egoism” tähendas ilmselt seda, et ma nahaalselt tegelen oma jalaraviga, selle asemel et kogu oma võhmaga vaid teda ümardaks. Jama! Vähemalt homse päeva tahaks küll vahele jätta. ... Surfasin natukene internetis ja tuju läks paremaks. See surfang oli muidugi kergemeelne, vaatasin kas Google leiab spetsiifilisi struktuurisemiootilisi märksõnu ülesse. Küllaltki hästi leiab. Samas on nii mõnedki terminid teiste poolt „ära varastatud” ja neile hoopis teine tähendus antud.

Neljapäev, 10. aprill. Täna pärast sidumist ei pääse ma Mustamäe visiidist. Mind juba hoiatati ette, et eelmine kord olevat ma toonud „valesid” toiduaineid, kuigi valisin neid täpse spikri alusel. ... Jõudsin siiski ka valitud graafide ingliskeelse teaviku alguse hakkama panna.

Laupäev, 12. aprill. Eilne Mustamäe visiit kulges rahulikult, käisin Heleni kommunaalmakseid maksmas jne. Täna sain maha valitud graafide ingliskeelse teaviku esialgse kokkupanekuga. Telefon on välja lülitet, sest Kreitsman helistab pidevalt, kuigi ütlesin talle, et vajadusel helistan ise. ... Tänase visiidi ajal üritasin Helenile sisendada meedikute poole pöördumise vajadust. See üritus lõppes täieliku krahhiga. Ta pole juba kuu aega toast välja saanud. Mis saab niimoodi?

Esmaspäev, 14. aprill. Täna tulid Helenil ka töömõtted pähe, tagasihoidlikud, kuid siiski. Loodan, et see ei ole vaid hetkeline mõttesähvatus. ... Tundub, et pean ikkagi vasoloogi juurde pääsema, kuigi teatati et „numberid ei ole”. ... Ingliskeelse teaviku asjad liiguvad tigusammul.

Kolmapäev, 16. aprill. Olen Hiul käimas. Tulin Regionaalhaigla tuttava vasoloogi vastuvõtult. Ilmselt jään sinna mõneks ajaks käima. Õhtul pean ilmselt Helenile jälle seltsiks ja asjaajajaks minema. Võtan mõned tööasjad kaasa, ehk õnnestub midagi teha. Tema mõtleb ainult oma tervise peale, kuid meedikutega ei kontakteeru põhimõtteliselt. Loodab vaid ime peale ja nõuab, et ka minu palvetaksin.

Neljapäev, 17. aprill. Eile õnnestus mul siiski koju jääda ja natuke töötada. Muu hulgas avastasin, et olin kunagi teinud arvutusvea dodekaeedri sümmeetriamõõdu rehkendamisel. ... Täna üritan Heleni toast korraks välja saada.

Laupäev, 19. aprill. Neljapäeval õnnestus Heleni toast korra välja saada Hansapanga lähima rahaautomaadini ja tagasi. Eile viisin talle sünnipäeva lillekimbu. Telefonitsi õnnitlejaid oli palju. Õhtul on ta isegi väiksed lõimed ülesse pannud. ... Täna õnnestus mul koju jalarezhiimile jääda, kuna poeskäigu tegi ära Kalev. ... Toa kordaseadmise eesmärgil tahtsin vana-pentu nässus kuvari välja viia, kuid ootamatult selgus, et see on vahepeal ise töökorda hakanud. Tore, seda vana-pentut läheb mul vahest kirillitsa pärast vaja.

Esmaspäev, 21. aprill. Eile õnnestus Heleni töölainele seada. Hakkaski kitsast triibuvaipa tegema, mille värvikompositsioon näis uus olevat. Oleks muidugi tore, kui ta vaid sellele lainele jääks. ... Loodan, et saan vahepeal ka oma asjadesse süveneda.

Jüripäev. Eile ilmutasin oma „Constructive presentation of the graphs: a selection of examples” ära, kus Kumalo tüdrukud apsu sisse tegid, trükkides selle ühepoolsete lehekülgedena. Täna saatsin selle failid digarisse. Pärast aastaseid otsinguid leidis Erki ülesse oma eesti-inglise sõnaraamatu CD, mida ma nüüd jälle sisse installeerisin. ... Tundub, et Helen on suutnud siiski töölainele jääda. ... Kõige huvitavama teate sain Jüri Martinit jüripäeva puhul tervitades – artiklikogumik olevat valmis!

Neljapäev, 24. aprill. Tänase päeva olulisem teave – Helenil on raha otsas. Tõepoolest, tema viimase aja soovid, poetellimused ja -arved olid väga suured. Lootsin, et tal vähemalt natukene veel midagi alles on. Nüüd ei jää muud üle kui üritada teda toithustada keedukartulite ja tagasihoidlike lisanditega nendele, mida ma üritan kindlustada. Ja nii vähemalt kümme päeva järjest kuni „stipipäevani” välja.

Stipipäevani välja elamise taustal on vaja kindlast kätte saada ja Dharwadkerile ära saata „kammerkonverentsi” artiklikogumik, valmistada ette kodulehe uus korrigeeritud variant ja mõelda kas ja kuidas ilmutada „kroonika järg”.

Laupäev, 26. aprill. Valmistan kodulehe korrigeeritud varianti. Internetist leidsin hollandlaste tugevalt regulaarsete graafide loetelu, kus olid esitatud ka mõned minu poolt indutseeritud bisümmeetrilised, kuid mitte kõik. Erinevate autorite koostatud loetelud on küllaltki erinevad. ... Ilm on ilus. Kavatsesin minna Rahva Raamatusse Tiit Madisoni „pronksiöö” teemalise kõmulise raamatu esitlemisele, kuid nii raha, aja ja jalavaeguse tõttu jätsin selle ära. Piirdun väikese töötegemise ja Heleni toitlustamisega.

Teisipäev, 29. aprill. Eile veendusin Euroõlikoolis, et „kammerkonverentsi” kogumik on tõepoolest olemas, uhkete ilusat värvi kaantega. Toimetamise käigus on minu artiklis küll pisike apsakas, kuid suur tänu Jüri Martinile, et see lõpuks valmis sai. Saatsin vastavad teated ka Ashay ja Jormale, millele nad õhtuks juba reageerinud olid. Tahtsin selgusele jõuda, kas tekste on ka keeleliselt korrigeeritud, et selle järgi oma kodulehel olevat parandada, kuid peale paari komaparanduse ma midagi ei avastanud. Praeguseks on üle hulga aja kavandatud 7. mail SERRi seminar, seekord 31ne. Seekord on tegemist artiklikogumiku esitluse ja võib-olla ka väikese jutuga bisümmeetria teemal. ... Ashay klikialgoritmi artiklis avastasin, et tal ei ole aimu klikk-regulaarsusest tippudest sümmeetrilises graafis, tippudest sümmeetrilise graafi puhul leiab ta vaid ühe kliki, kuigi selle suurus on õige. Pean veel uurima, kas viga ei ole hoopis minul, kuigi praegu näib see mulle võimatu.

Laupäev, 3. mai. Artiklikogumiku esitamisest teatasin ka kõigile „kammerkonverentsist” osalejatele. Eile saatsin Ashay’le kirja klikkregulaarsuse teemal kuhu lisasin pakikese Tallinna vaadetega. Saatsin ühe klikkregulaarse graafi ka Võhandule, et ta selle Kumlanderi programmiga töötleks. Seni pole tulemustest midagi kuulda. ... Nüüd peab selle kogumikuesitluse ära tegema, ootama millal Ashay ja Jorma selle kätte saavad ning kuidas reageerivad, ootama Ashay vastust minu kirjale ning Kumlanderi algoritmitöötuse tulemust, võtma Euroõlikoolist lisaks veel kogumikueksemplare ning jagada neid laiali sinna kuhu vaja – alles siis on kammerkonverents lõpule viidud. Ees ootab ka kodulehe materjalide uuendamine ja „kroonika järje” lõpuleviimine.

Ilmad on ilusad, raha otsas, obligatoorne ateljeeteenimine toimib, tegemist jätkub, alajäsemevaegused muutusteta. Eestis on korraldatud suur vabatahtlik prügikoristusaktsioon, osalejaid üle 45 tuhande.

Kolmapäev, 7. mai. Täna pärast arstikäiku on ees SERRi 31. seminar esitlemaks artiklikogumikku. Valmistan kogumiku esitlemise ürituseks igaks juhuks ette ka väikese sümmeetria-alase materjali. Eelkõige on see vajalik mulle endale – probleemi kristalliseerimiseks.

Kogumiku esitamise ürituse võib kordaläinuks pidada. Ootamatuks osutus akadeemik Krummi nukrus sellest, et tema ettekannet ei olnud seal refereeritud. Viga on muidugi ka Jüri Martini poolne, et ta kogumiku sissejuhatuses ei ole ära märkinud ettekandjad ja nende nimed, kuigi need olin talle kirja pannud. See on kogumiku üks olulisemaid puudusi. Sisse läksid vaid arvutil esitatud artiklid, Lembit Krummile sai seda korduvalt meelde tuletatud. Kahju küll. Ka eksemplare jäi vajaka, pean osalejatele neid veel juurde hankima. Loodan, et Jüri jõuab homme minu poolt koostatud nimekirja alusel kogumikud posti teel laiali saata. Isegi Ashay ja Jorma eksemplarid on veel välja saatmata.

Neljapäev, 8. mai. Täna võrdlesin veelkord Ashay klikitivastusalgoritmi tulemusi enda omadega. Tuleb välja, et mul on siiski õigus – tipusümmeetriliste graafide puhul tuvastab ta vaid ühe paljudest. ... Avastasin, et minu arvutis peaks PDF sees olema, kuid see nõuab sättimist. Tore, kui see tõepoolest nii on!

Laupäev, 10. mai. Püüan hakata leidma klikkregulaarsete graafide osaklikke endeid. Kui Kohovi täiendi puhul on see täpselt tuvastatav, siis dodekaeedri ja Greenwood-Gleasoni täiendi puhul peab seda veel täpsustama. Peterseni täiendil on neid täpselt viis, ja need on mul käes. Üritan leida seaduspärasusi. ... Paraku seisab mul ees tuntud tekstiilikunstiniku abistamissoovide täimine, üritan neid siiski minimeerida.

Pühapäev, 11. mai. Klikkregulaarsete r-klikkide osaklikkide arvud osutuvad kergesti väljarehkendatavateks, teistega on veel probleeme. ... Täna helistas mulle pr. Elfriede Vallik, kes pooleteise tunni jooksul kandis

mulle puhtas vene keeles ette oma seisukohad teaduse ja religiooni vahekorra, pronksõduri uuest asukohast (millega ta rahul oli), üleüldisest vaimususest ja paljust muuski. Kuulasin seda kannatliku huviga ja ei kahetse.

Teisipäev, 13. mai. Sain Ashay käest meili minu kirja ja selles olnud Tallinna-postkaartide kättesaamise kohta. Sellest tekkis tal mõte külastada Eestit. Ex näe! Ka huvitus ta mõnede minu kontseptsioonide arvutil realiseerimisest. Tore, eks näe! ... Jüri käest sain teada, et kogumikud on „vist” eile postitatud. Ashayle selgitasin järjekordset viivitust „põhjamaisest pikameelsusest” tingitud. ... Mustamäe külastus kulges täna õnneks rahulikult.

Reede, 16. mai. Kolmapäeva õhtul külastasin Võhandut, andsin talle kolm eksemplari kogumikku, millest üks oli mõeldud minu poolt Rein Kuusikule andmiseks. Võhandu pakkus hurmavat „iiri kohvi”, ja seda liigse küllaga. Kojutulek osutus raskeks. Eile käisin sidumas, kuid olin nii nõrk (kas ikka veel iiri kohvist?), et ei jaksanud enam koju tulla. Helistasin Erkile, kes pärast oma tööpäeva lõppu viis tundi hiljem mulle autoga järgi tulla sai. ... Kuidas täna jalgu alla saada, ei tea veel. ... Sain küll jalad alla, kuid Mustamäele padajanni viimise lõpu rikkus Heleni hüsteeritsemine ära. Näib, et tema hobi on teraselt pilku heita t e i s t e puudustele. Olen tähele pannud, et tema hüsteeritsemine võtab minult jõudu ära.

Pühapäev, 18. mai. Kui ma eile pärast Hermannis käimist Mustamäele jõudsin, kulges kõik rahulikult, Helen oli vahepeal koguni vaipa edasi kudunud – kuni äkki Helenil kadus kõnevõime, kuigi ta rabeles ja püüdis kätega midagi seletada. Seekord ei jäänud küll muud üle, kui kutsuda kiirabi. Kiirabiarst diagnoosis insuldi, mina pidin selgitama viimase aja seisundeid (jalgade, käte ja mao paistetused). Kiirabi otsustas Heleni kaasa võtta ning arvas, et kõnevõime taastub. Saime ta lõpuks kuidagimoodi riidesse. Ta oli võimeline ka vajalikke asju kaasa haarama, ning kätega vehkides mulle instruksioone andma. Lõpuks sain Ave kaudu Kalevi kätte (tema mobiil oli välja lülitet), kes lubas pühapäeva hommikul ema Regionaalhaiglasse vaatama minna. Väga väsinuna jõudsin Hiiule. ... Kui ma juba riided vahetanud olin, helises telefon ja haigla arst teatas et Helen Kauksi on „finishisirgel” ja ta ootab kedagi tema lähedastest kohale. Mul võttis siiski veidi aega, enne kui „finishisirge” mõiste päralt jõudis. Kell oli juba palju, ja väljas pime, Kalevi kättesaamiseks kasutatav Ave telefoninumber jäi Mustamäele. Heili abiga sain takso Mustamäele sõitmiseks, kust helistasin Avele, et ta Kalevi kohe Regionaalhaiglasse saadaks. Ta lubas seda kindlasti teha. Minust ei oleks olnud öösel haiglasse minejat, ma poleks sinna enam jõudnudki. ... Kodus mõtlesin asja üle järgi. Mina pidasin koos Heleniga tema viimase aja tüsistusi tema põhihaigusega mitte seotuks – kuid viimastel andmetel on see hoopis tagajärg. Ka kogu tema psüühika ja hüsteeritsemine on siis selle tagajärg. ... Kella 9.12'ks ei ole veel Kalevist midagi kuulda ja haigla infotelefoni „telefoninumber pole kasutuses”. ... Ootan veel paar-kolm tundi. ... Praegu sain teada, et Helen on Keila (hooldus)haiglas 6. korrusel palat 14. ... Kell 10 sain teada, et see on sisehaiguste osakond, ta olevat püsti tõusnud ja söönud, kuid ei rääkivat. Palusin tervituse edasi anda. Kaleviga leppisime kokku, et tema käib ära täna, mina pärast Euroüliskooli homme. ... Nüüd vaatan endale midagi söödavat. ... Domineerib väsimus ja kurbus. Püüan homseks jalad alla saada.

Teisipäev, 20. mai. Eile käisin Helenit Keila haiglas vaatamas. Ta ei räägi ega tõuse istukile. Panin talle ilusad Lady sokid jalga, söötsin maasikatega jne. Kohati püüdis ta mulle kätega midagi seletada, millest mina aru ei saanud ning mis teda turtsuma pani. Siiski möödus see paaritunnine kohalolek rahulikult, tundus et toimus vastastikune l e p p i m i n e – see rahustas. ... Olmeliselt on kõige hullem lugu Heleni krediitkaardi kadumine. Kui see tõepoolest nii on, siis ei ole seal enam ka homme otsekorralduse teel Hansapanga poolt nõutavat 900.-. See tähendab peale selle ka veel viiviseid ja muud jama. ... Üldiselt on olukord väga kurb ja masendav. ... Püüan teha midagi töist. ... Jorma on oma kogumiku õnneks juba kätte saanud.

Kalev käis täna hommikupoolel Keilas. Helen oli koomas ja ta nägi teda vaid pool minutit. Raviarst dr. Natalja Korzhets seletas, et tegu olevat haiguse „neljanda staadiumiga”, mis kulgeb suurte valude saatel. Alles eile suhtlesime Heleniga leplikult! ... Kui ta koomast välja tulebki, siis jälle suurte valude maailma. ... Hea, et me eile leplikult lahku läksime! ... Mustamäel otsisin jälle tulutult krediitkaarti. Hiljem sain Kalevilt andmeid, et Heleni krediidiarve pole siiski tühjendatud. ... Lauskurbuse vältimiseks üritan töötada tugevregulaarsuse probleemi kallal.

Richard Wagneri sünnipäeval. Tunnen end väga halvasti. Eile käisin vaevaga arsti juures ära. Keila haiglast, minule kui kõrvalisele isikule teavet Heleni kohta ei anta. Kalevil on telefon välja lülitatud. Ilmselt on need viimaste päevade vapustused, mis mind nii haigeks tegid. Praegu ei ole mul muud mõtet kui kodulehe uus korrigeeritud variant Janarile saata – igaks juhuks kiiresti. ... Sünnipäevaõnnitlejad olid Eeljõed ja Heili ja Erki ning Heints.

Laupäev, 24. mai. Helen suri täpselt minu sünnipäeval. Ka see on üpris märgilik kokkusattumus. Olen mitmendat päeva voodihaige. Mina olin viimane kellega ta veel suhtles, me koguni naljatlesime veel. Kui Kalev järgmisel päeval kohale jõudis nägi ta vaid klaasistunud pilku. Kalevit saan ainult nõustada, arvutist kaugemale astuda ei saa. Ka matusele minek on küsitav. Probleem on nii matuseraha kokkusaamises kui ka matuste enda korraldamises. Nõustan telefonitsi, on veel lahtisi otsi. ... Kuna tunnen ka end peatse „äraminejana”, siis saatsin Janarile täna kodulehe korrigeeritud versiooni igaks juhuks ära. Ega rohkem toksida ei jõuagi.

Heli Keldi tehtud viimane foto Helenist 2007. aasta kevadel Tõnismäel.

Esmaspäev, 26. mai. Vahepeal pidin Erkile juba „testamendi” ära saatma, kuid lükkasin selle siiski edasi. Eile voodist ülesse ei saanud, täna arvutist kaugemale mitte. ... Heleni ärasaatmine toimub 28. mail kell 14.00 Metsakalmistu kabelis. ... Tundub, et Kalev on takerdunud asjaajamistesse. ... Oma lindiga lillekimbu tellisin ära ja kuller peaks selle õigel ajal õigesse kohta viima. ... Ashay sai kogumiku kätte ja on õnnelik.

Hakkavad tekkima kahtlused. Kindlalt tean vaid seda, et Kalev on palju raha saanud, sõtvat taksoga, ärasaatmise aeg olevat „esialgne”, hommikul ta ei teadnud, kas ta eelmisel õhtul mulle helistas jne. Üritan talle Taso kallale ässitada.

Teisipäeval, 27. mail. Kõik on laabunud. Sekkunud on Signe Kivi kogu kursusega, õed ülesse leitud, Päevalehes kuulutusi hulgi, tänu Tiinal meeldetuletusele Heleni soovist tuleb hauaplatsil vaimulik toiming, kabelisse aga kutseline hinnakirjaline jutlustaja. Kalev tõi Heleni telefonimärkmiku, kust Võru-Kaukside aadressi ei leidnud. ... Kell on 4 p.l. ja ma olen väsinud. Hakkan jalga määrima.

Neljapäev, 29. mai. Kõik viimased Päevalehed sisaldasid palju kaastundeavaldusi Heleni surma puhul. Eile jõudsin siiski õigeaegselt matustele. Kohal oli nii jutlustaja kui ka Heleni poolt soovitud vaimulik Tiiu Hermat. Inimesi oli palju nh Heleni kaks õde. Minu tellitud leinakimp kullerdati õigeaegselt kohale. Signe Kivi oli koostanud ilusad laululehed minu poolt saadetud Heleni pildiga (foto Heli Kelt). Alustas jutlustaja, suutsin Kalevi kõrval püsti seista. Tundub, et Kalevi kõrval pöördus jutlustaja minu poole teenimatult palju. Hauaplatsil võtsid sõna Signe Kivi (siiralt) ja Tiiu Hermat (vaimulik-asjalikult). ... Signe Kivi korraldas oma ringi rahvale peielaua Kukus. Heatahtlik-siiralt-vägisi talutas Eve Viidalepp mind Kultuuriministeeriumi mikrobussi ja sellega Kukku. Kaasas oli ka Heleni õde Valli. Enne peielauda sain Pr Viidalepale rääkida Heleni viimasest perioodist – sellest, et ta nägi hea välja isegi meie viimasel kohtumisel Keila haiglas,

sellest, et mul õnnestus Helenit lõpuks kuni viimse päevani tööle õhutada, mis teda natukene kosutas, sellest, et ta suri täpselt minu sünnipäeval, sellest, et Heleni surm mõjus mulle palju rängemalt kui 20 aastat tagasi Sirje surm jne. Kõike seda, mida ma polnud jõudnud veel kellelegi teisele rääkida. ... Peielauani ma ei jõudnudki, läksin bussi peale ja koju voodisse. ... Praeguse ni ei tea ma veel kuidas eilsed peied lõppesid. Tegin väikese aruande Tiina Lõhmusele, kes mulle helistas. Praegu rohkem tippida ei saa. ... Pühapäeval kell 10.00 mälestatakse Helenit Pühavaimu kirikus.

Reede, 30. mai. Eile õhtul sain teada, et peied olid spontaansed ja Kalev jõudis omal jalul koju. Taso hoiatas, et ega see Kalevile kinnisvara üleandmine nii sama lihtne polegi, advokaatidele maksimisest ei pääse. Heleni E/Ü raamatupidaja teatas, et kui mai üürivõlg ei ole homseks makstud, tekivad ühistu überkorraldustega korteriühistuks suured tüsistused. Teatasin sellest meilitsi kohe Kalevile. Ilmselt pabistan siin tavapäraselt üle.... Heleni nekroloog Sirbis on vägev, kuid kõik seal esitatud „Heleni laused” on minult pärit. Ära on rikutud „Heleni muhu vaiba vaimukas nimi” – www.muhu.ee – mõte seisib selles et „ee” asemel peaks olema hoopis „eu”. ... Janar on sisestanud kodulehe uued failid, kui see seisab veel poolikuna – esileht on punaseid parandusi täis. ... Saatsin Ashayle meili ettepanekuga Eesti-India koostööks struktuuriprogrammide tegemise asjus.

Mis puutub „kroonikas” varem Heleni kohta kirja pandut, siis tagantjäre ei muuda ma midagi. Tõepoolest, konflikte oli, kuid baasarusaamad langesid meil kokku. Ega mul tema mälestamine lõppegi.

Nekroloog 30. mai Sirbis: HELEN KAUKSI 18. IV 1950 – 22. V 2008 (internetikoopia)

Kurbuse ja vapustusega võtsime vastu teate Helen Kauksi surmast – suhtluses alati nii sirgeseljaline, otsekohene ja karge Helen Kauksi, usaldusväärne kaaslane, teravalt vaimukas ja täpne.

Plahvatuslike värvikoosluste valitseja vaibaloomingus, pühendunud ja keskendunud looja, kelle töövõimet me salamisi kadestasime. Vabakutseline oli Helen Kauksi juba pikemat aega. Vaba oli Helen Kauksi alati: ilusad ja tugevad inimesed mõjuvad nii.

Helen Kauksi sündis Läänemaal Noarootsis. Õppis Tartu kunstikoolis ja ERKIs, Töötas Mistras vaibakunstnikuna, õpetas maalimist Eesti Kunstiakadeemias. Õpilased mäletavad teda intensiivne ja jõulise õppejõuna. Tööde vormistamise kultuur, peen esiletõstmise võttestik – täpne orkestreering. Muusikust abikaasa ootamatu surm jättis ta üksi poega kasvatama. Värvid läksid veelgi kontsentreeritumaks. Ta oli ikka sirgjooneline naine, omamoodi ajateenija, kes teadvustas oma muutuvaid rolle ja katsumuste aukraade väärikuse ja kohusetundega. Virisemist ja nurisemist ta endale ei lubanud. Sõbrad räägivad, et kui ta sai teada, et põeb vähki, oli ta ehtelenlikult ostnud sada kilo lõnga. – Ei tohi alla anda! – ütles ta sellega. Positiivse ja selge eesmärgi kandja oli Helen Kauksi ikka.

Helen Kauksi oli omanäoline kunstnik. 1984. aastal sai ta Eesti, Läti ja Leedu noorte tarbekunstitriennaali peapreemia. Auhindu on tema käekiri kogunud ka tekstiilide kujunduskonkurssidelt (1978. aastal üliõpilaslaulupeo suveniirrätik, 1993. aastal trükikangaste konkurss).

Intensiivsest loometööst kõnelevad isikunäitused, sellel sajandil oli neid neli: 2000. „Akordid”, 2003. „Ahvatlus”, 2005. „Vaibad” ja 2006. aastal „Erakogu”. Vaipadega esines ta Saksamaal, Soomes, Rootsis, Taanis, Ungaris, Lätis, Leedus, Ukrainas jne. Tema töid on Tallinna Linnamuuseumi kogus, erakogudes üle maailma. Tähelepanuväärne on ka tegevus maalijana.

Helen Kauksi oli Eesti Kunstnike Liidu, Eesti Disainerite Liidu ja Eesti Tekstiilikunstnike Liidu liige. Helen Kauksi napp tunnustus oli kristallselge ja tagamõtteta ja tema kriitika lõikavalt, puhastavalt otsekohene. Äraostmatuna oli ta valitud erialaliidu juhatusse, osales Lühikese Jala galerii töös.

2004. aastal algatas Helen Kauksi tekstiilikunstnike liidu aastanäituse idee „Must, valge ja värv”. Värviga oli kunstniku suhe kirglik, selge, omamoodi must-valge. Eelmisel aastal vaimustusime tema uuest loominguilisest puhangust, Muhu-ainelistest vaipadest. Eesti Rahva Muuseum korraldas sel kevadel näituse „Vaibasadu”, kus eksponeeriti paari päeva kaupa vaibakunsti silmapaistvate esindajate loomingu. Oma 2007. aastal sündinud vaiba, mis kannab leidlikku pealkirja „www.muhu.eu”, kohta on kirjutanud ta: „Euroopa Liidu kirdesopis on Väinameres dolomiidi peale ülesse kerkinud üks saareke – Muhu saar. Ta on kivine, kuid värvikas. Muhulastel on oma roosa ja kollane ning palju muud, mis ühendab ja lähendab”.

Meile ongi ta selline – jõuline, kaunis, isikupärane inimsaar – Helen Kauksi.

Kaksikteose „Meridiaan” puhul, kus kardinalaadsele argisele triibutaustale joonistuvad Helen Kauksi hooga käekirjaga tikitud riikide nimed, kirjutab Helen Kauksi kujutlemisest ja kujutamisest: „Triip on koduruumi mõõde, mis ühendab kõiki kõigega. Kõige tähtsam on ettekujutatav. Kujuta – ja sa tunned”.

Avaldame sügavat kaastunnet pojale ja lähedastele.

Eesti Kunstnike Liit
Eesti Tekstiilkunstnike Liit
Eesti Disainerite Liit
Eesti Kunstiakadeemia

Esmaspäev, 2. juuni. Eile kella 10ks läksin Pühavaimu kirikusse Heleni hingepalvele. Jäin paar minutit hiljaks. See toimus tavalise mitmekäigulise jumalateenistuse raames. Kuulsin mida räägitakse, järgisin kuulekalt püsti-isuma protseduure ja vaatasin huviga päris-kiriku-inimeste käitumist. Oli palju noori. Mina soovisin pidevalt Heleni hingele rahu. ... Kui ma lõpuks ringi vaatasin, ei leidnud ma inimeste hulgas mitte ühtegi peiepeolist ega Heleni sõpra, ka Kalevit polnud. Esialgu shokeeris see mind. Kuid lähtudes nekroloogi stiilist, polegi peielistel asja mingi hingepalvega. Asjaliku kaastundeavalduse sain tagasiteel Tõnis Laanemaalt, kellega juhuslikult kohtusime. ... Koju jõudes heitsin voodisse ja lülitasin telefoni välja.

Hommik algas hea uudisega. Ashay on väga valmis niisuguseks koostööks. Janar on kodulehe uue variandi lõpuks enamvähem korda ajanud.

Eesti lipu päeval. Täna olen üpris jalutu, Hiiu poest kaugemale ei läinud. ... Ongi kahtlane SERRi meiliaadressi kodulehel hoida, juba ongi rämpsposti saadetud. Ashay'ga paistavad asjad korda minevat. Internetist uurisin välja, et tema elukoht Haryana asub Delist natuke lääne pool asuvas ringkonnas. Ilja helistas, ja sai alles praegu teada Heleni surmast. Just sel ajal oli ta väga hõivatud oma „Obscurum per Obscurius” workshopi asjadega. See läks tal suurepäraselt korda, ainult meedia ignoreeris seda. Miks? ... Lähim tehniline probleem on ID-kaardi lugeja käima panna. Kas selleks pean kutsuma Kreitsmani, kes mulle vahepeal helistanud on ja kaastunnet avaldanud? Ilma selleta ma ei saa kätte oma telefoniarvet, ei pääse Wikipediasse, kuhu on vaja sisestada teave struktuurisemiootikast ja avada tekst kunstnik Helen Kauksi kohta. Ilmselt hakkab kahe viimase mustandeid koostama.

Neljapäev, 5. juuni. Vaevalt sain „stipi” järgi ära käidud. Seekord võtsin kõik välja, jätsin sinna ainult oletatava telefoniarve, mis otsekorraldusega ära võetakse. Jormale saatsin tema soovitud lisaeksemplari artiklikogumikust. Lähemal ajal on vaja Ashyle saata olemasolevad struktuurituvastus-programmid ja paar soovi tema poolt 1. juulil alustatavate struktuuriprogrammide kohta. Kuigi kell pole veel seitsegi, pean jala pärast pikali heitma. Ehk õnnestub ka midagi asjalikku kritseldada.

Laupäev, 7. juuni. Peamine „olmemure” on mul olukorra pärast Metsakalmistul. Kalevil pole muidugi selleks aega olnud, kedagi pole kätte saanud. Minust sinna minejat paraku ei ole. ... Pole midagi asjalikku ka teinud. Ashay'le on vaja saata Prausti ja Kreitsmani programmid. Võimaluse korral võiks ta nende fragmente põimida oma planeeritavatesse programmidesse. Üritan täna nende saatmiseks ettevalmistusi teha. Ainuke lootus asja lõpule viimise asjus on mul Ashay peal. Nii ta vähemalt deklareeris. Kas see on reaalne? Ka ID kaardi lugeja käimapanek on tarvilik, see lihtne asi peaks vast Kreitsmanile jõukohane olema. ... Viimastel päevadel olen liiga palju lösutanud, see tuleb lõpetada.

Pühapäev, 8. juuni. Saingi selgitusega Ashay'le programmide GRAPH ja KORRUTA kasutamise kohta maha. Saatmisega on veel aega. ... Eile helistasin Heli Keltile, kes lohutas, et kalmu pärjad peavadki ära närtsima ja haud vajuma. ... Homme kavatsen jalule tõusta Mustamäel ära käia. ... Lagemismaterjal, Karl Ristikivi „Viimne linn” ja „Rooma päevik” ei edene praegu üldse. Ainult tõine materjal sobib. Kuigi mõtlen pidevalt igasuguste „eluasjade” peale, mida ma „kroonikase” kirja ei pane. Panengi siia ühe teise teksti – „eluasjade” eest olen alati tõhe sukeldunud.

Teisipäeval, 10. juunil. Üleeile õhtul ehmusin, kui avastasin, et 6. järelduses oli jäänud tugevregulaarsuse tingimuseks märkimata struktuuri **sidususe** nõue ja ühiste naabertippude arvuks oli mul **n-2** asemel **n**. See on **s u r v i g a!** Arvutis parandasin need asjad ära, kuid kodulehele need praegu jäävad. Jama. ... Eile

tegin esimese lamamisjärgse käigu Mustamäele. Tõin sealt ära diplomaadi oma artiklite ja CD materjaliga, mis oli sinna jäetud hoiule, kui minuga peaks midagi juhtuma. Juhtus hoopis Heleniga. Kurv oli seal olla. Kurv oleks käia neid radu, mida oleme koos tallanud. Ilmselt püüan edaspidi hoiduda kunstnike seltskonnaga kohtumast. ... Täna parandan kõikides tekstides oma suurt viga ja valmistan ette materjali Asay'le saatmiseks. Väga vara enne 1. juulit pole mõttekas saata.

Kolmapäeval, 11. juunil. Eile õhtul sain Heli käest teada, et majaomanik Pommer olevat Kalevit politsei abil otsinud ja Hermanni korteri ukse lahti murdnud. Ei tea, mis tuli tal takkus oli. Täna hommikul saatsin Kalevile turgutava ja vastupidamist sooviva meili. Telefonitsi teda kätte ei saa. ... Täna üritan oma „süsteemaatilise vea” parandused sisse viia ingliskeelsetesse tekstidesse. ... Peale lõunat ootab mind korraline visiit kirurgile.

Kalev helistas mulle pärast meili kättesaamist ise ja palus mul helistada Pommerile. Sain ta kätte ja palusin tal Hermanni korteri probleemi Kaleviga rahulikult joonde ajada. Alles minu käest kuulis Pommer, et Kalev tahab korteri esimesel võimalusel tühjaks teha. ... Aga minul õnnestus täna natuke oma tööd ka teha.

Reede, 13. juuni. Eile õnnestus postkontorist kätte saada 12. mail Helenile saadetud maksikiri. Tegu oli Eesti Rahva Muuseumi tänukirjaga „Vaibasajust” osavõtmise eest. Kirja sees oli pakk postkaartidega Alexander von Uexküllil akvarellidest sarjast „Läänemaa rahva elu” (1826). Tõepoolest võttis Heleni suur vaip www.muhu.eu sellest rotatsiooni korras osa. Kahju, et Helen seda kirja kätte ei saanud. Muhu vaiba praegust asukohta ma ei tea. ... Täna on mul kodune tööpäev teema „bisümmeetria ja tugev regulaarsus” kokkuvõtte esituse viimistlemiseks. ... Saksamaalt saadab mulle serra'i meili aadressil pidevalt keegi rämpsposti, mida ma muidugi ei ava. ... Töö käigus avastasin internetis ühe palju täielikuma tugevregulaarsete graafide nimekirja – hakkan seda uurima. Miks ma seda varem ei teinud?

Laupäev, 14. juuni. Tõepoolest, kodulehel www.mathworld.wolfram.com/StronglyRegularGraphs on nimekiri, kus tunnustatakse ka r-klikke tugevregulaarseteks. Kuid minu poolt fikseeritud 39st bisümmeetrilistest/tugevregulaarsetest on seal vaid 33. ... Oma lähenemist pean veidi muutma, kuid muu on kõik õige – toimub järjekordne korrigeerimine. Ju vist niisugune see struktuurisemiootika töö ongi. Tugevregulaarikutel on samuti töö pooleli, pooled alles „avastamata”.

Esmaspäev, 16. juuni. Selleks korraks jälle korrigeeritud. Siiski ma veel „kaagutama” ei hakka, las salvestatult sättub veel. Poekäik oli mul täna Mustamäe Grossi, nukravõitu küll. ... Õhtul palus Kreitsman mulle „appi” tulla. Lasin. Rahatähe kohe kätte saades tormas ta õlle järgi, kuna müügikeelu kellaaeg oli lähenemas. ID-kaardi lugeja sai askeldamisega tööle küll, aga Krediidipangale ligi ei pääsenud, kuna „salasõna” fikseerimisega toime ei tulnud. PDF-kirjutajat ta üles ei leidnud, selle leidsin ise pärast tema lahkumist. Muidu käitus ta viisakalt. ... Peale seda töötasin veel poole ööni.

Kolmapäev, 18. juuni. Eile oli töövaba lugemispäev (Krossi mäestused II ja viimased „Tuna'd”). ... Krediidipanga „salasõnaga” paistab olevat nii, et ma olen selle ilmselt lihtsalt ära unustanud. Homme lähen panka. Kreitsman muudkui helistab ja tahab „appi tulla”, mina aga püüan igasuguseid suhtlemisi vältida. ... Täna tein bisümmeetri/tugevregulaarsusele kokkuvõtte.

Neljapäev, 19. juuni. Kreitsman helistas juba kell 8 hommikul. Mina ei võtnud telefoni vastu, ja 8.30 oligi ta juba uksest sees. Mulle seletas, et minu telefon olevat kinni olnud. Ta oli tulnud muidugi „mure” pärast minu i-panga asjade pärast. Nõudis kanget teed. Pank avati kell 9. Sain uue parooli, otsin õlled (mille kättesaamist ta juba tänaval nõudis, kuid ma keeldusin), sigaretid ja lihapiirukad – mõlemale võrdselt. Koju jõudes laabus sisenemine i-panka korralikult. Kandsin Kreitsmanile üle (muidugi vaid ülekandmise harjutamise mõttes) 13.63 krooni. Minu arvele jäi 55.-. Lo bisesime veel. Tekkis väike lootus PDF kirjutaja minu arvutit siiski kunagi käima panna. ... Saatsin Võhandule oma kauaviimistletud bisümmeetria-tugevregulaarsuse lühibulla ja nüüd peab mõtlema Helen Kauksi ja struktuurisemiootika tekstidele Wikipedia leksikoni jaoks.

Laupäev, 21. juuni. Esimene astronoomiline suvepäev algas suure koristamisega. Mul ei jäänud muud üle kuna Heili lubas minu pesu masinas ära pesta, kuid ainult juhul kui ma toa ära koristan. Pool tuba sai koristet ja pool pesu pestud. Wikipedia tekstidele häälestumine on aeganõudev.

Võidupühal 2008. Eile möödus Heleni surmast täpselt üks kuu. Mul õnnestus Kloostrimetsas ära käia. Õnneks on vahepeal haua peal käidud ja natukene korrastatud. Panin suure küünla ja kimbu suuri karikakraid. ... Mulle tundub, et haua peal kadunukest mälestamas käia on mingi ürg-paganlik komme. Kadunu hing on ju kõikjal kätte püütav. Kui seda soovitakse. Minu praegune kohustus Heleni ees on tema loomingu mingil viisil jäädvustamine. ... Täna, vihmasel võidupüha paraadil oli kõige korralikum rivi Naiskodukaitsel ja kõige reipamad olid Kodutütred. Noorkotkad tundusid kerge vihma all kuidagi ära leotatud olema. ... Heleni Wikipedia teksti aluseks võtan Sirbis avaldatud nekroloogi, mida ma parajal määral muudan, kärbin ja täiendan. Ka struktuurisemiootikat tutvustava tekstiga sain alustada. ... Kreitman tervitas mind telefonitsi reipa häälega ja küsis kas ma kodus olen – paraku ei saanud ma talle külastusluba anda, see oleks mulle täiesti ebasobiv olnud.

Minu nimepäeval. Eile sain Matti käest meili – nad kõik, Honolulust Helsigini, tulevad juuli lõpus siia ning soovivad käia ära nii Kanel Saaremaal kui ka Narvas. Tore, kuid asi vajab korraldamist. ... Wikipedia Heleni artikli sain valmis, panin selle ka Wikipediasse kus tekkis mingi aps muhu-vaipade lõigus. Parandada ei õnnestunud. Loodan, et see ehk likvideerub ise. Oleks võinud ka foto panna – tagantjärel tarkus. ... Saatsin Ashayle materjalid meilitsi ära, kuid programmid ei läinud muidugi läbi. Saadan need flopil posti teel. ... Koostan Wikipediale struktuurisemiootika lühiartikli.

Neljapäeval, 26. juunil. Flopp instruksiooniga saadetud, odavalt, ainult 14 krooni. Täna on mul interneti ühendus limiteerimata ajaga, muidugi palju kallim, kuid pole vaja minuteid lugeda. ... Ei mingit „iselikvideerumist” Wikipedias. Täna õnnestus Heleni artikkel seal ise ära redigeerida. Kohe parem tunne. Olgugi ei fotot ei õnnestunud veel sisestada. Wiki struktuurisemiootika artiklit aga salvestada ei õnnestunud. Ei saa aru – miks? ... Telefon heliseb jälle pidevalt – see on kindlasti Kreitsman. Paraku pole mul vastuvõttu.

Laupäeval, 28. juunil. Vahepeal oli mul kontakt Matti Yllöga Rootsist. Nad tahavad suvel siia tulla ja Saaremaal ja Kanel ära käia. Erki on nõus sõitma. Asja aetakse. ... Täna hommikul salvestus mulle vabatahtlikult üks viirusetõrje programm. Tore, hoiatus „teie arvuti on ohus”, on kadunud. ... Kreitsmanile teatasin, et mul ei ole võimalik teenuseid vastu võtta ega neid ka osutada. Ta sai asjast aru. Proovin ise installeeritud PDF-kirjutajaga maha saada. ... Tegelen ka olmega, otsin Nõmme „Valgest Ristist” puhta voodipesu. Põhimõtteliselt võiksin olmetegudesse ära uppuda, seda jätkuks elu lõpuni. ... Tegelikult pean hakkama oma „päevamärkmete” faile korrastama. Õhtul kavatsen lugemisseanssi, Krossi mälestused II on vaja lõpetada. Need on huvitavamad kui nende I osa.

Teisipäev, 1. juuli. Eile käisin Heleni ateljees. Pesin ära poolteist kuud kraanikaussi jäänud nõud ja võtsin kaasa arhiivse fotomaterjali. Sain kätte ka senjoora Tederi, kellega leppisime kokku kohtumise asjus. Ta lubas tagastada tema käes olev Heleni materjal. Praegu ma veel ei tea, mida ma selle kõigega peale hakkam. Kindel on see, et seda tuleb selekteerida ja hiljem anda Disaini ja Tarbekunsti Muuseumile. Paraku pole mul võimalik Heleni teemalist korralikku kodulehte korraldada. ... Täna sain kaks „hoiatust”. Vikipeedia Heleni artikli kohal on märge, et see pole reeglitekohaselt vormistatud. See on muidugi õige – puudub rasvane kiri ettenähtud kohtades jne. Nende moodustamise reeglid pole mul veel selged. Teise „hoiatuse” sain SERRi e-aadressile kellelki „targetet visitors” käest küsimusega „How to get free quality visitors to you website”. Küsimus ise on arusaadav, kuid mis selle taga peitub, ei tea. Zone on selle meili küll rämpspostiks tituleerinud, nagu paljud eelmisedki. Kõiki neid iseloomustab anonüümsus ja imelikud meiliaadressid. Üks ja sama „käekiri” ja ilmselt ühelt ja samalt huligaanilt. Eelmistelt ei olnud ka midagi välja lugeda ja ma kustutasin need kohe ära. ... Saatsin meili Achay’le, milles õnnitlesin teda poolaasta-sünnipäeva puhul ja teatasin programmide postitamises talle. Ta oli meeldivalt üllatunud poolaasta-sünnipäeva õnnitluse puhul ja tundis huvi minu eesnime asjus. Vastasin talle

Nejapäev, 3. juuli. Eile möödus 40 päeva Heleni surmast. Kalmistule ma ei jõudnud, kuna pidin arstil käima ja Inge Tederiga Kucus kohtuma. Ta tõi minu palvel Heleni koostatud mahuka mapi pealkirjaga „Hümn enesearmastusele”, mida ta kasutas töösoleva kunstimonograafia koostamisel. Kohtumine senjoora Tederiga oli põgus ja laabuv. ... Heleni materjal koosneb peamiselt tekstiilikunsti ja teda ennast puudutavate ajaleheartiklite väljalõigetest. See hõlmab just Mistra aega, mil talle tundus vägagi edukas olema. See on

veel see aeg, kui me Heleniga veel tuttavad polnud. Materjal on muidugi väärtuslik ning nagu me senjoora Tederiga leidsime, tuleks see anda Tarbekunsti- ja Disainimuuseumile. Enne selle üleandmist peaks seda muidugi täiendama viimaste aastate tegevuse kohta. Teeksin seda muidugi oma vaatevinklist. Digifoto materjali pean selleks muidugi alles koguma. ... Märkasin, et Internetis on kättesaadavad juba ka Helenit puudutavad Wikipedia jt uued leheküljed. ... Seekord õnnestus Wikipediasse ka struktuurisemiootika artikkel sisestada. Kindlasti lisandub sinna varsti märkus, et see vajab reeglitepärast kohendamist, kuigi püüdsin neid järgida niipalju kui oskasin.

Minu XP harrastab vahetevahel metamorfoose. Hiljuti imes endaalgatusel tasuta sisse ühe viirusetõrje programmi. Täna esineb ta värvikana – hallid toonid on muutunud siniseks ja helesiniseks, mõned koguni kollaseks ja roheliseks. Mida see kõik tähendab?

Reede, 4 juuni. Ärvuti on nässus Boojed nubud klähvid ei töötä 23456790+ 'sqwertyuioödsfghjköä' <xvbnm,- Need on äinukesed, symbojjid, mis töötäväd. Õnneks läks eile õhtul proovides vana-pentu käima – üle hulga aja. Nii, et praegu saan jätkata kirjapanekut. Vana-pentuga ma võrku niikuinii ei pääse. Põhiarvutit kasutada ei saa, sest pooled klähvid ei töötä, ka "ätt" mitte. Puutriparandajat on igal juhul vaja. Käisin Nõmme raamatukogu arvutis. ... Seal avastasin, et keegi Wikipedia energiline arvutispetsist kasutaja Andres on teinud ettepaneku minu "struktuurisemiootika" artikli maha kustutada. Põhjus: "Kui on struktuurisemiootika artikkel, siis peab kirjutama struktuurisemiootikast, mitte aga semiootikast, struktuurist ja garaafidest"(!?!). Äärmiselt tark mõte! Arutelu rubriiki kirjutasin Kane Juku nime all järgmist: "paraku struktuurisemiootika=semiootika∩struktuur∩garaafid". Teiseks põhjuseks oli, et seda terminit kasutavat ainult John Tagore Tevet. Viimases on tal muidugi praegu veel õigus. Praegu on see mahavõtmise alles arutelu faasis. Ilmselt pean veelgi sekkuma. Kui õige kutsuks suure arvutispetsi Andrese hoopis minu arvutit parandama!! Heleni artikli kõrvaldamist ei nõuta, küll aga nõuetekohast vormistust. ... Salvestan selle siin flopile ja üritan invaliid-pentusse salvestada.

Pühapäev, 6. juuni. Suur vedamine – klaviatuuri vahetamisest piisas, et Pentu korda sai. ... Eile sisenen võrku Katsimatsi arvutil. Wikipedia Andres tahab ikka veel diskuteerida. Vastasin talle. ... Ka täna pidin vastama uutele küsimustele. ... Lugu lõppes täna sellega, et kuna Struktuurisemiootika pole veel „tunnustatud teooria”, siis see Wikipediasse ei sobi. Tõepoolest on see praegu „projekt”. ... Lõpuks tunnistas Andres, et tema kõhutunde järgi peaks ikkagi midagi asjalikku selle kohta kirja panema küll.

Esmaspäev, 7. juuli. Alustan piasiasjadest. Jälle hädas kompuga. Ühte praeguse klaviatuuriga mitte sissetipitavad märki taga ajades kadus mul „close” võimalus. Jäi alles vaid „exit”, mis tähendab Wordist väljumist. Ma ei tohi mingeid eksperimente teha! Näen, et minu tagasihoidlikus majapidamises tekib liiga palju olmeprügi. ... Wikipedia artikliga on asjad ikkagi segased. Kuidas seda „asjalikumaks” teha. Redigeerida ka ei saa, sest praegusel klaviatuuril puudub paar vajalikku märki. Kirjanduse loetellu sain panna siiski ühe õigema artikli, kui Andres sinna pani. Muide, ta on artiklit ka natuke kohendanud. ... Olen täna päris „liimist lahti”. Üritan kokku koguda Heleni vaipade jpg-pilte, kuid olen kaotanud ära vastavad veebiaadressid. Heleni CD-ketaste kättesaamine Hermanist on kahtlane. Kalev olevat kadunud, ta ei ole juba mitu päeva kodus (pruudi juures) käinud.

Teisipäev, 8. juuli. Päeva alguses oli Wikipedia artikli staatus on ikka veel lahtine. Viisin hommikul sellesse ühe asjaliku täienduse. Neid võib tekkida veelgi. ... Paari tunni pärast avastasin, et minu täiendused on redigeeritud ja artikkel nõudvat nüüd vaid toimetamist. ... Tekkis isegi uitmõte teha sinna puuduv graafiteooria lehekülj. ... Ashay teatas rõõmsalt minu programmi-flopi kätte saamisest. ... Arvutiga jälle häda, muudkui tahab midagi kättesaamatut sisse installeerida ja praegusel klaviatuuril puuduvad enamuse Wikipedias redigeerimiseks vajaminevaid märke.

Neljapäev, 10. juuli. Eile tundsin end väga halvasti, ja magasin terve päeva voodis maha. Täna hommikul, kuigi tundsin end halvasti, tegin Nõmmel söögiostmise tiiru ära. ... Arvutit avades, tahtis see jälle mingit olematut asja sisse installeerida. Oli tegemist, et sellest tahtmisest loobuda. ... Jälle kaks samasuguse käekirjaga rämps-maili postkastis. Seekord saatsin vastuse Zone poolt minule antud teave näol rämpsposti kohta. ... Kuna Wikipedia struktuurisemiootika artiklis on link „John-Tagore Tevet”, täitsin selle mõningate

andmetega minu kohta. Täiendasin ka eelmist artiklit andmetega SERRi kohta. ... Tahaks võrguvaba arvutit, Nüüd tahtis ta jälle „updatesid” sisse imeda. Alles see oli, ja rämpspost ka.

Reede. 11. juuli. Hommikul oli tunda selle aasta esimest suveilma. ... Päeval helistas nutuse häälega eile oma sünnipäeva pidanud Heleni õde Valli. Ta oli väga solvunud, et Heleni tema suhtes väga kinnine oli ja et ta saab Heleni olukordadest teavet vaid tema sõbralt, kes peaks seega olema tegelikult tema, Valli, vaenlane. Küsis otse, kas mul olid Heleniga seks suhted ja kas mul on pretensioone Heleni varandusele. Püüdsin teda maha rahustada. Sain teada, et Kalev üritab hädas võtta pangalaenu, mis tuleks aga ära keelata. Muidugi. Tean, et Kalev soetas hiljuti endale muusika-kombaini, ja seda kah võlgu. Mõte oli õige, aga arg polnud sobiv küll. Hädas ta on, loota saab ainult Heleni vaipade müügile. Kuidas viimasega lood on, seda tean ma väga hästi. Pruut rase ka veel. Olukord on tõesti katastroofiline. Mida teha, mai ei saa ju Kalevit kuidagi kätte. ... Minu Wiki-Tevet näib töös olevat. Andres küsis, kas minu eluloo andmed trükkis avaldatud on. Andsin talle „kroonika” koordinaadid. Kohendasin natukene oma Wiki-artikleid. ... Pean uue klaviatuuri hankima – märke on vähe, ka küsimärk puudub.

Bisümmeetria ja tugev regulaarsus

Huvi graafi regulaarsuste ja sümmeetria vastu ei ole viimasel ajal märata, kuna praktiliste üleannete puhul ei tule need atribuudid tavaliselt esile. Vähemalt seni mitte. Siiski on tegemist reaalse seaduspärasustega. Kuna minul ei ole enam kohustust ega vajadust „praktilisi” ülesandeid lahendada, on mul võimalus heita pilk reaalse regulaarsuste varjatud maailma.

Huvitav seos on bisümmeetria ja tugeva regulaarsuse vahel, mis näib tugevregulaarsuse spetsidele märkamatuks jäänud. Esitan siin kaks lihtsat lauset, mõned lihtsad näited ja tosinkond lihtsat järeldust, mis ka kõigile arusaadavad peaksid olema. Siiski võib kasulikuks osutada eelnev pilguheit peatükile Introduction veebis www.graphs.ee.

Propositsioon 1. Bisümmeetria kujutab endast *tippudest sümmeetrilise* (transitiivse) graafi raames parajasti ühe *servaorbiidi* (paari(+)-orbiidi) ja ühe „mitteserva-orbiidi” (paari(+)-orbiidi) olemasolu.

Kommentaari: See tähendab, et struktuuri esitab vaid kaks erinevat paaritunnust.

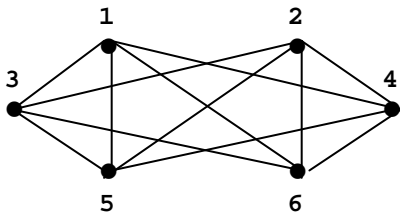
Propositsioon 2. Arv *r* komponentsest klikist koosneva struktuuri täiend on *r*-aluseline täisgraaf, st on *r*-klikk – ja vastupidi.

Kommentaari: See tähendab, et kahest komponentsest klikist koosneva struktuuri täiend on *bi*-klikk, kolmest komponentsed klikist koosneva täiend on *tri*-klikk jne.

Näide 1. Graaf **B6-3**, selle täiend **B6-12** ning nende töötlemise tulemused binaartunnuste, tunnusmaatriksite ja peamiste mõõtude näol:

$A: -0.2.0; B: +1.2.1.$

	1	2	3	4	5	6	<i>i</i>	<i>AB</i>	<i>deg</i>	
0	B	-A	-A	-A	-A	-A	1	41	1	
		0	B	-A	-A	-A	2	41	1	
				0	B	-A	3	41	1	
					0	B	4	41	1	
						0	B	5	41	1
							0	6	41	1

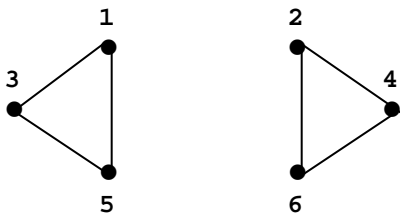
$A: -2.6.12; B: +2.4.5.$

1	2	3	4	5	6	i	AB	deg
0	-A	B	B	B	B	1	14	4
	0	-A	B	B	B	2	14	4
		0	-A	B	B	3	14	4
			0	-A	B	4	14	4
				0	-A	5	14	4
					0	6	14	4

SRV	HR	SR	aut
$3^1 12^1$	0.2173	0.8152	48

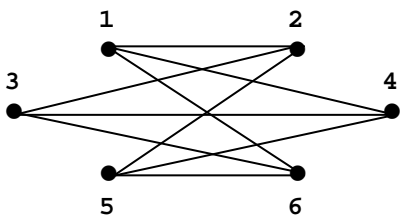
Kommentaariid a) Graaf **B6-3** ja selle täiend **B6-12** on *bisümmeetrilised*. b) Graaf **B6-3** koosneb kolmest komponentsest 2-klikist, see on *2-kliik-regulaarne*. c) Täiend **B6-12** on *kolme-aluseline*, kus selle alused vastavad graafi **B6-3** 2-kliikidele. Tegemist on *alus-kliikiga*, täpsemalt *3-alus-kliikiga* ehk *2-tri-kliikiga*. Ei ole raske märgata, et see on *3-ring- ehk -kliikregulaarne*, st kõik tipud kuuluvad *triangelisse*.

Näide 2. Graaf **B6-6**, selle täiend **B6-9** ning nende töötlemise tulemused binaartunnuste, tunnusmaatriksite ja peamiste mõõtude näol:

$A: -0.2.0; B: +2.3.3.$

1	2	3	4	5	6	i	ABC	deg
0	-A	B	-A	B	-A	1	32	2
	0	-A	B	-A	B	2	32	2
		0	-A	B	-A	3	32	2
			0	-A	B	4	32	2
				0	-A	5	32	2
					0	6	32	2

$A: -2.5.6; B: +3.6.9.$

1	2	3	4	5	6	i	AB	deg
0	B	-A	B	-A	B	1	23	3
	0	B	-A	B	-A	2	23	3
		0	B	-A	B	3	23	3
			0	B	-A	4	23	3
				0	B	5	23	3
					0	6	23	3

SRV	HR	SR	aut
$6^1 9^1$	0.2923	0.7515	72

Kommentaariid a) Graaf **B6-6** ja selle täiend **B6-9** on *bisümmeetrilised*. b) Graaf **B6-6** koosneb kahest komponentsest 3-klikist, see on *3-kliik-regulaarne*. c) Täiendit **B6-9** iseloomustab binaargraaf 4-ring tunnusega $+3.6.9$ hõlmab graafi kõik $n=6$ tippu ja kõik $q=9$ serva, see on *täistunnus* ja ka *täielik invariant*, st see binaartunnus iseloomustab ainult seda struktuuri. Täiend on *kahealuseline*, kus selle alused vastavad graafi **B6-6** 3-kliikidele ning see on *2-alus-* ehk *3-bi-kliik*. Ei ole raske märgata, et see on *4-ring-regulaarne*, st kõik tipud kuuluvad 4-ringi.

Järeldus 1. Struktuuri bisümmeetria on paaritunnuste baasil *kergesti tuvastatav*.

Kommentaariid: Struktuurisemiootika ei „konstrueeri” bisümmeetrilisi, vaid tuvastab need.

Järeldus 2. Bisümmeetrilise struktuuri *täiend* on bisümmeetriline.

Järeldus 3. *Komponentsete kliikide võimsus* n langeb kokku *täiendi*, st *r-kliiki aluste võimsusega*.

Järeldus 4. *r-kliik* sisaldab (tava)kliiki võimsusega r , see on *r-kliik-regulaarne*.

Kommentaari: See tähendab, et bi-klikk on 2-klikk-regulaarne, tri-klikk 3-klikk-regulaarne jne.

Järeldus 5. Kui kõik r komponentset klikki on võrdse võimsusega n , siis on struktuur ja selle täiend bisümmeetrilised.

Kommentaari: Bisümmeetria seisukohalt pole oluline kas struktuur on *komponentne* või *sidus*.

Järeldus 6. Bisümmeetriline r -klikk sisaldab $s=n^r$ klikki võimsusega n .

Järeldus 7. Bisümmeetrilise r -kliki servade arv E võrdub aluste võimsuse ruudu n^2 ja nende arvule r vastava tavakliki servade arvu korrutisega,

$$E=n^2r(r-1):2$$

Järeldus 8. Vastavalt aluste arvule nimetame r -klikki kas *bi-, tri-, kvadro-, kvinta-, seksta-, septa-, okta-, nona-, deka-,* või *undeka-* jne *-klikiks*.

Kommentaariid: Võime julgelt väita, et 1 kuni 20 tipuliste graafide hulgas esineb:

üks 4-tipuline r -klikk – **2-biklikk** kui komponentsete 2-klikkide täiend;

kaks 6-tipulist r -klikki – **2-tri-klikk** ja **3-bi-klikk** kui komponentsete, vastavalt 2- ja 3-klikkide täiendid;

kaks 8-tipulist r -klikki – **2-kvadro-klikk** ja **4-bi-klikk** kui komponentsete, vastavalt 2- ja 4-klikkide täiendid;

üks 9-tipuline r -klikk – **3-tri-klikk** kui komponentsete 3-klikkide täiend;

kaks 10-tipulist r -klikki – **2-kvinta-** ja **5-bi-klikk** kui komponentsete, vastavalt 2- ja 5-klikkide täiendid;

neli 12-tipulist r -klikki – **2-seksta-, 3-kvadro-, 4-tri- ja 6-bi-klikk** kui komponentsete, vastavalt 2-, 3-, 4- ja 6-klikkide täiendid;

kaks 14-tipulist r -klikki – **2-septa-** ja **7-bi-klikk** kui komponentsete, vastavalt 2- ja 7-klikkide täiendid;

kaks 15-tipulist r -klikki – **3-kvinta-** ja **5-tri-klikk** kui komponentsete, vastavalt 3- ja 5-klikkide täiendid;

kolm 16-tipulist r -klikki – **2-okta-, 4-kvadro- ja 8-bi-klikk** kui komponentsete, vastavalt 2-, 4- ja 8-klikkide täiendid;

neli 18-tipulist r -klikki – **2-nona-, 3-seksta-, 6-tri- ja 9-bi-klikk** kui komponentsete, vastavalt 2-, 3-, 6- ja 9-klikkide täiendid;

neli 20-tipulist r -klikki – **2-deka-, 4-kvinta-, 5-kvadro- ja 10-biklikk** kui komponentsete, vastavalt 2-, 4-, 5- ja 10-klikkide täiendid.

Kokku 27 r -klikki.

Järeldus 9. r -klikid on *lihtsalt konstrueeritavad*

Tugev regulaarsus kujutab endast olekut (k,a,b) , kus k -valentsregulaarse mitte-täisstruktuuri iga naabertippude paar omab $a \geq 0$ ühist naabertippu ja iga mitte-naabertippude paar $b \geq 1$ ühist naabertippu. Sidusa bisümmeetrilise struktuuri tugevregulaarsus on kahe erineva binaartunnuse $\pm d.n.q$ olemasolu näol mõõdapääsmatu, sest $\pm d=2$ puhul tähendab $n-2$ just tipupaari ühiste naabertippude arvu.

Järeldus 10. Kõik sidusad bisümmeetrilised struktuurid, sh r -klikid on *tugevregulaarsed*, kuid mitte vastupidi.

Kommentaari: Tugevregulaarseid struktuure esineb ka mitte-bisümmeetriliste (mono-, polü- ja ositi sümmeetriliste) hulgas.

Järeldus 11. Tugevregulaarsed struktuurid on oma paaritunnuste baasil *kergesti tuvastatavad*.

Järeldus 12. Tugevregulaarse struktuuri *sidus täiend* on tugevregulaarne.

Kommentaariid: Peale lihtsalt konstrueeritavate *r*-klikkide on tuvastatud järgmised bisümmeetrilised-tugevregulaarsed struktuurid:

1) isetäienduv 5-ring; 2) isetäienduv B9-18-4; 3) Peterseni graaf B10-15-3; 4) ja selle täiend B10-30-6; 5) isetäienduv B13-39-6; 6) Weisfeileri B15-45-6; 7) ja selle täiend B15-60-8; 8) Greenwoodi (Clebish'i) B16-40-5; 9) ja selle täiend B16-80-10; 10) Weisfeileri B16-48-6; 11) ja selle täiend B16-72-9; 12) isetäienduv B17-68-8.

Järeldus 13. Kuni 20-tipuliste graafide hulgas esineb $27+12=39$ sidusat *bisümmeetrilist/tugevregulaarset struktuuri*.

Näide 3. 39 bisümmeetrilise/tugevregulaarse struktuuri koondtabel. There, *c* – components, *p* – partition, *r* – number of components or parts, *n* – power of components or parts; *s* – number of partial cliques:

Nr	Notation	deg	SRV	SR	Cmp/prt		Regularity	Number s	Commentary	Pair signs	
					r	n				Pair(-) sign	Pair(+) sign
1	B4-4	2	2 ¹ 4 ¹	0.6448	2p	2	4-girth		2-bi-clique	-2.4.4	+3.4.4
2	B5-5	2	5 ²	0.6990	1c	5	5-girth		Selfcomplem.	-2.3.2	+4.5.5
3	B6-12	4	3 ¹ 12 ¹	0.8152	3p	2	3-clique	8	2-tri-clique	-2.6.12	+2.4.5
4	B6-9	3	6 ¹ 9 ¹	0.7515	2p	3	4-girth		3-bi-clique	-2.5.6	+3.6.9
5	B8-24	6	4 ¹ 24 ¹	0.8769	4p	2	4-clique	16	2-quadro-clique	-2.8.24	+2.6.13
6	B8-16	4	12 ¹ 16 ¹	0.7906	2p	4	4-girth		4-bi-clique	-2.6.8	+3.8.16
7	B9-27	6	9 ¹ 27 ¹	0.8431	3p		3-clique	27	3-tri-clique	-2.8.21	+2.5.7
8	B9-18	4	18 ²	0.8066	3p	3	3-girth	6	Selfcomplem.	-2.4.4	+2.3.3
9	B10-40	8	5 ¹ 40 ¹	0.9084	5p	2	5-clique	32	2-quinta-clique	-2.10.40	+2.8.25
10	B10-15	3	15 ¹ 30 ¹	0.8328	1c	10	5-girth	?	Petersen gr.	-2.3.2	+4.10.15
11	B10-30	6			1c	10	4-clique	5	Petersen comp.	-2.6.12	+2.5.8
12	B10-25	5	20 ¹ 25 ¹	0.8196	2p	5	4-girth		5-bi-clique	-2.7.10	+3.10.25
13	B12-60	10	6 ¹ 60 ¹	0.9273	6p	2	6-clique	64	2-sexta-clique	-2.12.60	+2.10.41
14	B12-54	9	12 ¹ 54 ¹	0.8868	4p	3	4-clique	81	3-quadro-clique	-2.11.45	+2.8.22
15	B12-48	8	18 ¹ 48 ¹	0.8601	3p	4	3-clique	58	4-tri-clique	-2.10.32	+2.6.9
16	B12-36	6	30 ¹ 36 ¹	0.8355	2p	6	4-girth		6-bi-clique	-2.8.12	+3.12.36
17	B13-39	6	39 ²	0.8409	1c	1	3-clique	22	Selfcomplem.	-2.5.7	+2.4.5
18	B14-84	12	7 ¹ 84 ¹	0.9399	7p	2	7-clique	128	2-septa-clique	-2.14.84	+2.12.61
19	B14-49	7	42 ¹ 49 ¹	0.8470	2p	7	4-girth		7-bi-clique	-2.9.14	+3.14.49
20	B15-90	12	15 ¹ 90 ¹	0.9119	5p	3	5-clique	243	3-quinta-clique	-2.14.78	+2.11.46
21	B15-75	10	30 ¹ 75 ¹	0.8711	3p	5	3-clique	125	5-tri-clique	-2.12.45	+2.7.11
22	B15-45	6	45 ¹ 60 ¹	0.8533	1c	15	3-clique		Weisfeiler	-2.5.6	+2.3.3
23	B15-60	8			1c	15	5-clique		Weisfeil. comp.	-2.6.11	+2.6.12
24	B16-112	14	8 ¹ 112 ¹	0.9488	8p	2	8-clique	256	2-octa-clique	-2.16.112	+2.14.85
25	B16-96	12	24 ¹ 96 ¹	0.8955	4p		4-clique	256	4-quadro-clique	-2.14.78	+2.10.33
26	B16-40	5	40 ¹ 80 ¹	0.8670	4p	4	4-girth		Greenwood	-2.4.4	+3.10.13
27	B16-80	10			1c	16	5-clique	16	Greenw. comp.	-2.8.24	+2.8.22
28	B16-48	6	48 ¹ 72 ¹	0.8594	1c	16	4-clique		Weisfeiler	-2.4.4	+2.4.6
29	B16-72	9			1c	16	4-clique		Weisfeil. comp.	-2.8.18	+2.6.11
30	B16-64	8	56 ¹ 64 ¹	0.8557	2p	8	4-girth		8-bi-clique	-2.10.10	+3.16.64
31	B17-68	8	68 ²	0.8589	1c	17	3-clique		Selfcomplem.	-2.6.11	+2.5.7
32	B18-144	16	9 ¹ 144 ¹	0.9555	9p	2	9-clique	518	2-nona-clique	-2.18.144	+2.16.113
33	B18-135	15	18 ¹ 135 ¹	0.9280	6p	3	6-clique	729	3-sexta-clique	-2.17.120	+2.14.79
34	B18-108	12	45 ¹ 108 ¹	0.8796	3p	6	3-clique	216	6-tri-clique	-2.14.60	+2.8.13
35	B18-81	8	72 ¹ 81 ¹	0.8626	2p	9	4-girth		9-bi-clique	-2.11.18	+3.18.81
36	B20-180	18	10 ¹ 180 ¹	0.9607	10p	2	10-clique	1036	2-deca-clique	-2.20.180	+2.18.45
37	B20-160	16	30 ¹ 160 ¹	0.9169	5p	4	5-clique	1924	4-quinta-clique	-2.18.128	+2.14.73
38	B20-150	15	40 ¹ 150 ¹	0.9019	4p		4-clique	625	5-quadro-clique	-2.17.105	+2.12.46
39	B20-100	10	90 ¹ 100 ¹	0.8682	2p	10	4-girth		10-bi-clique	-2.12.20	+3.20.100

Kommentaari: a) Allakriipsutatud paaritunnused on vastava struktuuri *täielikud invariandid*, st need hõlmavad struktuuri kõiki tippe ja servi. Nendele vastab ainult see struktuur ja mitte ükski teine.

Järeldus 14. *Bi-kliki paari(+)*tunnus ja *2-r-kliki paari(-)*tunnus on struktuuri *täielikud invariandid*.

Näide 4. Üks paljudest *tugevregulaarseteks* peetud graafide nimekirjades <http://people.csse.uwa.edu.au/gordon/remote/srgs/>:

Nr	Parameters	Meie nr.	Meie register
1	(5, 2, 0, 1)	2	B5-5
2	(9, 4, 1, 2)	8	B9-18
3	(10, 3, 0, 1)	10	B10-15
4	(13, 6, 2, 3)	17	B13-39
5	(15, 6, 1, 3)	22	B15-45
6	(16, 5, 0, 2)	26	B16-40
7	(16, 6, 2, 2)	28	B16-48
8	(17, 8, 3, 4)	31	B17-68

Kommentaari. Selles puudub 31 bisümmeetrilist/tugevregulaarset 4 kuni 20-tipulist struktuuri.

Siiski, esineb ka palju täielikumaid tugevregulaarsete graafide nimekirju. Üks nendest on näiteks, <http://mathworld.wolfram.com/StronglyRegularGraph>, kus on esitatud 33 struktuuri, sh ka *r*-klikke. Paraku puuduvad selles nr.nr **25** (B16-96), **29** (B16-72), **33** (B18-135), **34** (B18-108), **37** (B20-160) ja **38** (B20-150).

Tugevregulaarikute poolt koostatud nimekirjades esineb muidugi ka palju suuri graafe. Näiteks esimeses nimekirjas esineb üks 999-tipuline graaf:

16	(999, 448, 172, 224)	-	-
----	----------------------	---	---

Näide 5. Me võime lihtsal viisil genereerida mõned bisümmeetrilised ja tugevregulaarsed 999-tipulised struktuurid, mida teadaolevates nimekirjades tabada pole õnnestunud:

Nr	Notation	deg	E	SR	Regularity	Commentary	(+)signs
1	B999-2	2	999	0.9989	<i>3-clique</i>	333 componentical 3-cliques	+2.3.3
2	B999-996	996	497502		<i>333-clique</i>	333 3-elementic parts 3-tricent-triginta-tri-clique	?
3	B999-8	8	3996	0.9979	<i>9-clique</i>	111 componentical 9-cliques	+2.9.36
4	B999-990	990	494505		<i>111-clique</i>	111 9-elementic parts 9-cent-undeca-clique	?
5	B999-110	110	54945	0.9736	<i>111-clique</i>	9 componentical 111-cliques	+2.111.6105
6	B999-888	888	443556		<i>9-clique</i>	9 111-elementic parts 111-nona-clique	?
7	B999-332	332	165832	0.9515	<i>333-clique</i>	3 componentical 333-cliques	+2.333.55278
8	B999-666	666	332667		<i>3-clique</i>	3 333-elementic parts 333-tri-clique	?

Kommentaari: a) Tugevregulaarsed on siin vaid *r*-klikid. b) *r*-klikkide nimetused võivad mõnele kõll mitte meeldida, kuid midagi paremat ma ei leidnud.

Kokkuvõte

Tegemist on bisümmeetria ja tugevregulaarsuse osalise kokkulangevusega. Bisümmeetria hõlmab ka veel mittedisusaid struktuure ning tugevregulaarsus võib esineda ka mono-, polü- ja ositi sümmeetria korral, kuigi kuni 20-tipuliste hulgas viimaseid siiski ei ole täheldatud. Struktuurisemiootiline lähenemine on täitnud

„valgeid laike” tugevregulaarsete graafide loetelus, esile tõstnud seni ignoreeritud klikkregulaarsuse olemuse ja selle, et tugevregulaarse graafi täiend on samuti tugevregulaarne.

Teises, „kõige täielikumas” tugevregulaarsete graafide loetelus on esitatud kõik kuni 20-tipulised **bi-klikid**, mida seal nimetatakse peamiselt *complete bipartite graphs*, kusjuures 4-tipulise bi-kliki nimi on *square* ja 6-tipuline on *unity*. Samuti on seal esitatud kõik **2-r-klikid**, mis kannavad küll tiitlit *r-cocktail party graphs*, kusjuures 6- tipuline on hoopis *octahedral graph* ja 8-tipuline *16-cell graph*. Ülejäänud **n-r-klikidest**, seal nimetatud peamiselt *circular graphs*, puudub loetelus viis *r-klikki*. Samuti puudub selles ühe tuntud tugevregulaarse graafi tugevregulaarne täiend.

Graafide käsitlemine erinevatest aspektidest on kasulik.

Laupäev, 12. juuli. Otsin uue klaviatuuri – küsimärk ja ülakoma on, kuid „ätti” ei löö. Kodus avastasin, et tegu on rootsi keele klaviatuuriga. ... Wiki eluloo artiklit on kohendatud, kuid sain märkuse, et tuleb Wiki-reeglitest kinni pidada. Praegu ei saa ma seda paraku teha ka juba mulle arusaamatuil tehnilistel põhjustel. ... Erki tuli ja PANI PDF-CUTi KÄIMA, nii mis laksus. Ja töötabki! ... „Ätt” hakkas võrgus olles töötama! Aga arvuti on aeglane. Seda märkis ka Erki. ... Oma Wiki isik-artiklisse panin näpuga kirjandusloetelu. ... Trükkisin välja rida Wiki-reegleid. ... Rämpspost küsis, kuidas mu naisel voodis läheb.

Prantsuse rahvuspühal. Nüüd on selgunud rämpsposti allikad – need on geid. Ilmselt ärritab neid minu portreemaal kodulehe ees. Eemaldada ma seda ka ei tahaks. ... Wikis on artikkel „graaf”, vilets ja vigane. Ootab juba terve aasta korrigeerimist. Poolik on ka artikkel „struktuur”. Kui võtaks ise kätte? ... Aili ja Harri on juba Tallinnas. Erkil käib Mattiga Saaremasõidu korraldamise läbirääkimised.

Kolmapäev, 16. juuli. Eile kohtusime „Old Hansas” hubaselt Aili ja Harriga. Selle taustal kulges terve eilne päev. ... Viisin omapoolse kaalutletud täpsustuse Wiki struktuuriartiklisse – „Struktuur on heterogeense objekti omadus olla kindlal viisil organiseeritud”. Arvuti teisel avamisel muutus pilt jälle värviliseks. Eelmine kord tähendas selline ilming järgmisel avamisel klaviatuuri nässu minekut.

Neljapäev, 17. juuli. Pilt ei ole värviline ja klaviatuur polegi nässus. ... Käisin hommikul Heleni ateljees. Kõik on endiselt kurb ja segamini. ... Leppisin Heleni õe Valliga kokku, et ta aitaks mul kõik olemasoleva kolme-nelja kasti selekteerida. ... Saatsin Janarile väljavahetamiseks neli kodulehe faili. Seekord juba pdf'is – ja õhtuks see valmis oligi. Ka graafi artikli-toorikuga Wiki's sain maha.

Laupäev, 19. juuli. Eile avastasin oma „kultuurikih” alt paksu ümbriku 2002. a. A.G. (Müncheni Tehnikaülikool, majandusanaliitika) poolt saadetud sepaaratidega. Lehitsesin neid nagu näeksin esimest korda. Vaatasin, et ta tegeleb infirmatsiooniruumiga, semiootikaga, täpsemalt, „bioloogiliste märkidega”. Separaadid on inglise ja jaapanikeelsed. Jutt on pikk, põhjalik. Tundub mõneti samasugune „hull” olevat nagu minagi. Ühe artikli algusesse on ta teinud märkuse, et ma näitaks neid SERRi teistele liikmetele ka. Paraku olin ma 2002. aastal juba biosüsteemidest irdunud ja ei reageerinud selle saadetisele. ... Taolisi saadetisi leidub mul teisigi. Meelde tuleb üks keemiliste struktuurvalemite matemaatilise käsitluse konstrueerija. Praegu tahaks siiski neile midagi lohutavat vastata.

Homod on leidnud minu põhi-meili-aadressi ülesse ja nüüd saadavad mulle „girl-linke”, mida ma muidugi ei ava.. ... Täna sain korrektselt vormistatud meili Inglismaalt, kus on mainitud suuri rahasummasi mis olevat seotud kellegi „Aare Tevet'iga”. Suurte rahasummadega opereerimise meile olen siiani saanud Aafrikast ja Hispaaniast.

Enam Totskeli 106^{ndal} sünniaastapäeval. Täna sain maha Wikipedia graafiteooria ülevaatliku artikliga (ei tea kas see ka toimetajatele meeldib) ja täiendasin struktuurisemiootika oma. Korrastamist ootavad Heleni, graafi ja artikkel minust enesest.

Esmaspäev, 21. juuli. Korrastan, mitte eriti innukalt oma Wiki artikleid. Minu graafiteooria artikkel erineb kardinaalselt teistest selleteemalistest. Kui teised loendavad seal graafi atribuute, siis mina esitan üldise

ülevaate suundumistest. See võib jälle mõnele mitte meeldida. Graafi vidinad esitan ma graafi artiklis. See on aga kõige suurem ettevõtmine.

Kolmapäev, 23. juuli. Graafiteooria artikli eest sain Wiki Andreselt kiita, struktuuriartikli eest aga laita „mitte-erapoolikuse” pärast.. Tegin selle öösel ümber. Graafiartikkel seisab puutumatuks. Kell on praegu 6.48. Alles on kaks sigaretti. Toon postkastist ajalehe, teen ühe kohvi ja heidan korraks puhkama. Kell kaks päeval pean arsti juures olema.

Neljapäev, 24. juuli. Päev kulus peamiselt struktuuriartikli täiendamisele. Matti perega saabusid täna. Kohtumisele nendega Aili ja Harri peatuspaika ei läinud. Homme kell 7 hommikul peaks toimuma väljasõit Saaremaale. Pean asjad kokku panema.

Laupäev, 27. juuli. Saarema eksepeditsoon on lõppenud. Tallinnast väljasõit hilines, kuna Yllöd magasid rootsi kellaaja järgi. Praamile me siiski Erki juhitud kihutades jõudsim. Alustasime Koguva muuseumiga. Kanel oli uhke lauaga vastuvõtt. Põhikorraldaja oli Jaani naine Made. Kohal oli ka Kalju oma naisega. Toimus elav keskustelu ja vanade fotode uurimine.

Vastuvõtt Kanel: vasakult Matti, Kalju, Mina, Erki, Jaan, tema noorem poeg, Kalju naine, Jaani naine, Jaani vanem poeg ja Alexandra.

Järgnes Maasi linnus ja Kalju kodu koos Saarema sepikoja külastamisega. Kaali kraatri lähedal lõunastasime, ja siis tuli minna vabaõhus toimuvale keelpilli kontserdile. See toimus ühes korralikult renoveeritud ja juurdepuutatud talukompleksis, mille kallal olid neli aastat töötanud Jaan ja Ants. Kuressaarde jõudsim kella üheksaks. Saaremaa ooperipäevade tõttu oli söögikohta raske leida. Lõpuks leidsime selle ühes vabaõhu kohvikus, kus tuli oodata küll üle tunni, kuid söök oli põhjalik.. Magasime Erki poolt tellitud kodumajutuses hästi. Yllöd oli tellinud endale kihu kobedama öökoha. ... Hommik algas minu poolt tellitud kohapealse saunaskäiguga. Järgnes hommikusöök Erki poolt valitud pagarikohvikus ja seejärel Kuressaare linnuse külastamine. Käisime ka Sõrve tipus. Tagasisõitu alustasime mööda lääne- ja põhjakalda mereäärseid kohati tolmuseid, kohati asfaleeritud külavaheteid. Söögikoha leidmisega oli raskusi, kuni avastasime selle Pangal. Kõikides „punktides” oli rahvusvahelist rahvast palju. Alexandrat palusin mulle saata valiku tehtud fotodest mailitsi. Praami kaua oodata ei tulnudki. Yllöd viisime hotelli ja Erki tõi mind koju. ... Täna hommikul pidid külalised tiirutama taksoga linna peal, sh läbima ka vanaisa kunagise elukoha Kolde 26. ... Külalised jäid rahule.

Hommikune e-post: Andres kritiseerib mind struktuuri kirjeldamise subjektiivsuses. Meeles mõlgub mul juba „vastulöök” kriitikale. ... Võhandu saatis mulle manusfailina ühe „huvitava graafi” lähteandmed, mis paraku ei avanenud. Maht 2GB – tundub, et on tegemist tuhandetipulisega. Loodan et siiski mitte. Ex

näe, kui hiljem avada õnnestub. ... Zone's on traditsiooniline rämpspost, ilmselt jälle selleltsamalt psühhilt. ... Hiire kerimishüpp ei tööta. ... Vahetasin hiire ning tõmbasin koomale ja täpsustasin oma Wiki struktuuriartiklit.

Esmaspäev, 28. juuli. Andrus pole täna veel minu Wiki struktuuriartiklile lähenenud. Täiendasin seda veelgi. Ihun hammast sümmeetria seletamisele. Praegu on Wikis vaid lause käibelisest „telg-sümmeetriast”. ... Teatasin Heleni sõbranna Millale peatselt mälestusnäituse korraldamisest. Kuutmaa sõnul olevat vaibad juba kokki korjatud.

Papa Ernst-Voldemari 105. sünniaastapäeval. Otsustasin siiski Wiki graafiartikli täiendamise kasuks.

Neljapäeval, 31. juulil. Täiendatud sai nii graafi- kui ka struktuuriartikkel ning lisatud invariandi hüpp. Nüüd pean hakkama kirjandusviiteid monteerima. Kust neid kõiki võtta?

Pühapäev, 3. august. Pool reedet ja terve laupäeva olin haigevoosis. Täna hommikul arvutisse jõudes leidsin ees Wiki Andrese küsimuse bundle-Bundel-rassloenije asjus. Mul võttis tükk aega, enne kui ma õigele sihile jõudsin, et tegemist on matemaatilise kihikonnaga, mis ka Ülo Kaasiku poolt kokkuvõtlikult defineeritud on. ... Osa minu Wiki-artiklitest on veel korrigeerimise staadiumis.

Esmaspäev, 4. august. Täna päev kulus TLÜARis filosoofialeksikonide sirvimisele. Muidugi piirdus see praegu vaid kahe i-tähega algavate ja kolme s-tähega algavate kategooriate formuleeringute võrdlemisele. ... Kodus jõudsin enamvähem korda seada vaid Wiki sümmeetria nupukese.

Kolmapäev, 6. august. Eile läksid naabri noored Katrin ja Mats sünnitama. Mina käisin külas Ailil ja Harril nende Tartu mnt. 18 peatuskorteris. Täna olen jälle Wiki haardes oma isomorfismi+homomorfismi artikliga, mille pidin siiski kaheks jagama – oma homomorfismi teksti paigutama kellegi poolelioleva pikk-teksti algusesse. Kuidas kõik hommikul välja nägema hakkab, eks näe.

Laupäev, 9. august. Täna lõunaks olid sünnitajad tagasi koos seni nimetu poisslapsega, kada ma veel näinud ei ole. Nende kutsu Torri on igatahes uuest tulnukast ärritet. ... Maadlen viidete paikapanemisega. Paika sain need „struktuuris” ja „sümmeetrias”, kuid minu oskamatus tõttu need ei eraldu kirjanduse nimekirjast. ... Pekingi olümpia shõus pakkus huvi eelkõige hiina „tähestiku” järjekorras sissemarssivate delegatsioonide virrvarr.

Pühapäev, 10. august. Olümpiamängudest ei huvitu, olulisemad on teated Gruusia-Venemaa konfliktist. ... Wikipedia Andres heidab mulle ette, et ma ei esita Blaubergi arvatavast oopusest kunagi välja loetud tsitaatide (a la „struktuuri eksplikaadiks on graaf” jt) leheküljenumbrid kindlaks teha. Tõepoolest jätsin kunagi meeldesööbinud tsitaatide puhul nii oopuseise, kui ka leheküljenumbrid endale ülesmärkimata ja nüüd ei oska enam neid kusagilt leida. ... Internetis surfates selgus et mul on tegemist aktiivselt mitmel rindel tegutseva filosoofi Andres Luurega..

Kolmapäev, Erki sünnipäev. Vahepeal käisin järjest TLÜ raamatukogus, ikka nende i ja s'ga algavate mõistete asjus. Kõik küsimused pole veel praegugi lõplikult selged. ... Hommik algas korstnaaremontijatele Inna mobiilinumbriga otsimisega mitmes liinis, kuna meistrid ei pääsenud pööningule. Loodan, et homme saab korstnaehitus alustatud. Ilmad on soojad kuid niisked. ... Wikis kohendasin „struktuuri” ja arutlesin „invariantsust”, ning Andres utsitaja oligi platsis.

Teisipäev, 19. august. Viimased neli päeva olen olnud voodihaige, seekord mitte palavikuga vaid tugeva iiveldustundega. Enne seda jõudsin veidi kohendada oma Wiki kirjanekuid, kuid need jäid pooleli. ... Praegu on küsimus selles, kas saan neljapäevaks Heleni mälestusnäituse avamisele minekuks jalad alla. Kutsed saatsin ka Jüri Martinile ja Võhandutele. ... Olen üks pabistaja. Näiteks, minu teades ei saadetud kutset Helene Kumale, selle oleksin nagu mina tegema pidanud, kuid selgus, et HK on asjast teadlik. Rohkem ma oma käes olevaid kutseid välja ei saada.

Neljapäev, 21. august. Heleni mälestusnäitus Estonia Talveaias läks väga ilusasti korda. Olen Peeter Kuutmaale väga tänulik. Kohale jõudis nii Heleni sõbranna Milla Helsingist, Inge Teder, Helene Kuma, naabri Virve ja Võhandud, kõik minu kutsutud. ... Ootamatult tulid ka Heili täditütred Ene Karolin õega kohale. Kontakte oli palju, fotosi tehti ka. Kõigiga ei jõudnud kontakteeruda, ja Heleni õde Valli lahkuski varem. ... Õhtu lõpetasime koos Erika, Taso ja Heliga teatri puhvetis väikese Metaxa pitsiga, Võhandute kõrvallauas. ... Matti saatis 35 Saaremaa fotot, mis ei avanenud, sest olid mingi laiendiga DAT. Nüüd olen väsinud ja valmistun homseks välja puhkama.

Laupäev, 23. august. Eile möödus kolm kuud Heleni surmast. Tema mälestusnäituse hubase õhkkonnaga jäid enamus kindlasti rahule. Täna kohtusin Kuku kohvikus Inge Tederiga, kellele andsin üle Heleni arhiivimaterjalide kausta, mis läheb nüüd Tarbekunsti ja Disainimuuseumisse. Tagasi tulles astusin läbi Mustamäe ateljeest kuhu Kalev on vahepeal toonud kümneid suuri kilekotte, ilmselt Hermanni kraamiga. See muutus mõjus kuidagi võõrastavalt. Hüvasti Heleni Mustamäe ateljee! Ongi aeg võtmed üle anda. Esmaspäeval toimub seal siiski viimane arutelu Erika, Taso ja Heliga. ...Internetis märkasid, et Ashay on koos ühe kaasautoriga saanud maha „kohaliku” Graph Theory’ga. Teatasin talle, et sooviksin ühe eksemplari endale tellida. ... Wikipedia artiklite seeriaga (Helen, graaf, graafiteooria, invariant, isomorfism, struktuur, struktuurisemiootika ja sümmeetria) olen maha saanud, kuid üks väikseid korrigeeringuid tuleb aeg-ajalt ikka teha.

Pilte Heleni mälestusnäituselt

Esmaspäev, 25. august. Ashay lubas mulle personaalse graafide textbook’i saata. Täna sain Alexandra käest mõned Saaremaa fotod, mille failid ilusasti avanesid. ... Õhtul pean minema ateljeesse, kus kavatsen pakkuda Heleni pildi ääres küünlavalgusel gruusia veini, mineraalvett ja küpsiseid.

Teisipäev, 26. august. Eile õhtul ilmusid üksteise järgi ateljeesse Heli, Kalev ja Taso. Heli juhendamisel läks kohe lahti lõngade otsimiseks. Neid koorus igast nurgast välja tohutul hulgal. Kuus väga suurt kilekotti sai neid täis. Ligi pooled jäid veel pakkimata. Taso laia limusiini mahtus vaid kolm suurt kotti. Need üritatakse galeriis müüki panna. Pärast seltskonna lahkumist jäin veel viivuks ateljeesse, küünlavalguse, Heleni pildi ja gruusia veiniga. ... Kalevi käest sain eile ajutiselt enda kätte Heleni CD'd, mida täna lõpuks rahulikult ja huviga uurida saan. Sooviksin endale mälestuseks ka üht Heleni akvarelli. Need on ju Aegna, Käsmu, Altja, Matsalu, Pakri jt käikudel „koos tehtud ja tassitud”. Loodan, et Kalev ehk ohverdab ühe.

Neljapäev, 28. august. Klairisin natuke Wiki struktuurisemiootikat ja hakkasin ilmutamiseks korda seadma oma „päevikumärkmeid”. Saaremaa reisir tehtud piltidest õnnestus kätte saada vaid mõned. Piirdun nendega. Ega ma eriti innukalt seda ilmutada tahagi, lihtsalt viin asja lõpuni.

Pühapäev, 31. august. Reedel kutsus Võhandu mind Innar Liiv'i doktorikaitsmisele, sest tahtis mulle üle anda ühe Pisanski ja Randitshi graafi-artikli. Kaitsmine toimus TTÜ uue maja suures auditooriumis. See kestis oponentide küsimusrahe all kolm tundi, töökeeleks oli soome-ugri aktsendiga inglise keel (nii nagu vene ajal vene keel). Innar kaitses hiilgavalt. Pärast oli Raja tänava auditooriumis asjakohane laud kaetud. Sain Innari käest tema dissertatsiooni eksemplari koos pühendusega, sellest et ta loodab näha ühisosa tema töö ja struktuurisemiootika vahel. Mati Tombaku käest lunisin välja tema artikli-eksemplari binaarsetest relatsioonidest – on ju binaarsuhted minu teema. Tema käsitlus on siiski midagi muud. Kuid kuluks ära siiski. ... Laupäevane päev kulus Pisanski graafide tipunimekirjade koostamisele. Pärastlõunat läksin Heleni ateljeesse, kus lasin Helil valida endale sobivaid lõngu. Tegin talle varem sellise pakkumise ja ma arvan, et see oli õige. ... Tänapäev kulus Pisanski graafide sissetoksimisele, töötlusele ja väljatrükkide korrastamisele. Praegu on kõik alles üks virr-varr. Võib-olla homme saan mingi ettekujutuse. ... Ilm on augusti kuu jaoks liiga sügisene.

Teisipäev, 2. september. Mingi ettekujutus Pisanski „geomeetristest graafidest” on tekkinud. Tegelesin sellega eile ja täna hilisööni. Korrastamine ja lõpuleviimine seisab veel ees. ... Homme valmistun arstile minekuks.

Neljapäev, 4. september. Eilne arstilkäik läks ladusalt, minu lemmikõde rääkis oma Shveitsi sõidu muljetest. ... Pisanski graafid on läbi käidud ja 13 leheküljeline materjal Võhandule saadetud. Mono- ja polüsümmeetriliste graafide orbiitstruktuuride uurimine seisab veel ees. ... Homme on mul „stipipäev” ja kavatsen linnas ja raamatukogus ära käia.

Reede, 5. september. „Stipipäeva” ja muu lükkasin homse peale. Hakkasin Pisanski orbiitstruktuure sondeerima. Siiani veel midagi erilist pole tabanud.

Pühapäev, 7. september. Ega Pisanski graafides mul midagi muud silma ei torkagi kui orbiitstruktuurid. Hakkangi korrastama kõike orbiitstruktuuridega seonduvat. ... Wiki artiklite korrigeerimist takistavad vahel esiletulevad tehnilised tõrked. ... Ilm on sügisene ja ma olen madalseisus.

Esmaspäev, 8. september. Täna õnnestus tellida kuivad võrkkottides ahjupuud. Küll hirmkallid, aga kohe toodi kohale ning jõudsin need ise ka kuuri laduda. Suur asi tehtud. ... Loodan täna jõuda ka orbiitgraafideni.

Kolmapäev, 10. september. Eile käisin Monica juures jalaravil. Pediküür kestis tundi ja veerand ning maksis ka paras jagu. Homme pean päris jalaravile tagasi minema. ... Täna trügis sisse viisakas Kreitsman, kellele mul õnnestus pakkuda kohvi, seibe, õuna, sigaretti, kott taarat ja annetada topsik meie Heleniga korjatud peenrahaga. ... Äsja lõpetasin orbiitgraafide teksti, mida pean veel üle käima. ... Homme kell 8.30 pean juba Magdaleenas olema.

Reede, 12. september. Jalaravi, saatekirjade ja rohtude asju on seni edukalt aetud. ... Ostin Humanast endale 30 krooni eest heleda ülikonna – hästi saadud! ... Orbiitgraafide teksti ülekäimist jätkub veel. ... Heli saatis Heleni mälestusnäituse pilte, nagu ikka tulevad nad temal korralikult välja. Millale saatsin paar fotot

ära. ... Maja korsten lõpuks ometi päris valmis, sellele pandi mingi krae kaela. ... Homme kavatsen teha apteegi- ja TLÜA raamatukogu tuuri.

Pühapäev, 14. september. Tegelesin parajasti orbiitgraafidega kui koputamata trügis sisse Kreitsman, kes olevat maha kukkunud ja verine. Verd ma ei näinud ning andsin talle seibe, kohve, sigarette, tikke, jope, peakatte ja lasin tal taskutelefoni akut laadida. Tuba oli soe ja ta ei tahtnud kuidagimoodi lahkuda. Mind ta aga segas. Tema olu on mulle arusaadav, kuid enam ma teda siia ei jäta. .. Töö oli igatahes häiritet.

Esmaspäev, 15. september. Täna on üks orbiitgraaf tekitanud probleeme. Praegu ei saa aru, kas olen teinud kusagil põhimõttelise vea või on tegemist näpukaga. Asi peab klaariks saama, pean ilmselt hulga pabereid läbi lappama. ... Ilm on septembri jaoks liiga sügisene.

Neljapäev, 18. september. Probleeme tekitanud orbiitgraaf osutus siiski lähteandmete näpuveaks. Rutiinseid töö- ja olmetegemisi jätkub.

Neljapäev, 25. september. Orbiit- ja märgigraafidega olen veidi edasi liikunud. Viimasel ajal olen tulnud järeldusele, et ega mul teistes sfäärides liikuda ei ole mõtet. ... Esimese ja teise sügispäeva veetsin külmavärinate ja palavikuhakatuses haigevoosis. Seekord päästis FERVEX. ... Vahelduseks avalikustangi oma orbiit- ja märgigraafid, nii nagu need välja kukkusid.

Orbiit- ja märgigraafidest (kokkuvõtte ühe näitega)

Orbiitgraafide puhul on vaatluse all sümmeetriaomadustega, selle tipu-, serva- (naabertipupaari-) ja „mitteserva”- (mittenaaber tipupaari-) orbiitidega seonduvad ilmingud. Viimaseid kahte nimetame binaarorbiitideks.

Postulaat 1. Graafi, mille kõik servad kuuluvad ühte binaarorbiiti Ω_n , on *orbiitgraaf* G_n .

Orbiitgraafil on graafiteoorias mitu nime. Seda on nimetatud *servadest transitiivseks*, *servadest sümmeetriliseks* või lihtsalt *sümmeetriliseks graafiks*. Antud juhul on vaatluse all hoopis *graafide dekomponeerimine orbiitgraafideks*.

Täisgraaf on orbiitgraaf, mis ei oma teisi orbiitgraafe. Bisümmeetriline graaf on orbiitgraaf, mis omab veel üht *potentsiaalset orbiitgraafi* oma *täiendi* näol. Monosümmeetriline graaf on orbiitgraaf ja omab veel mitut potentsiaalset oma binaar(-)orbiitide näol, mis kujutavad endast selle *täiendi* osagraafe. Monosümmeetrilise graafi täiend on polüsümmeetriline. Polüsümmeetrilise graafi servad kuuluvad rohkem kui ühte binaarorbiiti. Nii polü- kui ka ositi sümmeetrilised graafid koosnevad mitmetest binaar(+)- ja (-)orbiitidest ning omavad nende näol mitu *potentsiaalset orbiitgraafi*. Polüsümmeetrilise graafi servaorbiitidele (binaar(+)-orbiitidele) vastavad orbiitgraafid on selle osagraafid, „mitteserva” orbiitidele (binaar(-)orbiitidele) vastavad aga selle *täiendi* osagraafid.

Servadest sümmeetriliste graafide osakaal kõikide graafide hulgas on kaduvväike, kuid nad esinevad kõikjal nende hulgas orbiidsete osagraafidena.

Järeldus 1. Graafi igale binaarorbiidile Ω_n vastab üks orbiitgraaf G_n .

Bi-, mono- ja polüsümmeetriliste graafide orbiitgraafid hõlmavad graafi kõiki tippe. Ositi sümmeetriliste graafide omad aga vaid ühte tipuorbiiti kuuluvaid tippe. 0-sümmeetrilise graafi ja selle täiendi orbiitgraafid kujutavad endast 2-klikke. Huvi pakuvad eelkõige muidugi sümmeetriliste graafide orbiitgraafid.

Järeldus 2. Kõik orbiitgraafid on servadest sümmeetrilised, st kas mono- või bisümmeetrilised.

Järeldus 3. Polüsümmeetriline graaf on orbiitgraafide ühend servadest, $\cup G_n$.

Järeldus 4. Orbiitgraafid avavad lähtegraafi struktuuri erinevatest aspektidest ja esitavad selle varjatud omadusi. Kui graaf on aluseline või sisaldab komponente, klikke, ringe jt, siis kerkivad neid osiseid kujutavad tipukogumid orbiitgraafides mingil teisel kujul esile.

Võib väita, et orbiitgraafid on oma lähtegraafi „sugulased”, need on selle „geneetilised tuletised”.

Järeldus 5. Graafi erinevad orbiitgraafid võivad osutada isomorfseteks või langeda kokku.

Huvitavad orbiitgraafid on Folkmani graafil.

Folkmani tuntud kahealuselise kooskõlastamata graafi **FOL** binaarmärgid:

$$A: -4.14.21; B: -3.8.10; C: -2.6.8; D: -2.4.4; E: -2.3.2; F: +3.6.8.$$

Graaf **FOL** on *ositi sümmeetriline* ja selle orbiitgraafid esinevad tipuorbiitide raames. **FOL** jaguneb vastavalt oma binaarorbiitidele *A, B, C, D, E ja F* kuueks *orbiitgraafiks*:

Graafi **FOL** tunnusele $-A$ vastav *orbiitgraaf* $FOL_{n:-A}$ on **Peterseni graaf**(!). Seda kujutab ka **FOL** märgi osamaatriksis $W_{2,2}$, kui sealne $-A$ asendada Peterseni tunnusega **+4.10.15** ja $-B$ asendada tunnusega $-2.3.2$.

Graafi **FOL** tunnusele $-B$ vastav *orbiitgraaf* $FOL_{n:-B}$ osutub A. Titovi [1976] poolt konstrueeritud *kooskõlastamata kahealuseliseks* graafiks, mille üks orbiitgraaf on teada olevalt samuti **Peterseni graaf**.

Graafi **FOL** tunnusele $-C$ vastav *orbiitgraaf* $FOL_{n:-C}$ on *bisümmeetriline 10-komponentne*, 2-klikkidest koosnev graaf. Antud juhul on 2-kliki üks tipp paaris- ja teine paaritu numbriline.

Graafi **FOL** tunnusele $-D$ vastav *orbiitgraaf* $FOL_{n:-D}$ on **Peterseni graafi täiendiks**(!), st Peterseni graafi teiseks orbiitgraafiks.

Graafi **FOL** tunnusele $-E$ vastav *orbiitgraaf* $FOL_{n:-E}$ on orbiitgraafi $FOL_{n:-C}$ täiend, st **2-kvinta klikk**.

Graafi **FOL** tunnusele $+F$ vastav *orbiitgraaf* $FOL_{n:+F}$ on muidugi **Folkmani graaf** ise.

Ilmselt jaotuvad graafid „geneetilistesse rühmadesse”, nende uurimine on muidugi omaette projekt. Praeguste kogemuste alusel võib väita, et 20-tipulised monosümmeetrilised kahealuselised graafid moodustavad mingi „geneetilise rühma”, mille teatud orbiitgraafid osutuvad Peterseni graafideks.

Järeldus 6. Erinevate graafide orbiitgraafid võivad osutada isomorfseteks või kokku langeda.

Järeldus 7. Graafi igale orbiidile vastab selle täiendi orbiit, mille vastavad orbiitgraafid langevad kokku.

Vaatluse all on ka graafi *teist ja kõrgemat järku orbiitgraafid*, st orbiitgraafide orbiitgraafid jne.

Järeldus 8. Graafi teist või kõrgemat järku orbiitgraaf võib olla isomorfne või kokku langeda oma lähtegraafiga, kuid ainult juhul kui viimane on duaal- või monosümmeetriline.

Orbiit- ja lähtegraafi *kokkulangemine* on midagi rohkemat kui isomorfism, see tähendab tipupaaride täielikku kokkulangevust ehk *taastamist*.

Järeldus 9. Kõrgemat järku orbiitgraafide puhul ei teki enam uusi kombinatsioone, need hakkavad korduma. Olenevalt graafi keerukusest võib see toimuda ka kolmandat või kõrgemati järku orbiitgraafide korral.

Järeldus 10. Kõrgemat järku orbiitgraafide indutseerimine on *koonduv* protsess, see lõpeb alati mõne madalamat järku orbiitgraafi või lähtegraafiga isomorfse graafi esiletuleku või selle taastamisega.

Käsitlesime eelnenus vaid sümmeetrilisi graafe. Teame, et θ -sümmeetriliste puhul kujutab iga tipupaar (serv, „mitteserv”) endast iseseisvat binaarorbiiti ning nende käsitlemine mõttetu. Ühe binaarmärgi alla võib graafis, eriti just ositi ja θ -sümmeetrilises, kuuluda rohkem kui üks binaarorbiit.

Postulaat 2. Graafi, mille kõik servad vastavad niisugusele etteantud binaarmärgile dnq , mille alla kuulub rohkem kui üks binaarorbiit, st on orbiitgraafide ühend, nimetame **märgigraafiks** G_p .

Järeldus 11. Märgigraaf moodustatakse binaarmärgi *tähenduse* aspektist.

Binaarmärgi tähendusel on oma roll ka orbiitgraafide puhul, eriti siis kui ainuke binaar(+)märk hõlmab graafi kõiki tippe ja servi.

Järeldus 12. Kui orbiitgraafi binaar(+)märk hõlmab graafi kõiki tippe ja servi, siis on see selle graafi *täielik invariant*, st on omane vaid sellele graafile.

Tegemist on muidugi raskelt tõestatava, kuid ilmselt ümberlukkamatu hüpoteesiga. Tuntud graafide hulgas omavad selliseid binaar(+)märke, näiteks Peterseni, Heawoodi, Coxeteri, kuup-, oktaeder-, dodekaeder jt graafid. Huvitav oleks muidugi anda mõni selline konstrueerimisülesanne arvutile. Esineb ka lihtsaid, graafi täielikuks invariantiks olevaid binaarmärke, mille graafe on kerge kujutada. Vaatleme mõnda graafi, mille ainuke binaar(+)märk on täielik invariant.

Peterseni graafi **PET** ja selle täiendi **PETC** binaartunnused ja tunnusmaatriks W koos u - ja deg -tunnustega:

$A: -2.3.2; B: +4.10.15.$											$A: -2.6.12; B: +2.5.8.$															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10						
0	B	-A	-A	B	B	-A	-A	-A	-A	/	1	63	1	/	0	-A	B	B	-A	-A	B	B	B	B	/	36
	0	B	-A	-A	-A	B	-A	-A	-A	/	2	63	1	/		0	-A	B	B	B	-A	B	B	B	/	36
		0	B	-A	-A	-A	B	-A	-A	/	3	63	1	/			0	-A	B	B	B	-A	B	B	/	36
			0	B	-A	-A	-A	B	-A	/	4	63	1	/				0	-A	B	B	B	-A	B	/	36
				0	-A	-A	-A	-A	B	/	5	63	1	/					0	B	B	B	B	-A	/	36
					0	-A	B	B	-A	/	6	63	1	/						0	B	-A	-A	B	/	36
						0	-A	B	B	/	7	63	1	/							0	B	-A	-A	/	36
							0	-A	B	/	8	63	1	/								0	B	-A	/	36
								0	-A	/	9	63	1	/									0	B	/	36
									0	/	10	63	1	/										0	/	36

Peterseni graaf on **bisümmeetriline** ja **tugevregulaarne**, selle binaarmärgid on $-2.3.2$ ja $+4.10.15$. Viimane märk tähendab, et graaf koosneb 10 tipust ja 15 servast, mis moodustavad 5-ringe – see on selle graafi **täielik invariant**. Esimene märk fikseerib 5-ringides olevate mittenaabertipu paaride vahelise ahela pikkusega 2, mis koosneb kolmest tipust ja kahest servast. kui püstitada ülesanne konstrueerida (valents-) regulaarne 10-tipuline graaf, mille 15 serva moodustavad 5-ringe, saame tulemuseks vaid Peterseni graafi.

Peterseni graafis **PET** on 12 5-ringi, antud juhul tippudega: 1-2-3-4-5-1 (nö välisring), 6-8-10-7-9-6 (nö sisering), 1-2-3-8-6-1 ja 1-2-7-10-5-1 ja 1-5-4-9-6-1 ja 2-3-4-9-7-2 ja 3-4-5-10-8-3 (3 välis- ja 2 siseringi tippu), 1-2-7-9-6-1 ja 1-5-4-9-6-1 ja 2-3-8-10-7-2 ja 3-4-9-6-8-3 ja 4-5-10-7-9-4 (2 välis- ja 3 siseringi tippu). Iga tipp osaleb 6 ringis. Iga serv osaleb 4 ringis. See on **5-ring-regulaarsus**.

Peterseni graafi täiendus **PETC** on 5 4-klikki, antud juhul tippudega: 1,3,9,10 ja 1,4,6,10 ja 1,4,7,8 ja 2,5,8,9 ja 3,5,6,7. Iga tipp osaleb kahes klikis. Iga serv osaleb ühes klikis. See on **4-kliik-regulaarsus**.

Teineteisest sõltumatult on nii Graafiatlase koostajad (lk 275) kui ka siinkirjutaja [2004b, lk 8-9] konstrueerinud 5-ringseid graafe tippude arvuga 7, 9, ..., mida **üldistatud Peterseni graafideks** nimetatud on. Paraku puudub neil Peterseni graafi üks põhiomadus – bisümmeetria – ja need on osutunud ositi sümmeetrilisteks.

Järeldus 13. Iga orbiitgraaf on *valents- ja ring- või kliikregulaarne*. Bisümmeetriline graaf on ka veel *tugevregulaarne*.

Heawood'i graaf kuulub Graafiatlase arusaama järgi regulaarsete graafide alajaotuste, nii *sidusate kuup*- (lk 144, tähistus **C621**) *sümmeetriliste kuup*- (lk 167, koos Peterseni graafiga) kui ka *(3,6)-cage* graafide (lk 271) hulka. Käsitlegem Heawood'i graafi struktuurset aspektist.

Heawood'i graaf on *monosümmeetriline*, selle binaarmärgid on $-3.8.9$, $-2.3.2$ ja $+5.14.21$. Viimane märk tähendab, et graaf koosneb 14 tipust ja 21 servast, mis moodustavad 6-ringe – see on selle graafi *täielik invariant*. Esimene ja teine märk fikseerivad 6-ringides olevate mittenaabertipu paaride vahelise ahelad pikkustega 3 ja 2.

Heawood'i graafi *HEA 6-ring-regulaarsus* on seotud *aluselisusega* ning see osutub *kahealuseliseks*, alustega antud juhul paarisnumbrilistest tippudest ja paaritunumbrilistest tippudest. Sellest tingitult koosneb täiend *HEAC* kahest omavahel sidusast *7-klikist* ning on *7-klikkregulaarne*. Klikid vastavad *HEA* alustele.

Heawood'i graafis *HEA* on 21 6-ringi. Iga tipp osaleb $9=3+3+3$. Iga serv osaleb 6 ringis. See on *6-ring-regulaarsus*.

Graaf *HEA* ja selle täiend *HEAC* jagunevad kolmeks *orbüitstruktuuriks* (vastavalt orbiitidele *A*, *B* ja *C*).

Kokkuvõte

Orbiitgraafide peamine funktsioon seisneb graafi struktuursete atribuutide tuvastamises. Orbiitgraafid võimaldavad tuvastada erinevate graafide ühesuguseid osiseid jne. Kõikide *n*-tahukate graafid on samuti osutunud orbiitgraafideks. Märkgraafid võimaldavad teisendada ja opereerida 0-sümmeetrilisi graafe soovitud aspektist.

Esineb orbiitgraafe, mille binaar(+)märgid on graafi täielikud invariantid. Nende järgi on sellised graafid alati ära tuntavad teiste graafide osiste ehk orbiitgraafidena.

Ilmneb, et kõikide klikituvastuse algoritmide loojate ideoloogia lähtunud „suurimasse klikki kuuluvate tippude eristamisest teistest”. Klikkregulaarsuse, st kui kõik *n* tippu kuuluvad suurimasse klikki võimsusega *n-a*, siis niisugused algoritmid ei erista klikke üldse, või toovad esile vaid ühe. Tegelikult on neid palju rohkem, ja need ei ole sugugi mitte juhuslikud kombinatsioonid. Kuna klikituvastamisest näib teadusturg huvitatud olema, siis oleks sünnis väljastada õiget teavet. Selline algoritm on lihtsam kui märkimaatriksi moodustamine, mille tegelik töötlus-aeg on teada olevalt imelühike. Loodetavasti teevad hindud ka selle ära. Ringide ehk vöödega (girths) ehk „tsükklitega” on sama lugu. Kas ka need turuväärtust omavad, see mind ei huvita.

Teisipäev, 30. september. Täna, graafide päeval tegelesin peamiselt arvuti poolt nõutava tegevusega. See nõudis kogu süsteemi ümberinstallaerimist. Seda ta tegi muidugi ise ja see kestis ligi kolm tundi. Oma bulla "Mis on struktuur" tegemiste juurde jõudsin alles õhtupoolikul. Midagi sain siiski ära tehtud. ... Kreitsman käib küllalgi järjekindlalt segamas. Vabandust. ... Struktuuribullaga tahaks selle nädala jooksul maha saada.

Neljapäev, 2. oktoober. Tundub, et struktuuribulla on valmis. Tellisin seekord ka ISBN koodi. ... Üritan nädalavahetusel Haapsallu, Kuke galeriisse minna, Heleni akvarelle ära tooma. Praegu sõltub kõik Erkist, kas ta saab sõita.

Reede, 3. oktoober. Ilja helistas ja pakkus jälle talvekütte toetust. Kõhklesin seda vastu võtta, kuid Ilja jäi peale. Niikuinii jätkub mul seda vaid aastavahetuseni. Aitäh Iljale! ... Lihvisin veel struktuuribullat ja panin saadud ISBN koodi. "Ilmutamine" jääb järgmise nädala algusesse. ... Kuke galeriisse sõit lükkub edasi. ... Homme võtan endale ja arvutile vaba päeva. Võibolla isegi kähen kusagile. ... Loen Hjalmar Mäe memuaare. Ta oli Roomas kunagi ema Totskeli kavaler. Memuaarides õigustab ta oma tegusid. Ta on tõepoolest aktiivne tegija olnud. Uudiseks oli mulle see, et enne rahvusvahelise õiguse doktorikraadi saamist oli ta saanud filosoofiadoktoriks kosmilise füüsika alal.

Laupäev, 4. oktoober. Vaba päeva võtmisest ei tulnud midagi välja. Tundsini vajadust struktuuribullat täiendada ja korrigeerida. Seda pean hommega jätkama. ... Selles töötuhinas kuluvad mõned lollused marjaks ära. Nõmmel tuli Tääkre mulle vastu ja käskis kohvikus mul tema kulul napsu tellida. Kuna mul niikuinii oli väikse dringi plaan, siis tegingi seda. Paar sõna rääkisime ka Raimondi, käskjaga. Tal oli tuur peal, kuid käitus delikaatselt. Tuuritab ta harva aga asjalikult. Nii-õelda lollus seisis selles, et ostsini turult endale pruuni veluurkaabu. Kuna mul sularaha kaasas ei olnud, laenasin selle juhuslikult kohtunud

„naabriplikalt” Virve Abenilt. Kaabu on nagu uus, kuid tehtud kas enne sõda või natuke hiljem. ... Kokkuvõttes oli see drink kui ka veluurkaabu ostmine turgutav vaheldus. Töötegemist see ei häirinud.

Teisipäev, 7. oktoober. Eile „ilmutasin” struktuuribulla ära. Loomulikult oli seda trükitult palju parem korrigeerida. Õnneks midagi hullu ei olnud. Viisin TLÜAR'i ja RR'sse, pisiparandustega saatsin selle täna ka digarisse. ... Nüüd olen natuke väsinud. Üritan vaid lõpetada Hjalmar Mäe memuaaride lugemise. Ega ta mulle ei sümpatiseeri, kuid teavet on. Mäletan ju ka seda aega.

Reede, 17. oktoober. Tõusin äsja haigeveodist. ... 15. oktoobril mõõdus kümme aastat sellest kui me esimest korda Heleniga Kuku kohvikus kohtusime. Käisin sel päeval ja täpselt sel kellaajal Kukukohvikus kohtumist mälestamas. Seal tegin ka toetusavalduse Kalju Suurele, kellelt ostsin ühe fotoalbumi. ... Vahepeal sai Kreitsmaniga kakeldes (tema lemmiktegevus on vahetpidamatult restartida) käima panna uus interneti ja digi-tv pakett. See võttis aega 1,25 päeva, kuid lõpuks paika see sai. Tasu nõudis ta minimaalselt. Täna Kreitsman! Paraku käib ta nüüd pidevalt ukse ja akna taga koputamas. Tunnen, et mul pole enam privaatsust. ...

Laupäeval, 18. oktoobril. Ega privaatsust polegi. Hommikul oli ta juba platsis. Otsis tegevust. Koristas tuba ja viis rämpsü Nõmmele. Vaatas vana arvuti üle. Monitor töötab, kuid arvuti vajab putitamist. See sai täielikult komplekteeritud modemi, klaviatuuri hiire ja süsteemi flopiga – ja ma kinkisin selle Kreitsmanile. Loodan, et ta sellega rahule jää. Loodan, et nüüd on mul mõneks hetkeks privaatsust. ... Eile tõi Erki mulle eesti-vene klaviatuuri. Aitäh! ... Taso saatis mulle Heleni matusepildid, kuigi palusin hoopis mälestusnäituse omi. Matusepildid mulle paraku ei istu.

Esmaspäev, 20. oktoober. Privaatsuse defitsiit kestab. Kas digi-tv-paketi ülespanemine nõuab seda minult elulõpuni? Ehk õnnestuks see mõnesaja krooni eest tagasi osta? Väga totter probleem. ... Ka struktuurisemiootika määratlemine kestab veel. Täna tegin Wikisse korrigeeringu. Usun, et see oli pigem õige kui vale samm konkreetsuse poole. ... Tõenäoliselt lasen korrigeeritud „struktuuribulla” ka ära trükkida ja saadan need TÜ ja TTÜ raamatukogudele. ... Avastasin, et minu Wiki toimetaja Andres Luure, matemaatik, sündinud 22. mail 1959, on paar aastat tagasi kaitsnud TÜs doktoritöö semiootika ühtsuse alal. Pean tunnistama, et mina olen seevastu paraku üks semiootika lõhestajaid.

Reede, 24. oktoober. Eile oli Sirje sünnipäev, käisin üle hulga aja kalmistul. ... Praegu maadlen Kreitsmani komplitseeritud sotsiaalsirkuse probleemiga. Eile avastasin ta kuuris teki sisse mähitud. Ta ei reageerinud raputustele ega hüüetele. Keegi teine siin majas ei julgenud ka teki seest teda välja mähkida. Kutsusin kiirabi. Kiirabi käratuse peale oli ta krapsti püsti ja teatas, et tal pole midagi häda. Ka politsei oli kohal. Küsis dokumente ja vaatas minu poole, kas ta ära viia või mitte. Kreitsman varastanud midagi ei olnud ja ma ei palunud teda ära viia. Pärast seletas ta, et tal on kopsupõletik. Ja ta lasi hea võimaluse haiglasse pääseda käest ära!! Toas toimus tavaline jura, kus ta õigustas ennast igas asjas. Öömaja ta kodutute varjupaigas ei saavat sellepärast, et tal on nõukogudeaegne sissekirjutus Ahjal. Käisin täna seda asja Nõmme sotsiaalosalakonnas sondeerimas. Mul jäi mulje, et ta pole oma öömajaasja siiski korralikult lõpuni ära klaaritud. Kutsuti esmaspäevaks tagasi. Saatsin meilitsi päringu ka parteigenosse Avo Üprusele. ... Kuuris ma täna Kreitsmani ei näinud. Ta pidi täna pärastlõunal siia tulema, et saada teada minu varjupaiga sondeeringutest. Seni pole ta veel ilmunud. Ja üldse, ta ilmub tavaliselt kõige ebasobivamal hetkel.

Laupäev, 26. oktoober. Alles hiljuti sain teada, et minu vahepealne hea tuttav Dagmar Normet on 16. oktoobril surnud. Septembris üritasin talle veel helistada, kuid ei saanud kätte. Harri Madissoo palus mul talle edasi öelda, et on vaimustet tema memuaaridest. Kõik see jäi tegemata.

Mul on tunne, et minu struktuuriuuringute alane töö hakkab lõpule jõudma. Viimase bullaga „Mis on struktuur” arvan olevat punkti pannud. Sellele lasin mõned korrigeeritud eksemplarid juurde teha TÜ ja TTÜ raamatukogude jaoks. Mingit uut teavet kogu see struktuurindus siiski sisaldab. ... Ära vormistada tuleb veel „Päevamärkmed”. Seda teen ma pooleldi vastumeelselt, kuid teen ära. Praeguses memuaariavaldamise buumis on see vaid üks „müra” suurendaja. Paar inimest siiski ootavad seda, ja ma teen selle ära.

Kui 1998. aasta oli muudatuste aasta Heleniga tutvumise näol, siis käesolev on muudatuste aasta seoses Heleni surmaga. Ma ei ole teda siin tava päevamärkmetes avalikult taga halanud, kuid sisimas on muutus tugevalt tunda.

Teisipäev, 28. oktoober. Pean alustama Kreitsmani sotsiaalsirkusega. Esmaspäeva hommikul läksime pärast teejoomist koos Nõmme sotsiaallosakonda. Sealne ametnikuproua teadis meie tulekust. Kui ma hakkasin asja seletama, tegi ta märkuse, et tal eriti aega pole, sest peab tegelema ka jooksvate asjadega. Kui kohale tuli ka reedel kohatud daam, siis hakati asjasse süvenema. Esialgsed tulemused: Kreitsmanile tagati alates esmaspäevast öömaja koht Koplis ülemisel naryl, lubati uurida võimalust tema legaliseerimises Tallinna elanikuna, paluti Kreitsmanil tuua tema töökohtade loetelu (tööraamat olevat ära varastatud), et sobrida arhiivides ja määrata talle normaalne pension. Seal väljudes oli Kreitsman parajalt ülbe. Sain teada, et Ahjal oli talle kunagi pakutud maja elamiseks, mille ta tagasi lükkas põhjusel, et ega ta metsa küll elama ei lähe, maja ise olevat ka remonti vajanud jne. Teda ei rahuldanud öömaja-nari koht ja kõigesse muusse suhtus ta üleolevalt. Ostin talle sigarette, lootsin et ta ikkagi öömaja ei lase raisku minna ja läksime laiali.

Täna hommikul oli ta jälle ukse taga, astus sisse ja hakkas endastmõistetavusega teed keetma ja seibe näsima. Deklareeris, et ärgu mina tema sotsiaalprobleemidega tegelegu, tegelegu ma vaid oma probleemidega ning siia ta rohkem ei tule (??). Sain teada, et kokkulepitud öömajakohta ta ei läinudki. Selle asemel olevat ta ühe sakslasega jõmistanud ja kuritegelikku Eesti vabariiki siunanud ning ta olevat ööbinud selle sakslase juures (!!!). Tuletasin talle meelde, et talv on ukse ees. Ega fritsusi pole alati käepärast võtta ning kui ta selle saavutatud öömajavõimaluse järjekordselt „на хуу” saadab, siis süüdistagu iseennast. Ega see ütlemine talle eriti ei meeldinud, ta oleks tahtnud siin veel sitsida ja „arutada”. Ma vaid kordasin oma hoiatust ja seadsin end välja minema. Ta pesi kasutatud tassid, alustassid korralikult ära, võttis oma asjad kaenlasse ja lahkus. ... Kardan, et ta lorutab kõik maha ja on mõne aja pärast jälle akna taga. Mul on sellest jurast juba villand. Ilma asjata lasin tal end täis puhuda minu digi-tv ülespanemisega, mis võttis tal poolteist päeva aega. Oleks pidanud kutsuma ikkagi tehniku, siis oleks asi ka lõpule viidud. Praegu ei tööta veel digi-tv pult, milleni Kreitsman ei jõudnudki.

Avo Üpruselt sain meilivastuse Kreitsmani probleemi asjus, kus ta teatas, et öömaja probleem Tallinnas olevat väga raske, ja tema isiklikult ei saavat midagi teha. Ta jättis siiski oma mobiiltelefoni numbri. Helistan talle kindlast. Tahan teada, millal moodustati Eesti Kristlik Liit. See oli 1988. aastal, kui ma esimese „poliitilise sammu” tegin ja sinna astusin. See oli enne ERSP loomist, oli tulevase Isamaa-Isamaaliidu-IRL alustala.

„Päevamärkmete” kõrval pean värskendama ka oma kodulehte. Selleks pean tõlkima inglise keelde kõik struktuuri ja struktuurisemiootikasse puutuv. Seda lubas küll „ilma rahata” teha Kreitsman kunagi, kuid see seoks mind järjekordselt tema vingerpuslusega. Vist alustan täna.

Reede, 31. oktoober. Just lõpetasin „Structure, semiotics and semiotics of the structure” tõlkimise. Ega see tõlkimine intuitsiooni ja sõnastike abil lihtne pole, kui keelt praktiliselt üldse ei tunne. ... Eile kuuris puude järgi käies kohtasin seal jälle sissemähitud Kreitsmani. Seekord reageeris ta kohe, lausudes: „ära politseid kutsu, ma olen siin vaid tervislikel põhjustel ja lähen varsti ära” (!?) Pinnisin välja, et ta olevat siiski ööbinud varjupaigas, kust hommikul välja aetavat. Loodan, et ta ööbib seal ka täna. Tema sotsiaalküsimustega tegelemise keelas ta ise mul ära. Ega ei oskagi enam midagi teha. Samas olen kindel, et ta on kohe valmis minu juurde ulualla ja kostile tulema – ja jääma. Sorry, kuid seda ma enam ei taluks, rääkimata naabrite reageeringust. ... Ülehomme, hingedepäeval käin vist Metsakalmistul ära.

Esmaspäev, 3. november. Eile, hingedepäeval üritasin Metsakalmistule minna. Pirital olid bussid juba nii täis, et ükski inimene enam peale ei saanud. Nii ootasin ma seal paar bussi ära, kuni külm hakkas ja kodu suuna pidin ette võtma. Hingedepäeva pidasin kodus küünlavalgel. Kõik oleks päris kombes olnud, kui Kreitsman poleks vahepeal segamas käinud. ... Käisin Mustamäe Grossi-poes, nägin et Heleni ateljees on uued kardinad ette pandud ja nende taga oli askeldamist näha. Ju on Kalev selle välja üürida saanud. ... Kodulehe uuendamine eriti ülejõukäiv ei ole, kuid aega kulub veel palju.

Laupäev, 8. november. Kodulehe materjalid saatsin ülesriputamiseks äsja Janarile. Tegemist oli nendega üks jagu. Tõttasin sellega sest juba teist päeva on minu kuvaril Microsofti hoiatus: „You may be a victim of software counterfeiting. This copy of Window not pass genuie Windows validation”. Ning nad pakuvad

„helpi”. Kas see on nende luure info, et mul on ebaseaduslik Windows, või on see päev varem end poolvägisi sisselvestunud Above Reader 9'ga seonduv? Ma olen seni „helpi” edasi lükanud, et teha ära aktuaalsed arvutitoimingud. Ma ju ei tea, mida selle „helpi” pähe pakutakse. Peale selle võib selle „helpi” pakkumise keel mulle, kui võhikule, arusaamatuks jääda. Oleks vist vaja Kreitsmanni, ... kuid ... tema lebab juba vähemalt teist ööpäeva kuuris. Kahe kontrollkäigu vahel on ta asend muutunud – järelikult veel elus. Kuid ta ei reageeri. Tegemist võib olla ainult temale omase olekuga, mis on tema sõnul tingitud „tervislikest põhjustest”. Kogemused näitavad, et siin ei tohi „vahele segada”. Aga pabistama ja kiruma paneb küll. ... Olen rahul, et sain vähemalt kodulehe materjalid ära saata. ... Innar Liivi käest sain meili, milles ta otsib „efektiivset lahendust” 300 miljoni tipu ja 4 miljardi seosega graafi klikkide leidmiseks, kui igal tipul on kuni 10 naabrit. See ei ole muidugi üldse minu „rida”, kuid pani mõtlema küll. Midagi ähmast vist koidabki. ... Ka „päevamärkmetega” peab peatselt maha saama, praegu jookseb juba 106. lehekülj – aitab mulle küll.

Mardipäev, 10. november. Innar on vahepeal oma seisukohta muutnud. Nagu ma aru saan, soovib ta struktuurisemiootiliste vahenditega saada hõredast 0-sümmeetrilisest struktuurist „võimalikult ühesuguseid” atribuute. ... Kohe pärast seda, kui ma öde Tiidu käest telefonitsi konsulteerisin selles, kuidas eristada elavat surnust – selleks et minna kuuri kontrollima seal juba päevi leavat Kreitsmani – oli ta krõpsti ukse taga, ja nagu poleks midagi juhtunud, palus niiti-nõela. Talle teed ja sigarette andes, uurisin järgi, kas tal saadud pensioniraha juba otsas on, sain teada, et ta midagi kätte ei saavatki, kõik minevat võla katteks inkassosse. Jah, Kreitsmanil on hädasid kuhjaga. Kõik on arusaadav, kuid mul on sellest tsirkusest küll kõrini. ... Täna hommikul oli ta pannud minu ukse taha ühe spetsiaalse lapi kuvari puhastamiseks. Täna, kuid vaatamata sellele ei saa ma teda enda ulualla ja kostile võtta. Mulle käib ta juba tugevalt närvidele. ... Hakka mõtlema Innari ülesande peale. ... Sain midagi kirja panna kui rõõmsa näoga Kreitsman sisse astus, kes teevett keetmist ja seibe palus. Vott!! ... Ja ta rääkis, et tema tuttav Fritz sokutab talle siin ulualuse, kui ei õnnestu, siis viib siit „aus schreckliche Estland nach Deutschland”. Vott!!!

Neljapäev, 13. november. Ei mingit Vott!!'i. Ilmselt oli kõik see jutt luulu. Kõikide märkide järgi lesib ta praegu kuuris. Hea, et ilm on veel soe. Eile saatsin meili Ahjale. Valla jurist vastas, et nemad küll Kreitsmani probleemidega tegelema ei hakka. Tegelegu need, kelle territooriumil ta pesitseb. Niisugune on see pallimäng. Praegu on ta minu territooriumil, ja nii ma temaga tegelengi. Talveks teda ulualla-kostile võtta ma ikkagi ei saa. ... Janar jukerdab kodulehe ülespanemisega. Hakkan Innari teema prooviülesannet disainima.

Kreitsman marssis tuppa sisse nagu oma koju. Kuulutas, et just tema on see k õ i g e õ i g e m k o d u t u kellel pole peale kooli lõpetamist mingit kindlat aadressi olnud. Selles on tal muidugi õigus ja loodan, et ma täna teda rohkem ei näe. Loota ikka võib. Igasugune krabin akna või ukse taga ärritab.

Janar pani PDF failid kodulehele lõpuks ülesse, ja õigesti. Tore. Loodan, et ta ka HTML esilehega järgi jõuab. ... Innari ülesanne nõuab sättimist ja järelemõtlemist. ... Nüüd poen ruttu põhku, enne kui akna või ukse taga kobistamine toimub.

Reede, 14. november. Innari ülesanne edeneb tasapisi. Paraku huvitab saadud teave pigem mind kui Innarit. ... Mind muidugi häirib minu kodutu, kes juba viiendat teeloputuse tassi keema sätib ja venitab. Siia ma teda jätta ei saa, ja kogu lugu. Olen loobunud tema vigade parandamisest. Ka ärritada ei viitsi enam. ... Lõpuks sain jälle rahulikult tööd jätkata. ... Erki käis korraks siit läbi, näitasin talle Microsofti hoiatust. Ta lubas mõelda legaalse tarkvara peale. Innari ülesandest hakkab ühteist välja kooruma.

Esmaspäev, 17. november. Eile oli – tänu Kreitsmani abile – suur koristuspäev. On ju vaja korstnameistrite apsakana suure poolitatud toa ahjulõõri kukkunud kivi eemaldamiseks teha auk minu raamaturiiuli tagusesse seinale. Tuli ümber paigutada raamaturiiul. Nii saigi tehtud. Kreitsman pesi ära ka tolmukuhilasse mässunud lambikupli ja riivli ning tegi korda tolmuimeja. Nüüd seisab mul ees raamaturiiuli komplekteerimine. Seda tuleb teha korralikult. Praegu on mõlema toa põrandad raamatuid täis. Millal ma selle korrastamise ette võtan, ei tea. ... Eile Mallorcaga surfates leidsin Janari meili, milles ta teatas, et koduleht on nüüd lõplikult valmis. Kontrollimisel selgus, et esilehekülj sisukorraga on ikka veel 30. mai seisuga, millest talle la teatasin. Hommikul lauarvutit avades oli aga uus esilehekülj tõepoolest ees. Selgus, et Mallorcasse on endine lihtsalt sisse salvestunud. ... Täna on arstile mineku päev. Loodan, et õhtul jõuan ka „põhitöö” man.

Kolmapäev, 19. november. Eile oli korstnameistri kohaletuleku päev. Plaksti oli ka Kreitsman kohal. Tehti auk korstnajalga ning nõge võeti välja mitu pangetäit nõge. Kreitsman võttis endale asjamehe rolli ja tegi toa järelepuhastuse. Täna, ta käitus korralikult. ... Innar soovib minu struktuuriprogrammiga töödelda hõredat 350.000.000-tipuliat graafi ja palus mul anda selle töötlemise aja hinnang. Struktuurialgoritmi puhul hõresusest tolku pole, sest niikuinii vaadeldakse kõiki tipupaare. Ma ju programmi tegelikku kiirust ei tea. Lähtun hüpoteesist, et 1000-tipulise graafi töötlemise aeg on 1 sekund. Ei usu, et see tuhandeid kordi kiirem on. ... Paratamatult soovin, et täna mind ei tülitataks. Ex näe! ... Innari graafi töötlemise ajaks sain 3800 aastat! Mul pole midagi selle vastu, kui see liialduseks osutuks.

Reede, 21. november. Normaalselt tunnen end vaid siis, kui töotan oma struktuuriprobleemide kallal. Seda on viimastel päevadel paraku vähe olnud. Kreitsman oma koputamistega häirib, praegugi istub ta teejoomistega täna juba teist korda siin. Pidevad kohalikud volukatkestused korgi arusaamatu ülekuumenemise pärast. Pidin lõpetama töö lauaarvutil ja praegu tipin Mallorcal. Öösel käisid vargad hoovinaabrite korterit puistamas. ... Praegu on elektrikatkestus pea iga 10 minuti jargi. Ka digi-tv'd vaadata ei saa. Homme peavad nad selle ära klaarima. ... Homme möödub pool aastat Heleni surmast. Käin ära Kloostrimetsas.

Laupäev, 22. november. Kloostrimetsas käidud. Veel enne 18. liini bussile jõudmist tundsin äkki suurt nõrkust ja pidin koju tagasi pöörduma. Õnneks läks see siiski üle ja ma sain käidud. Hauaküngas pole veel madalaks tehtud. Nii oligi ilusam. Panin punase nelgi lumisele hauakünkale ja suure küünla peatsisse. Künka kõrval lumes leidsin oma leinakimbu lindi: "Armast Helenit malestab sõber John-Tagore". Võtsin selle kaasa, pesin ära ja riputan selle siin ülesse. Olen kindel, et kohtume Heleniga veel, ... Loomulikult oli koju jõuides koputaja varsti akna taga. Praegu joob teed, loodan et varsti vabanen. ... Ka need read on tipitud Mallorcal, kuna volukatkestused pole vist veel välistatud.

Minu hr Aknalekoputaja.

Minu aknalekoputaja on minu tuttav superkodutu. Praegu ta istubki kõrvaltoas noosi näksimas. Andsin talle ülesande märgistada ühe suure 100-tipulise graafi tipud. Kahetsesin. Ta mõtleb, et osutab mulle nüüd suure teene ja võib lisanooši (mida mul pole) või raha (milles pean äärmiselt tagasihoidlik olema) küsida. ... Kuid, ta ei saanud sellega hakkama – Jumal tänatud.

Jääb mulje, et talle meeldibki superkodutu olla. Ta ei liiguta selle oleku kõrvaldamiseks lillegi. Asjade ajamisest keeldub. Ahjas kunagi pakutud maja talle ei kõlvanud – metsa sees ja vajas remonti. Aga kellegi hõlma alla pugemises on ta meister. Ta peaks olema kunagi läbinud nii „teadusliku kommunismi” kui ka „poliitökonoomia” kursused. Tundub, et esimene on talle hästi külge hakanud, loodab ikka et kõigile a n t a k s e. Ökonoomiast pole tal aimugi, mis käes, see läheb jalamaid kõik kasutusse. Võttis SMS-laenu ja nüüd ei saa pensioniraasugi kätte, protsendid, sest ta pole õigeaegselt tasunud. Jne. Võib-olla oleks piibliõpetus teda paremini harinud.

Teisest küljest, on ta alati abivalmis ja viisakas. On alati valmis pörandat harjama ja kuurist puid tooma. Kiidab viisakalt minu tõiseid ettevõtmisi. Mis tal muud üle jääbki. See on olmetaktikaline võte. Ettenägelikkust ega strateegiat tal oma olukorra parandamiseks pole.

Kolmandast küljest, saaks temaga normaalselt läbi küll. Ta on suhtlemisaldis, vestlusteemat temaga leidub ning sobivat tööd oleks mul talle anda ka. Kuid oma katuse alla ma teda enam võtta ei saa. See on minu kogemus sellest kui ta siin ligi paar aastat (üüri maksmata) pesitses. Võin ja peangi lubama endale töö tegemiseks privaatsust. Sellepärast ma teda siunangi. Excuse me. Tegelikult saab ta minu privaatsusvajadusest aru küll.

Pea märkima, et ta on väga vastupidav, reibas ja maailma vastu huvi tundev. Mina tema olukorras oleksin mina ammu ära kõngenud.

Pühapäev, 23. november. Ilus lumine ja pehme talveilm. Lauaarvutit pole julgenud volukatkestuste kartusest sisse lülitada. Kuuri puude järgi minnes leidsin seal ühe sissemässunud magaja. Poole tunni pärast oli Kreitsman reipana ukse taga. Kas kuuris magas keegi teine? Päev kulges ümbertõstetud raamaturiiuli

korrastamise katses ja Kreitsmani nälja leevendamises. Andsin talle oma halli palitu. ... Väljas tormitseb, 32 000 majapidamist olevat ilma elektrita, laevad ei liigu.

Esmaspäev, 24. november. Sirje 19. surmaaastapäev. Tallinnas on ilm paranenud, julgusin lauaarvuti sisse panna. ... Eile sain Innari käest meili, milles ta avaldas mõtet moodustada "struktuuride entsüklopeedia" millesse igäüks võiks oma struktuuri sisestada. Struktuuri all mõtleb ta mingit 80% täpsusega antud moodustist. Tegin talle ettepaneku moodustada hoopis 10-tipuliste isomorfismi täpsusega esitatud struktuuride entsüklopeedia. Neid on ainult 12 005 108 tükki.

Kolmapäev, 26. November. Innar tunneb minu ettepaneku vastu vist huvi, saame ilmselt juba homme kokku. ... "Rigoletto'le" minnek jääbki ära, sest tuleb välja, et ma ie viinud pileti interneti tellimise korralikult lõpuni. Ongi parem, sest vahepeal jõudis Heili mulle uue elektriarve esitada. ... Kreitsman käib nüüd juba kaks korda päevas teel ja sigaretil, praegu kruvib oma saabast talla külge tagasi. Ilmselt pean päevamärkmetesse kirjutama lõigu "Minu superkodutu", objektiivse, mitte siunava.

Neljapäev, 27. november. Innar käis, päris peamiselt binaargraafiga seonduvat. Koorus välja asjaolu, et oleme temaga ühesugused selles mõttes, et kumbki pole kumbagi asju üldse lugenud, kuigi oleme neid vastastikku pakkunud küll. Varem tundsin piinlikust, et pole tema dissertatsiooni vaid lehitsenud, kuid aru saanud õige vähe. Tema küsimustest mulle selgus, et temaga on sama lugu. Nüüd sai siiski ühteist ära klaaritud, ja millegagi selles suunas ta tegutseb. Koormus on tal väga suur ja jutt kestis veidi alla tunni. ... Kreitsman tuli hommikul kortsunud mantlis. Ma ei pärinud midagi, andsin noosi kätte ja mõne aja pärast seadsin end välja minema. ... Praegu uurin Tutte-Coxeteri graafi binaar(+)märgi täielikku invariantisust. See identifitseerib graafi, kuid selle järgi graafi konstrueerimine on muidugi keeruline... Peatselt on oodata jälle koputamist. Koputaja peab leppima teeraasuga, mis ta hommikul karbi põhja jättis. Eks ta muud noosi saab ka. Kõrini sellest jamast. Vabandust.

Pühapäev, 30. november. Sain Innari 128-tipulise graafi sisestatud. Kardan, et see on nii programmi kui ka arvuti aspektist liiga mahukas, 8128 binaarmärki. Pean veel kalkuleerima. ... Käisin kuuris puud toomas ja avastasin jälle seal ühe sissemässitud kuju, kes veerand tunni pärast minu uksele koputas. Ta olevat eile purjus olnud, sellepärast ta seal olnudki. Palitu kortsus, nõõp ära. 28. kuupäeval oli tal sünnipäev, mil kostitasin teda ka õllega. Teatasin talle, et laupäeval ja pühapäeval mind ei ole, kuid tuli ikkagi. Ärrituda pole siiski mõtet. Aga lootusetu paitab ta olevat küll. Lubas homsest suitsetamise maha jätta – no seda ei usu ma küll mitte.

Esmaspäev, 1. detsember. Hommik algas muidugi aknale koputajaga, kuigi ma eelmisel õhtul selgitasin, et öösel seibe taevast juurde ei saja. Ta leppis seekord ka tseiloni teega. ... Üritasin Innari 128-tipulist töödelda. Sain ettearvatult teate mälu ebapiisavusest. Minu möödunud sajandi sakste vanal arvutil ei piisa seda küll. Kui prooviks seda teha mõnel võimsamal arvutil? ... Innar lubas seda teha. Oleme temaga täna tihedalt meilinud struktuuri suuruse ja sümmeeria teemal. Pidin selgitama, et binaarmärkide koondamine tuleb kõne alla 0-sümmeeria puhul, see ei ole otseselt seotud struktuuri suurusega. ... Kavatsesin õhtusele koputajale väikese tõlkimisülesande anda (see puudutab Microsofti hoiatust), kuid tundub, et ta on kahtlaselt kuraasikas – nii, et jätan ära. Selle hoiatuse suhtes pean midagi otsustama.

Teisipäev, 2. detsember. Hommikukoputajaga, kes praegu mantlile nõõpe ette õmbleb, tekkis vaidlus operatsioonisüsteemi asjus. Hoiatuse valguses olen valmis ka Open Office'ga töötama, kuid ta väitis, et ka operatsioonisüsteem olevat mul ebaseaduslik (?!). Tasuta olevat vaid Linux. Samas ei müüda arvutit ilma operatsioonisüsteemita, vähemalt ma pole näinud. Minu viimases arvutis oli ostes operatsioonisüsteem peal. Seega, hakkas ülbitsema minu ebakompetentsust ära kasutades. ... Loodan, et päeva teine pool rahulikult kulgeb.

Neljapäev, 4. detsember. Erki lubas eile mulle „uue” lauaarvuti hankida, niisuguse millega ei teki tarkvarakonflikti. Oleks hea küll. ... Täna vaatasin Innari „mustreid”. Esineb ka ilusaid lokaalsümmeetrilisi, millel ka „võrdpositsioonseid” elemente leidub. Huvitav, et „positsioon” struktuuris on ikka veel midagi niisugust, millest aru ei saada. ... Minu „koputaja” käib aegajalt koputamas. Seibid ja tee on otsas, sest täna ma väljas ei käinud. Seda ma talle ka teadustasin. ... Väljas on niiske sügisilm.

Reede, 5. detsember. Täna oli suupäev, Erki tõi mulle uhiuue HP arvuti, vaikse ja madala. Sellele vidinate sisseinstalleerimine võttis tal veel hulk aega. Sellel puudub vaid CD-lugeja/kirjutaja, mille Erki ka tuua lubas. Suur tänu Erkile. Lubasin talle vähemalt osaliselt need kulutused kompenseerida. ... Kreitsman koputas kell pool üksteist, ta tuli oma pensiraasu eest ostetud pipranapsu ja õllega. Oli vaid lühikest aega, ja läks linna peale. Mainis vaid, et hommikul võib teda kuuris leida. Mida teha Kreitsmaniga?

Laupäev, 6. detsember. Uue HP'ga on muidugi probleeme, nii Microsoft Expressiga kui ka i-panka pääsemisega. Ajasin Kreitsmani kuuris ülesse. Turgutan teda tee, õlle ja seibidega ning loodan, et ta saab minu Graph programmi installeerimisega hakkama. Ex näe.

Esmaspäev, 8. detsember. Graafiprogrammi installeerimine oli imelihtne, oleks ise sellega hakkama saanud. Paraku tegi Kreitsman seda poolikult, jättis selle dokumentide hulka. ... Täna kuuri Kreitsmani äratama minnes lootsin õrnalt, et teda seal polegi. Asjatu lootus. Ta porises midagi vastu ja – ei tulnudki tuppa(!) Kui ta siiski kunagi ukse taha ilmub soovitan tal oma paradigmat muuta. ... Loomulikult ei taha ma kogu aeg vaid Kreitsmani probleemiga tegelda, kuid need kerkivad esile iga päev. Praegu ootavad mind ees mõned Innari struktuurid.

Kolmapäev, 10. detsember. Koputamine toimus juba eile hommikul kuid sisse laskmine ja moraali lugemine alles õhtul, pärast seda kui ta mind Comarketis „tabas“. Soovitasin tal talvitada Hispaanias, seal on soojem ning sinna saab apelsini ja tomativedajate küüdiga. ... Täna on mul kavas sisulist tööd teha, kuid, nagu teatati on koputaja juba teel siiapoole. ... Arusaamatusi uues installatsioonis jätkub.

Laupäev, 13. detsember. Tunnen täna end halvasti ja ei kavatsen välja minna ega koputajaga kohtuda. ... Päeval tõi Erki mulle DVD-ligeja-kirjutaja. Täna. Sai talle anda vaid jõulueelse mini-kingituse firmakruusiga suveniirpakendis Jacobsi kohvipaki. Nagu ikka on mul ka selle DVD'ga mõningaid tehnilisi probleeme. ... Täna oli normaalne tööpäev, sain kõik valitud Innari struktuurid tuvastatud. ... Kell on pool üheksa ja aknalekoputaja helistas rõõmsalt, et tuleb 40 minuti pärast ...

Teisipäev, 16. detsember. Eile olin kutsutud Lasnamäele Heili (õigemini Katrini) uude korterisse end korralikult dushitama. Tasus väga ära. Tagasi tulles oli aknalekoputaja kohe kraes. Täna tukkus ta siin mõned tunnid. ... Sain maha Innari „struktuuridega“. Paraku ei saa ma veel seni aru, missugust teavet ta oma struktuurides taga ajab. ... Nüüd on aeg oma „päevamärkmetele“ küll juba joont alla tõmbama hakata.

Neljapäev, 18. detsember. Püüan realiseerida oma uitmõtet „graafide ruumilisest disainimisest“. Pöördusin sellega Ilona Gurjanava poole. Saatsin talle Ashay kodulehe aadressi, kus ta esitab ilusasti „disainitud“ graafe. Eks näe, kas hakkab hargnema. ... Ashay'ga ei ole ammu mingit kontakti olnud. Viimane oli augustis, mil ta teatas, et uurib minu asju. Pärast seda olid minu kodulehe peamised külastajad kuni novembrini Indiast. Nüüd on sealpool vaikne ja külastajate enamus on USAst ja Venemaalt.

Päeva teisel poolel pilt muutus. Ashay meilis, et on saanud graafiprogrammidega maha, ning lubas need mulle varsti ära saata. Siiski oli tal veel üks küsimus ning ma pidin talle selgitama astendamise võtte vajalikkust. ... Ka hr. Aknalekoputaja panin täna tööle FTP sisselaadimise ja viirusetõrje aktiveerimise asjus, mis hetkel tunduvad tehtud olevat.

Reede, 19. detsember. Ashay'ga olen kontaktis, asi edeneb, vist teeb astendusmooduse ka ära. Tore oleks!... Hädas olen sellega, et mailiaadressil olen „John“, kuigi olen hoopis „John-Tagore Tevet“. Praegu ei tea ma küll mitte kedagi kes selle õigeks oskaks seada. i-panka ma oma arvutist kah ei pääse. ... Hr Aknalekoputaja pühib juba põrandat, vast hakkab astuma.

Pühapäev, 21. detsember. Kell 14.05 algas talv. Päevad hakkavad pikenema ja kevad silmapiirile kerkimas. Otsustasin, et täna lõpetan „Päevamärkmete“ tegemise ja homme viin „trükki“. Jõuludeks kingin ühe eksemplari Erkile. Sellest ka see otsus. Ega mul midagi suuremat kinkida ei õnnestugi. Trendi arvestades, ega sel aastal enam midagi erilist juhtuda saagi. Lõpetan ka siunamised. Täna saatsin mõni-teistkümmend jõulu-e-maili Läände, kohapeale ja Itta. Esimene reageerija oli Ilja. ...

Kes ma olen?

Olen struktuurisemiootik. Ega midagi muud minus järgi jäänud pole. Pean täpsustama, et olen isehakanud struktuurisemiootik. Mitte ise hakanud pole olemas, sest seda veel kusalgi ei õpetata, ma olen ainuke ja pole ise ka veel kedagi teist välja koolitanud. Tõsiseid huvilisi pole seni silmapiirile sattunud.

Struktuurisemiootika olen ma ka lühidalt ara seletanud, siin ei hakka kordama. Aga kas ma ka keegi muu ei olegi? Viimasel ajal vist küll mitte kui mitte arvestada ühe superkodutu turgutamist. Miks minust sai isehakanud struktuurisemiootik? Nii on see lihtsalt loomulikult välja kujunenud, midagi "praktilisemat" ei ole osanud ega tahtnudki ette võtta. Olen alati tegutsenud isepäisete arusaamade järgi. Olen oma struktuurisemiootikasse siiski küllalt kriitiliselt suhtunud, kui mida aeg edasi, seda veendunum olen asja mõttekuses. Loomulikult hõlmab see vaid üht graafidega seonduvat aspekti. Isokvantide alane tegevus oli väljapoolest sisse süstitud, kui "praktiline" tegevus. Sellel oli "menu" ja sellega oleks võinud edasi tegeleda, kuid – ei olnud huvitav.

Aga "isiklik elu"? Juba aasta tagasi deklareerisin Helenile, et mul seda enam pole. Ja ega olegi. Olen peaaegu kõik muu kõrvale jätnud ja pürgin vaid "tööd korralikult lõpule viima". Põhimõtteliselt võiks ka eluaseme korrastamisega tegelda. Seni pole ma sellega hakkama saanud. Kultuuriüritused? Jälgin neid TV's. Lemmik kanal on MEZZO. See on nagu klassikaraadio, kuid atraktiivsem. Vaatan vahest ka TRAVEL CHANNEL'it – see on nagu "tugitoolis reisimine". Mulle kõlbab küll. Siiski, hiljuti tellisin internetis endale pileti "Rigoletto'le". Ootasin põnevusega seda päeva, et näha kas on minust minejat või mitte. Asi lõppes lihtsalt – oma internetitellimise ei olnud ma korralikult lõpule viinud. Estonias käisin viimati kümme aastat tagasi Carmeliga "Nabucco't" kuulamas. Verdi on senini minu lemmik ooperdaja.

Ega ma viimasel ajal eriti palju ei loe. Vahest mõnda memuaari, ajalookirjutisi ja midagi graafiteooriaga seonduvat. Panso memuaarid mulle ei meeldinud, liiga spetsiifilised. J.A. Bondy ja U.S.R. Murty verivärsked Graph Theory pakkus huvi selles, kui traditsiooniliselt sarnased on kõik "textbook'id". Täheleandis, et see on rangelt kombinatoorse suunitlusega. Avastas ka paar tundmatu nimega graafi, mis osutusid tuntuiks kuid hoopis teise nime all. Seoses raamaturiigi korrastamisega leidsin paar huvitavat broshüüri omaaegsest Знание seeriast Математика и кибернетика, mis mõne koha pealt veel praegugi huvi pakub.

Poliitikat jälgin pinnapealselt, ei ärritu. Postimeest vaid sirvin. Õhtuleht on vastik.

Iseloomult olen enesekeskne ja arvestav. See pole muidugi ilus, kuid teisiti ma toime ei tuleks. Kassi andsin ära ja hr. Aknalekoputajat enda katuse alla pesitsema ei võta. See ei tähenda seda, et ma neid ei salli. Olen tänulik kõigile, kes mind on toetanud.

Ilmeselt olin kunagi vähe teistsugune. Praegu aga tegemist jätkub ja igav mul pole. Erilist „menu“ mul ei ole, kuid asja lõpuleviimist see mõjuta.

Aastavahetus 2008/2009. Andsin küll lubaduse, et lõpetan päevamärkmete tegemise, kuid tipin veel mõned read. ... Paljundasin Päevamärkmeid 2003-2008 vaid kolmes eksemplaris. Üks läheb Rahvusraamatukokku, üks Erkile jõuludeks ja kogu lugu. Lugesin need veelkord läbi ning leidsin, et digiarhiivi jaoks on need liiga värsked ja isiklikud. Võibolla panen hiljem ühe silutud variandi sinna ülesse.

Hr Aknalekoputaja saatsin 23. detsembril hoolekandeaastuste ja supiköökide hoole alla et lubada endale "jõulupuhkust". Teisiti lihtsalt ei saanud.... Läkski korda, juhtus ime. Kreitsman on leidnud endale ulualuse Vene tänaval. Nüüd soovib minult minu vana arvutikomplekti sinna. Annan heameelega, kui vaid see lugu tõesti nii on. Loodan.

Jõululaupäev kulges vaikselt ... Olen üritanud tuba koristada. ... Teisel jõulupühal käisime Heleni õe Valli ja VHK õps Sirjega Metsakalmistul. Vallil oli kaasas kaheksa ilusat pärga, minul väliküünlad ja lapik Starkat. Heleni ja Kalle hauad said ilusasti ehitud. Kõik me jäime käiguga rahule.

Täna olen üle hulga aja aastavahetusel jälle üksinda kodus. Heleni pildi ees on paar roosi ja küünlad ning ma kavatsen aega teiselt sisustada, nagu üksteist aastat tagasi. Tulingi heale mõttele: seosmaatriksite astendamise asemel võiks astendada hoopis märgimaatrikseid –d/+d aspektist! ... Jõudsin ka Ashay'd sünnipäeva puhul õnnitleda ja Heilile uut aastat soovida.

Ilusa uusaasta kingituse saatis mulle Ashay oma isomorfismiprogrammi näol. Tulemuste esitusviis on selles väga korrektne. Ta tegi ettepaneku kirjutada sellest ühisartikkel. Praegu puudub tal veel seosmaatriksite korrutamise osa.

PUNKT.